МЕТОД ЧТЕНИЯ ИЛЬИ ФРАНКА®

Новогреческий язык

Современная уникальная методика освоения любого иностранного языка

ВОСТОК ЗАПАД

Метод чтения Ильи Франка

Новогреческий язык

Греческие сказки и легенды

Пособие подготовила Наталия Самохвалова

АСТ Восток-Запад
АСТ МОСКВА

УДК 398.2(495)
ББК 81.2Гре-93
Н74

Новогреческий язык. Греческие сказки и легенды / Н74 пособие подгот. Н. Самохвалова. — М.: АСТ: АСТ МОСКВА: Восток – Запад, 2008. — 249 с. — (Метод чтения Ильи Франка).

ISBN 978-5-17-051389-5 (ООО «Издательство АСТ»)
ISBN 978-5-9713-7673-6 (ООО «Издательство «АСТ МОСКВА»)
ISBN 978-5-478-00579-5 (ООО «Восток — Запад»)

В книге предлагаются народные сказки и легенды, адаптированные (без упрощения текста оригинала) по методу Ильи Франка. Уникальность метода заключается в том, что запоминание слов и выражений происходит за счет их повторяемости, без заучивания и необходимости использовать словарь.

Пособие способствует эффективному освоению языка, может служить дополнением к учебной программе. Предназначено для студентов, для изучающих греческий язык самостоятельно, а также для всех интересующихся греческой культурой.

УДК 398.2(495)
ББК 81.2Гре-93

Содержание

Как читать эту книгу

Уважаемые читатели! Откройте, пожалуйста, любую страницу этой книги. Вы видите, что текст разбит на отрывки. Сначала идет адаптированный отрывок — текст с вкрапленным в него дословным русским переводом и небольшим лексико-грамматическим комментарием. Затем следует тот же текст, но уже неадаптированный, без подсказок.

Если вы только начали осваивать греческий язык, то вам сначала нужно читать текст с подсказками, затем — тот же текст без подсказок. Если при этом вы забыли значение какого-либо слова, но в целом все понятно, то необязательно искать это слово в отрывке с подсказками. Оно вам еще встретится. Смысл неадаптированного текста как раз в том, что какое-то время — пусть короткое — вы «плывете без доски». После того, как вы прочитаете неадаптированный текст, нужно читать следующий, адаптированный. И так далее. Возвращаться назад — с целью повторения — не нужно. Просто продолжайте читать дальше.

Сначала на вас хлынет поток неизвестных слов и форм. Не бойтесь: вас же никто по ним не экзаменует. По мере чтения (пусть это произойдет хоть в середине или даже в конце книги) все «утрясется», и вы будете, пожалуй, удивляться: «Ну зачем опять дается перевод, зачем опять приводится исходная форма слова, все ведь и так понятно!» Когда наступает такой момент, «когда и так понятно», вы можете читать наоборот: сначала неадаптированную часть, а потом заглядывать в адаптированную. (Этот же способ чтения можно рекомендовать и тем, кто осваивает язык не с нуля.)

Язык по своей природе — средство, а не цель, поэтому он лучше всего усваивается не тогда, когда его специально учат, а когда им естественно пользуются — либо в живом общении, либо погрузившись в занимательное чтение. Тогда он учится сам собой, подспудно.

Наша память тесно связана с тем, что мы чувствуем в какой-либо конкретный момент, зависит от нашего внутреннего состояния, от того, насколько мы «разбужены» сейчас (а не от

того, например, сколько раз мы повторим какую-нибудь фразу или сколько выполним упражнений).

Для запоминания нужна не сонная, механическая зубрежка или вырабатывание каких-то навыков, а новизна впечатлений. Чем несколько раз повторить слово, лучше повстречать его в разных сочетаниях и в разных смысловых контекстах. Основная масса общеупотребительной лексики при том чтении, которое вам предлагается, запоминается без зубрежки, естественно — **за счет повторяемости слов**. Поэтому, прочитав текст, не нужно стараться заучить слова из него. «Пока не усвою, не пойду дальше» — этот принцип здесь не подходит. Чем интенсивнее вы будете читать, чем быстрее бежать вперед, тем лучше для вас. В данном случае, как ни странно, чем поверхностнее, чем расслабленнее, тем лучше. И тогда объем материала сделает свое дело, количество перейдет в качество. Таким образом, все, что требуется от вас, — это просто почитывать, думая не об иностранном языке, который по каким-либо причинам приходиться учить, а о содержании книги.

«Для меня это не подходит, — подумаете вы. — Я так ничего не запомню». Поверьте, что если вы действительно будете читать эту книгу интенсивно, то метод сработает. Если же вы будете читать ее не один месяц, то тогда действительно ничего не выйдет. Ведь вы будете использовать вещь, нарушая инструкцию.

Главная беда всех изучающих долгие годы один какой-либо язык в том, что они занимаются им понемножку, а не погружаются с головой. Язык — не математика, его надо не учить, к нему надо привыкать. Здесь дело не в логике и не в памяти, а в навыке. Он скорее похож в этом смысле на спорт, которым нужно заниматься в определенном режиме, так как в противном случае не будет результата. Если сразу и много читать, то свободное чтение по-гречески — вопрос трех-четырех месяцев (начиная «с нуля»). А если учить помаленьку, то это только себя мучить и буксовать на месте. Язык в этом смысле похож на ледяную горку — на нее надо быстро взбежать. Пока не взбежите — будете скатываться. Если вы достигли такого момента, когда свободно читаете, то вы уже не потеряете этот навык и не забудете лексику, даже если возобновите чтение на этом языке лишь через несколько лет. А если не доучили — тогда все выветрится.

А что делать с грамматикой? Собственно для понимания текста, снабженного такими подсказками, знание грамматики уже не нужно — и так все будет понятно. А затем происходит привыкание к определенным формам — и грамматика усваивается тоже подспудно. Ведь осваивают же язык люди, которые никогда не учили его грамматику, а просто попали в соответствующую языковую среду. Это говорится не к тому, чтобы вы держались подальше от грамматики (грамматика — очень интересная вещь, занимайтесь ею тоже), а к тому, что приступать к чтению данной книги можно и без грамматических познаний.

Эта книга поможет вам преодолеть важный барьер: вы наберете лексику и привыкнете к логике языка, сэкономив много времени и сил. Но, прочитав ее, не нужно останавливаться, продолжайте читать по-гречески (теперь уже, действительно, просто поглядывая в словарь)!

Отзывы и замечания присылайте, пожалуйста, по электронному адресу frank@franklang.ru

Правила чтения

Буква	Чтение	Буква	Чтение
Αα	[a]	Νν	[n]
Ββ	[b]	Ξξ	[ks]
Γγ	[g], перед [e], [i] читается как [j]	Οο	[o]
		Ππ	[p]
Δδ	[ð]	Ρρ	[r]
Εε	[e]	Σσ, ς	[s], перед звонкими согласными — [z]
Ζζ	[z]		
Ηη	[i]	Ττ	[t]
Θθ	[θ]	Υυ	[i]
Ιι	[i]	Φφ	[f]
Κκ	[k]	Χχ	[h]
Λλ	[l]	Ψψ	[ps]
Μμ	[m]	Ωω	[o]

γγ — [ng]
γχ — [nh]
γκ — [g]

μπ — [b]
ντ — [d]

τς — [č]
τζ — [dz]

ου — [u]

αυ, ευ произносится как [af, ef] перед глухими согласными и как [av, ev] перед звонкими согласными и гласными

В современном греческом языке сохранилась унаследованная ещё от языка древнегреческого орфография, но произношение несколько упростилось, поэтому иногда разными буквами и их сочетаниями выражается один и тот же звук.

ε, αι — [e]

ι, η, υ, ει, οι, υι — [i]

Греческому языку свойственна элизия гласных, то есть, их исчезновение в некоторых случаях. Как правило, это происходит в разговорной речи и на письме отражается редко. Но поскольку сказки — образец народного языка, то при их записывании отражаются некоторые особенности речи именно разговорной. Исчезнувший гласный обозначается апострофом ('), и, как правило, гласный этот — «ε» (σ' ένα = σε ένα; το' κανε = το έκανε) или «ο» (τ' αγαπάμε = το αγαπάμε; απ' το Δράκο = απο το Δράκο).

Новогреческий язык

Греческие сказки и легенды

Οι τρεις χρυσές τρίχες του Δράκου

(Три золотых волоса дракона)

Στα χρόνια τα παλιά (во времена древние), γεννήθηκε ένα παιδί (родился ребенок; *γεννγιέμαι*) που (который) όσο μεγάλωνε (сколько рос) τόσο πιο όμορφο γινόταν (столько более красивый становился). Όσοι το 'βλεπαν (все /кто/ его видели) έλεγαν (говорили):

— Τέτοιο όμορφο παιδί (такой красивый ребенок; *το παίδι — ребенок; мальчик; подросток; юноша; сын, дочь*), δεν μπορεί (не может), μια μέρα (однажды: "в один день") θα γίνει βασιλιάς (станет царем). Από στόμα σε στόμα (из уст в уста: "от рта к рту") έφτασαν τα λόγια (дошли слова; *φτάνω*) και στ' αυτιά του βασιλιά (и до ушей царя: "к ушам"). «Ώρα είναι τώρα (время есть сейчас) να μου πάρουν και το θρόνο (чтобы у меня взяли и трон = настало время, когда у меня отнимут трон; *παίρνω*)» σκέφτηκε (подумал /царь/; *σκέφτομαι*).

Στα χρόνια τα παλιά γεννήθηκε ένα παιδί που όσο μεγάλωνε τόσο πιο όμορφο γινόταν. Όσοι το 'βλεπαν έλεγαν:

— Τέτοιο όμορφο παιδί, δεν μπορεί, μια μέρα θα γίνει βασιλιάς. Από στόμα σε στόμα έφτασαν τα λόγια και στ' αυτιά του βασιλιά. «Ώρα είναι τώρα να μου πάρουν και το θρόνο» σκέφτηκε.

Και μια δυο ξεκινάει να βρει το παιδί (и тотчас отправляется, чтобы найти ребенка; *βρίσκω*). Σαν έφτασε στο δάσος (когда пришел в лес), βλέπει το όμορφο παιδί (видит красивого ребенка) μπροστά σ' ένα καλύβι (перед хижиной).

— Φτωχοί είστε (бедные вы есть), πέντε παιδιά έχετε (пять детей имеете), λέει στους γονείς του (говорит родителям его) ο βασιλιάς (царь), δε μου δίνετε εμένα το μικρότερο (не дадите ли мне самого маленького: “не мне дадите мне”), που δεν έχω γιο (который не имею сына), να το κάνω βασιλόπουλο; (чтобы я его сделал царевичем)

Και μια δυο ξεκινάει να βρει το παιδί. Σαν έφτασε στο δάσος, βλέπει το όμορφο παιδί μπροστά σ' ένα καλύβι.

— Φτωχοί είστε, πέντε παιδιά έχετε, λέει στους γονείς του ο βασιλιάς, δε μου δίνετε εμένα το μικρότερο, που δεν έχω γιο, να το κάνω βασιλόπουλο;

— Αν είναι να το κάνεις βασιλόπουλο (если есть /то, что = если дело в том, что/ сделаешь его царевичем), μετά χαράς (с удовольствием), βασιλιά μου (царь мой), είπαν μ' ένα στόμα (сказали одним ртом = в один голос; *λέγω*) οι φτωχοί γονείς (бедные родители). Εμείς τ' αγαπάμε (мы его любим), μα μαζί μας (но с нами) θα ζει στη φτώχεια (будет жить в бедности). Μ' εσένα (с тобой) θα το καμαρώσουμε βασιλιά (/мы/ им будем гордиться царем = он станет царем, и мы будем им гордиться).

— Αν είναι να το κάνεις βασιλόπουλο, μετά χαράς, βασιλιά μου, είπαν μ' ένα στόμα οι φτωχοί γονείς. Εμείς τ' αγαπάμε, μα μαζί μας θα ζει στη φτώχεια. Μ' εσένα θα το καμαρώσουμε βασιλιά.

Παίρνει (берет), λοιπόν (итак), ο βασιλιάς το όμορφο παιδί (царь красивого ребенка) και (и), σα φτάνουν στο γεφύρι (когда приходят на мост), ανοίγει ένα σεντούκι

(открывает сундук), το βάζει μέσα (его /ребенка/ кладет внутрь) και το ρίχνει στο ποτάμι (и его бросает в реку).

— Τώρα θα κοιμάμαι ήσυχος (теперь буду спать спокойный) και δίχως φόβο (и без страха)! μουρμούρισε (пробормотал /царь/).

Παίρνει, λοιπόν, ο βασιλιάς το όμορφο παιδί και, σα φτάνουν στο γεφύρι, ανοίγει ένα σεντούκι, το βάζει μέσα και το ρίχνει στο ποτάμι.

— Τώρα θα κοιμάμαι ήσυχος και δίχως φόβο! μουρμούρισε.

Το σεντούκι ταξίδευε στο ποτάμι (сундук путешествовал по реке), ώσπου (пока не) σκάλωσε στην καρούτα ενός μύλου (зацепился за трубу мельницы; *η καρούτα — труба, шланг, который подает воду на колесо водяной мельницы*). Το βρίσκει τότε η μυλωνού (его нашла тогда /жена/ мельника), το ανοίγει (его открыла) και τι να δει (и что же видит; *βλέπω*)!

— Ένα μωρό (младенец), ένα όμορφο μωρό (красивый младенец), φώναξε (крикнула) και την άκουσε ο μυλωνάς (и ее услышал мельник).

— Να το κρατήσουμε (давай его удержим = оставим себе), γυναίκα (жена). Εμείς παιδιά δεν έχουμε (мы детей не имеем = у нас нет детей).

Και το κράτησαν (и его удержали = оставили; *κρατώ*).

Το σεντούκι ταξίδευε στο ποτάμι, ώσπου σκάλωσε στην καρούτα ενός μύλου. Το βρίσκει τότε η μυλωνού, το ανοίγει και τι να δει!

— Ένα μωρό, ένα όμορφο μωρό, φώναξε και την άκουσε ο μυλωνάς.

— Να το κρατήσουμε, γυναίκα. Εμείς παιδιά δεν έχουμε.

Και το κράτησαν.

Τα χρόνια πέρασαν (время прошло; *παίρνω*), το παιδί μεγάλωσε (ребенок вырос) κι έγινε ακόμα πιο όμορφο (и стал еще более красивым; *γίνομαι*). Μια μέρα (в один день = однажды) βγήκε στα μέρη εκείνα (пришел в местность ту; *βγαίνω*) για κυνήγι (для охоты = чтобы поохотиться) ο βασιλιάς (царь). Εκεί που κυνηγούσε (там, где /он/ охотился) έπιασε μια μπόρα δυνατή (пошел ливень сильный; *πιάνω*). Ο βασιλιάς μπήκε στο μύλο (царь пришел на мельницу; *μπαίνω*) να γλιτώσει απ' την μπόρα (чтобы спастись от ливня; *γλιτώνω/γλυτώνω — спасать; спасаться, избавляться*) κι είδε το παιδί (и увидел ребенка; *βλέπω*).

Τα χρόνια πέρασαν, το παιδί μεγάλωσε κι έγινε ακόμα πιο όμορφο. Μια μέρα βγήκε στα μέρη εκείνα για κυνήγι ο βασιλιάς. Εκεί που κυνηγούσε έπιασε μια μπόρα δυνατή. Ο βασιλιάς μπήκε στο μύλο να γλιτώσει απ' την μπόρα κι είδε το παιδί.

— Του μυλωνά παιδί είσαι (мельника /ты/ ребенок; *το παίδι — ребенок; мальчик; подросток; юноша; сын, дочь*), παλικάρι μου; (мóлодец мой?) το ρώτησε (его спросил).

— Το μυλωνά τον έχω σαν πατέρα μου (мельника, его имею как отца моего = мельник мне как отец) και τη μυλωνού σαν μάνα μου (и /жену/ мельника как мать), είπε το παιδί (сказал ребенок; *λέγω*) και του διηγήθηκε την ιστορία του (и ему рассказал историю свою).

Ο βασιλιάς αμέσως κατάλαβε (царь тотчас понял; *καταλαβαίνω*) με ποιον μιλούσε (с кем говорил; *μιλώ*), μα δεν έδειξε τίποτα (но не показал ничего; *δείχνω*).

— Του μυλωνά παιδί είσαι, παλικάρι μου; το ρώτησε.

— Το μυλωνά τον έχω σαν πατέρα μου και τη μυλωνού σαν μάνα μου, είπε το παιδί και του διηγήθηκε την ιστορία του.

Ο βασιλιάς αμέσως κατάλαβε με ποιον μιλούσε, μα δεν έδειξε τίποτα.

— Φαίνεσαι (кажешься) γενναίο κι άξιο παλικάρι (благородным и достойным мóлодцем), του είπε (ему сказал /царь/; *λέγω*). Θα σου δώσω ένα γράμμα (/я/ тебе дам письмо) να το πας στο παλάτι (чтобы его пошел во дворец = чтобы ты отнес его во дворец; *πηγαίνω*), στα χέρια της βασίλισσας (в руки царицы). Μπορείς; (Можешь?)

— Μόνο μπορώ; (Только могу?) Μετά χαράς, βασιλιά μου! (С радостью, царь мой!)

— Πρόσεξε (обрати внимание), όμως (однако), μόνο στα χέρια της βασίλισσας (только в руки царицы), είπε ο βασιλιάς (сказал царь; *λέγω*) και τα μάτια του άστραφταν (и глаза его сверкали) σαν του έδινε το γράμμα (когда ему давал письмо).

— Φαίνεσαι γενναίο κι άξιο παλικάρι, του είπε. Θα σου δώσω ένα γράμμα να το πας στο παλάτι, στα χέρια της βασίλισσας. Μπορείς;

— Μόνο μπορώ; Μετά χαράς, βασιλιά μου!

— Πρόσεξε, όμως, μόνο στα χέρια της βασίλισσας, είπε ο βασιλιάς και τα μάτια του άστραφταν σαν του έδινε το γράμμα.

Δρόμο παίρνει, δρόμο αφήνει ο νιος (дорогу берет, дорогу оставляет юноша = юноша идет то по одной, то по другой дороге), ανεβαίνει ανηφοριές (поднимается в гору),

περνά βουνά και ποτάμια (проходит горы и реки), στο τέλος χάνει το δρόμο του (наконец теряет дорогу его = наконец, он заблудился) κι αντί στο παλάτι βρίσκεται σ' ένα φτωχοκάλυβο (и вместо дворца оказывается в бедной лачуге; *φτωχός — бедный, нищий*).

Δρόμο παίρνει, δρόμο αφήνει ο νιος, ανεβαίνει ανηφοριές, περνά βουνά και ποτάμια, στο τέλος χάνει το δρόμο του κι αντί στο παλάτι βρίσκεται σ' ένα φτωχοκάλυβο.

— Τι γυρεύεις εδώ τέτοια ώρα παιδί πράμα; (что = почему бродишь тут в такое время, дитя, а? *πρά(γ)μα — дело; часто употр. в разгов. речи, можно перевести как "а", "ну", "в самом деле", "честное слово"*) του λέει μια γριούλα (ему говорит старушка; *η γριά — старуха*) που ζούσε στο φτωχοκάλυβο (которая жила в бедной лачуге).

— Πάω για το παλάτι (иду во дворец), μα έχασα το δρόμο μου (но потерял дорогу мою; *χάνω*). Άσε με να περάσω τη νύχτα (позволь мне провести ночь) στο σπιτικό σου (в доме твоем), παρακάλεσε το παιδί (попросил юноша; *το παίδι — ребенок; мальчик; подросток; юноша; сын, дочь*).

— Τι γυρεύεις εδώ τέτοια ώρα παιδί πράμα; του λέει μια γριούλα που ζούσε στο φτωχοκάλυβο.

— Πάω για το παλάτι, μα έχασα το δρόμο μου. Άσε με να περάσω τη νύχτα στο σπιτικό σου, παρακάλεσε το παιδί.

— Εδώ ζουν οι σαράντα κλέφτες (здесь живут сорок воров). Φύγε (уходи), το καλό που σου θέλω (я хочу тебе только добра: "добро, что тебе хочу"), του λέει η γριά (ему говорит старуха).

— Δεν έχω να φοβηθώ τίποτα (я ничего не боюсь: “не имею, чтобы бояться, ничего”). Φτωχός είμαι (бедный /я/), λεφτά δεν έχω (денег не имею). Μόνο ένα γράμμα κουβαλάω (только письмо несу). Άσε με να κοιμηθώ μέσα (пусти меня поспать внутри), να χαρείς (прошу тебя; *χαίρω — радоваться; να σε χάρω — очень прошу тебя*).

Τον λυπήθηκε η γριά (его пожалела старуха), τον έκρυψε στην καταπακτή (его спрятала в люк; *κρύβω*) και σε λίγο (и через некоторое /время/) ήρθαν οι σαράντα κλέφτες (пришли сорок воров; *έρχομαι*).

— Λέγε, γριά (говори, старуха), ποιον κρύβεις μέσα (кого прячешь внутри), της είπαν (ей сказали). Είδαμε τα χνάρια (/мы/ видели следы) ως την πόρτα μας (около двери нашей).

— Εδώ ζουν οι σαράντα κλέφτες. Φύγε, το καλό που σου θέλω, του λέει η γριά.

— Δεν έχω να φοβηθώ τίποτα. Φτωχός είμαι, λεφτά δεν έχω. Μόνο ένα γράμμα κουβαλάω. Άσε με να κοιμηθώ μέσα, να χαρείς.

Τον λυπήθηκε η γριά, τον έκρυψε στην καταπακτή και σε λίγο ήρθαν οι σαράντα κλέφτες.

— Λέγε, γριά, ποιον κρύβεις μέσα, της είπαν. Είδαμε τα χνάρια ως την πόρτα μας.

Τους είπε, λοιπόν (им /рас/сказала, итак), η γριά την ιστορία (старуха историю) με το νι και με το σίγμα (с “ни” и с “сигмой” [буквы греческого алфавита] = целиком, без утайки).

— Το γράμμα, γρήγορα το γράμμα (письмо, быстро письмо), είπαν με μια φωνή οι κλέφτες (сказали в один голос воры). Η γριά έψαξε (старуха поискала; *ψάχνω*), βρήκε το γράμμα (нашла письмо; *βρίσκω*) και τους το έδωσε (и им

его дала; *δίνω*). «Βασίλισσα (царица), το παιδί που θα σου φέρει το γράμμα (юношу, который тебе принесет письмо), να διατάξεις (прикажи) να το σκοτώσουν αμέσως (чтобы его убили тотчас)!» έλεγε το γράμμα (говорило письмо = говорилось в письме).

Τους είπε, λοιπόν, η γριά την ιστορία με το νι και με το σίγμα.

— Το γράμμα, γρήγορα το γράμμα, είπαν με μια φωνή οι κλέφτες. Η γριά έψαξε, βρήκε το γράμμα και τους το έδωσε. «Βασίλισσα, το παιδί που θα σου φέρει το γράμμα, να διατάξεις να το σκοτώσουν αμέσως!» έλεγε το γράμμα.

Οι σαράντα κλέφτες (сорок воров), που δε χώνευαν το βασιλιά (которые не переваривали царя; *χώνευω — переваривать пищу; перен. переваривать, терпеть, переносить*) γιατί τους κυνηγούσε (потому что /он/ на них охотился), πήραν κι έγραψαν (взяли и написали; *παίρνω, γράφω*): «Βασίλισσα (царица), το παιδί που θα σου φέρει το γράμμα (юношу, который тебе принесет письмо) να το παντρέψεις αμέσως (его пожени немедленно) με την κόρη μας (с нашей дочерью).»

Σαν ξημέρωσε (когда рассвело) και ξύπνησε το παλικάρι (и проснулся парень), πήρε την ευχή της γριάς (получил благословение старухи) και ξεκίνησε (и отправился /в путь/).

Οι σαράντα κλέφτες, που δε χώνευαν το βασιλιά γιατί τους κυνηγούσε, πήραν κι έγραψαν: «Βασίλισσα, το παιδί που θα σου φέρει το γράμμα να το παντρέψεις αμέσως με την κόρη μας.»

Σαν ξημέρωσε και ξύπνησε το παλικάρι, πήρε την ευχή της γριάς και ξεκίνησε.

Το σούρουπο (в сумерках) έφτασε στο παλάτι (прибыл во дворец) κι έδωσε το γράμμα στη βασίλισσα (и дал письмо царице). Εκείνη (та /царица/) το διάβασε (его прочла) κι αμέσως πήρε το παλικάρι (и тотчас взяла молодца) και το πάντρεψε με την κόρη τους (и его поженила с дочерью их). Πάνω στις τρεις μέρες (через три дня) να σου κι ο βασιλιάς (вот тебе и царь) από μακριά (издалека), με τους καβαλλάρηδες (с всадниками) να γυρνούν από το κυνήγι (возвращаются с охоты). Βγαίνει κι η βασίλισσα (приходит и царица) με τα νιόπαντρα (с новобрачными) να τους καλωσορίσει (чтобы их поприветствовать; *ср.: καλωσόρισες — добро пожаловать*). Σαν τους είδε ο βασιλιάς (когда их увидел царь), τα έχασε (растерялся; *досл.: "это потерял", имеется в виду «τα μυαλά έχασε» — разум потерял*). Την παίρνει παράμερα (отвел ее в сторонку: "ее берет в сторонку") και της λέει (и ей говорит):

— Μα τι έκανες; (Но что /ты/ сделала?) Τι σου είπα εγώ να κάνεις; (Что тебе сказал я сделать?: "чтобы сделала?")

Το σούρουπο έφτασε στο παλάτι κι έδωσε το γράμμα στη βασίλισσα. Εκείνη το διάβασε κι αμέσως πήρε το παλικάρι και το πάντρεψε με την κόρη τους. Πάνω στις τρεις μέρες να σου κι ο βασιλιάς από μακριά, με τους καβαλάρηδες να γυρνούν από το κυνήγι. Βγαίνει κι η βασίλισσα με τα νιόπαντρα να τους καλωσορίσει. Σαν τους είδε ο βασιλιάς, τα έχασε. Την παίρνει παράμερα και της λέει:

— Μα τι έκανες; Τι σου είπα εγώ να κάνεις;

— Εγώ, βασιλιά μου (я, царь мой), τα έκανα όλα (то сделала всё) κατά τα γραφόμενά σου (согласно написан-

ному тобой). Πήρα το παιδί (взяла юношу) και το πάντρεψα (и его поженила) με την κόρη μας (с дочерью нашей). Είδα τη λεβεντιά του (увидела статность его) κι είπα (и сказала) πως είναι ό (что он то), τι πρέπει για τη βασιλοπούλα (что нужно для царевны).

Έτσι είπε η βασίλισσα (так сказала царица) και του έδειξε το γράμμα (и ему показала письмо). Έκανε πως χάρηκε (сделал /вид/, что обрадован) κι ο βασιλιάς (и царь) για να μην τον καταλάβουν (чтобы его не поняли). Πάνω στη χαρά του (в радости своей) λέει στο παλικάρι (говорит мόлодцу):

— Εγώ, βασιλιά μου, τα έκανα όλα κατά τα γραφόμενά σου. Πήρα το παιδί και το πάντρεψα με την κόρη μας. Είδα τη λεβεντιά του κι είπα πως είναι ό, τι πρέπει για τη βασιλοπούλα.

Έτσι είπε η βασίλισσα και του έδειξε το γράμμα. Έκανε πως χάρηκε κι ο βασιλιάς για να μην τον καταλάβουν. Πάνω στη χαρά του λέει στο παλικάρι:

— Για να σ' αγαπήσει ο κόσμος (чтобы тебя все любили: “чтобы тебя любил мир”; *ο κόσμος — мир, вселенная; мир, люди*) δε φτάνει η λεβεντιά σου (недостаточно твоей статности: “не достаточна твоя статность”). Πρέπει να κάνεις (нужно, чтобы /ты/ сделал) κι ένα τρανό κατόρθωμα (и большой подвиг).

— Ό, τι πεις (то, что скажешь), βασιλιά μου (царь мой). Μετά χαράς (с удовольствием)!

— Θα πας και θα φέρεις (пойдешь и принесешь) τις τρεις χρυσές τρίχες (три золотых волоса) του Δράκου της Ανατολής (Дракона Востока). Και, σαν τις φέρεις (и, когда их принесешь), θα σου δώσω (тебе дам) το στέμμα μου (корону мою).

— Για να σ' αγαπήσει ο κόσμος δε φτάνει η λεβεντιά σου. Πρέπει να κάμεις κι ένα τρανό κατόρθωμα.

— Ό, τι πεις, βασιλιά μου. Μετά χαράς!

— Θα πας και θα φέρεις τις τρεις χρυσές τρίχες του Δράκου της Ανατολής. Και, σαν τις φέρεις, θα σου δώσω το στέμμα μου.

Το βράδυ η βασιλοπούλα (вечером царевна) έψαξε βαθιά στο σεντούκι (поискала глубоко в сундуке), βρήκε ένα βοτάνι (нашла растение) που το φύλαγε (которое хранила) για την ανάγκη (на случай нужды: "для нужды") και το έδωσε στο παλικάρι (и его дала мóлодцу).

Την άλλη μέρα (на следующий день) σέλωσαν το πιο δυνατό άλογο (оседлали самого сильного коня) και το παλικάρι (и мóлодец), αφού φίλησε τη βασιλοπούλα (когда поцеловал царевну), πήρε το δρόμο (пустился в путь: "взял дорогу") για το μακρύ ταξίδι (в долгое путешествие: "для долгого путешествия").

Το βράδυ η βασιλοπούλα έψαξε βαθιά στο σεντούκι, βρήκε ένα βοτάνι που το φύλαγε για την ανάγκη και το έδωσε στο παλικάρι.

Την άλλη μέρα σέλωσαν το πιο δυνατό άλογο και το παλικάρι, αφού φίλησε τη βασιλοπούλα, πήρε το δρόμο για το μακρύ ταξίδι.

Σαν βράδιασε για τα καλά, βρέθηκε (когда совсем потемнело, оказался: "нашелся"; *βρίσκομαι*) σε μια πολιτεία (в одном городе). Βρήκε (застал: "нашел") μαζεμένους τους ανθρώπους (собравшихся людей) γύρω απ' τη βρύση της πλατείας (вокруг родника площади).

— Τι γυρεύεις (зачем ты пришел: “что ищешь”), ξένε (чужестранец), στα μέρη μας; (в нашей местности?) τον ρώτησαν (его спросили).

— Πάω να πάρω (еду, чтобы взять) τις τρεις χρυσές τρίχες (три золотых волоса) του Δράκου της Ανατολής (Дракона Востока).

— Σαν πας και βρεις το Δράκο (когда пойдешь и найдешь Дракона), ρώτα τον (спроси его) γιατί στερεύει το νερό (почему иссякает вода) της βρύσης μας (родника нашего) κάθε βράδυ (каждый вечер), του είπαν (ему сказали).

Σα βράδιασε για τα καλά, βρέθηκε σε μια πολιτεία. Βρήκε μαζεμένους τους ανθρώπους γύρω απ' τη βρύση της πλατείας.

— Τι γυρεύεις, ξένε, στα μέρη μας; τον ρώτησαν.

— Πάω να πάρω τις τρεις χρυσές τρίχες του Δράκου της Ανατολής.

— Σαν πας και βρεις το Δράκο, ρώτα τον γιατί στερεύει το νερό της βρύσης μας κάθε βράδυ, του είπαν.

Την άλλη μέρα (на следующий день) συνέχισε το δρόμο του (продолжил дорогу свою = свой путь) και με το σούρουπο (и с сумерками) βρέθηκε (оказался: “нашелся”) σε μια άλλη πολιτεία (в другом городе). Εκεί (там) οι άνθρωποι ήταν μαζεμένοι (люди были собравшиеся) γύρω από μια μηλιά (вокруг одной яблони) που τα μήλα της (яблоки которой: “которой яблоки ее”) σάπιζαν (гнили).

— Για πού το έβαλες (куда ты идешь), ξένε; (чужестранец?) τον ρώτησαν (его спросили).

— Πάω να πάρω (еду, чтобы взять) τις τρεις χρυσές τρίχες του Δράκου της Ανατολής (три золотых волоса Дракона Востока).

— Σαν πας και βρεις το Δράκο (когда пойдешь и найдешь Дракона), ρώτα τον (спроси его) γιατί σαπίζουν τα μήλα (почему гниют яблоки) της μηλιάς μας (яблони нашей).

Την άλλη μέρα συνέχισε το δρόμο του και με το σούρουπο βρέθηκε σε μια άλλη πολιτεία. Εκεί οι άνθρωποι ήταν μαζεμένοι γύρω από μια μηλιά που τα μήλα της σάπιζαν.

— Για πού το έβαλες, ξένε; τον ρώτησαν.

— Πάω να πάρω τις τρεις χρυσές τρίχες του Δράκου της Ανατολής.

— Σαν πας και βρεις το Δράκο, ρώτα τον γιατί σαπίζουν τα μήλα της μηλιάς μας.

Μόλις χάραξε η μέρα (как только рассвел день), συνέχισε το δρόμο του (продолжил дорогу свою = свой путь) κι έφτασε σ' ένα ποτάμι (и пришел к одной реке). Εκεί ήταν ένας βαρκάρης (там был один лодочник; *η βάρκα — лодка*). Την ώρα (в /то/ время) που τον περνούσε απέναντι (когда его переправлял напротив), τον ρώτησε (/лодочник/ его спросил) πού πάει (куда идет).

— Πάω να πάρω τις τρεις χρυσές τρίχες του Δράκου της Ανατολής (еду, чтобы взять три золотых волоса Дракона Востока), του είπε (ему сказал).

— Σαν πας να βρεις το Δράκο (когда пойдешь и найдешь Дракона), ρώτα τον (спроси его) γιατί δεν μπορώ να φύγω από δω (почему не могу уйти отсюда) κι είμαι σαν να μ' έχουν δεμένο (и как будто бы меня связали: "и я есть как если бы меня имели связанным").

Μόλις χάραξε η μέρα, συνέχισε το δρόμο του κι έφτασε σ' ένα ποτάμι. Εκεί ήταν ένας βαρκάρης. Την ώρα που τον περνούσε απέναντι, τον ρώτησε πού πάει.

— Πάω να πάρω τις τρεις χρυσές τρίχες του Δράκου της Ανατολής, του είπε.

— Σαν πας να βρεις το Δράκο, ρώτα τον γιατί δεν μπορώ να φύγω από δω κι είμαι σαν να μ' έχουν δεμένο.

Σαν έφτασαν (когда прибыли) στην αντίπερα όχθη (на противоположный берег), το παλικάρι συνέχισε το δρόμο του (мóлодец продолжил свой путь). Το δειλινό τον βρήκε (вечер его застал: "нашел"; *το δειλινό — вечернее время, полдник*) στη σπηλιά του Δράκου της Ανατολής (в пещере Дракона Востока). Βγάζει τότε το βοτάνι (вынул тогда растение) που του είχε δώσει η βασιλοπούλα (которое ему дала царевна) και το ρίχνει στην κούπα του Δράκου (и его бросил в чашу Дракона; *η κούπα — чаша, кубок*). Εκείνη τη στιγμή (в тот /же/ миг) ακούγονται βαριά βήματα (послышались тяжелые шаги) και το παλικάρι μόλις που προφταίνει (и мóлодец едва успевает; *προφταίνω — успевать*) και κρύβεται στον αχυρώνα (и прячется в сарай; *ο αχυρώνας / ο αχερώνας — сарай для соломы*). Ο δράκος της Ανατολής (дракон Востока) βάζει αμέσως (наливает тотчас: "кладет тотчас") κρασί στην κούπα του (вино в кубок свой) και το κατεβάζει μονορούφι (и его выпивает одним глотком; *μονορούφι — одним глотком, залпом, одним духом*). Ύστερα (потом) από λίγο (через немного /времени/) άρχισε να ροχαλίζει (начинает храпеть). Βγαίνει τότε το παλικάρι (приходит тогда мóлодец) και *χρατς!* (и — хрясь!), του τραβάει τη μια τρίχα (у него вытаскивает один волос).

Σαν έφτασαν στην αντίπερα όχθη, το παλικάρι συνέχισε το δρόμο του. Το δειλινό τον βρήκε στη σπηλιά του Δράκου της Ανατολής. Βγάζει τότε το βοτάνι που του είχε δώσει η βασιλοπούλα και το ρίχνει στην κούπα του Δράκου. Εκείνη

τη στιγμή ακούγονται βαριά βήματα και το παλικάρι μόλις που προφταίνει και κρύβεται στον αχυρώνα. Ο δράκος της Ανατολής βάζει αμέσως κρασί στην κούπα του και το κατεβάζει μονορούφι. Ύστερα από λίγο άρχισε να ροχαλίζει. Βγαίνει τότε το παλικάρι και *χρατς!*, του τραβάει τη μια τρίχα.

— Μ... μ... μ...! μούγκρισε ο Δράκος (прорычал дракон).

— Γιατί στην πολιτεία στερεύει η βρύση; (почему в городе иссякает источник?) ρωτάει το παλικάρι (спрашивает мóлодец).

— Γιατί είναι ένας βάτραχος (потому что есть лягушка) που πίνει το νερό... (которая пьет воду)

Χρατς, του τραβάει και τη δεύτερη χρυσή τρίχα (у него вытащил и второй золотой волос).

— Μ... μ... μ...!

— Γιατί στην πολιτεία (почему в городе) ξεραίνεται η μηλιά; (высыхает яблоня?)

— Γιατί (потому что) στη ρίζα της (в корне ее) είναι ένας ποντικός (есть мышь) και την τρώει... (и ее ест)

Χριτς, πάει και η τρίτη τρίχα (пошел и третий волос).

— Μ... μ... μ...!

— Γιατί ο βαρκάρης δεν μπορεί να φύγει; (почему лодочник не может уйти?)

— Γιατί πρέπει (потому что нужно), μόλις βάλει άνθρωπο στη βάρκα του (как только посадит: "положит" человека в лодку свою), να πηδήσει πρώτος (чтобы спрыгнул первый) στη στεριά (на сушу) και μετά να πει (и потом чтобы сказал; *λέγω*): «Τώρα εσύ θα είσαι ο βαρκάρης... (теперь ты будешь лодочником)»

Κι ο Δράκος συνέχισε (и Дракон продолжил) το βαθύ του ύπνο (глубокий его сон).

— Μ... μ... μ...! μούγκρισε ο Δράκος.

— Γιατί στην πολιτεία στερεύει η βρύση; ρωτάει το παλικάρι.

— Γιατί είναι ένας βάτραχος που πίνει το νερό... *Χρατς*, του τραβάει και τη δεύτερη χρυσή τρίχα.

— Μ... μ... μ...!

— Γιατί στην πολιτεία ξεραίνεται η μηλιά;

— Γιατί στη ρίζα της είναι ένας ποντικός και την τρώει... *Χριτς*, πάει και η τρίτη τρίχα.

— Μ... μ... μ...!

— Γιατί ο βαρκάρης δεν μπορεί να φύγει;

— Γιατί πρέπει, μόλις βάλει άνθρωπο στη βάρκα του, να πηδήσει πρώτος στη στεριά και μετά να πει: «Τώρα εσύ θα είσαι ο βαρκάρης...»

Κι ο Δράκος συνέχισε το βαθύ του ύπνο.

Το παιδί πήρε το δρόμο του γυρισμού (юноша отправился обратно: "взял дорогу возвращения"). Μόλις έφτασε στο ποτάμι (едва /он/ прибыл к реке) κι ο βαρκάρης τον πέρασε απέναντι (и лодочник его переправил напротив = на другой берег), του είπε (ему сказал) πώς να λυτρωθεί (как освободиться; *λυτρώνω — освобождать, избавлять; το λύτρο — выкуп*). Κατόπιν πέρασε κι απ' τις πολιτείες (потом проходил и через города) κι είπε στους ανθρώπους (и сказал людям) γιατί σαπίζουν τα μήλα (почему гниют яблоки) και γιατί στερεύει η βρύση (и почему иссякает источник). Αυτοί, για να τον ευχαριστήσουν (они, чтобы его отблагодарить), του έδωσαν δύο πουγκιά λίρες (ему дали два кошелька лир). Την τρίτη μέρα έφτασε στο παλάτι (на третий день /он/ прибыл во дворец).

Το παιδί πήρε το δρόμο του γυρισμού. Μόλις έφτασε στο ποτάμι κι ο βαρκάρης τον πέρασε απέναντι, του είπε πώς να

λυτρωθεί. Κατόπιν πέρασε κι απ' τις πολιτείες κι είπε στους ανθρώπους γιατί σαπίζουν τα μήλα και γιατί στερεύει η βρύση. Αυτοί, για να τον ευχαριστήσουν, του έδωσαν δύο πουγκιά λίρες. Την τρίτη μέρα έφτασε στο παλάτι.

— Βασιλιά μου (царь мой), πάρε τις χρυσές τρίχες (возьми три золотых волоса) και δυο πουγκιά λίρες (и два кошелька лир).

— Καλά τις τρίχες (хорошо волосы = ладно волосы), μα τις λίρες πού τις βρήκες; (но лиры, где их нашел?) ρώτησε όλο κακία ο βασιλιάς (спросил злобно царь).

— Τις έκλεψα απ' το Δράκο (их украл у Дракона; *κλέφτω, ср. клептомания*), αποκρίθηκε το παλικάρι (ответил μόлодец), που είχε πια καταλάβει το κακό (который уже понял зло) που πήγε να του κάνει ο βασιλιάς (которое собирался ему причинить царь: “которое шел, чтобы ему сделать”). Έχει στη σπηλιά του (имеет = у него есть в пещере его) ολάκερο θησαυρό (огромное сокровище; *ολάκερος = ολόκληρος — весь, целый; очень большой*).

— Βασιλιά μου, πάρε τις χρυσές τρίχες και δυο πουγκιά λίρες.

— Καλά τις τρίχες, μα τις λίρες πού τις βρήκες; ρώτησε όλο κακία ο βασιλιάς.

— Τις έκλεψα απ' το Δράκο, αποκρίθηκε το παλικάρι, που είχε πια καταλάβει το κακό που πήγε να του κάνει ο βασιλιάς. Έχει στη σπηλιά του ολάκερο θησαυρό.

Την άλλη μέρα (на следующий день), ο βασιλιάς πήρε το άλογο του (царь взял коня его = своего) κι έφυγε κρυφά (и уехал тайно) να πάει να πάρει (чтобы пойти взять) το θησαυρό του Δράκου (сокровище Дракона). Σαν έφτασε

στο ποτάμι (когда достиг реки), τον έβαλε ο βαρκάρης στη βάρκα (его посадил лодочник в лодку) μα, μόλις έφτασαν στην αντίπερα όχθη (но, как только достигли противоположного берега), ο βαρκάρης πρόλαβε (лодочник опередил) και κατέβηκε πρώτος (и соскочил первый; *κατεβαίνω — сходить, спускаться; выходить /из транспорта/*) και φώναξε (и закричал):

— Τώρα εσύ θα είσαι ο βαρκάρης (теперь ты будешь лодочником).

Την άλλη μέρα, ο βασιλιάς πήρε το άλογο του κι έφυγε κρυφά να πάει να πάρει το θησαυρό του Δράκου. Σαν έφτασε στο ποτάμι, τον έβαλε ο βαρκάρης στη βάρκα μα, μόλις έφτασαν στην αντίπερα όχθη, ο βαρκάρης πρόλαβε και κατέβηκε πρώτος και φώναξε:

— Τώρα εσύ θα είσαι ο βαρκάρης.

Κι έτσι ο βασιλιάς έμεινε (и так царь остался; *μένω*) δεμένος με τη βάρκα (связанный с лодкой) για όλα του τα χρόνια (на все его годы = на всю жизнь).

Και το παλικάρι έγινε βασιλιάς αληθινός (и мóлодец стал царем истинным), άξιος κι αγαπητός (достойным и любимым) κι έζησαν όλοι καλά (и жили все хорошо) κι εμείς καλύτερα (и мы еще лучше).

Κι έτσι ο βασιλιάς έμεινε δεμένος με τη βάρκα για όλα του τα χρόνια.

Και το παλικάρι έγινε βασιλιάς αληθινός, άξιος κι αγαπητός κι έζησαν όλοι καλά κι εμείς καλύτερα.

Η γυναίκα του σκύλου

(Жена пса)

Μία φορά κι έναν καιρό (один раз и в одно время = однажды), σε μια χώρα μακρινή (в стране далекой), ζούσε ένας βασιλιάς με μια βασίλισσα (жил царь с царицей) που είχαν τρεις πανέμορφες θυγατέρες (которые имели трех прекраснейших дочерей).

Σαν μεγαλώσανε (когда /дочери/ выросли) κι ήρθε ο καιρός να παντρευτούνε (и пришло время, чтобы выходили замуж), οι γονείς τους (родители их) ψάχνανε να βρούνε (искали, чтобы найти) να τους δώσουνε για γαμπρούς τα καλύτερα παλικάρια (чтобы им дать в женихи самых красивых молодцев). Εκείνο τον καιρό (в то время) αποφάσιζαν οι γονείς (решали родители) για την τύχη των παιδιών τους (о судьбе детей своих).

Μία φορά κι έναν καιρό, σε μια χώρα μακρινή, ζούσε ένας βασιλιάς με μια βασίλισσα που είχαν τρεις πανέμορφες θυγατέρες.

Σαν μεγαλώσανε κι ήρθε ο καιρός να παντρευτούνε, οι γονιοί τους ψάχνανε να βρούνε να τους δώσουνε για γαμπρούς τα καλύτερα παλικάρια. Εκείνο τον καιρό αποφάσιζαν οι γονείς για την τύχη των παιδιών τους.

Σκέφτηκαν από δω, σκέφτηκαν από κει (думали отсюда, думали оттуда = думали и так и сяк), ώσπου η βασίλισσα λέει του βασιλιά (до тех пор, пока царица говорит царю = пока царица не сказала царю):

— Ξέρεις τι να κάνουμε; (Знаешь, что /мы/ сделаем?) Να φτιάξουμε μια μεγάλη ζωγραφιά των κοριτσιών (давай

сделаем большой портрет девушек) και να τη βάλουμε στην ακροθαλασσιά (и его положим на морском берегу; *το άκρο — край; η θάλασσα — море*). Καθώς (когда) θα περνούνε από κει (будут отправляться оттуда) πολλοί ξένοι με τα καράβια (многие чужестранцы с кораблями), θα βλέπουν τις αρχοντοπούλες (увидят девушек; *το αρχοντόπουλο — ребенок знатных/ богатых родителей*), κάποια θα τους αρέσει (какая-нибудь им понравится) και θα μας την παντρευτεί (и нам на ней поженится).

Σκέφτηκαν από δω, σκέφτηκαν από κει, ώσπου η βασίλισσα λέει του βασιλιά:

— Ξέρεις τι να κάνουμε; Να φτιάξουμε μια μεγάλη ζωγραφιά των κοριτσιών και να τη βάλουμε στην ακροθαλασσιά. Καθώς θα περνούνε από κει πολλοί ξένοι με τα καράβια, θα βλέπουν τις αρχοντοπούλες, κάποια θα τους αρέσει και θα μας την παντρευτεί.

Έτσι και γίνηκε (так и случилось). Ζωγράφισαν τις βασιλοπούλες (нарисовали царевен) και κρέμασαν τη ζωγραφιά τους (и повесили портрет их) στο καλύτερο σημείο της παραλίας (на самое хорошее место побережья).

Μετά από λίγες ημέρες (после = по прошествии немногих дней) αράζει στο λιμάνι ένα βασιλικό καράβι (причалил в гавани царский корабль) και κατεβαίνει ένας βασιλιάς (и вышел /на берег/ царь) αντάμα με το γιο του (вместе с сыном своим).

Έτσι και γίνηκε. Ζωγράφισαν τις βασιλοπούλες και κρέμασαν τη ζωγραφιά τους στο καλύτερο σημείο της παραλίας.

Μετά από λίγες ημέρες αράζει στο λιμάνι ένα βασιλικό καράβι και κατεβαίνει ένας βασιλιάς αντάμα με το γιο του.

Πατέρας και γιος (отец и сын), σαν είδαν τις εικόνες (когда увидели изображения), θαμπώθηκαν από την ομορφάδα (были ослеплены красотой; *θαμπώνω — ослеплять; поражать, изумлять*) και ρώτησαν (и спросили) τίνος είναι οι τρεις πανώριες κοπέλες (кого = чьи три прекраснейшие девушки).

— Α, τους λένε (А, — им сказали), είναι οι κόρες του βασιλιά μας (это дочери царя нашего)!

— Και οι τρεις είναι ελεύτερες; (и /все/ три свободные = не замужем?)

— Ελεύτερες (свободные).

Πατέρας και γιος, σαν είδαν τις εικόνες, θαμπώθηκαν από την ομορφάδα και ρώτησαν τίνος είναι οι τρεις πανώριες κοπέλες.

— Α, τους λένε, είναι οι κόρες του βασιλιά μας!

— Και οι τρεις είναι ελεύτερες;

— Ελεύτερες.

Μια και δυο κινάνε αμέσως (тотчас двинулись тут же) και πάνε στο παλάτι του βασιλιά (и пошли во дворец царя), όπου τους δεχτήκανε με τιμές (где их приняли с почестями; *δέχομαι*).

Λέει ο πατέρας του βασιλόπουλου (говорит отец царевича):

— Γυρεύω να μου δώσετε (я прошу, чтобы /вы/ мне дали) τη θυγατέρα σας τη μεγάλη (дочь вашу старшую) για το γιο μου (для сына моего).

— Μετά χαράς (с удовольствием), αποκρίνονται (отвечают).

Ρωτήσανε και την κοπέλα (спросили и девушку) και είπε πως της αρέσει (и сказала, что ей нравится).

Μια και δυο κινάνε αμέσως και πάνε στο παλάτι του βασιλιά, όπου τους δεχτήκανε με τιμές.

Λέει ο πατέρας του βασιλόπουλου:

— Γυρεύω να μου δώσετε τη θυγατέρα σας τη μεγάλη για το γιο μου.

— Μετά χαράς, αποκρίνονται.

Ρωτήσανε και την κοπέλα και είπε πως της αρέσει.

— Εγώ πρέπει να φύγω τώρα για δουλειές μου (я должен уехать сейчас из-за моих дел: “для моих работ”), λέει ο πατέρας (говорит отец). Θα μείνει ο γιος μου (останется сын мой) να κανονίσετε για το γάμο (и договоритесь насчет свадьбы; *κανονίζω — определять, устанавливать; ср. ο κανόνας — правило, закон, канон*).

— Εγώ πρέπει να φύγω τώρα για δουλειές μου, λέει ο πατέρας. Θα μείνει ο γιος μου να κανονίσετε για το γάμο.

Έτσι και γίνηκε (так и случилось). Άρχισαν τις ετοιμασίες (начали приготовления; *έτοιμος — готовый*). Φτιάξανε της νύφης το καλύτερο νυφικό (сделали невесте лучшее свадебное платье), το βασιλικό (царское), που ήταν όλο κεντημένο με διαμάντια και πετράδια (которое было всё расшитое алмазами и драгоценными камнями; *κεντώ — вышивать*), και ορίσανε την ημέρα του γάμου (и назначили день свадьбы; *ορίζω — назначать, определять, устанавливать; το όριο — предел, граница, рубеж*) για να πάνε να στεφανωθούνε (чтобы /они/ пошли чтобы обвенчались; *ο στέφανος — венок; το στέφανο — брачный венец*).

Έτσι και γίνηκε. Άρχισαν τις ετοιμασίες. Φτιάξανε της νύφης το καλύτερο νυφικό, το βασιλικό, που ήταν όλο κεντημένο με διαμάντια και πετράδια, και ορίσανε την ημέρα του γάμου για να πάνε να στεφανωθούνε.

Το παλάτι είχε (дворец имел = во дворце была) από την μπροστινή του τη μεριά (с передней его части) μια πολύ ψηλή, διπλή μαρμαρένια σκάλα (очень высокая, двойная мраморная лестница).

Τη στιγμή που ανέβαινε το βασιλόπουλο (в /тот/ момент, когда поднимался царевич), για να πάει να πάρει τη νύφη (чтобы пойти взять невесту), πετιέται ένα μακρύ χέρι (появляется большая рука; *πετιέμαι — бросаться; вылезать; вскакивать; выбегать*) από τη μέση της σκάλας (из середины лестницы), του φράζει το δρόμο (ему преграждает дорогу) και μια δυνατή φωνή τον διατάζει (и громкий голос ему приказывает):

— Στάσου (стой)! Την πρώτη πήρες (первую взял /в жены/), δευτέρα μην αφήσεις (вторую не оставляй), του σκύλου τη γυναίκα (собаки жену) μη σκύψεις και φιλήσεις (не склони и /не/ поцелуй), αν την πάρεις και σκότωσα σε (если ее возьмешь /в жены/ и убил тебя = если возьмешь ее в жены, я убью тебя)!

Το παλάτι είχε από την μπροστινή του τη μεριά μια πολύ ψηλή, διπλή μαρμαρένια σκάλα.

Τη στιγμή που ανέβαινε το βασιλόπουλο, για να πάει να πάρει τη νύφη, πετιέται ένα μακρύ χέρι από τη μέση της σκάλας, του φράζει το δρόμο και μια δυνατή φωνή τον διατάζει:

— Στάσου! Την πρώτη πήρες, δευτέρα μην αφήσεις, του σκύλου τη γυναίκα μη σκύψεις και φιλήσεις, αν την πάρεις και σκότωσα σε!

Τα χάνει το βασιλόπουλο (теряется царевич; *«τα μυαλά χάνει» — разум теряет*), χλομιάζει (бледнеет), κοπήκανε τα γόνατα του (подкосились колени его; *κόβομαι — истощаться, иссякать*), δεν μπορούσε ν' ανεβεί τη σκάλα (не мог подняться по лестнице), τον ανεβάσανε οι αυλικοί και οι υπασπιστές του (его подняли /по лестнице/ придворные и прислужники его; *η αυλή — двор*) σηκωτό (на руках; *σηκωτός — поднятый на руки, носимый на руках; σηκώνω — поднимать, держать*). Καταταραγμένος λέει σε γονείς και προσκαλεσμένους (перепуганный, говорит /он/ родителям и приглашенным), που περίμεναν να γίνει ο γάμος (которые ждали, чтобы состоялась свадьба):

— Δεν μπορεί να γίνει αυτός ο γάμος (не может состояться эта свадьба). Σας παρακαλώ (вас прошу) να μου δώσετε τη δεύτερη θυγατέρα σας (чтобы /вы/ мне дали вторую дочь вашу), την πρώτη δεν μπορώ να τη στεφανωθώ… (с первой не могу с ней обвенчаться = с первой я обвенчаться не могу)

Τα χάνει το βασιλόπουλο, χλομιάζει, κοπήκανε τα γόνατα του, δεν μπορούσε ν' ανεβεί τη σκάλα, τον ανεβάσανε οι αυλικοί και οι υπασπιστές του σηκωτό. Καταταραγμένος λέει σε γονείς και προσκαλεσμένους, που περίμεναν να γίνει ο γάμος:

— Δεν μπορεί να γίνει αυτός ο γάμος. Σας παρακαλώ να μου δώσετε τη δεύτερη θυγατέρα σας, την πρώτη δεν μπορώ να τη στεφανωθώ…

Δεν τους εξήγησε όμως το λόγο (не объяснил им, однако, причину).

Τι να κάνει η καημένη η πρώτη βασιλοπούλα; (что поделать несчастной первой царевне?: “что бы сделает несчастная первая царевна?”) Πηγαίνει γδύνεται (идет раз-

девается), βγάζει το στέμμα της, το νυφικό της (снимает корону свою, свадебное платье свое), και τα φορεί η δεύτερη (и их надевает вторая).

Την παντρεύεται το βασιλόπουλο (на ней женится царевич), την παίρνει και φεύγουνε για τη δική του πατρίδα (ее берет, и /они/ уезжают на его родину; *δικός — свой, собственный; δικός μου /σου, του, μας/ — мой /твой, его, наш/*).

Δεν τους εξήγησε όμως το λόγο.

Τι να κάνει η καημένη η πρώτη βασιλοπούλα; Πηγαίνει γδύνεται, βγάζει το στέμμα της, το νυφικό της, και τα φορεί η δεύτερη.

Την παντρεύεται το βασιλόπουλο, την παίρνει και φεύγουνε για τη δική του πατρίδα.

Μείνανε στο παλάτι (остаются во дворце) η πρώτη και η στερνοκόρη (первая и последняя дочь; *στερνός — последний*). Αρχίσανε ν' αναρωτιούνται και οι δύο αδερφάδες (начали думать и две сестры; *αναρωτιέμαι — задавать себе вопрос, задумываться над вопросом*) τι γίνηκε (что случилось) κι άλλαξε γνώμη το βασιλόπουλο (и /что/ изменило мнение царевича). Μα και οι γονείς τους (но и родители их) ήτανε πολύ πικραμένοι (были очень огорченные).

Μετά από λίγο καιρό (через немногое время), ένα άλλο βασιλόπουλο (другой царевич), από μακρινό βασίλειο (из отдаленного царства), φτάνει στο λιμάνι με το καράβι του (прибывает в гавань с кораблем своим). Βλέπει κι αυτό (видит и он) τις ζωγραφιές στην παραλία (портреты на побережье) και του άρεσε περισσότερο (и ему понравилась больше всего) η πρωτοκόρη του βασιλιά (первая дочь царя).

Μείνανε στο παλάτι η πρώτη και η στερνοκόρη. Αρχίσανε ν' αναρωτιούνται και οι δύο αδερφάδες τι γίνηκε κι άλλαξε γνώμη το βασιλόπουλο. Μα και οι γονιοί τους ήτανε πολύ πικραμένοι.

Μετά από λίγο καιρό, ένα άλλο βασιλόπουλο, από μακρινό βασίλειο, φτάνει στο λιμάνι με το καράβι του. Βλέπει κι αυτό τις ζωγραφιές στην παραλία και του άρεσε περισσότερο η πρωτοκόρη του βασιλιά.

Πήγε κι αυτός (пошел и он), λοιπόν (итак), με την ακολουθία του (со своей свитой; *ακολουθώ — следовать*) να επισκεφτεί το βασιλιά (чтобы посетить царя) και να του τη γυρέψει να την πάρει γυναίκα του (и чтобы у него ее попросить чтобы ее взять женой его = и чтобы попросить царя отдать дочь ему в жены).

— Μετά χαράς (с удовольствием), λέει ο βασιλιάς (говорит царь), να σου τη δώσω (тебе ее дам /в жены/).

Πήγε κι αυτός, λοιπόν, με την ακολουθία του να επισκεφτεί το βασιλιά και να του τη γυρέψει να την πάρει γυναίκα του.

— Μετά χαράς, λέει ο βασιλιάς, να σου τη δώσω.

Αρχίσανε πάλι τις ετοιμασίες (начали снова приготовления). Ντύθηκε, στολίστηκε η νύφη (оделась, приукрасилась невеста), έφτιαξε καινούριο νυφικό (сделала новое свадебное платье), καλύτερο από το πρώτο (лучше первого), και ορίσανε την ημέρα (и назначили день) που θα γινόταν ο γάμος (в который произойдет свадьба).

Έτοιμος κι ο γαμπρός (готовый и жених), φτάνει με το βασιλικό του αμάξι (прибывает в царской своей карете)

κι ανεβαίνει στο παλάτι (и поднимается во дворец). Την ώρα όμως που ανέβαινε (в /то/ время, однако, когда поднимается), καταμεσής (на самой середине; *η μέση — середина*) στην παράξενη σκάλα (на странной лестнице), παρουσιάζεται πάλι εκείνο το χέρι (появляется опять та рука).

Αρχίσανε πάλι τις ετοιμασίες. Ντύθηκε, στολίστηκε η νύφη, έφτιαξε καινούριο νυφικό, καλύτερο από το πρώτο, κι ορίσανε την ημέρα που θα γινόταν ο γάμος.

Έτοιμος κι ο γαμπρός, φτάνει με το βασιλικό του αμάξι κι ανεβαίνει στο παλάτι. Την ώρα όμως που ανέβαινε, καταμεσής στην παράξενη σκάλα, παρουσιάζεται πάλι εκείνο το χέρι.

— Στάσου (стой), τον διατάζει ξανά η φωνή (ему приказывает снова голос). Την πρώτη πήρες (первую взял /в жены/), την τρίτη μην αφήσεις (третью не оставляй), του σκύλου τη γυναίκα (собаки жену) μη σκύψεις και φιλήσεις (не склони и /не/ поцелуй), αν την πάρεις και σκότωσα σε (если ее возьмешь /в жены/ и убил тебя = если возьмешь ее в жены, я убью тебя)!

Τρομοκρατημένο κι αυτό το βασιλόπουλο (запуганный и этот царевич; *ср. η τρομοκρατία — террор*) ανεβαίνει με δυσκολία (поднимается с трудом) τα υπόλοιπα σκαλοπάτια (по остальным ступенькам) και πάει ίσα στον πατέρα της βασιλοπούλας (и идет прямо к отцу царевны; *ίσος — ровный, прямой*). Τον βλέπει έτσι ο βασιλιάς (его видит так царь) και τον λυπήθηκε (и его пожалел).

— Στάσου, τον διατάζει ξανά η φωνή. Την πρώτη πήρες, την τρίτη μην αφήσεις, του σκύλου τη γυναίκα μη σκύψεις και φιλήσεις, αν την πάρεις και σκότωσα σε!

Τρομοκρατημένο κι αυτό το βασιλόπουλο ανεβαίνει με δυσκολία τα υπόλοιπα σκαλοπάτια και πάει ίσα στον πατέρα της βασιλοπούλας. Τον βλέπει έτσι ο βασιλιάς και τον λυπήθηκε.

— Τι έχεις (что имеешь = что у тебя), γιε μου (сын мой), τι σου συμβαίνει; (что с тобой произошло?)

— Δεν μπορώ να σας εξηγήσω… (не могу вам объяснить) Εκείνο που σας παρακαλώ (то, о чем вас прошу) είναι να μου δώσετε για γυναίκα μου (чтобы вы дали мне в жены: "чтобы дали для жены моей") την τρίτη σας θυγατέρα (третью вашу дочь).

Τι να κάνει η καημένη η πρωτοκόρη; (что поделать несчастной первой царевне?) Βγάζει και πάλι το ωραίο της νυφικό και τα στολίδια (снимает снова красивое свое свадебное платье и украшения) και γίνεται η μικρότερη νύφη (и становится младшая невестой). Την παίρνει ο βασιλιάς και φεύγουνε για το δικό του βασίλειο (ее берет царь, и /они/ уезжают в его царство).

— Τι έχεις, γιε μου, τι σου συμβαίνει;

— Δεν μπορώ να σας εξηγήσω… Εκείνο που σας παρακαλώ είναι να μου δώσετε για γυναίκα μου την τρίτη σας θυγατέρα.

Τι να κάνει η καημένη η πρωτοκόρη; Βγάζει και πάλι το ωραίο της νυφικό και τα στολίδια και γίνεται η μικρότερη νύφη. Την παίρνει ο βασιλιάς και φεύγουνε για το δικό του βασίλειο.

Έμεινε η πρώτη θυγατέρα μόνη (осталась первая дочь одна) με τους γονείς της (с родителями ее). Κλείστηκε λυπημένη στην κάμαρη της (заперлась /царевна/ опечален-

ная в комнатке своей) και στοχαζόταν τι έπρεπε να κάνει (и стала думать, что надо было, чтобы она делала) και γιατί γίνηκαν όλα αυτά (и почему произошло всё это).

Αφού συλλογίστηκε αρκετά (когда поразмышляла достаточно), πήρε την απόφαση της (приняла решение свое). Πήγε στον πατέρα της και του είπε (пошла к отцу своему и ему сказала):

— Εγώ, πατέρα, θα φύγω από το παλάτι (я, отец, уйду из дворца). Θα πάω όσο μακριά μπορώ (пойду, сколь далеко могу), να βρω μονάχη μου τη μοίρα μου (чтобы найти самой судьбу мою; *μονάχος — одинокий, один*), που με δυσκόλεψε τόσον καιρό (которая мне создавала трудности столько времени; *η δυσκολία — трудность, препятствие*). Δε θα πάρω τίποτα μαζί μου (не возьму ничего с собой: “со мной”), μόνο λίγα ρούχα (только немного одежды) και τα απαραίτητα για το δρόμο μου (и необходимое для дороги моей = и необходимое мне в пути).

Έμεινε η πρώτη θυγατέρα μόνη με τους γονείς της. Κλείστηκε λυπημένη στην κάμαρη της και στοχαζόταν τι έπρεπε να κάνει και γιατί γίνηκαν όλ' αυτά.

Αφού συλλογίστηκε αρκετά, πήρε την απόφαση της. Πήγε στον πατέρα της και του είπε:

— Εγώ, πατέρα, θα φύγω από το παλάτι. Θα πάω όσο μακριά μπορώ, να βρω μονάχη μου τη μοίρα μου, που με δυσκόλεψε τόσον καιρό. Δε θα πάρω τίποτα μαζί μου, μόνο λίγα ρούχα και τα απαραίτητα για το δρόμο μου.

Προσπάθησαν να την εμποδίσουν (попытались ей помешать). Αρχίνησε η μάνα της να κλαίει (начала мать ее плакать), ο βασιλιάς να διαμαρτύρεται (царь — возражать).

Η βασιλοπούλα δεν άκουσε κανέναν (царевна не послушала никого), σηκώνεται και φεύγει... (встает и уходит)

Προσπάθησαν να την εμποδίσουν. Αρχίνησε η μάνα της να κλαίει, ο βασιλιάς να διαμαρτύρεται.

Η βασιλοπούλα δεν άκουσε κανέναν, σηκώνεται και φεύγει...

Πάει, πάει, δρόμο παίρνει, δρόμο αφήνει (идет, идет, то по одной дороге, то по другой: "дорогу берет, дорогу оставляет"). Όσο περπάταγε όμως (сколько шла, однако; *περπατώ*), πάνω από το κεφάλι της (сверху над головой ее) πέταγε αδιάκοπα και τη συντρόφευε ένας μεγάλος αετός (летел постоянно и ее сопровождал большой орел). Πότε καθόταν σ' ένα δέντρο (иногда сидел на дереве) και πότε πέταγε πάνω από το κεφάλι της (и иногда летел сверху над ее головой). Με το λιοπύρι τη σκίαζε (в зной ее укрывал; *η σκιά — тень*), με τη βροχή τη σκέπαζε με τα φτερά του (в дождь ее прикрывал крыльями своими). Διαβήκανε αντάμα με τον αετό δάση (проходили вместе с орлом леса), λαγκάδια, βουνά (долины, горы), λίμνες, χώρες και χωριά (озера, страны и деревни). Σταματούσαν, ξαποσταίνανε (останавливались, отдыхали), και ο αετός πάντα την προστάτευε (и орел всегда ее защищал). Της πέταγε από τα δέντρα καρπούς (ей сбрасывал с деревьев плоды; *πετώ*) για να τρώει (чтобы /она/ ела), που 'μενε νηστική (когда /она/ была голодна; *μένω — жить; оставаться; пребывать, быть*), της έδινε ό, τι έβρισκε ωραίο στο δρόμο (ей отдавал то, что находил хорошего по дороге) και πηγαίνανε (и /они/ шли).

Πάει, πάει, δρόμο παίρνει, δρόμο αφήνει. Όσο περπάταγε όμως, πάνω από το κεφάλι της πέταγε αδιάκοπα και τη συντρόφευε ένας μεγάλος αετός. Πότε καθόταν σ' ένα δέντρο και πότε πέταγε πάνω από το κεφάλι της. Με το λιοπύρι τη

σκίαζε, με τη βροχή τη σκέπαζε με τα φτερά του. Διαβήκανε αντάμα με τον αετό δάση, λαγκάδια, βουνά, λίμνες, χώρες και χωριά. Σταματούσαν, ξαποσταίνανε, και ο αετός πάντα την προστάτευε. Της πέταγε από τα δέντρα καρπούς για να τρώει, που 'μενε νηστική, της έδινε ό, τι έβρισκε ωραίο στο δρόμο και πηγαίνανε.

Πηγαίνανε μήνες, χρόνια, πηγαίνανε, πηγαίνανε... (/они/ шли месяцы, годы, шли, шли...)

Αρχίσανε να λιώνουνε τα ρούχα της (начала изнашиваться одежда ее), να σκίζονται τα ποδήματά της (рваться сапоги ее; *ср. το πόδι — нога*) και να ματώνουνε τα ποδάρια της (и разбиваться в кровь ножки ее).

Ένα απόβραδο (одним вечером), στην άκρη ενός δρόμου μακρινού (в конце дороги длинной), ξεχώρισαν από μακριά ένα φωτάκι να τρεμοσβήνει (различили издалека огонек, /который/ мигал; *τρεμοσβήνω — мигать; едва теплиться*).

Πηγαίνανε μήνες, χρόνια, πηγαίνανε, πηγαίνανε...

Αρχίσανε να λιώνουνε τα ρούχα της, να σκίζονται τα ποδήματά της και να ματώνουνε τα ποδάρια της.

Ένα απόβραδο, στην άκρη ενός δρόμου μακρινού, ξεχώρισαν από μακριά ένα φωτάκι να τρεμοσβήνει.

«Εκεί θα πάω» (туда пойду), συλλογίστηκε τότε η βασιλοπούλα (подумала тогда царевна), «δεν αντέχω άλλο πια, απόκανα... (не выдержу что-либо больше, устала) Θα χτυπήσω σ' εκείνο το σπίτι με το φως (постучу в этот дом со светом), κι όταν θα φέξει η μέρα ξανά (и когда засветится день снова; *φέγγω — светить, сиять; безл.: светает*), θα δω τι θα κάνω...» (увижу, что делать)

Εκεί που πήγαινε (туда пошла) και κόντευε να φτάσει στο σπίτι (и почти дошла до дома; *κοντεύω — приближаться, наступать; чуть было не сделать что-либо*), πρώτος πέταξε και κάθισε στη σκεπή του ο αετός (первый прилетел и сел на крышу его /дома/ орел).

«Εκεί θα πάω», συλλογίστηκε τότε η βασιλοπούλα, «δεν αντέχω άλλο πια, απόκαμα... Θα χτυπήσω σ' εκείνο το σπίτι με το φως, κι όταν θα φέξει η μέρα ξανά, θα δω τι θα κάνω...»

Εκεί που πήγαινε και κόντευε να φτάσει στο σπίτι, πρώτος πέταξε και κάθισε στη σκεπή του ο αετός.

«Α», στοχάστηκε η βασιλοπούλα (А, — рассудила царевна), «για να πάει πρώτα ο αετός (если сначала летит орел) θα πει πως είναι καλά εκεί (значит, что хорошо там; *θα πει — значит*). Ας πάω κι εγώ (пойду-ка и я)...»

Πηγαίνει, βλέπει μια βαριά σιδερένια αυλόπορτα (идет, видит тяжелые железные ворота) κι από μέσα ένο ωραίο σπίτι (и внутри красивый дом). Χτυπάει την πόρτα (стучит в дверь) και της ανοίγει ένας σκύλος (и ей открывает пес) που 'σερνε μια αλυσίδα δεμένη στο ποδάρι του (который тащил цепь, привязанную к лапе его) και της κάνει τόπο να περάσει (и ей делает = дает место, чтобы пройти).

«Α», στοχάστηκε η βασιλοπούλα, «για να πάει πρώτα ο αετός θα πει πως είναι καλά εκεί. Ας πάω κι εγώ...»

Πηγαίνει, βλέπει μια βαριά σιδερένια αυλόπορτα κι από μέσα ένο ωραίο σπίτι. Χτυπάει την πόρτα και της ανοίγει ένας σκύλος που 'σερνε μια αλυσίδα δεμένη στο ποδάρι του και της κάνει τόπο να περάσει.

Προχώραγε μπροστά ο σκύλος (шел вперед пес), άνοιγε τις πόρτες (открывал двери) και της έδειχνε το ένο δωμάτιο μετά το άλλο (и ей показывал одну комнату за другой). Φτάσανε σε μια ωραία τραπεζαρία (пришли в красивую столовую; *το τραπέζι — стол*). Ευθύς της παρουσιάζει ένα τραπέζι (тотчас ей показывает стол; *παρουσιάζω — предъявлять; представлять*) στρωμένο με ωραία φαγητά και γλυκίσματα (накрытый красивой едой и сладостями).

Προχώραγε μπροστά ο σκύλος, άνοιγε τις πόρτες και της έδειχνε το ένο δωμάτιο μετά το άλλο. Φτάσανε σε μια ωραία τραπεζαρία. Ευθύς της παρουσιάζει ένα τραπέζι στρωμένο με ωραία φαγητά και γλυκίσματα.

Αφού έφαγε και ξεκουράστηκε (когда /она/ поела и отдохнула), ο σκύλος άρχισε να τρίβεται στο πόδια της (пес начал тереться у ног ее) και να της λέει με λαλιά ανθρώπινη (и ей говорить голосом человеческим):

— Μ' αγαπάς, καλή μου; (меня любишь, милая моя?)

— Σ' αγαπώ, σα σκυλάκι που είσαι! (тебя люблю, как /в качестве/ собачку, которая /ты/ есть = которой ты являешься)

Το πρωί εκείνη ξύπνησε παραξενεμένη (утром она проснулась удивленная; *παραξενεύομαι; παράξενος — странный, удивительный*), σε μια κάμαρη ωραία (в комнате красивой), μ' όλο της τα καλά στο τραπέζι (со всем ей хорошим на столе = со столом, накрытым для нее всякой вкусной едой), κι ο αετός πετούσε πάντα πάνω από το σπίτι (и орел летал всегда над домом). Έβγαινε αυτή στον κήπο (вышла она в сад), έβγαινε στο μπαλκόνι (вышла на балкон), από πάνω ο αετός (сверху орел).

Αφού έφαγε και ξεκουράστηκε, ο σκύλος άρχισε να τρίβεται στο πόδια της και να της λέει με λαλιά ανθρώπινη:

— Μ' αγαπάς, καλή μου;

— Σ' αγαπώ, σα σκυλάκι που είσαι!

Το πρωί εκείνη ξύπνησε παραξενεμένη, σε μια κάμαρη ωραία, μ' όλο της τα καλά στο τραπέζι, κι ο αετός πετούσε πάντα πάνω από το σπίτι. Έβγαινε αυτή στον κήπο, έβγαινε στο μπαλκόνι, από πάνω ο αετός.

Έμεινε, το λοιπόν, εκεί (осталась, итак, там).

— Μ' αγαπάς, καλή μου; (меня любишь, милая моя?)

— Σα σκυλάκι που είσαι (как собачку, которой /ты/ являешься), του αποκρινόταν (ему отвечала).

Το χάιδευε κι έφευγε (его приласкала, и /он/ убежал).

Περάσανε έξι και εφτά μήνες μ' αυτή τη ζωή (прошли шесть и семь месяцев с этой жизнью = такой жизни). Η βασιλοπούλα ήταν ευτυχισμένη (царевна была счастливая; *η ευτυχία — счастье*), μόνο που ένιωθε μοναξιά (только вот чувствовала одиночество). Ένα βράδυ (/однажды/ вечером) που καθόταν στην κάμαρη της και διάβαζε (когда сидела в комнате своей и читала), ακούει από μακριά (слышит издалека), πολύ μακριά (очень издалека), μια φωνή να της λέει (/как/ голос ей говорит):

Έμεινε, το λοιπόν, εκεί.

— Μ' αγαπάς, καλή μου;

— Σα σκυλάκι που είσαι, του αποκρινόταν.

Το χάιδευε κι έφευγε.

Περάσανε έξι και εφτά μήνες μ' αυτή τη ζωή. Η βασιλοπούλα ήταν ευτυχισμένη, μόνο που ένιωθε μοναξιά. Ένα βράδυ που καθόταν στην κάμαρη της και διάβαζε, ακούει από μακριά, πολύ μακριά, μια φωνή να της λέει:

— Ε, ε, συ (эй, эй, ты), ευτού που είσαι και διαβάζεις (здесь, где /ты/ есть и читаешь; *ευτού — тут, в этом месте*), άκουσε τι θα σου πω (послушай, что /я/ тебе скажу) και βάλ' το καλά στο νου σου (и положи это хорошо в ум свой = и хорошенько это осознай): Αυτό το σκυλί δεν είναι σκυλί (этот пес — не пес), είναι άνθρωπος (/это/ человек). Αν θες να ξαναγίνει άνθρωπος (если хочешь, чтобы /он/ снова стал человеком), θα κάνεις αυτό που προστάζω (сделаешь то, что приказываю): Θα στρώσεις ένα σεντόνι (постелешь простыню) και θα το γεμίσεις τριαντάφυλλα (и ее наполнишь розами). Θα κάψεις μετά ένα φούρνο (разожжешь потом печку; *καίω — жечь*) και θα ρίξεις μέσα το σκυλί (и бросишь внутрь собаку).

— Ε, ε, συ, ευτού που είσαι και διαβάζεις, άκουσε τι θα σου πω και βάλ' το καλά στο νου σου: Αυτό το σκυλί δεν είναι σκυλί, είναι άνθρωπος, Αν θες να ξαναγίνει άνθρωπος, θα κάνεις αυτό που προστάζω: Θα στρώσεις ένα σεντόνι και θα το γεμίσεις τριαντάφυλλα. Θα κάψεις μετά ένα φούρνο και θα ρίξεις μέσα το σκυλί.

Κι όταν ακούσεις τη φωνή του (и когда услышишь голос его) που θα σου λέει (который тебе будет говорить): «Είμαι άνθρωπος, άνοιξε μου (/я/ человек, открой мне)!», τότε θ' ανοίξεις την πόρτα του φούρνου (тогда откроешь дверь печки) και θα το ρίξεις πάνω στο σεντόνι (и его /пса/ бросишь сверху на простыню) με το τριαντάφυλλα (с розами), γιατί είναι βασιλόπουλο (потому что /он/ царевич) που το έχει καταραστεί η κακή του μοίρα (которого прокляла злая его судьба; *η μοίρα — доля, участь; судьба*)!

Κάνει αυτό που της είπε η φωνή (делает то, что ей сказал голос), κόβει τα τριαντάφυλλα (срезает розы), στρώνει

το σεντόνι (стелет простыню), καίει το φούρνο (разжигает печку) και ρίχνει μέσα το σκύλο (и бросает внутрь собаку).

Κι όταν ακούσεις τη φωνή του που θα σου λέει: «Είμαι άνθρωπος, άνοιξε μου!», τότε θ' ανοίξεις την πόρτα του φούρνου και θα το ρίξεις πάνω στο σεντόνι με το τριαντάφυλλα, γιατί είναι βασιλόπουλο που το έχει καταραστεί η κακή του μοίρα!

Κάνει αυτό που της είπε η φωνή, κόβει τα τριαντάφυλλα, στρώνει το σεντόνι, καίει το φούρνο και ρίχνει μέσα το σκύλο.

Πριν καλά καλά προλάβει (до того, как как следует: “хорошо хорошо” успевает) να κλείσει το φούρνο (закрыть печку), «Άνοιξε! Είμαι άνθρωπος!» της φωνάζει από μέσα (“открой! /я/ человек!” ей кричит изнутри).

Ανοίγει αμέσως την πόρτα (открывает тут же дверь), το βγάζει έξω (его вытаскивает наружу), το τυλίγει μέσα στο σεντόνι με τα τριαντάφυλλα (его заворачивает в простыню с розами), το ξετυλίγει (его развертывает) και φανερώνεται μπροστά της (и появляется перед ней) ένα πανώριο παλικάρι, ένα βασιλόπουλο (прекрасный мóлодец, царевич).

Πριν καλά καλά προλάβει να κλείσει το φούρνο, «Άνοιξε! Είμαι άνθρωπος!» της φωνάζει από μέσα.

Ανοίγει αμέσως την πόρτα, το βγάζει έξω, το τυλίγει μέσα στο σεντόνι με τα τριαντάφυλλα, το ξετυλίγει και φανερώνεται μπροστά της ένα πανώριο παλικάρι, ένα βασιλόπουλο.

— Αχ, γυναίκα μου καλή (ах, жена моя милая), της λέει (ей говорит), εσένα περίμενα τόσα χρόνια (тебя ждал

столько лет), για να λυτρωθώ (чтобы освободиться) και να ξαναγίνω άνθρωπος (и снова стать человеком)!

— Κι εγώ γύρισα όλο τον κόσμο (и я обошла весь мир) μέχρι να σε βρω (пока тебя /не/ нашла)! του αποκρίνεται εκείνη (ему отвечает она).

— Αχ, γυναίκα μου καλή, της λέει, εσένα περίμενα τόσα χρόνια, για να λυτρωθώ και να ξαναγίνω άνθρωπος!

— Κι εγώ γύρισα όλο τον κόσμο μέχρι να σε βρω! του αποκρίνεται εκείνη.

Κι αγκαλιαστήκανε (и обнялись; *τα αγκαλιά — объятие*), κι εκείνη την ώρα (и в этот момент) από ψηλά ξεπρόβαλε ο αετός (с высоты появился орел; *ξεπροβάλλω — появляться, показываться, возникать*) κι άρχισε να κράζει χαρούμενα (и начал кричать радостно).

Μετά από λίγο (после немногого /времени/ = через некоторое время) καλέσανε τους γονιούς της (пригласили родителей ее; *καλώ — звать; приглашать*), τις αδερφάδες της κι όλη τη χώρα (сестер ее и всю страну) και γίνηκε ένας μεγάλος γάμος (и состоялась большая свадьба; *γίνομαι — становиться, делаться; осуществляться, происходить*), και ζήσανε κείνοι καλά κι εμείς καλύτερα (и жили они хорошо, и мы /еще/ лучше).

Κι αγκαλιαστήκανε, κι εκείνη την ώρα από ψηλά ξεπρόβαλε ο αετός κι άρχισε να κράζει χαρούμενα.

Μετά από λίγο καλέσανε τους γονιούς της, τις αδερφάδες της κι όλη τη χώρα και γίνηκε ένας μεγάλος γάμος, και ζήσανε κείνοι καλά κι εμείς καλύτερα.

Νικόλας ο Βιολιτζής

(Никóлас скрипач; *το βιολί — скрипка*)

Ζούσε μια φορά (жил один раз = однажды), τα χρόνια εκείνα τα παλιά (в времена те давние), ένας βιολιτζής που τον έλεγαν Νικόλα (скрипач, которого звали Николас). Γύριζε στα πανηγύρια (приходил на праздники; *γυρίζω — возвращаться; бродить, гулять*) κι έπαιζε το βιολί του (и играл на скрипке своей) για να βγάλει μεροκάματο ο φτωχός (чтобы заработал дневной заработок бедняк /Николас/; *βγάζω*).

Ζούσε μια φορά, τα χρόνια εκείνα τα παλιά, ένας βιολιτζής που τον έλεγαν Νικόλα. Γύριζε στα πανηγύρια κι έπαιζε το βιολί του για να βγάλει μεροκάματο ο φτωχός.

Μια Κυριακή πρωί (в одно воскресенье утром), καθώς πήγαινε σ' ένα πανηγύρι (когда шел на праздник), δυο ώρες δρόμο με τα πόδια (два часа пути пешком: “с ногами”), πήρε το μάτι του (заметил: “взял глаз его”) κάτω στη ρεματιά ένα καλύβι (внизу в овраге хижину). Περίεργο, πώς δεν το 'χε ξαναδεί; (любопытно, как ее не видел /раньше/; *ξαναβλέπω — видеть снова*) Τόσες φορές τον περπάτησε αυτόν το δρόμο (/он/ столько раз по ней проходил, по этой дороге). Πήρε τον κατήφορο (спустился; *παίρνω τον κατήφορο — спускаться; ο κατήφορος — спуск, склон*) γεμάτος περιέργεια (исполненный любопытства; *γεμάτος — полный*) και χτύπησε την πόρτα (и постучал в дверь) να δει ποιος μένει μέσα (чтобы увидеть, кто живет внутри).

Μια Κυριακή πρωί, καθώς πήγαινε σ' ένα πανηγύρι, δυο ώρες δρόμο με τα πόδια, πήρε το μάτι του κάτω στη ρεματιά ένα καλύβι. Περίεργο, πώς δεν το 'χε ξαναδεί; Τόσες φορές τον περπάτησε αυτόν το δρόμο. Πήρε τον κατήφορο γεμάτος περιέργεια και χτύπησε την πόρτα να δει ποιος μένει μέσα.

Του άνοιξε ένας καλόγερος (ему открыл /дверь/ монах).

— Καλώς τον (добро пожаловать)! Περνά μέσα να ξαποστάσεις (проходи внутрь, отдохни), του είπε (ему сказал).

— Ώρα καλή σου ("время доброе тебе" = дай тебе Бог здоровья; *вообще пожелание счастья/благополучия, доброй дороги и пр.*), γέροντα (старче). Είμαι ο Νικόλας ο βιολιτζής (я Николас скрипач). Πάω για την Περαχώρα (иду в Перахора; *досл.: "Дальнее место, Дальний край"*), να παίξω στο πανηγύρι (чтобы играть на празднике).

— Δε μου παίζεις κι εμένα κάτι (не сыграешь и мне что-нибудь), ν' αγαλλιάσει η ψυχή μου; (чтобы порадовалась душа моя? *αγαλλιώ — ликовать, очень сильно радоваться*) του είπε ο καλόγερος (ему сказал монах).

Του άνοιξε ένας καλόγερος.

— Καλώς τον! Περνά μέσα να ξαποστάσεις, του είπε.

— Ώρα καλή σου, γέροντα. Είμαι ο Νικόλας ο βιολιτζής. Πάω για την Περαχώρα, να παίξω στο πανηγύρι.

— Δε μου παίζεις κι εμένα κάτι, ν' αγαλλιάσει η ψυχή μου; του 'πε ο καλόγερος.

Κι ο Νικόλας του 'παιξε ένα σκοπό με το βιολί του (и Николас ему сыграл мелодию на своей скрипке).

— Να είσαι καλά (пусть у тебя все будет хорошо), άνθρωπε μου (человек мой). Πάρε κι αυτό για τον κόπο σου (возьми и это за труд твой), είπε ο καλόγερος και του έδωσε μια λίρα (сказал монах и ему дал лиру).

Μια λίρα για ένα σκοπό (лира за одну мелодию)! Ο Νικόλας έμεινε με το στόμα ανοιχτό (Николас остался с ртом открытым). Την άλλη Κυριακή ο δρόμος έφερε το Νικόλα (в следующее воскресенье дорога принесла Николаса = привела) και πάλι απ' τα μέρη του καλόγερου (и опять в местность монаха). Μια και δυο του ξαναχτυπά την πόρτα (сразу ему снова постучал в дверь; *ξανα — снова; χτυπώ — бить, стучать*).

Κι ο Νικόλας του 'παιξε ένα σκοπό με το βιολί του.

— Να 'σαι καλά, άνθρωπε μου. Πάρε κι αυτό για τον κόπο σου, είπε ο καλόγερος και του έδωσε μια λίρα.

Μια λίρα για ένα σκοπό! Ο Νικόλας έμεινε με το στόμα ανοιχτό. Την άλλη Κυριακή ο δρόμος έφερε το Νικόλα και πάλι απ' τα μέρη του καλόγερου. Μια και δυο του ξαναχτυπά την πόρτα.

— Να σου παίξω ένα σκοπό, γέροντα (я тебе сыграю мелодию, старче), ν' αγαλλιάσει η ψυχή σου; (чтобы порадовалась душа твоя?)

— Ο Θεός σ' έστειλε τώρα (Бог тебя послал сейчас) που είμαι κουρασμένος (когда я усталый). Παίξε και να 'χεις την ευχή μου (сыграй и благословляю тебя: “пусть ты имеешь мое благословение”), αποκρίθηκε ο γέροντας (ответил старец).

Τότε ο Νικόλας έπιασε ένα σκοπό κι ο γέροντας καταυχαριστήθηκε (тогда Николас сыграл мелодию, и старец очень обрадовался).

— Να 'σαι καλά (пусть у тебя всё будет хорошо) κι αγαλλίασε η ψυχή μου (и порадовалась душа моя), είπε ο

καλόγερος και του 'δωσε άλλη μια λίρα χρυσή (сказал монах и ему дал еще одну лиру золотую).

Μια λίρα το σκοπό (лира /за/ мелодию)! Ο Νικόλας πέταξε από χαρά (Николас летал от радости).

— Να σού παίξω ένα σκοπό, γέροντα, ν' αγαλλιάσει η ψυχή σου;

— Ο Θεός σ' έστειλε τώρα που είμαι κουρασμένος. Παίξε και να 'χεις την ευχή μου, αποκρίθηκε ο γέροντας.

Τότε ο Νικόλας έπιασε ένα σκοπό κι ο γέροντας καταυχαριστήθηκε.

— Να 'σαι καλά κι αγαλλίασε η ψυχή μου, είπε ο καλόγερος και του 'δωσε άλλη μια λίρα χρυσή.

Μια λίρα το σκοπό! Ο Νικόλας πέταξε από χαρά.

Πέρασε καιρός πολύς (прошло время многое = прошло много времени) **κι είπε να ξαναπάει** (и подумал снова пойти; *λέγω — говорить; думать, полагать*) μπας και βρει τον καλόγερο (может быть, и найдет монаха) ο Νικόλας. Χτύπησε, ξαναχτύπησε (стучал, снова стучал), τίποτα, ούτε φωνή (ничего /не услышал в ответ/, ни звука). Παίρνει την απόφαση (принимает решение) κι ανοίγει την πόρτα (и открывает дверь). Τι να δει (что же он видит)! Πάνω στο κρεβάτι (сверху на кровати) τα κόκαλα του καλόγερου (кости монаха). Ποιος ξέρει πότε πέθανε ο δύστυχος (кто знает, когда умер несчастный) και κανείς δεν πήρε χαμπάρι (и никто /об этом/ не узнал; *το χαμπάρι — новость, известие; παίρνω χαμπάρι — разузнавать; δεν έχω / παίρνω χαμπάρι — понятия не имею*).

Πέρασε καιρός πολύς κι είπε να ξαναπάει μπας και βρει τον καλόγερο ο Νικόλας. Χτύπησε, ξαναχτύπησε, τίποτα, ούτε φωνή. Παίρνει την απόφαση κι ανοίγει την πόρτα. Τι να

δει! Πάνω στο κρεβάτι τα κόκαλα του καλόγερου. Ποιος ξέρει πότε πέθανε ο δύστυχος και κανείς δεν πήρε χαμπάρι.

Θεοσεβούμενος ο Νικόλας (благочестивый Николас), πάει βρίσκει ένα σακί (идет находит мешок), μαζεύει ευλαβικά τα κόκαλα (собирает благочестиво кости), τα φορτώνει (их уносит; *φορτώνω — грузить, нагружать, взваливать*) και τα θάβει στην αυλή του σπιτιού του (и их хоронит в дворе дома своего). Πάνω στο χρόνο (через какое-то время) φυτρώνει εκεί μια μηλιά (выросла там яблоня), μα τι μηλιά (но какая яблоня)! Μηλιά με χρυσά μήλα (яблоня с золотыми яблоками)! Μήλα μάζευε ο Νικόλας (яблоки собирал Николас), χρυσάφι έβγαζε (золото выделял /из них/)! Κι από βιολιτζής έγινε άρχοντας (и из скрипача стал богачом; *ο άρχοντας — правитель; барин; богач*)! Μα το μυστικό, μυστικό (но секрет, секрет)! Τάφος (могила)! Ούτε η Νικόλαινα δεν το 'ξερε (даже жена Николаса не это знала = этого не знала).

Θεοσεβούμενος ο Νικόλας, πάει βρίσκει ένα σακί, μαζεύει ευλαβικά τα κόκαλα, τα φορτώνει και τα θάβει στην αυλή του σπιτιού του. Πάνω στο χρόνο φυτρώνει εκεί μια μηλιά, μα τι μηλιά! Μηλιά με χρυσά μήλα! Μήλα μάζευε ο Νικόλας, χρυσάφι έβγαζε! Κι από βιολιτζής έγινε άρχοντας! Μα το μυστικό, μυστικό! Τάφος! Ούτε η Νικόλαινα δεν το 'ξερε.

— Πες μου, Νικόλα, τι μηλιά είν' αυτή; (скажи мне, Николас, что это за яблоня?)

— Δεν είναι δουλειά σου, γυναίκα ("не работа твоя, жена" = не твое дело, жена), απαντούσε ο Νικόλας (отвечал Николас).

Πες, πες (мало-помалу), όμως, τον κατάφερε (однако, его уговорила) και της είπε το μυστικό (и ей сказала тайну). Γυναίκα ήταν (/она/ женщина была), καυχησιάρα ήταν (хвастливая была), δεν άντεξε (не удержалась; *αντέχω — выдержать, устоять*). Το 'πε το μυστικό (сказала тайну). Το 'πε στη γυναίκα του Σάββα του σαράφη (сказала жене Саввы-менялы). Το 'μαθε κι ο Σάββας (это узнал и Савва) και μια και δυο πάει στο Νικόλα (и тотчас идет к Николасу).

— Πες μου, Νικόλα, τι μηλιά είν' αυτή;

— Δεν είναι δουλειά σου, γυναίκα, απαντούσε ο Νικόλας.

Πες, πες, όμως, τον κατάφερε και της είπε το μυστικό. Γυναίκα ήταν, καυχησιάρα ήταν, δεν άντεξε. Το 'πε το μυστικό. Το 'πε στη γυναίκα του Σάββα του σαράφη. Το 'μαθε κι ο Σάββας και μια και δυο πάει στο Νικόλα.

— Το 'μαθα το μυστικό (узнал тайну)! Ξέρω τι έσπειρες και φύτρωσε η μηλιά (знаю, что /ты/ посеял, и выросла яблоня)!

— Δεν ξέρεις (не знаешь) κι ούτε πρόκειται να μάθεις (и даже речи не идет, чтоб /ты/ узнал; *πρόκειται για — речь идет о...; дело в том, что...*), χτυπιόταν ο Νικόλας (бросил Николас; *χτυπώ — бить; резко отвечать*).

— Στοίχημα το βίος μου (спорим на состояние мое; *στοίχημα — пари; спор, заклад*), του απαντάει ο Σάββας (ему отвечает Савва) και ο Νικόλας δέχεται το στοίχημα (и Николас принимает пари).

— Τα κόκαλα του καλόγερου έθαψες (кости монаха похоронил) και, αν θες, σκάβουμε στη ρίζα (и, если хочешь, будем копать у корня) και τα βρίσκουμε, καυχήθηκε ο Σάββας (и их найдем, — похвастался Савва).

— Το 'μαθα το μυστικό! Ξέρω τι έσπειρες και φύτρωσε η μηλιά!

— Δεν ξέρεις κι ούτε πρόκειται να μάθεις, χτυπιόταν ο Νικόλας.

— Στοίχημα το βίος μου, του απαντάει ο Σάββας και ο Νικόλας δέχεται το στοίχημα.

— Τα κόκαλα του καλόγερου έθαψες και, αν θες, σκάβουμε στη ρίζα και τα βρίσκουμε, καυχήθηκε ο Σάββας.

Έπεσε να πεθάνει ο Νικόλας (упал умереть Николас = страшно огорчился). Τα 'βαλε με τη Νικόλαινα (стал спорить с женой). Μα ποιο το όφελος; ("но какая польза" = и что с того?) Πάει το βίος, πάνε και τα μήλα (уходит состояние, уходит и богатство). Όλα ανήκαν πλέον στο Σάββα (всё принадлежит уже Савве)... Πήρε των ομματίων του κι έφυγε (ушел с глаз долой и уехал; *παίρνω των ομματίων μου — уходить с глаз долой*). Έφυγε πολύ μακριά (уехал очень далеко) να βρει την τύχη του (чтобы найти судьбу свою; *η τύχη — судьба, участь; удача; случай*). Ποια τύχη όμως; (какую судьбу, однако?) Μια φορά σου χτυπάει την πόρτα (однажды тебе стучит в дверь /судьба/).

Ένα απομεσήμερο (однажды после полудня: "в один после полудня"), κει που έπαιζε το βιολί του λυπητερά (когда играл на скрипке своей печально; *εκεί/κει — там, туда; εκεί / κει που — когда, в то время как*), ήρθε και κάθισε πάνω στο δοξάρι ένας παπαγάλος (пришел = прилетел и сел сверху на смычок попугай).

Έπεσε να πεθάνει ο Νικόλας. Τα 'βαλε με τη Νικόλαινα. Μα ποιο το όφελος; Πάει το βίος, πάνε και τα μήλα. Όλα ανήκαν πλέον στο Σάββα... Πήρε των ομματίων του κι

έφυγε. Έφυγε πολύ μακριά να βρει την τύχη του. Ποια τύχη όμως; Μια φορά σου χτυπάει την πόρτα.

Ένα απομεσήμερο, κει που έπαιζε το βιολί του λυπητερά, ήρθε και κάθισε πάνω στο δοξάρι ένας παπαγάλος.

— Δε σε βλέπω καλά, αφεντικό (с тобой что-то не так, хозяин: "не вижу тебя хорошо/в порядке"), είπε με ανθρώπινη λαλιά ο παπαγάλος (сказал человеческим голосом попугай).

— Το και το (так и так), πιάνει και του τα ιστορεί όλα ο Νικόλας (берет и ему рассказывает всё Николас) κι αλάφρωσ' η καρδιά του (и успокаивается сердце его; *αλαφρώνω — облегчать; успокаивать; αλαφρύς — легкий*).

— Έννοια σου, αφεντικό (не беспокойся, хозяин; *έννοια — забота, хлопоты*). Πάρε με μαζί σου (возьми меня с собой) και θα τον κανονίσουμε το Σάββα το σαράφη (и /мы/ ему устроим, Савве-меняле; ***κανονίζω — упорядочивать; образумливать; θα σε κανονίζω — я тебе задам, я тебе всыплю***).

— Δε σε βλέπω καλά, αφεντικό, είπε με ανθρώπινη λαλιά ο παπαγάλος.

— Το και το, πιάνει και του τα ιστορεί όλα ο Νικόλας κι αλάφρωσ' η καρδιά του.

— Έννοια σου, αφεντικό. Πάρε με μαζί σου και θα τον κανονίσουμε το Σάββα το σαράφη.

Έτσι είπε ο παπαγάλος (так сказал попугай) και του ψιθύρισε κάτι στ' αυτί (и ему прошептал что-то на ухо). Τι του είπε; (что ему сказал?) Πού να ξέρω κι εγώ (понятия не имею и я). Ο Νικόλας πάντως ξαστέρωσε (Николас, во всяком случае, обрадовался; *ξαστερώνω* — ***проясняться***

(о погоде); становиться чистым, прозрачным), γέλασε το χείλι του (улыбнулся рот его; *το χείλι — губа; уста*) κι αμέσως, μπροστά αυτός με το βιολί του (и тотчас, впереди он со скрипкой его), πίσω ο παπαγάλος (сзади попугай), πήραν το δρόμο του γυρισμού (отправились в обратный путь: "взяли дорогу возвращения"). Σαν κοντοζύγωσαν στο χωριό (когда приблизились к деревне; *κοντοζυγώνω — близко подходить, вплотную приближаться*), του λέει ο παπαγάλος (ему говорит попугай):

— Όπως είπαμε, αφεντικό (как сказали, хозяин = как договорились, хозяин). Κρύψε με τώρα στο σακί (спрячь меня теперь в мешок) και τ' άλλα άσ' τα σ' εμένα (а остальное, оставь это мне; *άσε — дай, оставь; άσ' τα — оставь это, пусть это остается*).

Έτσι είπε ο παπαγάλος και του ψιθύρισε κάτι στ' αυτί. Τι του είπε; Πού να ξέρω κι εγώ. Ο Νικόλας πάντως ξαστέρωσε, γέλασε το χείλι του κι αμέσως, μπροστά αυτός με το βιολί του, πίσω ο παπαγάλος, πήραν το δρόμο του γυρισμού. Σαν κοντοζύγωσαν στο χωριό, του λέει ο παπαγάλος:

— Όπως είπαμε, αφεντικό. Κρύψε με τώρα στο σακί και τ' άλλα άσ'τα σ' εμένα.

Τον κρύβει ο Νικόλας στο σακί (его прячет Николас в мешок), το δένει από πάνω (его завязывает сверху) και τραβάει γραμμή στο σπίτι του Σάββα του σαράφη (и держит путь к дому Саввы-менялы).

— Ήρθα να πάρω το βίος μου πίσω, του λέει (/я/ пришел взять мое богатство назад, — ему говорит).

— Να 'σαι καλά, Νικόλα (будь здоров, Николас: "пусть /ты/ будешь хорошо"), μ' έκανες και γέλασα (/ты/ меня насмешил), του απαντάει ο Σάββας (ему отвечает Савва).

Τον κρύβει ο Νικόλας στο σακί, το δένει από πάνω και τραβάει γραμμή στο σπίτι του Σάββα του σαράφη.

— Ήρθα να πάρω το βίος μου πίσω, του λέει.

— Να 'σαι καλά, Νικόλα, μ' έκανες και γέλασα, του απαντάει ο Σάββας.

— Πάμε ξανά ένα στοίχημα (заключим: “пойдем” снова пари), τι έχω μέσα στο σακί; (что имею внутри мешка? = что у меня в мешке?) Αν χάσω (если проиграю), σου δίνω ό (тебе даю то), τι έβγαλα τόσον καιρό στα ξένα (что получил/заработал за столько времени на чужбине). Αν κερδίσω (если выиграю), μου δίνεις το βίος μου πίσω (мне даешь богатство мое обратно), του λέει ο Νικόλας (ему говорит Николас).

Κι ο Σάββας δέχτηκε το στοίχημα (и Савва принял пари).

Μαζεύτηκε κόσμος την άλλη μέρα (собрался народ на следующий день) στην πλατεία για να δουν (на площади, чтобы посмотреть) ποιος θα κερδίσει και ποιος θα χάσει (кто выиграет и кто проиграет).

— Πάμε ξανά ένα στοίχημα, τι έχω μέσα στο σακί; Αν χάσω, σου δίνω ό, τι έβγαλα τόσον καιρό στα ξένα. Αν κερδίσω, μου δίνεις το βίος μου πίσω, του λέει ο Νικόλας.

Κι ο Σάββας δέχτηκε το στοίχημα.

Μαζεύτηκε κόσμος την άλλη μέρα στην πλατεία για να δουν ποιος θα κερδίσει και ποιος θα χάσει.

— Πάει ο καημένος ο Νικόλας (идет несчастный Николас), του σάλεψε (/он/ сошел с ума; *σαλεύω — двигать; σάλεψε το μυαλό του — он сошел с ума*), έλεγαν μεταξύ τους (говорили между собой: “между ними”).

— Τι το 'βαλε το στοίχημα; (на что поставил пари? = на что он спорил?)

— Γάτα είναι στο σακί (кошка в мешке). Δεν την ακούει; (/разве/ не слышишь ее?) Ως πέρα ακούγεται το νιαούρισμα (издалека слышится мяуканье).

— Μη, Νικόλα μου, του φώναζε η Νικόλαινα (нет, Николас мой, — ему закричала жена). Κράτα αυτά που έβγαλες στα ξένα (сохрани то, что приобрел на чужбине; *κρατώ — держать; удерживать*) κι άσ' το να πάει στο καλό (и будь что будет: “оставь это идти к хорошему”).

— Πάει ο καημένος ο Νικόλας, του σάλεψε, έλεγαν μεταξύ τους.

— Τι το 'βαλε το στοίχημα;

— Γάτα είναι στο σακί. Δεν την ακούει; Ως πέρα ακούγεται το νιαούρισμα.

— Μη, Νικόλα μου, του φώναζε η Νικόλαινα. Κράτα αυτά που έβγαλες στα ξένα κι άσ' το να πάει στο καλό.

Ο Νικόλας ατάραχος (Николас /оставался/ невозмутимый), δεκάρα δεν έδινε (не обращал внимания; *η δεκάρα — монета в 10 лепт; небольшая сумма денег; δεκάρα δε δίνω — мне до этого дела нет, меня это не касается; гроша ломаного не дам*).

— Λοιπόν, Σάββα, τι έχει μέσα το σακί; (итак, Савва, что имеет внутри мешка? = что у Николаса в мешке?)

Κι ο Σάββας γελώντας κοροϊδευτικά (и Савва, улыбаясь насмешливо, /говорит/):

— Γάτα έχει (кошку имеет = кошка у него там). Ξέρεις άλλο ζώο να νιαουρίζει; (знаешь другое животное, чтобы мяукало?)

— Πώς δεν ξέρω! Για δες! (как не знаю = как не знать! Вот, посмотри / давай, посмотри!)

Ο Νικόλας ατάραχος, δεκάρα δεν έδινε.

— Λοιπόν, Σάββα, τι έχει μέσα το σακί;

Κι ο Σάββας γελώντας κοροϊδευτικά:

— Γάτα έχει. Ξέρεις άλλο ζώο να νιαουρίζει;

— Πώς δεν ξέρω! Για δες!

Και *φραπ!* (и — раз!) Ανοίγει το σακί (открывает мешок) και πετιέται από μέσα ο παπαγάλος (и вылетает изнутри попугай)!

— Να σου γίνει μάθημα (пусть тебе станет уроком)! Να σου γίνει μάθημα! Να σου γίνει μάθημα, κυρ Σάββα, είπε ο παπαγάλος (пусть тебе станет уроком, господин Савва, сказал попугай) και του 'ριξε μια κουτσουλιά κατευθείαν στο μουστάκι (и ему сбросил помет прямо на усы).

Ο Νικόλας, λοιπόν, πήρε πίσω το βίος του (Николас, итак, взял обратно имущество свое) κι η Νικόλαινα έκλεισε για καλά το στόμα της (и его жена закрыла как следует рот свой; *για καλά — здорово, сильно, основательно*). Κι ο παπαγάλος έζησε μαζί τους (и попугай жил с ними) ζωή χαρισάμενη (жизнью прекрасной) κι εμείς ακόμα καλύτερη (и мы еще лучше).

Και *φραπ!* Ανοίγει το σακί και πετιέται από μέσα ο παπαγάλος!

— Να σου γίνει μάθημα! Να σου γίνει μάθημα! Να σου γίνει μάθημα, κυρ Σάββα, είπε ο παπαγάλος και του 'ριξε μια κουτσουλιά κατευθείαν στο μουστάκι.

Ο Νικόλας, λοιπόν, πήρε πίσω το βίος του κι η Νικόλαινα έκλεισε για καλά το στόμα της. Κι ο παπαγάλος έζησε μαζί τους ζωή χαρισάμενη κι εμείς ακόμα καλύτερη.

Τα δώρα της βασιλοπούλας

(Подарки царевны = для царевны)

Ζούσε μια φορά ένας άρχοντας (жил однажды: “один раз” богач) που είχε τρεις γιους (который имел трех сыновей). Ήταν τρία παλικάρια (были три молодца), σαν τα κρύα τα νερά (как холодные воды), το ένα καλύτερο απ' το άλλο (один красивее другого).

Τα χρόνια περνούσαν (время шло) κι ο άρχοντας καταλάβαινε (и богач понимал) πως έπρεπε να παντρέψει τα παιδιά του (что нужно женить детей его), να δει κι αυτός εγγόνια (чтобы увидел и он внуков).

Πιάνει τον πρώτο, τον μεγαλύτερο και του λέγει (берет = зовет первого, старшего, и ему говорит):

Ζούσε μια φορά ένας άρχοντας που είχε τρεις γιους. Ήταν τρία παλικάρια, σαν τα κρύα τα νερά, το ένα καλύτερο απ' το άλλο.

Τα χρόνια περνούσαν κι ο άρχοντας καταλάβαινε πως έπρεπε να παντρέψει τα παιδιά του, να δει κι αυτός εγγόνια.

Πιάνει τον πρώτο, τον μεγαλύτερο και του λέγει:

— Άιντε, γιε μου (давай-ка, сын мой), να βρούμε μια νύφη να σε παντρέψουμε (найдем невесту, чтобы тебя женить), να πάρουν σειρά τ' αδέρφια σου (чтобы заняли очередь братья твои = чтобы следующими были братья твои).

— Την κόρη του βασιλιά θέλω, πατέρα (дочь царя хочу /в жены/, отец). Ή αυτήν ή καμιά άλλη (или ее или никакую другую).

— Πήραν τα μυαλά σου αέρα; (ты зазнался?: “взяли мозги твои воздух?”) Εμείς δεν είμαστε βασιλιάδες (мы не

цари) για να πάρουμε νύφη βασιλοπούλα (чтобы брать невесту царевну).

— Άιντε, γιε μου, να βρούμε μια νύφη να σε παντρέψουμε, να πάρουν σειρά τ' αδέρφια σου.

— Την κόρη του βασιλιά θέλω, πατέρα. Ή αυτήν ή καμιά άλλη.

— Πήραν τα μυαλά σου αέρα; Εμείς δεν είμαστε βασιλιάδες για να πάρουμε νύφη βασιλοπούλα.

Πάει πιάνει τον δεύτερο (идет берет второго = царь зовет второго сына).

— Γιε μου (сын мой), κάνε εσύ την αρχή (сделай ты начало = начни ты), μια κι ο μεγάλος είναι κοκορόμυαλος (раз уж старший /сын/ — легкомысленный; *μια και — раз, если; ο κόκ(κ)ορας — петух; το μυαλό — мозг, ум*) και μεγαλοπιάνεται (и заносится; *μεγαλοπιάνομαι — важничать, чваниться*).

— Την κόρη του βασιλιά θέλω, πατέρα (дочь царя хочу, отец). Ή αυτήν ή καμία άλλη (или ее или никакую другую).

— Βρε, κακό που με βρήκε (эх, вот горе-то на мою голову: "зло, которое меня нашло")! Παρ' τον έναν (схвати одного) και χτύπα τον άλλο (и побей другого)! φώναξε ο πατέρας (закричал отец).

Πάει πιάνει τον δεύτερο.

— Γιε μου, κάνε εσύ την αρχή, μια κι ο μεγάλος είναι κοκορόμυαλος και μεγαλοπιάνεται.

— Την κόρη του βασιλιά θέλω, πατέρα. Ή αυτήν ή καμία άλλη.

— Βρε, κακό που με βρήκε! Παρ' τον έναν και χτύπα τον άλλο! φώναξε ο πατέρας.

Ήρθε κι η σειρά του τρίτου του μικρότερου (пришла и очередь третьего, младшего).

— Βρε, μπας κι είσαι κι εσύ (эй, может, и ты) σαν τ' αδέρφια σου (как братья твои) κι έχεις βάλει στο μάτι τη βασιλοπούλα; (и положил глаз на царевну? "и положил в глаз царевну?")

— Ή αυτήν ή καμιά άλλη, αποκρίθηκε ο τρίτος (или ее или никакую другую, — ответил третий).

Ήρθε κι η σειρά του τρίτου του μικρότερου.

— Βρε, μπας κι είσαι κι εσύ σαν τ' αδέρφια σου κι έχεις βάλει στο μάτι τη βασιλοπούλα;

— Ή αυτήν ή καμιά άλλη, αποκρίθηκε ο τρίτος.

Μεγάλους μπελάδες έβαλε ο άρχοντας στο κεφάλι του (большие хлопоты положил богач в голову свою = призадумался богач). Τι να κάνει; (что ему делать?) Πώς να παντρέψει τους γιους του με τη βασιλοπούλα; (как /он/ поженит сыновей своих на царевне?) Έκατσε, σκέφτηκε, ξανασκέφτηκε (сел, подумал, снова подумал), φύσηξε, ξεφύσηξε (пыхтел-пыхтел: "вдыхал, выдыхал"), στο τέλος τη βρήκε τη λύση (наконец нашел решение).

Μεγάλους μπελάδες έβαλε ο άρχοντας στο κεφάλι του. Τι να κάνει; Πώς να παντρέψει τους γιους του με τη βασιλοπούλα; Έκατσε, σκέφτηκε, ξανασκέφτηκε, φύσηξε, ξεφύσηξε, στο τέλος τη βρήκε τη λύση.

— Ένα έχω να σας πω, τους λέγει (одно имею вам сказать = вот что я вам только скажу, — им говорит). Αν θέλετε να 'χετε μούτρα (если хотите иметь лица = если хотите осмелиться; *παίρνω τα μούτρα μου — осмеливать-*

ся, набираться наглости) να ζητήσετε τη βασιλοπούλα για γυναίκα σας (попросить царевну для жены вашей = в жены), πρέπει να 'στε άξιοι (дόлжно, чтобы /вы/ были достойными). Πάρτε όσα φλουριά θέλετε (берите сколько монет хотите = берите столько денег, сколько захотите) και τραβήξτε το δρόμο σας (и отправляйтесь своей дорогой). Ψάξτε και βρείτε κι οι τρεις (ищите и найдите и три = все трое ищите и найдите) από ένα δώρο για τη βασιλοπούλα (по одному подарку для царевны). Όποιος φέρει το πιο καλό δώρο (кто приносит самый хороший подарок), αυτός θα τη ζητήσει απ' το βασιλιά (тот ее попросит /в жены/ у царя).

Έτσι κι έγινε (так и случилось).

— Ένα έχω να σας πω, τους λέγει. Αν θέλετε να 'χετε μούτρα να ζητήσετε τη βασιλοπούλα για γυναίκα σας, πρέπει να 'στε άξιοι. Πάρτε όσα φλουριά θέλετε και τραβήξτε το δρόμο σας. Ψάξτε και βρείτε κι οι τρεις από ένα δώρο για τη βασιλοπούλα. Όποιος φέρει το πιο καλό δώρο, αυτός θα τη ζητήσει απ' το βασιλιά.

Έτσι κι έγινε.

Παίρνει ο πρώτος δρόμο προς την ανατολή (отправляется первый /сын/ на восток: “берет первый дорогу на восток”). Γύρισε χώρες και χώρες (проходил страны и страны), πολιτείες και χωριά (города и деревни), ώσπου στο τέλος έφτασε σ' ένα μεγάλο παζάρι (пока наконец /не/ прибыл на один базар). Τίποτα δεν του φαινόταν άξιο (ничто ему не казалось достойным) για τη βασιλοπούλα (для царевны). Ξαφνικά βλέπει ένα νάνο κουτσό (вдруг видит карлика хромого) και κακομούτσουνο (и некрасивого; *κακός — плохой, дурной; η μουτσούνα — рожа*) να διαλαλεί την πραμάτεια του (расхваливающего товар

свой), ένα παλιό σκοροφαγωμένο χαλί (старый, изъеденный молью ковер):

Παίρνει ο πρώτος δρόμο προς την ανατολή. Γύρισε χώρες και χώρες, πολιτείες και χωριά, ώσπου στο τέλος έφτασε σ' ένα μεγάλο παζάρι. Τίποτα δεν του φαινόταν άξιο για τη βασιλοπούλα. Ξαφνικά βλέπει ένα νάνο κουτσό και κακομούτσουνο να διαλαλεί την πραμάτεια του, ένα παλιό σκοροφαγωμένο χαλί:

Πάρε, πάρε το χαλάκι (возьми, возьми коврик)
να πετάξεις σαν πουλάκι (чтобы полететь как птичка).

— Άκουσα καλά (слышал хорошо = я правильно тебя расслышал) ή με γελούν τ' αυτιά μου; (или меня обманывают уши мои? *γελώ — смеяться; обманывать*) του λέει ο νέος (ему говорит юноша).

— Είναι μαγικό (/ковер/ волшебный). Κάτσε πάνω του (садись сверху него = на него), σταύρωσε το στις τέσσερις γωνιές (перекрести его в четырех углах; *ο σταυρός — крест*) και θα σε πάει όπου θες (и /он/ тебя отнесет, куда захочешь).

Πάρε, πάρε το χαλάκι
να πετάξεις σαν πουλάκι.

— Άκουσα καλά ή με γελούν τ' αυτιά μου; του λέει ο νέος.

— Είναι μαγικό. Κάτσε πάνω του, σταύρωσε το στις τέσσερις γωνιές και θα σε πάει όπου θες.

— Και πόσα ζητάς; (и сколько просишь /за него/?)

— Χίλια γρόσια για σένα (тысячу грошей для тебя) που φαίνεσαι αρχοντόπουλο (который кажешься сыном богача = раз уж ты выглядишь как сын богача, давай тысячу).

Παζάρι στο παζάρι (торговались они торговались; *το παζάρι — рынок, базар; торг, спор*) το πήρε μ' οχτακόσια (его /ковер/ взял = купил за восемьсот).

— Και πόσα ζητάς;
— Χίλια γρόσια για σένα που φαίνεσαι αρχοντόπουλο.
Παζάρι στο παζάρι το πήρε μ' οχτακόσια.

Ο δεύτερος γιος πήρε το δρόμο για τη θάλασσα (второй сын отправился к морю). Πέρασε κάμπους και βουνά, λιμάνια και λιμάνια (проходил поля и горы, гавани и гавани), κι έφτασε στο τέλος στην καλύβα ενός ψαρά (и пришел наконец к хижине рыбака). Ο ψαράς κοίταζε πέρα (рыбак смотрел вдаль) κατά τη δύση μ' ένα μονόκυαλο (на запад в подзорную трубу; *ср. монокль*) και μουρμούριζε (и бормотал):

— Για δες, για δες τι γίνεται πέρα, μακριά στα ξένα (посмотри, посмотри, что происходит вдали, далеко на чужбине).

Ο δεύτερος γιος πήρε το δρόμο για τη θάλασσα. Πέρασε κάμπους και βουνά, λιμάνια και λιμάνια, κι έφτασε στο τέλος στην καλύβα ενός ψαρά. Ο ψαράς κοίταζε πέρα κατά τη δύση μ' ένα μονόκυαλο και μουρμούριζε:

— Για δες, για δες τι γίνεται πέρα, μακριά στα ξένα.

— Άκουσα καλά ή με γελούν τ' αυτιά μου; (/я/ слышал хорошо, или меня обманули уши мои?) του λέει ο νέος (ему говорит юноша).

— Είναι μαγικό (/она/ волшебная). Πάρ' το (возьми ее = купи ее) και θα δεις μ' αυτό (и увидишь с ней = с ее помощью) ό, τι βάλει ο νους σου (всё, что придет тебе на

ум: “то; что бросает ум твой”; *ср. ο νους του πάντα πάει στο κακό — ум его всегда идет к плохому = у него всегда плохое на уме*), όσο μακριά κι αν είναι (насколько далеко бы /оно/ ни было).

— Και πόσα ζητάς; (и сколько просишь?)

— Χίλια γρόσια για σένα που φαίνεσαι αρχοντόπουλο (раз ты выглядишь как сын богача, давай тысячу).

Παζάρι στο παζάρι το πήρε μ' οχτακόσια (торговались они торговались, ее взял = купил за восемьсот).

— Άκουσα καλά ή με γελούν τ' αυτιά μου; του λέει ο νέος.

— Είναι μαγικό. Πάρ' το και θα δεις μ' αυτό ό, τι βάλει ο νους σου, όσο μακριά κι αν είναι.

— Και πόσα ζητάς;

— Χίλια γρόσια για σένα που φαίνεσαι αρχοντόπουλο.

Παζάρι στο παζάρι το πήρε μ' οχτακόσια.

Ο τρίτος γιος τράβηξε κατά τη δύση (третий сын отправился на запад). Πέρασε βουνά και λαγκάδια (проходил горы и долины), ποτάμια και ρεματιές (реки и овраги), κι έφτασε σ' ένα κάστρο αψηλό και σαράνταπυργο (и прибыл в замок высокий и сорокабашенный; *ο πύργος — башня*). Αφέντης του κάστρου ήταν (хозяин замка был) ο πιο ξακουστός μάγος της δύσης (самый знаменитый волшебник запада). Τον κατάλαβε ο μάγος (его заметил волшебник; *καταλαβαίνω — понимать; замечать*) και βγήκε ψηλά στο παραθύρι (и вышел = высунулся высоко в окно). Κρατούσε ένα ρόδι και τραγουδούσε (держал гранат и пел):

Ο τρίτος γιος τράβηξε κατά τη δύση. Πέρασε βουνά και λαγκάδια, ποτάμια και ρεματιές, κι έφτασε σ' ένα κάστρο αψηλό και σαράνταπυργο. Αφέντης του κάστρου ήταν ο πιο

ξακουστός μάγος της δύσης. Τον κατάλαβε ο μάγος και βγήκε ψηλά στο παραθύρι. Κρατούσε ένα ρόδι και τραγουδούσε:

Και χαράς τον που θα το 'χει (и радость тому, кто
его будет иметь = кто будет им обладать)
και το θάνατο θα διώχνει (и смерть изгонит).

— Άκουσα καλά ή με γελούν τ' αυτιά μου; του λέει ο νέος.

— Είναι μαγικό. Μπορεί ν' αναστήσει πεθαμένο (может воскресить умершего), αν δεν έχει κλείσει ένα μερόνυχτο (если не прошли сутки; *το μερόνυχτο: η μέρα — день + η νύχτα — ночь*) απ' την ώρα που πέθανε (с момента, когда /тот/ умер).

— Και πόσα ζητάς;

— Δεν το πουλώ (его не продаю), χάρισμα σου (подарок тебе), γιατί 'σαι αρχοντόπουλο (потому что /ты/ сын богача) και το θες για την καλή σου (и его /гранат/ хочешь для любимой твоей; *καλός — хороший; любимый*), είπε ο μάγος που όλα τα 'ξερε κι όλα τα προνοούσε (сказал волшебник, который всё знал и все предвидел).

Και χαράς τον που θα το 'χει
και το θάνατο θα διώχνει.

— Άκουσα καλά ή με γελούν τ' αυτιά μου; του λέει ο νέος.

— Είναι μαγικό. Μπορεί ν' αναστήσει πεθαμένο, αν δεν έχει κλείσει ένα μερόνυχτο απ' την ώρα που πέθανε.

— Και πόσα ζητάς:

— Δεν το πουλώ, χάρισμα σου, γιατί 'σαι αρχοντόπουλο και το θες για την καλή σου, είπε ο μάγος που όλα τα 'ξερε κι όλα τα προνοούσε.

Κι έτσι ο τρίτος γιος πήρε το ρόδι το μαγεμένο (и вот третий сын взял гранат заколдованный) για να το πάει στην καλή του (чтобы отнести любимой своей), όπως του 'πε ο μάγος (как ему сказал волшебник).

Μια μέρα (в один день = однажды), σ' ένα δρόμο έξω απ' το χωριό (на одной дороге далеко от деревни; *έξω από — вне, за пределами; подальше от*), τα τρία αδέρφια αντάμωσαν (три брата встретились) για να δείξουν τα δώρα τους ο ένας στον άλλο (чтобы показать подарки их друг другу: "один другому"), πριν πάνε στο πατρικό τους (прежде чем идти в отчий /дом/ свой).

— Για να δούμε τι γίνεται στον κόσμο (давайте посмотрим, что происходит в мире), είπε ο δεύτερος γιος κι έβγαλε το μονόκυαλο (сказал второй брат и достал трубу) και κοίταξε πέρα, προς το παλάτι του βασιλιά (и посмотрел вдаль, на дворец царя).

Κι έτσι ο τρίτος γιος πήρε το ρόδι το μαγεμένο για να το πάει στην καλή του, όπως του 'πε ο μάγος.

Μια μέρα, σ' ένα δρόμο έξω απ' το χωριό, τα τρία αδέρφια αντάμωσαν για να δείξουν τα δώρα τους ο ένας στον άλλο, πριν πάνε στο πατρικό τους.

— Για να δούμε τι γίνεται στον κόσμο, είπε ο δεύτερος γιος κι έβγαλε το μονόκυαλο και κοίταξε πέρα, προς το παλάτι του βασιλιά.

Αμέσως κοκάλωσε (тотчас оцепенел). Τι ήταν αυτό που είδε (что он увидел! "что было то, что увидел")! Τη βασιλοπούλα την πεντάμορφη (царевну прекраснейшую) πεθαμένη στο κρεβάτι της (умершую на кровати ее) κι από πάνω το βασιλιά και τη βασίλισσα να μοιρολογάνε (и над /ней/ царя и царицу, причитающих)!

— Μπρος, αδέρφια μου, είπε ο πρώτος (вперед, братья мои, — сказал первый). Ελάτε να κάτσουμε στο χαλί μου (давайте сядем на ковер мой), να το σταυρώσουμε στις γωνιές (перекрестим его в углах) και γραμμή για το παλάτι (и прямиком во дворец).

Έτσι κι έγινε (так и случилось).

Αμέσως κοκάλωσε. Τι ήταν αυτό που είδε! Τη βασιλοπούλα την πεντάμορφη πεθαμένη στο κρεβάτι της κι από πάνω το βασιλιά και τη βασίλισσα να μοιρολογάνε!

— Μπρος, αδέρφια μου, είπε ο πρώτος. Ελάτε να κάτσουμε στο χαλί μου, να το σταυρώσουμε στις γωνιές και γραμμή για το παλάτι.

Έτσι κι έγινε.

Σαν έφτασαν στο παλάτι (когда прибыли во дворец), μπαίνει μπροστά ο τρίτος αδερφός (выходит вперед третий брат) με το μαγεμένο ρόδι στα χέρια του (с заколдованным гранатом в руках его) και πάει και το βάζει μες στην αγκαλιά της πεθαμένης βασιλοπούλας (и идет и его помещает в руки: "объятия" умершей царевны; *η αγκαλιά — объятие*). Κι εκείνη άνοιξε μεμιάς τα μάτια της (и она открыла тотчас глаза ее; *μεμιάς — моментально, сразу*) κι ήρθε ξανά το χρώμα στα μαγουλά της (и пришел снова = и вернулся цвет на щеки ее) και κοκκίνισαν τα χείλη της (и покраснели губы ее). Ο βασιλιάς δεν έβρισκε λόγια (царь не находил слов) να τους ευχαριστήσει (чтобы их отблагодарить). Ποιον όμως να διαλέξει γι' άντρα (кого же, однако, /ему/ выбрать в мужья) της μονάκριβης βασιλοπούλας; (одной-единственной царевне?)

Σαν έφτασαν στο παλάτι, μπαίνει μπροστά ο τρίτος αδερφός με το μαγεμένο ρόδι στα χέρια του και πάει και το

βάζει μες στην αγκαλιά της πεθαμένης βασιλοπούλας. Κι εκείνη άνοιξε μεμιάς τα μάτια της κι ήρθε ξανά το χρώμα στα μαγουλά της και κοκκίνισαν τα χείλη της. Ο βασιλιάς δεν έβρισκε λόγια να τους ευχαριστήσει. Ποιον όμως να διαλέξει γι' άντρα της μονάκριβης βασιλοπούλας;

— Παλικάρια μου, τους είπε (мóлодцы мои, — им сказал), κι οι τρεις είστε άξιοι και πεντάξιοι (и три = все три /вы/ достойные и очень достойные; *πέντε — пять*). Μα ένας θα πάρει τη βασιλοπούλα (но один возьмет царевну /в жены/). Θα σας βάλω ένα αίνιγμα (/я/ вам загадаю загадку) κι όποιος το λύσει (и кто ее решит) αυτός θα πάρει την κόρη μου (тот возьмет дочь мою /в жены/): Θέλω ως αύριο το πρωί να μου φέρετε (хочу до завтра утра чтобы мне принесли = хочу, чтобы вы принесли мне до завтрашнего утра) το κεφάλι μου στο πιάτο (голову мою на тарелке)!

— Παλικάρια μου, τους είπε, κι οι τρεις είστε άξιοι και πεντάξιοι. Μα ένας θα πάρει τη βασιλοπούλα. Θα σας βάλω ένα αίνιγμα κι όποιος το λύσει αυτός θα πάρει την κόρη μου: Θέλω ως αύριο το πρωί να μου φέρετε το κεφάλι μου στο πιάτο!

Τα παλικάρια έμειναν ασάλευτα (молодцы остались неподвижные = замерли от удивления).

— Το κεφάλι σου στο πιάτο; (голову твою на тарелке?) Αυτό δε γίνεται, βασιλιά μου (это невозможно: “это не происходит”, царь мой), είπαν κι οι τρεις μ' ένα στόμα (сказали трое в один голос: “одним ртом”).

— Γίνεται, γίνεται (возможно, возможно) και ξαναματαγίνεται (и снова вновь возможно = еще как возможно; *ξανα-, ματα- — приставки, обозначающие повто-*

рение действия) σιγοτραγούδησε ο βασιλιάς και τους άφησε (медленно пропел царь и их оставил; *σιγο-* — *первая часть сложных слов* — *тихо; медленно*).

Τα παλικάρια έμειναν ασάλευτα.

— Το κεφάλι σου στο πιάτο; Αυτό δε γίνεται, βασιλιά μου, είπαν κι οι τρεις μ' ένα στόμα.

— Γίνεται, γίνεται και ξαναματαγίνεται, σιγοτραγούδησε ο βασιλιάς και τους άφησε.

Οι τρεις γιοι, σκεφτικοί και αμίλητοι (три сына, задумавшиеся и безмолвные; *σκέφτομαι* — *думать; μιλώ* — *говорить*), πήραν το δρόμο για το πατρικό (отправляются в отчий /дом/). Σαν ξημέρωσε ο Θεός τη μέρα (когда рассвело: "когда рассвел Бог день"), πήγαν και βρήκαν τον πατέρα τους (пошли и нашли отца их).

— Πατέρα, είπε ο πρώτος (отец, — сказал первый), εγώ δεν μπόρεσα να βρω λύση στο αίνιγμα του βασιλιά (я не смог найти решения загадке царя) κι ούτε μπορώ να του πάρω το κεφάλι (и не могу ему отрубить голову: "взять голову"). Δεν είμαι άξιος για τη βασιλοπούλα (/я/ не достоин царевны).

— Πατέρα, είπε ο δεύτερος (отец, — сказал второй) ούτε εγώ είμαι άξιος (и я не достоин) κι ούτε μπορώ να πάρω το κεφάλι του βασιλιά (и не могу отрубить голову царю).

Οι τρεις γιοι, σκεφτικοί και αμίλητοι, πήραν το δρόμο για το πατρικό. Σαν ξημέρωσε ο Θεός τη μέρα, πήγαν και βρήκαν τον πατέρα τους.

— Πατέρα, είπε ο πρώτος, εγώ δεν μπόρεσα να βρω λύση στο αίνιγμα του βασιλιά κι ούτε μπορώ να του πάρω το κεφάλι. Δεν είμαι άξιος για τη βασιλοπούλα.

— Πατέρα, είπε ο δεύτερος ούτε εγώ είμαι άξιος κι ούτε μπορώ να πάρω το κεφάλι του βασιλιά.

— Πατέρα, δώσε μου μόνο ένα φλουρί (отец, дай мне только одну золотую монету), ένα πιάτο και την ευχή σου, είπε ο τρίτος (тарелку и благословение твое, — сказал третий).

Ο πατέρας παραξενεύτηκε (отец удивился), μα του 'δωσε το φλουρί που του ζήτησε (но ему дал монету, которую /тот/ у него просил). Πήρε κι ένα πιάτο το παλικάρι (взял и тарелку мо́лодец) και ξεκίνησε για το παλάτι (и отправился во дворец). Σαν έφτασε (когда пришел), έβαλε το φλουρί μέσα στο πιάτο (положил монету на тарелку) και το 'δειξε στο βασιλιά (и ее показал царю).

— Πατέρα, δώσε μου μόνο ένα φλουρί, ένα πιάτο και την ευχή σου, είπε ο τρίτος.

Ο πατέρας παραξενεύτηκε, μα του 'δωσε το φλουρί που του ζήτησε. Πήρε κι ένα πιάτο το παλικάρι και ξεκίνησε για το παλάτι. Σαν έφτασε, έβαλε το φλουρί μέσα στο πιάτο και το 'δειξε στο βασιλιά.

Η μία όψη στο φλουρί (изображение на монете; *η όψη — вид; форма; облик, внешность; образ*) τ' αφέντη μου η κεψαλή (хозяина моего голова), είπε το παλικάρι στο βασιλιά (сказал молодец царю) κι εκείνος χαμογέλασε (и тот улыбнулся) ευχαριστημένος με την εξυπνάδα και την αξιοσύνη του (довольный сообразительностью и ловкостью его).

Και πήρε ο τρίτος γιος τη βασιλοπούλα για γυναίκα του (и взял третий сын царевну в жены себе) κι έγινε κι αυτός

μια μέρα άξιος βασιλιάς (и стал и он однажды: “в один день” достойным царем).

Κι ήταν όλοι στο παλάτι πλούτο (и были все во дворце богатом) και χαρά γεμάτοι (и радости полные)!

Η μία όψη στο φλουρί
τ' αφέντη μου η κεψαλή,
είπε το παλικάρι στο βασιλιά κι εκείνος χαμογέλασε ευχαριστημένος με την εξυπνάδα και την αξιοσύνη του.

Και πήρε ο τρίτος γιος τη βασιλοπούλα για γυναίκα του κι έγινε κι αυτός μια μέρα άξιος βασιλιάς.

Κι ήταν όλοι στο παλάτι πλούτο και χαρά γεμάτοι!

Ο σοφός χωρικός

(Мудрый крестьянин)

Μια φορά και έναν καιρό (один раз и в одно время = однажды), ήταν ένας βασιλιάς που ντύθηκε κουρελής (был царь, который оделся бродягой; *το κουρέλι — тряпка, во мн. ч. — тряпье, лохмотья*) και βγήκε να δει πώς ζουν (и вышел посмотреть, как живут) οι άνθρωποι στο βασίλειο του (люди в царстве его). Περπάτησε, περπάτησε, κανένας δεν τον γνώρισε (шел, шел, никто его не узнал), στο τέλος (под конец) συνάντησε έναν άνθρωπο (встретил человека) που έσκαβε το χωράφι (который вскапывал поле).

Μια φορά και έναν καιρό, ήταν ένας βασιλιάς που ντύθηκε κουρελής και βγήκε να δει πώς ζουν οι άνθρωποι στο βασίλειο του. Περπάτησε, περπάτησε, κανένας δεν τον γνώρισε, στο τέλος συνάντησε έναν άνθρωπο που έσκαβε το χωράφι.

— Ο Θεός να σ' έχει καλά (Бог тебе да пошлет добра), άνθρωπε της γης (человек земли), είπε ο βασιλιάς (сказал царь).

— Και σένα, άρχοντα της γης (и тебе, правитель земли), αποκρίθηκε ο χωρικός (ответил крестьянин).

— Γιατί με λες άρχοντα; (почему меня называешь правителем?: “меня говоришь правителем”) Σου μοιάζω γι' άρχοντας εγώ ο κουρελής; (тебе напоминаю правителя я, бродяга?)

— Ο Θεός να σ' έχει καλά, άνθρωπε της γης, είπε ο βασιλιάς.

— Και σένα, άρχοντα της γης, αποκρίθηκε ο χωρικός.

— Γιατί με λες άρχοντα; Σου μοιάζω γι' άρχοντας εγώ ο κουρελής;

— Όλοι άρχοντες της γης είμαστε (все /мы/ правители земли). Ο Θεός μας έκανε για τη γη (Бог нас создал для земли).

Ο βασιλιάς θαύμασε τα λόγια του χωρικού (царь удивился словам крестьянина) και του είπε (и ему сказал):

— Δουλεύεις πολύ (работаешь много) κι ας είσαι περασμένος στα χρόνια (пусть и преклонный в годах = хоть ты и преклонных лет).

— Δουλεύω για να θρέψω (работаю, чтобы кормить) ανθρώπους πιο γέρους από μένα (людей более старых, чем я).

— Όλοι άρχοντες της γης είμαστε. Ο Θεός μας έκανε για τη γη.

Ο βασιλιάς θαύμασε τα λόγια του χωρικού και του είπε:

— Δουλεύεις πολύ κι ας είσαι περασμένος στα χρόνια.

— Δουλεύω για να θρέψω ανθρώπους πιο γέρους από μένα.

— Και πόσα βγάζεις; (и сколько выручаешь?)

— Βγάζω όσα χρειάζονται (выручаю, сколько необходимо) για να φάω εγώ κι η γυναίκα μου (чтобы ел я и жена моя), άλλα τόσα για να ξεπληρώσω (еще столько, чтобы выплачивать; *άλλος — прочий, другой, следующий*) ένα χρέος μου παλιό (долг мой старый), άλλα τόσα για να δανείζω (еще столько, чтобы давать в долг; *το δάνειο —*

заем) κι άλλα τόσα για να πετώ στον αέρα (и еще столько, чтобы бросать в воздух).

— Και πόσα βγάζεις;

— Βγάζω όσα χρειάζονται για να φάω εγώ κι η γυναίκα μου, άλλα τόσα για να ξεπληρώσω ένα χρέος μου παλιό, άλλα τόσα για να δανείζω κι άλλα τόσα για να πετώ στον αέρα.

Ο βασιλιάς απόρησε (царь удивился; *απορώ — удивляться, недоумевать*):

— Τι λες, άνθρωπε μου; (что говоришь, мил человек: "человек мой"?) Τι εννοείς με όλα αυτά; (Что подразумеваешь под всем этим?)

— Κάτσε (садись) να σου πω (/я/ тебе скажу) να καταλάβεις (чтобы /ты/ понял). Βγάζω όσα χρειάζονται για να φάω εγώ κι η γυναίκα μου (выручаю, сколько необходимо, чтобы ел я и жена моя). Αυτό το κατάλαβες (это /ты/ понял). Ξεπληρώνω το χρέος (выплачиваю долг) που έχω απέναντι στους γονείς μου (который имею перед родителями моими) και βγάζω όσα χρειάζονται (и зарабатываю, сколько нужно) για να φάνε τα παιδιά μου (чтобы ели дети мои). Κι αυτά είναι τα δανεικά (и это данное взаймы) που θα μου γυρίσουν σα γεράσω (которое мне вернут, когда состарюсь).

Ο βασιλιάς απόρησε:

— Τι λες, άνθρωπε μου; Τι εννοείς με όλα αυτά;

— Κάτσε να σου πω να καταλάβεις. Βγάζω όσα χρειάζονται για να φάω εγώ κι η γυναίκα μου. Αυτό το κατάλαβες. Ξεπληρώνω το χρέος που έχω απέναντι στους γονείς μου και βγάζω όσα χρειάζονται για να φάνε τα παιδιά μου. Κι αυτά είναι τα δανεικά που θα μου γυρίσουν σα γεράσω.

— Καλά μέχρι εδώ (хороши до сих пор: “досюда”) και σοφά τα λόγια σου (и мудры слова твои). Μα αυτά που πετάς στον αέρα (но то, что бросаешь в воздух) για ποιον τα πετάς; (для кого это бросаешь?)

— Αυτά που πετώ στον αέρα (то, что бросаю в воздух) είναι ο φόρος που δίνω στο βασιλιά (/это/ налог, который даю царю) και ποτέ δε γυρίζει πίσω (и никогда не возвращается назад), αποκρίθηκε ο χωρικός δίχως να ξέρει σε ποιον μιλάει (ответил крестьянин, не зная: “без того, чтобы знал”, с кем говорит).

— Καλά μέχρι εδώ και σοφά τα λόγια σου. Μα αυτά που πετάς στον αέρα για ποιον τα πετάς;

— Αυτά που πετώ στον αέρα είναι ο φόρος που δίνω στο βασιλιά και ποτέ δε γυρίζει πίσω, αποκρίθηκε ο χωρικός δίχως να ξέρει σε ποιον μιλάει.

Ο βασιλιάς έμεινε άφωνος (царь остался онемевший = царь онемел). Τι να κάνει; (Что ему делать?) Να του πάρει το κεφάλι (ему отрубить голову: “забрать голову”) που μιλάει έτσι για το βασιλιά (который говорит так о царе) ή να θαυμάσει τη σοφία του; (или удивиться мудрости его?)

— Μιλάς έτσι (говоришь так) γιατί δεν ξέρεις σε ποιον μιλάς (потому что не знаешь, с кем говоришь), του είπε και του φανερώθηκε ποιος είναι (ему сказал /царь/ и показался, кто /он/ есть; *φανερώνομαι — появляться; раскрываться, обнаруживаться*).

— Βασιλιά μου, για να 'ρθεις κουρελής (царь мой, раз /ты/ пришел бродягой), ήθελες ν' ακούσεις αλήθειες (/ты/ хотел услышать правду) κι όχι να σου χαϊδεύουν τ' αυτιά σου (а не чтобы тебе ласкали уши твои), αποκρίθηκε ο χωρικός (ответил крестьянин).

Ο βασιλιάς έμεινε άφωνος. Τι να κάνει; Να του πάρει το κεφάλι που μιλάει έτσι για το βασιλιά ή να θαυμάσει τη σοφία του;

— Μιλάς έτσι γιατί δεν ξέρεις σε ποιον μιλάς, του είπε και του φανερώθηκε ποιος είναι.

— Βασιλιά μου, για να 'ρθεις κουρελής, ήθελες ν' ακούσεις αλήθειες κι όχι να σου χαϊδεύουν τ' αυτιά σου, αποκρίθηκε ο χωρικός.

— Έτσι είναι (это так). Έχεις δίκιο (ты прав = имеешь правоту; *ср. το δίκαιο / το δίκιο — право; правота*) κι ας μη μ' αρέσουν αυτά που είπες (пусть даже мне не нравится то, что ты говоришь). Κοίτα όμως (смотри, однако), μην πεις πουθενά όσα κουβεντιάσαμε (не скажи нигде, о чем /мы/ говорили; *κουβεντιάζω — обсуждать, беседовать*). Πουθενά! Μονάχα μπροστά στο πρόσωπο μου (только перед лицом моим), αλλιώς σου πήρα το κεφάλι (иначе тебе отрублю голову)!

Αυτά είπε ο βασιλιάς (это сказал царь) και γύρισε στο παλάτι (и вернулся во дворец).

— Έτσι είναι. Έχεις δίκιο κι ας μη μ' αρέσουν αυτά που είπες. Κοίτα όμως, μην πεις πουθενά όσα κουβεντιάσαμε. Πουθενά! Μονάχα μπροστά στο πρόσωπο μου, αλλιώς σου πήρα το κεφάλι!

Αυτά είπε ο βασιλιάς και γύρισε στο παλάτι.

Φόρεσε ξανά τα βασιλικά του ρούχα (надел снова царские свои одежды) και κάλεσε τους συμβούλους του τους σοφούς (и позвал советников своих мудрых) που του χάϊδευαν τ' αυτιά (которые ему ласкали уши) και τους είπε τα λόγια του χωρικού (и им сказал слова крестьянина):

— Το και το και (то-то и то-то), κι αν δε μου βρείτε (и если мне не найдете) τι σημαίνουν όλα αυτά (что значит всё это) σε τρεις μέρες (в течение трех дней), σας διώχνω απ' το παλάτι (вас прогоню из дворца).

Φόρεσε ξανά τα βασιλικά του ρούχα και κάλεσε τους συμβούλους του τους σοφούς που του χάϊδευαν τ' αυτιά και τους είπε τα λόγια του χωρικού:

— Το και το και, κι αν δε μου βρείτε τι σημαίνουν όλα αυτά σε τρεις μέρες, σας διώχνω απ' το παλάτι.

Σκέφτηκαν, ξανασκέφτηκαν οι σοφοί (думали, снова думали мудрецы), δεν τους έκοβε άλλο το μυαλό (им не интересовало другое ум = ничто другое не занимало их ум; *κόβω — резать; αυτό με κόβει — меня это интересует*). Ρίχνουν τελικά τα μούτρα τους (отчаялись наконец; *το μούτρο — рожа, морда; ρίχνω — бросать; ρίχνω τα μούτρα — окунуться во что-либо с головой /т. е. отдаться делу/; отчаяться*) και την τρίτη μέρα πάνε (и на третий день пошли) και βρίσκουν το χωρικό (и нашли крестьянина).

— Πες μας (скажи нам), τι ήταν τα λόγια που είπες στο βασιλιά; (какие были слова, которые /ты/ сказал царю?) Θα μας διώξει απ' το παλάτι αν δεν τα εξηγήσουμε (/он/ нас прогонит из дворца, если это не объясним)!

— Δε γίνεται (не выйдет). Μονάχα μπροστά στο πρόσωπο του (только перед лицом его) θα μιλήσω (/я/ буду говорить), όπως με διέταξε (как /он/ мне приказал).

Σκέφτηκαν, ξανασκέφτηκαν οι σοφοί, δεν τους έκοβε άλλο το μυαλό. Ρίχνουν τελικά τα μούτρα τους και την τρίτη μέρα πάνε και βρίσκουν το χωρικό.

— Πες μας, τι ήταν τα λόγια που είπες στο βασιλιά; Θα μας διώξει απ' το παλάτι αν δεν τα εξηγήσουμε!

— Δε γίνεται. Μονάχα μπροστά στο πρόσωπο του θα μιλήσω, όπως με διέταξε.

Του τάζουν όσα φλουριά θέλει (ему обещали /столько/, сколько золотых монет хочет), αρκεί να τους μαρτυρήσει (достаточно, чтобы /он/ им рассказал). Παίρνει ο χωρικός τα φλουριά (берет крестьянин монеты) και τους τα μαρτυράει (и им это рассказывает). Γυρνάνε οι σοφοί στο παλάτι όλο χαρά (возвращаются мудрецы во дворец довольные; *дословно: “всё радость”*) κι απαντούν στο βασιλιά (и отвечают царю). Ο βασιλιάς το κατάλαβε (царь это понял) κι έγινε έξω φρενών (и вышел из себя: “стал вне разума”; *ср. τα φρένα — разум*). Διατάζει και του φέρνουν το χωρικό στο παλάτι (приказывает — и ему приводят крестьянина во дворец), να του κόψουν το κεφάλι (чтобы ему отрубили голову).

Του τάζουν όσα φλουριά θέλει, αρκεί να τους μαρτυρήσει. Παίρνει ο χωρικός τα φλουριά και τους τα μαρτυράει. Γυρνάνε οι σοφοί στο παλάτι όλο χαρά κι απαντούν στο βασιλιά. Ο βασιλιάς το κατάλαβε κι έγινε έξω φρενών. Διατάζει και του φέρνουν το χωρικό στο παλάτι, να του κόψουν το κεφάλι.

— Βασιλιά μου, είσαι άδικος (царь мой, /ты/ несправедлив). Εσύ ντύθηκες κουρελής (ты оделся бродягой) κι ήρθες ν' ακούσεις την αλήθεια (и пришел, чтобы услышать правду). Ας καθόσουν στο παλάτι σου (сидел бы /ты/ во дворце твоем) να σου χαϊδεύουν τ' αυτιά σου (чтобы тебе ласкали уши твои).

— Δεν είναι για τα σοφά λόγια που είπες (это не о мудрых словах, которые /ты/ сказал). Είναι γιατί δεν κράτησες το λόγο σου (это потому что не сдержал /ты/ слово свое) και μαρτύρησες χωρίς να δεις το πρόσωπο μου (и рассказал, не видя: "без того, чтобы ты видел" лицо мое).

— Βασιλιά μου, είσαι άδικος. Εσύ ντύθηκες κουρελής κι ήρθες ν' ακούσεις την αλήθεια. Ας καθόσουν στο παλάτι σου να σου χαϊδεύουν τ' αυτιά σου.

— Δεν είναι για τα σοφά λόγια που είπες. Είναι γιατί δεν κράτησες το λόγο σου και μαρτύρησες χωρίς να δεις το πρόσωπο μου.

— Πώς δεν το είδα, βασιλιά μου; (Как /же я/ его не видел, царь мой?) Μπροστά μου το είχα όταν μιλούσα (передо мной его имел, когда говорил). Για δες και συ (посмотри и ты).

Βγάζει απ' την τσέπη του ένα φλουρί (вытащил из кармана своего монету) και το γυρνάει απ' τη μεριά της κεφαλής (и ее перевернул стороной головы = аверсом). Βλέπει ο βασιλιάς το κεφάλι του (видит царь голову свою) στο φλουρί και θαυμάζει (на монете и удивляется).

— Πώς δεν το είδα, βασιλιά μου; Μπροστά μου το είχα όταν μιλούσα. Για δες και συ.

Βγάζει απ' την τσέπη του ένα φλουρί και το γυρνάει απ' τη μεριά της κεφαλής. Βλέπει ο βασιλιάς το κεφάλι του στο φλουρί και θαυμάζει.

— Άιντε, λέει στους συμβουλάτορες (ну-ка, — говорит советникам). Άιντε να κάνετε χωράφι (ну-ка давайте делайте поле = идите-ка обрабатывать поле), μπας και

μυαλώσετε (может, и поумнеете; *ср. το μυαλό — мозг; разум*) και πάψετε να χαϊδεύετε τ' αυτιά μου (и перестанете ласкать уши мои).

Και τους έδιωξε απ' το παλάτι (и их изгнал из дворца). Και πήρε σύμβουλο το χωρικό (и взял в советники крестьянина), που από φτωχός έγινε άρχοντας (который из бедного стал богатым) κι από σοφός σοφότερος (и из мудрого мудрейшим).

— Άιντε, λέει στους συμβουλάτορες. Άιντε να κάνετε χωράφι, μπας και μυαλώσετε και πάψετε να χαϊδεύετε τ' αυτιά μου.

Και τους έδιωξε απ' το παλάτι. Και πήρε σύμβουλο το χωρικό, που από φτωχός έγινε άρχοντας κι από σοφός σοφότερος.

Ο σοφός δικαστής
(Мудрый судья)

Μια φορά και έναν καιρό (один раз и в одно время = однажды), ζούσε ένας πλούσιος αφέντης (жил богатый хозяин). Μια μέρα (в один день = однажды), καθώς γύριζε στο σπιτικό του (когда вернулся в дом свой), κατάλαβε πως του 'λειπε (понял, что у него не хватает) το πουγκί με τους παράδες (кошелька с деньгами). Έψαξε, έψαξε (искал, искал), έφαγε τον τόπο (всё обыскал: "съел место"), πουθενά το πουγκί, άφαντο (нигде /нет/ кошелька, след простыл; *άφαντος — исчезнувший; невидимый, незримый; έγινε άφαντο — его и след простыл*). Μια και δυο βάζει τον ντελάλη να διαλαλήσει (тотчас отправил глашатая, чтобы /он/ объявил):

Μια φορά και έναν καιρό, ζούσε ένας πλούσιος αφέντης. Μια μέρα, καθώς γύριζε στο σπιτικό του, κατάλαβε πως του 'λειπε το πουγκί με τους παράδες. Έψαξε, έψαξε, έφαγε τον τόπο, πουθενά το πουγκί, άφαντο. Μια και δυο βάζει τον ντελάλη να διαλαλήσει:

— Ακούσατε, ακούσατε (слушайте, слушайте)! Όποιος βρει το πουγκί του αφέντη (кто найдет кошелек хозяина), θα πάρει μια λίρα για τον κόπο του (возьмет = получит одну лиру за труд его)!

Την άλλη μέρα (на следующий день), παρουσιάστηκε πρωί πρωί (предстал рано-рано; *το πρωί — утро*) στον αφέντη ένας φουκαράς (перед хозяином один нищий).

— Αφέντη μου, αυτό είναι το πουγκί σου; (хозяин мой, это твой кошелек?)

— Αυτό είναι, άνθρωπε μου (это, мил человек: “человек мой”). Κάτσε (садись), καλύτερα να τ' ανοίξω για να σιγουρευτώ (лучше /я/ его открою, чтобы удостовериться; *είμαι σίγουρος — я уверен*).

— Ακούσατε, ακούσατε! Όποιος βρει το πουγκί του αφέντη, θα πάρει μια λίρα για τον κόπο του!

Την άλλη μέρα, παρουσιάστηκε πρωί πρωί στον αφέντη ένας φουκαράς.

— Αφέντη μου, αυτό είναι το πουγκί σου;

— Αυτό είναι, άνθρωπε μου. Κάτσε, καλύτερα να τ' ανοίξω για να σιγουρευτώ.

Το ανοίγει ο άρχοντας (его открывает богач; *ο άρχοντας — правитель, богатый/знатный человек*), μετράει τις λίρες (считает лиры) και βρίσκει μία λιγότερη (и находит одну меньшую = и обнаруживает, что в кошельке одной лирой меньше).

— Καλά έκανες (/ты/ хорошо сделал) και κράτησες τη μία λίρα για τον κόπο σου (и удержал одну лиру за труд твой), την αξίζεις (/ты/ ее достоин)!

— Μα, αφέντη μου (но, хозяин мой), εγώ δεν το άνοιξα το πουγκί (я не открывал кошелька). Δε μέτρησα τις λίρες σου (/я/ не считал лиры твои), ούτε πήρα τίποτα για μένα (и не взял ничего для себя: “для меня”).

— Μπας και πας να με κλέψεις; (может, и собираешься меня обокрасть?) Θες να σου δώσω κι άλλη λίρα; (Хочешь, чтобы /я/ тебе дал и другую лиру?) Ό, τι ήταν να πάρεις (то, что было, чтобы /ты/ взял = то, что ты должен был взять), το πήρες (это /ты/ взял).

— Εγώ σου 'φερα το πουγκί (я тебе принес кошелек) κι εσύ με βγάζεις κλέφτη; (а ты меня называешь вором?)

Φτωχός είμαι, άρχοντα μου (/я/ бедняк, богач мой), δεν είμαι κλέφτης (не вор).

Το ανοίγει ο άρχοντας, μετράει τις λίρες και βρίσκει μία λιγότερη.

— Καλά έκανες και κράτησες τη μία λίρα για τον κόπο σου, την αξίζεις!

— Μα, αφέντη μου, εγώ δεν το άνοιξα το πουγκί. Δε μέτρησα τις λίρες σου, ούτε πήρα τίποτα για μένα.

— Μπας και πας να με κλέψεις; Θες να σου δώσω κι άλλη λίρα; Ό, τι ήταν να πάρεις, το πήρες.

— Εγώ σου 'φερα το πουγκί κι εσύ με βγάζεις κλέφτη; Φτωχός είμαι, άρχοντα μου, δεν είμαι κλέφτης.

Κουβέντα στην κουβέντα (слово зá слово; *η κουβέντα — беседа, разговор*) μπερδεύτηκαν περισσότερο (запутывались /всё/ больше) κι είπαν να πάνε στο δικαστή (и сказали = решили пойти к судье) να βρουν το δίκιο τους (чтобы найти справедливость их = чтобы добиться справедливости). Ο δικαστής δεν μπόρεσε να βγάλει άκρη (судья не мог вынести решение: “вытащить край”). Δεν ήταν τόσο για τη μια λίρα που έλειπε (не было = дело шло не столько об одной лире, которой недоставало: “которая недоставала”), αλλά γιατί ο φουκαράς ο φτωχός (но потому что нищий бедняк), αντί να ακούσει ένα «ευχαριστώ» (вместо того, чтобы услышать “спасибо”) για την πράξη του (за дело его), θα 'βγαινε κλέφτης (будет назван вором) και θα τον έκλειναν στην φυλακή (и его запрут в тюрьму = посадят в тюрьму).

Κουβέντα στην κουβέντα μπερδεύτηκαν περισσότερο κι είπαν να πάνε στο δικαστή να βρουν το δίκιο τους. Ο δικαστής δεν μπόρεσε να βγάλει άκρη. Δεν ήταν τόσο για τη

μια λίρα που έλειπε, αλλά γιατί ο φουκαράς ο φτωχός, αντί να ακούσει ένα «ευχαριστώ» για την πράξη του, θα 'βγαινε κλέφτης και θα τον έκλειναν στην φυλακή.

Σκέφτηκε, ξανασκέφτηκε ο δικαστής (думал, снова думал судья) και σε τρεις μέρες τους φώναξε (и через три дня их вызвал) για να τους βοηθήσει να βρουν το δίκιο τους (чтобы им помочь добиться справедливости).

— Άρχοντα, εσύ λες (богач, ты говоришь) ότι απ' το πουγκί σου λείπει μια λίρα (что в кошельке твоем недостает одной лиры: "что из кошелька твоего недостает одна лира").

— Έτσι ακριβώς, δικαστή μου (вот точно, судья мой).

— Εσύ, άνθρωπε μου (ты, мил человек), λες ότι το πουγκί που βρήκες (говоришь, что кошелек, который /ты/ нашел) είχε μέσα τόσες λίρες (имел внутри столько лир). Μία λιγότερη απ' το πουγκί του άρχοντα (одной меньше по сравнению с кошельком богача).

Σκέφτηκε, ξανασκέφτηκε ο δικαστής και σε τρεις μέρες τους φώναξε για να τους βοηθήσει να βρουν το δίκιο τους.

— Άρχοντα, εσύ λες ότι απ' το πουγκί σου λείπει μια λίρα.

— Έτσι ακριβώς, δικαστή μου.

— Εσύ, άνθρωπε μου, λες ότι το πουγκί που βρήκες είχε μέσα τόσες λίρες. Μία λιγότερη απ' το πουγκί του άρχοντα.

— Έτσι είναι, δικαστή μου (так, судья мой). Αν ήμουν κλέφτης (если бы /я/ был вором), θα κρατούσα το πουγκί ολόκληρο (удержал бы кошелек целиком), δε θα 'παιρνα μονάχα μια λίρα (не взял бы только одну лиру).

Κι ο δικαστής έβγαλε την απόφαση του (и судья вынес решение свое):

— Έτσι είναι, δικαστή μου. Αν ήμουν κλέφτης, θα κρατούσα το πουγκί ολόκληρο, δε θα 'παιρνα μονάχα μια λίρα.

Κι ο δικαστής έβγαλε την απόφαση του:

— Αφού εσύ, άρχοντα μου (поскольку ты, богач мой), λες ότι το πουγκί σου είχε μια λίρα παραπάνω (говоришь, что кошелек твой имел /= в кошельке твоем была/ одна лира сверх), κάτι ξέρεις (кое-что знаешь = утверждаешь это не просто так). Εγώ σε πιστεύω (я тебе верю). Το πουγκί αυτό όμως (кошелек это, однако) είχε μια λίρα λιγότερο (имеет одной лирой меньше). Αρα δεν ήταν το πουγκί που έχασες (тогда /это/ не был кошелек, который /ты/ потерял). Μακάρι να βρεθεί το πουγκί σου (пусть ты найдешь кошелек свой) και να πάρεις τις λίρες που σου ανήκουν πίσω (и получишь лиры, которые тебе принадлежат, назад).

— Αφού εσύ, άρχοντα μου, λες ότι το πουγκί σου είχε μια λίρα παραπάνω, κάτι ξέρεις. Εγώ σε πιστεύω. Το πουγκί αυτό όμως είχε μια λίρα λιγότερο. Αρα δεν ήταν το πουγκί που έχασες. Μακάρι να βρεθεί το πουγκί σου και να πάρεις τις λίρες που σου ανήκουν πίσω.

Ύστερα γυρίζει προς το φτωχό (потом /судья/ вернулся к бедняку):

— Εσύ, άνθρωπε μου (ты, мил человек), άδικα βρίσκεσαι εδώ (несправедливо находишься здесь). Αφού το πουγκί που βρήκες (поскольку кошелек, который /ты/

нашел) έχει λιγότερες λίρες απ' το πουγκί του άρχοντα (имеет меньше лир, чем кошелек богача), είναι άλλο πουγκί (/это/ другой кошелек). Και, αφού τόσες μέρες (и, поскольку /за/ столько дней) δεν ήρθε κανένας να το ζητήσει (не пришел никто его потребовать), είναι δικό σου (/он/ твой).

Ύστερα γυρίζει προς το φτωχό:

— Εσύ, άνθρωπε μου, άδικα βρίσκεσαι εδώ. Αφού το πουγκί που βρήκες έχει λιγότερες λίρες απ' το πουγκί του άρχοντα, είναι άλλο πουγκί. Και, αφού τόσες μέρες δεν ήρθε κανένας να το ζητήσει, είναι δικό σου.

Πέταξε τη σκούφια του (подбросил шапку свою) απ' τη χαρά του ο φτωχός (от радости своей бедняк) και γύρισε στο καλύβι του πλούσιος (и вернулся в хижину свою богатый). Κατέβασε το κεφάλι ο αφέντης (опустил голову хозяин) και γύρισε στ' αρχοντικό του φτωχότερος (и вернулся в богатый свой /дом/ беднее).

Πέταξε τη σκούφια του απ' τη χαρά του ο φτωχός και γύρισε στο καλύβι του πλούσιος. Κατέβασε το κεφάλι ο αφέντης και γύρισε στ' αρχοντικό του φτωχότερος.

Θοδωρής και Ξάνθω

(Тодорис и Ксанто)

Ζούσε, μια φορά και έναν καιρό (жила, однажды), ένα αντρόγυνο (супружеская пара; *ο άντρας — мужчина, муж; η γυναίκα — женщина, жена*): ο Θοδωρής κι η Ξάνθω (Тодорис и Ксанто). Παιδιά δεν είχαν (детей не имели), είχαν όμως ζωντανά (имели, однако, скот; *το ζωντανό — животное, скотина; во мн. ч. скот*) και τα βοσκούσαν (и его пасли). Τη μέρα πήγαινε για βοσκή η Ξάνθω (днем шла на пастбище Ксанто) και τις νύχτες ο Θοδωρής (и ночами Тодорис). Τα καλοκαίρια (летом), σα φύλαγε τα ζωντανά ο Θοδωρής τα βράδια (когда сторожил скот Тодорис по вечерам), τον έπαιρνε καμιά φορά ο ύπνος (его охватывал иногда: “в некоторый раз” сон). Άφηνε τα σκυλιά να ξαγρυπνούν (оставлял собак, чтобы бодрствовали). Για προσκέφαλο είχε ένα κούτσουρο (для подушки = в качестве подушки имел пень), που ήταν κούφιο στη μέση (который был гнилой внутри).

Ζούσε, μια φορά και έναν καιρό, ένα αντρόγυνο: ο Θοδωρής κι η Ξάνθω. Παιδιά δεν είχαν, είχαν όμως ζωντανά και τα βοσκούσαν. Τη μέρα πήγαινε για βοσκή η Ξάνθω και τις νύχτες ο Θοδωρής. Τα καλοκαίρια, σα φύλαγε τα ζωντανά ο Θοδωρής τα βράδια, τον έπαιρνε καμιά φορά ο ύπνος. Άφηνε τα σκυλιά να ξαγρυπνούν. Για προσκέφαλο είχε ένα κούτσουρο, που ήταν κούφιο στη μέση.

Ένα χειμώνα έκαψαν όλα τα ξύλα (одной зимой сожгли все дрова) κι ο Θοδωρής δεν έβρισκε (и Тодорис не

нашел) τι να ρίξει στη φωτιά για να μη σβήσει (что бросить в огонь, чтобы не потух). Πάει και παίρνει το κούτσουρο (пошел и взял пень) να το κάψει (чтобы его жечь). Όπως έκανε να το ρίξει στη φωτιά (когда собрался его бросить в огонь), πετάγεται από μέσα ένα φίδι (вылезла из середины змея). Τα 'χασε ο Θοδωρής (растерялся Тодорис; *τα έχασε / έχασε τα μυαλά — потерял самообладание; растерялся, смутился*) και έσκυψε να πάρει το τσαπί (и нагнулся, чтобы взять мотыгу) να το σκοτώσει (чтобы ее убить).

Ένα χειμώνα έκαψαν όλα τα ξύλα κι ο Θοδωρής δεν έβρισκε τι να ρίξει στη φωτιά για να μη σβήσει. Πάει και παίρνει το κούτσουρο να το κάψει. Όπως έκανε να το ρίξει στη φωτιά, πετάγεται από μέσα ένα φίδι. Τα 'χασε ο Θοδωρής και έσκυψε να πάρει το τσαπί να το σκοτώσει.

— Μη με σκοτώνεις (не убивай меня), άκουσε το φίδι να του λέει με ανθρώπινη φωνή (услышал змею, ему говорящую человеческим голосом). Τόσο καιρό κοιμάσαι πάνω απ' το στόμα μου (столько времени спишь сверху над ртом моим) κι εγώ δε σε δάγκωσα (и я тебя не укусила). Άσε με να φύγω (позволь мне уйти) κι έχω κάτι να σου δώσω (и имею кое-что тебе дать = и тогда я тебе кое-что дам).

— Σαν τι θα μου δώσεις, φίδι πράμα; (ну и что ты мне дашь, змея, а?)

— Μη με σκοτώνεις, άκουσε το φίδι να του λέει με ανθρώπινη φωνή. Τόσο καιρό κοιμάσαι πάνω απ' το στόμα μου κι εγώ δε σε δάγκωσα. Άσε με να φύγω κι έχω κάτι να σου δώσω.

— Σαν τι θα μου δώσεις, φίδι πράμα;

— Τη σοφία μου (мудрость мою). Ξέρω (знаю = умею) να ακούω και να καταλαβαίνω (слушать и понимать) τις φωνές των ζώων και των πουλιών (голоса животных и птиц). Έλα (давай), φέρε το στόμα σου στο στόμα μου (поднеси рот свой ко рту моему), να πάρεις τη σοφία μου (чтобы /ты/ взял мудрость мою).

Το πίστεψε κι ο Θοδωρής (ей поверил и Тодорис) και πλησίασε το στόμα του στο στόμα του φιδιού (и приблизил рот свой ко рту змеи).

— Τη σοφία μου. Ξέρω να ακούω και να καταλαβαίνω τις φωνές των ζώων και των πουλιών. Έλα, φέρε το στόμα σου στο στόμα μου, να πάρεις τη σοφία μου.

Το πίστεψε κι ο Θοδωρής και πλησίασε το στόμα του στο στόμα του φιδιού.

— Από δω και πέρα (отныне: “отсюда и дальше”) θα 'χεις τη σοφία μου (будешь иметь мудрость мою). Πρόσεξε, όμως (будь осторожен, однако), αν το μαρτυρήσεις σε άνθρωπο (если это расскажешь человеку; *μαρτυρώ — подтверждать, признавать; выдавать; свидетельствовать*), την άλλη μέρα θα πεθάνεις (на следующий день умрешь).

Αυτά είπε το φίδι (это сказала змея) και σύρθηκε να βρει αλλού να ξεχειμωνιάσει (и отправилась искать в другом месте /где бы ей/ перезимовать).

Την άλλη μέρα (на следующий день), που πήγε στο κοπάδι ο Θοδωρής (когда пошел к стаду Тодорис) κι άκουσε τα ζώα να βελάζουν (и услышал, /как/ животные блеют), κατάλαβε ποια ήθελαν τάισμα και ποια ήθελαν πότισμα (понял, которые хотели бы еды и которые бы хотели питья; *το τά(γ)ισμα — кормление; η ταγή — корм, фураж*). Ήταν χαρούμενος (/Тодорис/ был радостный)

γιατί τώρα κόπιαζε λιγότερο (потому что теперь уставал меньше; *κοπιάζω — усердно трудиться; уставать, утомляться*).

— Από δω και πέρα θα 'χεις τη σοφία μου. Πρόσεξε, όμως, αν το μαρτυρήσεις σε άνθρωπο, την άλλη μέρα θα πεθάνεις.

Αυτά είπε το φίδι και σύρθηκε να βρει αλλού να ξεχειμωνιάσει.

Την άλλη μέρα, που πήγε στο κοπάδι ο Θοδωρής κι άκουσε τα ζώα να βελάζουν, κατάλαβε ποια ήθελαν τάισμα και ποια ήθελαν πότισμα. Ήταν χαρούμενος γιατί τώρα κόπιαζε λιγότερο.

Πέρασε ο χειμώνας (прошла зима) κι η Ξάνθω ήθελε να πάει να δει τη μάνα της (и Ксанто захотела пойти повидать: "увидеть" мать ее) στο διπλανό χωριό (в соседнюю деревню).

— Άιντε, Θοδωρή, να πάρουμε τη φοράδα (эй, Тодорис, давай возьмем лошадь) να πάμε στη μάνα μου (чтобы поехать к маме моей).

— Ησύχασε, Ξάνθω (тихо, Ксанто; *ησυχάζω — успокаиваться, утихать; отдыхать*). Η φοράδα είναι γκαστρωμένη (кобыла — беременная). Κάτσε να γεννήσει (сядь /подожди/, чтобы /она/ родила) κι ύστερα πάμε στο χωριό σου (и потом пойдем в деревню твою).

Πέρασε ο χειμώνας κι η Ξάνθω ήθελε να πάει να δει τη μάνα της στο διπλανό χωριό.

— Άιντε, Θοδωρή, να πάρουμε τη φοράδα να πάμε στη μάνα μου.

— Ησύχασε, Ξάνθω. Η φοράδα είναι γκαστρωμένη. Κάτσε να γεννήσει κι ύστερα πάμε στο χωριό σου.

— Δεν έχει ανάγκη η φοράδα, αντέχει (не имеет нужды кобыла, выдерживает). Εγώ δεν αντέχω να περιμένω τόσες μέρες (я не выдерживаю ждать столько дней).

Πες, πες (мало-помалу), τον έπεισε να την πάει στο χωριό της (его убедила ее отвезти в деревню ее; *πείθω*). Πιάνει ο Θοδωρής, σελώνει τη φοράδα (берет Тодорис, седлает кобылу) κι ανεβαίνει επάνω η Ξάνθω (садится сверху Ксанто; *ανεβαίνω — всходить; подниматься*).

Την ώρα που ξεκινούσαν (в /тот/ момент, когда отправились /в путь/), ακούει ο Θοδωρής τη φοράδα να χλιμιντράει (слышит Тодорис, /как/ кобыла ржет):

— Δεν έχει ανάγκη η φοράδα, αντέχει. Εγώ δεν αντέχω να περιμένω τόσες μέρες.

Πες, πες, τον έπεισε να την πάει στο χωριό της. Πιάνει ο Θοδωρής, σελώνει τη φοράδα κι ανεβαίνει επάνω η Ξάνθω.

Την ώρα που ξεκινούσαν, ακούει ο Θοδωρής τη φοράδα να χλιμιντράει:

— Δε με λυπάσαι, ετοιμόγεννη; (меня не жалеешь, готовую родить? *έτοιμος — готовый; γεννώ — родить, рождать*) Χάθηκ' ο κόσμος (/разве/ мир рухнет) να μ' αφήσεις να γεννήσω πρώτα; (если мне позволишь родить сначала?) Θες να κουραστώ (хочешь, чтобы /я/ устала) και να μου πεθάνει το πουλάρι μου; (и чтобы у меня умер жеребенок мой?)

Την πόνεσε ο Θοδωρής (ей посочувствовал Тодорис) και κατέβασε κάτω την Ξάνθω (и спустил вниз Ксанто).

— Δε με λυπάσαι, ετοιμόγεννη; Χάθηκ' ο κόσμος να μ' αφήσεις να γεννήσω πρώτα; Θες να κουραστώ και να μου πεθάνει το πουλάρι μου;

Την πόνεσε ο Θοδωρής και κατέβασε κάτω την Ξάνθω.

— Σου σάλεψε, Θοδωρή; (ты сошел с ума, Тодорис? *σαλεύω — двигаться; колебаться, шататься; σάλεψε το μυαλό του — "двинулся ум его", он сошел с ума*) Τι πράγματα είν' αυτά; (что это такое?) Ή εγώ ή η φοράδα, φώναξε η Ξάνθω (или я или кобыла, — закричала Ксанто).

— Βρε γυναίκα, ξέρω τι κάνω (эй, женщина, знаю, что делаю). Άκου που σου λέω (слушай, что тебе говорю).

Τίποτα η Ξάνθω (ничего /не поняла/ Ксанто). Ντε και καλά (во что бы то ни стало) να μάθει γιατί τη γύρισε πίσω (/хотелось ей/ узнать, почему ее вернул назад).

— Σου σάλεψε, Θοδωρή; Τι πράγματα είν' αυτά; Ή εγώ ή η φοράδα, φώναξε η Ξάνθω.

— Βρε γυναίκα, ξέρω τι κάνω. Άκου που σου λέω.

Τίποτα η Ξάνθω. Ντε και καλά να μάθει γιατί τη γύρισε πίσω.

— Άκου, γυναίκα (слушай, женщина). Αν σου πω το λόγο (если тебе скажу слово), θα πεθάνω αύριο, να ξέρεις (умру завтра, чтобы ты знала = знай!).

— Να μου πεις κι ας πεθάνεις (давай /ты/ мне скажешь и пусть умрешь), αν είναι να μου κρατάς μυστικά (если /идет речь о том/ чтобы от меня /ты/ держал тайну = если ты от меня что-то скрываешь).

— Πάμε τουλάχιστον (пойдем по крайней мере) να ετοιμάσουμε την κηδεία (подготовим похороны), να τα κάνω καταπώς θέλω (чтобы /я/ это сделал как хочу), είπε ο καημένος ο Θοδωρής (сказал опечаленный Тодорис).

— Άκου, γυναίκα. Αν σου πω το λόγο, θα πεθάνω αύριο, να ξέρεις.

— Να μου πεις κι ας πεθάνεις, αν είναι να μου κρατάς μυστικά.

— Πάμε τουλάχιστον να ετοιμάσουμε την κηδεία, να τα κάνω καταπώς θέλω, είπε ο καημένος ο Θοδωρής.

Κι έτσι γύρισαν στο σπίτι τους (и так вернулись в дом их), έβρασαν στάρι (заквасили тесто; *βράζω — вариться; бродить, закисать; το σ(ι)τάρι — пшеница; хлеб, зерновые*), αγόρασαν κερί (купили воск), ζύμωσαν ψωμί (замесили хлеб) κι ετοίμασαν τα ρούχα της κηδείας (и приготовили одежды похорон = похоронные одежды). Μόλις πήγε να βασιλέψει (едва начало садиться /солнце/), άκουσε ο Θοδωρής τον κόκορα να λαλεί (услышал Тодорис, /как/ петух говорит):

— Είσαι κουτός, αφεντικό (/ты/ глупый, хозяин). Δεν είναι κρίμα (/разве/ не жаль) να πεθάνεις εσύ για την περιέργεια της Ξάνθως; (что умрешь ты из-за любопытства Ксанто?) Ρίξε το στάρι στο κοτέτσι (брось закваску в курятник), δώσε το ψωμί στα γουρούνια (дай хлеб свиньям) και σύρε το κερί στην εκκλησιά (и отнеси воск в церковь). Ύστερα βάλε τα ρούχα της κηδείας (потом надень одежду похорон) πάρε και μια μαγκούρα (возьми и палку) κι αρχίνα την Ξάνθω στο ξύλο (и начни избивать Ксанто; *το ξύλο — дерево; палка; δίνω ξύλο — поколотить; τρώγω ξύλο — быть избитым*), αν είσαι άντρας (если /ты/ мужчина). Ακούς εκεί (ты только послушай: “слушай туда”) να πεθάνεις (чтобы умереть = ничего себе, умирать /из-за такого/!)!

Κι έτσι γύρισαν στο σπίτι τους, έβρασαν στάρι, αγόρασαν κερί, ζύμωσαν ψωμί κι ετοίμασαν τα ρούχα της κηδείας. Μόλις πήγε να βασιλέψει, άκουσε ο Θοδωρής τον κόκορα να λαλεί:

— Είσαι κουτός, αφεντικό. Δεν είναι κρίμα να πεθάνεις εσύ για την περιέργεια της Ξάνθως; Ρίξε το στάρι στο

κοτέτσι, δώσε το ψωμί στα γουρούνια και σύρε το κερί στην εκκλησιά. Ύστερα βάλε τα ρούχα της κηδείας, πάρε και μια μαγκούρα κι αρχίνα την Ξάνθω στο ξύλο, αν είσαι άντρας. Ακούς εκεί να πεθάνεις!

Άρχισε να το σκέφτεται ο Θοδωρής (начал это обдумывать Тодорис):

«Βρε, μπας κι έχει δίκαιο ο κόκορας; (ну, может, и прав петух? *το δίκαιο — право; правота; έχω δίκαιο — я прав*) Αξίζει να πέσω να πεθάνω (стоит упасть умереть = стоит ли умереть) να χάσω τα νιάτα μου και τη λεβεντιά μου; (/и/ потерять юность мою и удаль?)»

Και, πάνω που τα σκεφτόταν αυτά (и, в то время, когда обдумывал это; *πάνω που — в то время когда*), ακούει τη φωνή της Ξάνθως (слышит голос Ксанто):

— Άιντε, να μου πεις το μυστικό να τελειώνουμε (эй, давай мне скажи тайну, чтобы /мы/ закончили = чтобы покончить с этим). Πήρε και νυχτώνει (начала наступать ночь). Ως πότε θα το κρατάς; (до когда это будешь держать? = до каких пор ты будешь это оттягивать? *κρατώ — держать; задерживать*)

Άρχισε να το σκέφτεται ο Θοδωρής:

«Βρε, μπας κι έχει δίκαιο ο κόκορας; Αξίζει να πέσω να πεθάνω να χάσω τα νιάτα μου και τη λεβεντιά μου;»

Και, πάνω που τα σκεφτόταν αυτά, ακούει τη φωνή της Ξάνθως:

— Άιντε, να μου πεις το μυστικό να τελειώνουμε. Πήρε και νυχτώνει. Ως πότε θα το κρατάς;

— Βρε γυναίκα, έλα στα συγκαλά σου (эй, женщина, приди в себя; *τα συγκαλά — нормальное состояние; δεν*

είμαι στα συγκαλά μου — я не в своем уме). Τι θες; (чего /ты/ хочешь?) Να σ' το πω και να πεθάνω; (чтобы /я/ тебе это сказал и умер?)

— Να το πεις και να πεθάνεις (пусть скажешь и умрешь), αν είναι να 'χεις μυστικά από μένα (если есть, что имеешь тайны от меня = если дело в том, что ты имеешь от меня тайны).

Ακούει ο Θοδωρής τότε τη φωνή του γουρουνιού (слышит Тодорис тогда голос свиньи):

— Τι την ακούς, αφεντικό; (что /ты/ ее слушаешь, хозяин?) Πάρε τη μαγκούρα και αρχίνα τη (возьми палку и начни ее /бить/). Ρίξε το στάρι στο κοτέτσι (брось закваску в курятник), σύρε το κερί στην εκκλησιά (отнеси воск в церковь) και φέρε το ψωμί κατά δω (и принеси хлеб сюда). Ακούς εκεί να πεθάνεις (только послушай, умирать) στα καλά καθούμενα (ни с того ни с сего)!

— Βρε γυναίκα, έλα στα συγκαλά σου. Τι θες; Να σ' το πω και να πεθάνω;

— Να το πεις και να πεθάνεις, αν είναι να 'χεις μυστικά από μένα. Ακούει ο Θοδωρής τότε τη φωνή του γουρουνιού:

— Τι την ακούς, αφεντικό; Πάρε τη μαγκούρα και αρχίνα τη. Ρίξε το στάρι στο κοτέτσι, σύρε το κερί στην εκκλησιά και φέρε το ψωμί κατά δω. Ακούς εκεί να πεθάνεις στα καλά καθούμενα!

— Θα πεις καμιά φορά (скажешь когда-нибудь) το μυστικό να τελειώνουμε; (тайну, чтобы /мы/ закончили /с этим/?) ξαναφώναξε η Ξάνθω (снова кричит Ксанто).

— Θα πω, Ξάνθω (скажу, Ксанто). Έλα κοντά μου (иди поближе: "иди близко ко мне"), μη μας ακούσουν οι γειτόνοι (/чтобы/ нас не услышали соседи).

Και μόλις έκανε να σιμώσει η Ξάνθω (и едва начала подходить Ксанто), αρπάζει ο Θοδωρής τη μαγκούρα (хватает Тодорос палку) κι αρχινάει να την κατεβάζει στην πλάτη της Ξάνθως (и начинает ее опускать на спину Ксанто).

— Μη, μη βαράς, Θοδωρή μου (не, не бей, Тодорис мой)! Δε θέλω να μάθω (не хочу узнать)! Δε θέλω (не хочу)! Πάει στα κομμάτια το μυστικό σου (пошла к черту твоя тайна; *κομμάτι — кусок; στα κομμάτια να πάει — пусть идет к черту, пусть сгинет*)!

— Θα πεις καμιά φορά το μυστικό να τελειώνουμε; ξαναφώναξε η Ξάνθω.

— Θα πω, Ξάνθω. Έλα κοντά μου, μη μας ακούσουν οι γειτόνοι. Και μόλις έκανε να σιμώσει η Ξάνθω, αρπάζει ο Θοδωρής τη μαγκούρα κι αρχινάει να την κατεβάζει στην πλάτη της Ξάνθως.

— Μη, μη βαράς, Θοδωρή μου! Δε θέλω να μάθω! Δε θέλω! Πάει στα κομμάτια το μυστικό σου!

Έσκουζε η Ξάνθω, βαρούσε ο Θοδωρής (кричала Ксанто, бил Тодорис), στο τέλος τη λυπήθηκε (наконец, ее пожалел).

— Τι λες τώρα, γυναίκα; (что говоришь теперь, женщина? = что ты теперь скажешь?) Θες να μάθεις το μυστικό μου (хочешь узнать тайну мою) και να πεθάνω την άλλη μέρα; (и чтобы я умер на следующий день?)

— Τι λες, Θοδωρή μου; (что /ты/ говоришь, Тодорис мой?) Εγώ να μάθω; (я чтобы узнала?) Εσύ να 'σαι καλά (ты будь в порядке) κι ας έχεις όσα μυστικά θες (и пусть имеешь сколько тайн хочешь = и имей столько тайн, сколько хочешь). Άντρας είσαι, στο κάτω κάτω (/ты/ мужчина, в конце концов).

Έσκουζε η Ξάνθω, βαρούσε ο Θοδωρής, στο τέλος τη λυπήθηκε.

— Τι λες τώρα, γυναίκα; Θες να μάθεις το μυστικό μου και να πεθάνω την άλλη μέρα;

— Τι λες, Θοδωρή μου; Εγώ να μάθω; Εσύ να 'σαι καλά κι ας έχεις όσα μυστικά θες. Άντρας είσαι, στο κάτω κάτω.

Έτσι είπε η Ξάνθω και συμμορφώθηκε (так сказала Ксанто и образумилась/исправилась).

— Μπράβο, αφεντικό (браво/молодец, хозяин), είπαν με μια φωνή όλα τα ζωντανά της αυλής (сказали в один голос все животные двора). Ησύχασε κι ο Θοδωρής (успокоился и Тодорис) που στάθηκε άντρας (который остался мужчиной; *στέκομαι*) και δε φανέρωσε το μυστικό στην Ξάνθω (и не раскрыл тайну Ксанто).

Έτσι είπε η Ξάνθω και συμμορφώθηκε.

— Μπράβο, αφεντικό, είπαν με μια φωνή όλα τα ζωντανά της αυλής. Ησύχασε κι ο Θοδωρής που στάθηκε άντρας και δε φανέρωσε το μυστικό στην Ξάνθω.

Ξημέρωσε κι η άλλη μέρα (начался: “рассвел” и следующий день) και δεν έγινε η κηδεία του (и не произошли похороны). Έριξε το στάρι στο κοτέτσι (бросил закваску в курятник), το ψωμί στα γουρούνια και πήγε το κερί στην εκκλησιά (хлеб свиньям и отнес воск в церковь).

Από τη μέρα εκείνη (с дня того) ο Θοδωρής δε ματάκουσε τις φωνές των ζωντανών (Тодорис не снова слышал = больше не слышал голоса животных), ούτε

ξαναμάλωσε με την Ξάνθω (и больше не ссорился с Ксанто).

Ξημέρωσε κι η άλλη μέρα και δεν έγινε η κηδεία του. Έριξε το στάρι στο κοτέτσι, το ψωμί στα γουρούνια και πήγε το κερί στην εκκλησιά.

Από τη μέρα εκείνη ο Θοδωρής δε ματάκουσε τις φωνές των ζωντανών, ούτε ξαναμάλωσε με την Ξάνθω.

Ο θυμός του Απόστολου Πέτρου

(Гнев апостола Петра)

Μια φορά (однажды), τα χρόνια που ο Χριστός κι οι μαθητές του (во времена, когда Христос и ученики Его) περιδιάβαιναν την Ιουδαία (бродили по Иудее), βρέθηκαν σ' ένα χωριό (очутились в одной деревне). Τους έπιασε νύχτα (их застигла ночь) κι είπαν να ξαποστάσουν κάπου (и сказали = решили отдохнуть где-нибудь). Βρήκαν ένα χάνι (нашли постоялый двор) και, έτσι όπως ήταν κουρασμένοι (и, так как были уставшие), έπεσαν να κοιμηθούν (упали спать = улеглись спать). Του κάκου όμως (напрасно, однако). Φασαρία και φωνές ακούγονταν από κάτω (шум и голоса слышались снизу). Στέλνει ο Χριστός τον Πέτρο να δει τι γίνεται (посылает Христос Петра посмотреть, что происходит).

Μια φορά, τα χρόνια που ο Χριστός κι οι μαθητές του περιδιάβαιναν την Ιουδαία, βρέθηκαν σ' ένα χωριό. Τους έπιασε νύχτα κι είπαν να ξαποστάσουν κάπου. Βρήκαν ένα χάνι και, έτσι όπως ήταν κουρασμένοι, έπεσαν να κοιμηθούν. Του κάκου όμως. Φασαρία και φωνές ακούγονταν από κάτω. Στέλνει ο Χριστός τον Πέτρο να δει τι γίνεται.

— Σωπάστε κι είμαστε κουρασμένοι (замолчите и /мы/ устали). Ο Δάσκαλος θέλει ν' αναπαυτεί (Учитель хочет отдохнуть), τους λέγει ο Πέτρος κι ανεβαίνει να ησυχάσει (им говорит Петр и поднимается, чтобы поспать; *ησυχάζω — успокаиваться; отдыхать, лежать, спать*).

Τι κι αν τους μίλησε; (что толку, что он с ними поговорил?: “что и если с ними поговорил”) Σε λίγο (через

немного; *имеется в виду σε λίγο χρόνο — через некоторое время*) ξανάρχισε ο σαματάς (возобновился шум).

— Δάσκαλε, σαν να 'ναι πιωμένοι (Учитель, /они/ как будто пьяные). Θα ξαναπάω (снова пойду), μπας και πιάσουν τόπο τα λόγια μου (может быть, и окажутся полезными / возымеют действие слова мои; *πιάνω τόπο — оказываться полезным /о советах, просьбах/; досл. "брать место"*), είπε ο Πέτρος και ξαναπήγε (сказал Петр и снова пошел).

•

— Σωπάστε κι είμαστε κουρασμένοι. Ο Δάσκαλος θέλει ν' αναπαυτεί, τους λέγει ο Πέτρος κι ανεβαίνει να ησυχάσει.

Τι κι αν τους μίλησε; Σε λίγο ξανάρχισε ο σαματάς.

— Δάσκαλε, σαν να 'ναι πιωμένοι. Θα ξαναπάω, μπας και πιάσουν τόπο τα λόγια μου, είπε ο Πέτρος και ξαναπήγε.

— Σαν να μη καταλάβατε (будто /вы/ не понимаете) πως είν' αργά (что поздно) κι ο Δάσκαλος αναπαύεται (и Учитель отдыхает). Ησυχάστε (ложитесь), μπας κι ησυχάσουμε κι εμείς επιτέλους (может быть, уснем и мы наконец).

Ο Πέτρος γύρισε στη συντροφιά του (Петр возвращается к компании своей) κι έπεσε να κοιμηθεί (и ложится спать). Χαμένος κόπος... (потерянный труд = тщетный труд) Δεν πρόλαβε να κλείσει τα μάτια του (не успел закрыть глаза свои) κι ο σαματάς ξαναματάρχισε (и шум снова начался). Τώρα ακούστηκαν αγριεμένες φωνές (теперь слышались раздраженные голоса; *αγριεύω — раздражаться, приходить в ярость*). Λες και μάλωναν κάποιοι (скажешь = казалось, что и ругались некоторые = кто-то). Αγρίεψε ο Πέτρος (рассердился Петр). Παίρνει το σπαθί του (взял меч свой) και,

δίχως να τον προλάβει ο Χριστός (и, без /того/, чтобы его предупредил Христос), ορμάει στον κάτω οντά (устремляется вниз).

— Σαν να μη καταλάβατε πως είν' αργά κι ο Δάσκαλος αναπαύεται. Ησυχάστε, μπας κι ησυχάσουμε κι εμείς επιτέλους.

Ο Πέτρος γύρισε στη συντροφιά του κι έπεσε να κοιμηθεί. Χαμένος κόπος... Δεν πρόλαβε να κλείσει τα μάτια του κι ο σαματάς ξαναματάρχισε. Τώρα ακούστηκαν αγριεμένες φωνές. Λες και μάλωναν κάποιοι. Αγρίεψε ο Πέτρος. Παίρνει το σπαθί του και, δίχως να τον προλάβει ο Χριστός, ορμάει στον κάτω οντά.

Ήταν δύο που καβγάδιζαν (были двое, кто ссорились), ένας Εβραίος κι ένας Σαμαριναίος (еврей и самаритянин). Μπαίνει στη μέση, μπας και τους χωρίσει (/Петр/ идет в середину, может быть, и их растащить). Τίποτα (ничего = безрезультатно). Άνθρωπος ήταν κι ο Πέτρος (человек был и Петр), αρπάζει το σπαθί (хватает меч) και τους παίρνει τα κεφάλια (и отрубает им головы: "и им взял головы"). Κι έγινε ησυχία (и настала тишина). Ανέβηκε στην κάμαρη ο Απόστολος (поднялся в комнату апостол), τους ήβρε όλους να κοιμούνται (их нашел всех спящих; *βρίσκω*) κι έπεσε κι αυτός και κοιμήθηκε (и лег и сам и уснул).

Ήταν δύο που καβγάδιζαν, ένας Εβραίος κι ένας Σαμαριναίος. Μπαίνει στη μέση, μπας και τους χωρίσει. Τίποτα. Άνθρωπος ήταν κι ο Πέτρος, αρπάζει το σπαθί και τους παίρνει τα κεφάλια. Κι έγινε ησυχία. Ανέβηκε στην κάμαρη ο Απόστολος, τους ήβρε όλους να κοιμούνται κι έπεσε κι αυτός και κοιμήθηκε.

Το πρωί που εξύπνησε ο Χριστός (утром, когда проснулся Христос), τον βρήκε με το κεφάλι σκυμμένο (его нашел с головой склоненной = опечаленным). Αμέσως τον κατάλαβε (тотчас его понял)! Ο Πέτρος, με δάκρυα στα μάτια (Петр, со слезами на глазах), του είπε τι έκανε (Ему сказал, что сделал). Ο Χριστός δε θύμωσε (Христос не гневался), δεν τον μάλωσε (его не бранил). Πήγε ήσυχα ήσυχα στον κάτω οντά (пошел спокойно-спокойно вниз), πήρε τα κομμένα κεφάλια (взял отрубленные головы) και τα 'βαλε στα δυο κορμιά (и их приставил к двум телам) και τ' ανάστησε μεμιάς (и их воскресил тотчас). Όλοι αναστέναξαν βαθιά (все вздохнули глубоко) και θαύμασαν (и удивились). Μόνο οι δυο αναστημένοι δε χάρηκαν (только двое воскресших не обрадовались) κι άρχισαν πάλι να μαλώνουν (и начали снова ссориться).

Το πρωί που εξύπνησε ο Χριστός, τον βρήκε με το κεφάλι σκυμμένο. Αμέσως τον κατάλαβε! Ο Πέτρος, με δάκρυα στα μάτια, του είπε τι έκανε. Ο Χριστός δε θύμωσε, δεν τον μάλωσε. Πήγε ήσυχα ήσυχα στον κάτω οντά, πήρε τα κομμένα κεφάλια και τα 'βαλε στα δυο κορμιά και τ' ανάστησε μεμιάς. Όλοι αναστέναξαν βαθιά και θαύμασαν. Μόνο οι δυο αναστημένοι δε χάρηκαν κι άρχισαν πάλι να μαλώνουν.

Τι είχε γίνει; (что произошло?) Ο Χριστός λάθεψε (Христос ошибся; *λαθεύω*) και το κεφάλι του Εβραίου (и голову еврея) το 'βαλε στο κορμί του Σαμαριναίου (ее приставил к телу самаритянина) και το αντίστροφο (и наоборот).

Από τότε και μέχρι σήμερα (с тех пор и по сей день) κανέναν Εβραίο και κανέναν Σαμαριναίο δεν τον λένε Πέτρο

(ни один еврей и ни один самаритянин не упоминают Петра), γιατί θυμούνται το λάθος (потому что помнят ошибку) που έκανε ο Χριστός με τα κεφάλια (которую сделал Христос с головами) κι είναι θυμωμένοι ακόμα με τον Πέτρο (и разгневанные всё еще на Петра).

Τι είχε γίνει; Ο Χριστός λάθεψε και το κεφάλι του Εβραίου το 'βαλε στο κορμί του Σαμαριναίου και το αντίστροφο.

Από τότε και μέχρι σήμερα κανέναν Εβραίο και κανέναν Σαμαριναίο δεν τον λένε Πέτρο, γιατί θυμούνται το λάθος που έκανε ο Χριστός με τα κεφάλια κι είναι θυμωμένοι ακόμα με τον Πέτρο.

Ο Θεός κι ο Χάρος

(Бог и Харон)

Ζούσε μια φορά (жил однажды), σ' ένα χωριό ξεχασμένο απ' το Θεό (в деревне, забытой Богом), ο Αντώνης ο φαμελιάρης (Адонис многодетный), με τα έξι παιδιά του (с шестью детьми своими). Η γυναίκα του είχε πεθάνει (жена его умерла) κι ο Αντώνης αγωνιζόταν μέρα νύχτα να τ' αναστήσει (и Адонис старался днем /и/ ночью, чтобы их вырастить; *αγωνίζομαι — бороться; стараться, усердно трудиться; ανασταίνω — воскрешать; вскармливать, растить, ставить на ноги*). Απ' την πολλή δουλειά αρρώστησε βαριά (от многой работы заболел тяжело) και πήγαινε απ' το κακό στο χειρότερο (и шел от плохого к худшему = и состояние его все ухудшалось). Τον είδε ο Θεός από ψηλά (его увидел Бог с высоты) που ήταν στα τελευταία του (когда /Адонис/ был у конца своего) και φώναξε το Χάρο (и позвал Харона).

Ζούσε μια φορά, σ' ένα χωριό ξεχασμένο απ' το Θεό, ο Αντώνης ο φαμελιάρης, με τα έξι παιδιά του. Η γυναίκα του είχε πεθάνει κι ο Αντώνης αγωνιζόταν μέρα νύχτα να τ' αναστήσει. Απ' την πολλή δουλειά αρρώστησε βαριά και πήγαινε απ' το κακό στο χειρότερο. Τον είδε ο Θεός από ψηλά που ήταν στα τελευταία του και φώναξε το Χάρο.

— Απόψε θα πας (вечером пойдешь) πέρα στο χωριό το ξεχασμένο (далеко в деревню забытую) και θα φέρεις την ψυχή του Αντώνη του φαμελιάρη (и принесешь душу Адониса многодетного). Οι μέρες του τελείωσαν (дни его за-

кончились). Ας τελειώσουν και τα βάσανα του (пусть закончатся и мучения его).

Αυτά παρήγγειλε ο Θεός (это приказал Бог) κι ο Χάρος έβαλε τα μαύρα του (и Харон надел черные свои /одежды/) και τράβηξε για το κρεβάτι του Αντώνη (и направился к кровати Адониса). Σα βρέθηκε πάνω απ' το κρεβάτι, κοντοστάθηκε (когда очутился над кроватью, заколебался). Αυτά που είδε κι αυτά που άκουσε (то, что увидел, и то, что услышал) δεν περιγράφονται (не описывается = неописуемо):

— Απόψε θα πας πέρα στο χωριό το ξεχασμένο και θα φέρεις την ψυχή του Αντώνη του φαμελιάρη. Οι μέρες του τελείωσαν. Ας τελειώσουν και τα βάσανα του.

Αυτά παρήγγειλε ο Θεός κι ο Χάρος έβαλε τα μαύρα του και τράβηξε για το κρεβάτι του Αντώνη. Σα βρέθηκε πάνω απ' το κρεβάτι, κοντοστάθηκε. Αυτά που είδε κι αυτά που άκουσε δεν περιγράφονται:

— Μην τον πάρεις, Χάρε (не бери его, Харон), έκλαιγαν και παρακαλούσαν τα έξι παιδιά (плакали и просили шестеро детей). Πού θα μας αφήσεις εμάς (где нас оставишь = на кого ты нас оставишь), ορφανά κι απροστάτευτα; (сирот и беззащитных? *προστατεύω — защищать*) Ποιος θα μας αναστήσει (кто нас вырастит) και ποιος θα μας σταθεί; (и кто нас поддержит?)

Μαλάκωσε ο Χάρος (смягчился Харон). Έκανε πίσω (сделал назад = отступил). Σαν να δάκρυσε κιόλας (как будто заплакал уже).

— Μην τον πάρεις, Χάρε, έκλαιγαν και παρακαλούσαν τα έξι παιδιά. Πού θα μας αφήσεις εμάς, ορφανά κι απροστάτευτα; Ποιος θα μας αναστήσει και ποιος θα μας σταθεί;

Μαλάκωσε ο Χάρος. Έκανε πίσω. Σαν να δάκρυσε κιόλας.

Άλλαξε γνώμη (изменил мнение = передумал) κι αντί να πάρει (и вместо того, чтобы взять) την ψυχή του Αντώνη του φαμελιάρη (душу Адониса многодетного), γύρισε πίσω άπραγος (вернулся назад ни с чем; *άπραγος/ άπραχτος — ничего не добившийся, безуспешный; επανήλθεν / γύρισε άπραχτος — вернулся ни с чем*).

— Γιατί γύρισες με τα χέρια άδεια, Χάρε; (почему /ты/ вернулся с руками пустыми, Харон?) Πού είναι η ψυχή (где душа) που σου παρήγγειλα να φέρεις; (которую /я/ тебе приказал принести?) τον μάλωσε ο Θεός (его бранил Бог).

— Χάρος είμαι (Харон /я/), Μεγαλοδύναμε (Всесильный; *μεγάλος — большой, великий; η δύναμη — сила*), μα ράγισε η καρδιά μου (но сжалось сердце мое; *ραγίζω — давать трещину, разрываться*) σαν είδα κι άκουσα τα ορφανά (когда увидел и услышал сирот). Τον λυπήθηκα τον Αντώνη (пожалел /я/ Адониса) και τον άφησα να ζήσει (и его оставил жить).

Άλλαξε γνώμη κι αντί να πάρει την ψυχή του Αντώνη του φαμελιάρη, γύρισε πίσω άπραγος.

— Γιατί γύρισες με τα χέρια άδεια, Χάρε; Πού είναι η ψυχή που σου παρήγγειλα να φέρεις; τον μάλωσε ο Θεός.

— Χάρος είμαι, Μεγαλοδύναμε, μα ράγισε η καρδιά μου σαν είδα κι άκουσα τα ορφανά. Τον λυπήθηκα τον Αντώνη και τον άφησα να ζήσει.

— Είσαι άμυαλος, Χάρε (ты глупый, Харон). Σύρε στο βυθό της θάλασσας (иди на дно моря; *σέρνω*) και φέρε μια

πέτρα από κει (и принеси камень оттуда), διέταξε ο Θεός (приказал Бог).

Πάει ο Χάρος στη θάλασσα (идет Харон в море), βουτάει στο βυθό (ныряет в глубину) και πιάνει μια πέτρα (и берет камень). Την πάει στο Θεό όπως τον πρόσταξε (его относит Богу, как ему приказал) και την αφήνει στα πόδια του (и его кладет к ногам Его). Την αρπάζει ο Θεός και την πετάει χάμω (его берет Господь и его бросает оземь). Η πέτρα έγινε δυο κομμάτια (камень стал двумя кусочками).

— Είσαι άμυαλος, Χάρε. Σύρε στο βυθό της θάλασσας και φέρε μια πέτρα από κει, διέταξε ο Θεός.

Πάει ο Χάρος στη θάλασσα, βουτάει στο βυθό και πιάνει μια πέτρα. Την πάει στο Θεό όπως τον πρόσταξε και την αφήνει στα πόδια του. Την αρπάζει ο Θεός και την πετάει χάμω. Η πέτρα έγινε δυο κομμάτια.

— Τι βλέπεις; ρωτάει ο Θεός το Χάρο (Что /ты/ видишь? — спрашивает Бог Харона).

— Ένα μικρό σκουλήκι, απαντάει ο Χάρος (маленького червячка, — отвечает Харон).

— Ποιος το φροντίζει (кто о нем заботится) αυτό το μικρό σκουλήκι εκεί (об этом маленьком червячке), στα βάθη της θάλασσας; (в глубине моря?)

— Εσύ, μεγαλοδύναμε (ты, Всесильный). Εσύ το φροντίζεις (ты о нем заботишься), όπως φροντίζεις το καθετί (как заботишься о каждом).

— Τι βλέπεις; ρωτάει ο Θεός το Χάρο.

— Ένα μικρό σκουλήκι, απαντάει ο Χάρος.

— Ποιος το φροντίζει αυτό το μικρό σκουλήκι εκεί, στα βάθη της θάλασσας;

— Εσύ, μεγαλοδύναμε. Εσύ το φροντίζεις, όπως φροντίζεις το καθετί.

— Και θ' άφηνα απροστάτευτα (и /я/ бы оставил беззащитными; *προστατεύω — защищать*) τα ορφανά του Αντώνη; (сирот Адониса?) Έτσι φαντάστηκες; (Так /ты/ предполагал? *φαντάζω — выделяться; нравиться; иметь вид, выглядеть; φαντάζομαι — воображать; думать, предполагать*) Εσύ τα σκέφτεσαι πιότερο από 'μένα; (ты о них думаешь больше, чем я?)

Αυτά είπε ο Θεός κι έριξε έναν κεραυνό (это сказал Бог и бросил = метнул молнию). Απ' τον κρότο το δυνατό (от шума сильного) κουφάθηκε ο Χάρος (оглох Харон) κι από τότε μέχρι σήμερα (и с тех пор и поныне: "и от тогда до сегодня") δεν ακούει κλάματα και παρακάλια (/Харон/ не слышит плачей и просьб), ούτε παίρνει από λόγια (и не берется словами = и слова на него не действует). Γι' αυτό δε γυρίζει ποτέ πίσω άπραγος (поэтому не возвращается никогда с пустыми руками). Κάνει κατά γράμμα (делает по букве = в точности) ό, τι τον προστάζει ο Θεός (то, что ему приказывает Бог). Κι ο Θεός φροντίζει τα υπόλοιπα (и Бог заботится об остальном).

— Και θ' άφηνα απροστάτευτα τα ορφανά του Αντώνη; Έτσι φαντάστηκες; Εσύ τα σκέφτεσαι πιότερο από 'μένα;

Αυτά είπε ο Θεός κι έριξε έναν κεραυνό. Απ' τον κρότο το δυνατό κουφάθηκε ο Χάρος κι από τότε μέχρι σήμερα δεν ακούει κλάματα και παρακάλια, ούτε παίρνει από λόγια. Γι' αυτό δε γυρίζει ποτέ πίσω άπραγος. Κάνει κατά γράμμα ό, τι τον προστάζει ο Θεός. Κι ο Θεός φροντίζει τα υπόλοιπα.

Τα τρία χρυσά παίδια η

(Три золотых ребенка или)

Οι τρεις φτωχές

(три бедные /девушки/)

Μια φορά κι έναν καιρό (однажды) ήτανε τρία κορίτσια φτωχά (были три девушки бедные), που δεν είχανε ούτε ψωμάκι (которые не имели даже булочки) και κάθονταν το βράδυ (и сидели по вечерам) και γνέθανε βαμπάκι (и пряли хлопок). Δεν είχανε ούτε γονείς, τίποτα (не имели ни родителей, ничего), ήταν ορφανές (были сироты). Από την πείνα τους, τώρα, ελέγανε (от голода их, теперь, говорили):

Μια φορά κι έναν καιρό ήτανε τρία κορίτσια φτωχά, που δεν είχανε ούτε ψωμάκι και κάθονταν το βράδυ και γνέθανε βαμπάκι. Δεν είχανε ούτε γονείς, τίποτα, ήταν ορφανές. Από την πείνα τους, τώρα, ελέγανε:

— Μωρ', λέει η μία (эй, — говорит одна; *μωρέ — /при обращении к женщине/ ну, ты! эй, ты!*), να 'παιρνα ένα Γιώργο (/я/ бы вышла замуж за Йоргоса: “взяла бы Йоргоса”), έναν ψωμά, να χόρταινα ψωμάκι (пекаря, наедалась бы булочками; χορταίνω — *насыщаться, утолять голод; наедаться; есть досыта*)!

— Μωρ', λέει η άλλη, μωρ' (эй, — говорит другая, — эй), εγώ να 'παιρνα ένα χασάπη (я бы вышла замуж за мясника), να χόρταινα κρέας (наедалась бы мясом)!

— Μωρ', 'γώ, λέει η μικρότερη (эй, я, — говорит младшая), να 'παιρνα το βασιλιά (вышла бы замуж за царя), να του 'κανα τρία χρυσά παιδιά (сделала бы ему = родила бы ему трех золотых детей)!...

— Μωρ', λέει η μία, να 'παιρνα ένα Γιώργο, έναν ψωμά, να χόρταινα ψωμάκι!

— Μωρ', λέει η άλλη, μωρ', εγώ να 'παιρνα ένα χασάπη, να χόρταινα κρέας!

— Μωρ', 'γώ, λέει η μικρότερη, να 'παιρνα το βασιλιά, να του 'κανα τρία χρυσά παιδιά!...

Σύμπτωση, σ' αυτό το μέρος εκεί (случайно, в этом месте там) ήταν ένα βασιλόπουλο (был царевич) και περιφερότανε το βράδυ αργά στα σπίτια (и бродил вечером поздно у домов) ν' ακούσει τι λέει ο καθένας (чтобы послушать, что говорит каждый). Έτυχε (случился = получилось так, что) λοιπόν κείνη την ώρα (итак, в то время) να βρεθεί απόξω ο βασιλιάς (оказался снаружи царь). Άκουσε τι λέγαν οι κοπέλες κι έφυγε (услышал, что говорили девушки, и ушел).

Σύμπτωση, σ' αυτό το μέρος εκεί ήταν ένα βασιλόπουλο και περιφερότανε το βράδυ αργά στα σπίτια ν' ακούσει τι λέει ο καθένας. Έτυχε λοιπόν κείνη την ώρα να βρεθεί απόξω ο βασιλιάς. Άκουσε τι λέγαν οι κοπέλες κι έφυγε.

Τ' άλλο βράδυ πάει πίσω (на следующий вечер идет обратно). Περνώντας, αυτές πίσω (ведущие = вели эти снова), οι κουρούνες από την πείνα τους (несчастные/злополучные от голода их; *η κουρούνα — ворона*), την ίδια κουβέντα (ту же беседу): «Αν έπαιρνα το χασάπη» (“если бы /я/ вышла замуж /‘взяла’/ за мясника”), «αν έπαιρνα τον ψωμά», κι «αν έπαιρνα το βασιλιά»... (“если бы /я/ вышла замуж за пекаря” и “если бы /я/ вышла замуж за царя”)

Δε βάσταξε ο βασιλιάς (не выдержал царь) τρεις βραδιές συνέχεια να λεν την ίδια κουβέντα (три вечера подряд чтобы /они/ вели: "говорили" ту же беседу), χτυπάει την πόρτα (стучит в дверь). Μόλις τον είδαν (едва его увидели), μαζεύτηκαν εκείνες από την τρομάρα τους (сжались они от страха их; *μαζεύω — собираться; ежиться, сжиматься*). Δεν ήθελαν ν' ανοίξουν (не хотели открывать).

Τ' άλλο βράδυ πάει πίσω. Περνώντας, αυτές πίσω, οι κουρούνες, από την πείνα τους, την ίδια κουβέντα: «Αν έπαιρνα το χασάπη», «αν έπαιρνα τον ψωμά», κι «αν έπαιρνα το βασιλιά»...

Δε βάσταξε ο βασιλιάς τρεις βραδιές συνέχεια να λεν την ίδια κουβέντα, χτυπάει την πόρτα. Μόλις τον είδαν, μαζεύτηκαν εκείνες από την τρομάρα τους. Δεν ήθελαν ν' ανοίξουν.

— Ανοιχτέ, σας παρακαλώ (откройте, вас прошу), ανοιχτέ, τους λέει (откройте, им говорит /царь/), δεν είναι τίποτε (всё в порядке: "/это/ ничего").

Άνοιξαν (открыли). Κείνη που είπε για τα χρυσά παιδιά (та, которая сказала о трех золотых детях), μόλις είδε το βασιλιά (как только увидела царя), ντροπιάστηκε και πήγε και κρύφτηκε (засмущалась и ушла и спряталась).

— Ανοιχτέ, σας παρακαλώ, ανοιχτέ, τους λέει, δεν είναι τίποτε.

Άνοιξαν. Κείνη που είπε για τα χρυσά παιδιά, μόλις είδε το βασιλιά, ντροπιάστηκε και πήγε και κρύφτηκε.

— Ελάτε δω (идите сюда), τους λέει (им говорит /царь/), μη φοβόσαστε (не бойтесь)! Άνθρωπος είμαι κι

εγώ (человек и я). Ποια είπε ότι (которая сказала, что), αν πάρει τον ψωμά το Γιώργο (если выйдет замуж за пекаря Йоргоса), θα χορτάσει ψωμί; (будет наедаться хлебом?)

— Εγώ, του λέει η μεγάλη (я, — ему говорит старшая).

— Ποια είπε για το χασάπη; (которая сказала о мяснике?)

— Εγώ, λέει και η άλλη (я, — говорит и другая).

— Ποια είπε ότι θα πάρει το βασιλιά (которая сказала, что выйдет замуж за царя), να του κάνει τα τρία χρυσά παιδιά; (чтобы родить: "сделать" ему три золотых ребенка?)

— Ελάτε δω, τους λέει, μη φοβόσαστε! Άνθρωπος είμαι κι εγώ. Ποια είπε ότι, αν πάρει τον ψωμά το Γιώργο, θα χορτάσει ψωμί;

— Εγώ, του λέει η μεγάλη.

— Ποια είπε για το χασάπη;

— Εγώ, λέει και η άλλη.

— Ποια είπε ότι θα πάρει το βασιλιά, να του κάνει τα τρία χρυσά παιδιά;

Λένε (говорят):

— Μη μας παρεξηγείς (не пойми нас неправильно; *παρεξηγώ — неправильно понимать, обижаться; παρεξήγηση — недоразумение, обида*), είμαστε φτωχές, πεινάμε (/мы/ бедные, голодаем), κι από τη στενοχώρια μας τα λέμε όλα αυτά (и от тяжелого нашего положения говорим все это; *η στενοχώρια — расстройство, огорчение; тяжелое положение; грусть, тоска*). Συχώρα μας (прости нас)! κι ευτού κλάματα... (и тут слезы)

Λένε:

— Μη μας παρεξηγείς, είμαστε φτωχές, πεινάμε, κι από τη στενοχώρια μας τα λέμε όλα αυτά. Συχώρα μας! κι ευτού κλάματα...

Πετάγεται η μικρότερη από κει που ήτανε (выскакивает младшая оттуда, где была):

— Εγώ τα είπα, του λέει, τι τρέχει; (я это сказала, — ему говорит, — в чем дело? *τι τρέχει — что здесь происходит? в чем дело?*)

— Είπες τέτοια κουβέντα; (/ты/ сказала эти слова?)

— Ναι (да)!

— Θα τα κάνεις τα τρία χρυσά παιδιά; (родишь: “сделаешь” трех золотых детей?)

— Θα τα κάνω (их сделаю = рожу)!

— Τοιμάσου, της λέει (готовься, — ей говорит), θα σε πάρω (/я/ тебя возьму /в жены/).

Πετάγεται η μικρότερη από κει που ήτανε:

— Εγώ τα είπα, του λέει, τι τρέχει;

— Είπες τέτοια κουβέντα;

— Ναι!

— Θα τα κάνεις τα τρία χρυσά παιδιά;

— Θα τα κάνω!

— Τοιμάσου, της λέει, θα σε πάρω.

Ξημερώνει ο Θεός την ημέρα (снова начинает Бог день; *ξημερώνω — рассветать*), πάει, πιάνει το Γιώργο τον ψωμά (идет, берет Йоргоса пекаря), του δίνει λεφτά με το τσουβάλι (ему дает деньги мешками; *το τσουβάλι — мешок; με το τσουβάλι — мешками*), την παίρνει τη μεγάλη (/Йоргос/ берет /в жены/ старшую). Πιάνει το

χασάπη (берет мясника), του δίνει κι εκείνου (дает /денег/ и ему), τη δίνει και την άλλη (дает /ему в жены/ и другую). Κινάει και της λέει της μάνας του (отправляется и говорит матери своей):

— Εγώ θα σου φέρω (я тебе приведу) μια γυναίκα φτωχιά εδώ στο παλάτι (жену бедную сюда во дворец). Θα μου κάνει τρία χρυσά παιδιά (/она/ мне родит трех золотых детей)!

Ξημερώνει ο Θεός την ημέρα, πάει, πιάνει το Γιώργο τον ψωμά, του δίνει λεφτά με το τσουβάλι, την παίρνει τη μεγάλη. Πιάνει το χασάπη, του δίνει κι εκείνου, τη δίνει και την άλλη. Κινάει και της λέει της μάνας του:

— Εγώ θα σου φέρω μια γυναίκα φτωχιά εδώ στο παλάτι. Θα μου κάνει τρία χρυσά παιδιά!

— Τι είπες, παιδάκι μου; (что /ты/ говоришь, деточка моя?) Ποια σε κορόιδεψε; (которая тебя разыграла? *κοροϊδεύω — насмехаться; подшучивать; обманывать*)

— Αυτό που σου λέω εγώ (слушайся меня: "то, что тебе говорю я")! της λέει (ей говорит).

Πολέμησε η γριά ν' αποφύγει (боролась старуха, чтобы избежать /этого/). Τίποτα (ничего). Την πήρε την κοπέλα (ее взял /в жены/ девушку). Κίνησε έγκυος (стала беременная; *κινώ — двигать, приводить в движение; затевать*).

— Τι είπες, παιδάκι μου; Ποια σε κορόιδεψε;

— Αυτό που σου λέω εγώ! της λέει.

Πολέμησε η γριά ν' αποφύγει. Τίποτα. Την πήρε την κοπέλα. Κίνησε έγκυος.

Του 'ρθε χαρτί να πάει στον πόλεμο (ему пришла бумага, чтобы ехал на войну). Πήγε στον πόλεμο (поехал на войну). Προτού να φύγει (прежде чем уехать), της λέει της μάνας του (говорит /царь/ матери своей):

— Η γυναίκα μου θα κάνει τρία χρυσά παιδιά (жена моя родит трех золотых детей). Τα μάτια σου τέσσερα (смотри в оба: "глаз твоих четыре"), τα παιδιά (дети = за детьми)!

— Ναι, παιδάκι μου (да, деточка моя). Τι να ειπεί η γριά; (что бы сказала старуха? = что еще было сказать старухе?)

Του 'ρθε χαρτί να πάει στον πόλεμο. Πήγε στον πόλεμο. Προτού να φύγει, της λέει της μάνας του:

— Η γυναίκα μου θα κάνει τρία χρυσά παιδιά. Τα μάτια σου τέσσερα, τα παιδιά!

— Ναι, παιδάκι μου. Τι να ειπεί η γριά;

Μόλις ήρθε ο καιρός (как только пришло время) και γέννησε η γυναίκα του (и родила жена его), τα φτιάνει με τη μαμή (/старуха/ их оставляет на повивальную бабку; *φτιάνω — приводить в порядок; делать; заниматься*) και πιάνει και του γράφει (и берет и пишет ему; *πιάνω — брать; браться, приниматься*). «Η γυναίκα σου», λέει ("жена твоя", говорит), «έκανε ένα γατάκι, ένα κουταβάκι κι έναν πετεινό» ("родила котенка, щеночка и петуха"), ενώ αυτή είχε γεννήσει τρία χρυσά παιδιά (тогда как она родила трех золотых детей). Τα συμφωνάει με τη μαμή (об этом договаривается с повивальной бабкой), τα παίρνει η γριά (их /младенцев/ берет старуха) και τα πάει (и их несет) και τα ρίνει σε μια σπηλιά μέσα τα παιδάκια (и бросает в одной пещере внутри деток).

Μόλις ήρθε ο καιρός και γέννησε η γυναίκα του, τα φτιάνει με τη μαμή και πιάνει και του γράφει. «Η γυναίκα

σου», λέει, «έκαμε ένα γατάκι, ένα κουταβάκι κι έναν πετεινό», ενώ αυτή είχε γεννήσει τρία χρυσά παιδιά. Τα συμφωνάει με τη μαμή, τα παίρνει η γριά και τα πάει και τα ρίνει σε μια σπηλιά μέσα τα παιδάκια.

Αλλά ήτανε θέλημα Θεού (но была воля Божья) και τα παιδάκια δεν πεθάνανε (и детишки не умерли), εζήσανε (выжили). Ένας τσοπάνης είχε το μαντρί του (один пастух имел загон свой) κάπου εκεί κοντά (где-то там рядом). Μια γίδα ήτανε από το Θεό (одна коза была от Бога) και πήγαινε κάθε μέρα στη σπηλιά (и ходила каждый день в пещеру) και τα βύζαινε τα παιδιά (и кормила детей; *βυζαΐνω — кормить грудью; сосать грудь; το βυζί — женская грудь; вымя*). Δεν κρύωναν το ένα με τ' άλλο (не замерзали один с другим = прижавшись друг к другу) και βύζαιναν και μεγαλώνανε (и ели и росли).

Αλλά ήτανε θέλημα Θεού και τα παιδάκια δεν πεθάνανε, εζήσανε. Ένας τσοπάνης είχε το μαντρί του κάπου εκεί κοντά. Μια γίδα ήτανε από το Θεό και πήγαινε κάθε μέρα στη σπηλιά και τα βύζαινε τα παιδιά. Δεν κρύωναν το ένα με τ' άλλο και βύζαιναν και μεγαλώνανε.

Πάει ο τσοπάνης το βράδυ να την αρμέξει (идет пастух вечером ее доить), στάλα γάλα η γίδα (чуточку молока /дает/ коза; *στάλα — капля; капелька, чуточка; чуть-чуть*). Την άλλη μέρα στάλα (на другой день чуть-чуть), την άλλη στάλα (на другой чуть-чуть), τη βύζαιναν τα παιδιά (его /молоко/ высасывали дети). Την παρακολουθεί κι ο τσοπάνης τη γίδα (за ней следует и пастух, за козой), πάει στο σπήλαιο (идет в пещеру), έλαμπε το σπήλαιο μέσα

(светится пещера внутри)! Στην αρχή φοβήθηκε (сначала боялся /пастух/), μετά προχώρησε (потом прошел), τα βρήκε τα παιδιά (нашел детей), τα πήρε, τα πήγε στην καλύβα (их взял, из принес в хижину), τα 'λουσε, τ' άλλαξε (их помыл, их переодел), τα τοίμασε και τα συντηρούσε με τη γυναίκα του (их вырастил: "приготовил" и их содержал с женой его). Είχε και δικά του (имел и своих /детей/), τα μεγάλωσε (их вырастил). Άιντε, χάιντε (потихоньку-полегоньку / время шло; *присказка*), μεγάλωναν τα παιδιά (вырастали дети).

Πάει ο τσοπάνης το βράδυ να την αρμέξει, στάλα γάλα η γίδα. Την άλλη μέρα στάλα, την άλλη στάλα, τη βύζαιναν τα παιδιά. Την παρακολουθεί κι ο τσοπάνης τη γίδα, πάει στο σπήλαιο, έλαμπε το σπήλαιο μέσα! Στην αρχή φοβήθηκε, μετά προχώρησε, τα βρήκε τα παιδιά, τα πήρε, τα πήγε στην καλύβα, τα 'λουσε, τ' άλλαξε, τα τοίμασε και τα συντηρούσε με τη γυναίκα του. Είχε και δικά του, τα μεγάλωσε. Άιντε, χάιντε, μεγάλωναν τα παιδιά.

«Ένας τσοπάνης βρήκε τρία χρυσά παιδιά, ένας τσοπάνης...» (один пастух нашел трех золотых детей, один пастух...), ακούστηκε στη Σπάρτη, στην Τρίπολη (слышалось в Спарте, в Триполи). Όλοι, λοιπόν, περάσανε από τον τσοπάνη να τα δούνε (все, итак, приходили к пастуху, чтобы их увидеть). Έκανε την προκοπή του ο τσοπάνης (делал успех свой пастух = пастух весьма преуспевал; *η προκοπή — преуспеяние, благоденствие; κάνω προκοπή — преуспевать, благоденствовать*), άλλοι τον πλήρωναν (одни ему платили), άλλοι του κάναν το τραπέζι, και τα λοιπά (другие его угощали обедом: "ему делали стол", и так далее).

Η γριά, μόλις τ' άκουσε (старуха, едва услышала) ότι ο τσοπάνης βρήκε τρία χρυσά παιδιά (что пастух нашел трех золотых детей), τη θέρισε μέσα κι έξω ο φόβος (ее стал терзать внутри и снаружи страх).

«Ενας τσοπάνης βρήκε τρία χρυσά παιδιά, ένας τσοπάνης...», ακούστηκε στη Σπάρτη, στην Τρίπολη. Όλοι, λοιπόν, περάσανε από τον τσοπάνη να τα δούνε. Έκανε την προκοπή του ο τσοπάνης, άλλοι τον πλήρωναν, άλλοι του κάναν το τραπέζι, και τα λοιπά.

Η γριά, μόλις τ' άκουσε ότι ο τσοπάνης βρήκε τρία χρυσά παιδιά, τη θέρισε μέσα κι έξω ο φόβος.

Τότε το βασιλόπουλο της λέει (тогда царевич ей говорит):

— Μάνα, ξέρεις τι; (мама, знаешь, что?)

— Τι, παιδάκι μου; (что, деточка моя?)

— Εδώ ένας τσοπάνης βρήκε τρία χρυσά παιδιά (тут один пастух нашел трех золотых детей) κι όλοι τους κάνουν το τραπέζι (и все их угощают). Θα τους κάνω κι εγώ (их угощу и я), γιατί είμαι βασιλιάς και πρέπει (потому что я царь и должно).

— Τι είπες, παιδάκι μου; (что /ты/ сказал, деточка моя?) Ξέρεις τι δαιμονικά είν' εκεί (знаешь, что /за/ сатанинское там), ξέρεις τι διαόλια είναι; (знаешь, что /за/ дьявольское?)

— Όχι, όχι, μάνα, λέει (нет, нет, мама, — говорит).

Τότε το βασιλόπουλο της λέει:

— Μάνα, ξέρεις τι;

— Τι, παιδάκι μου;

— Εδώ ένας τσοπάνης βρήκε τρία χρυσά παιδιά κι όλοι τους κάνουν το τραπέζι. Θα τους κάνω κι εγώ, γιατί είμαι βασιλιάς και πρέπει.

— Τι είπες, παιδάκι μου; Ξέρεις τι δαιμονικά είν' εκεί, ξέρεις τι διαόλια είναι;

— Όχι, όχι, μάνα, λέει.

Εν τω μεταξύ, όμως (между тем, однако), τη μάνα των παιδιώνε (мать детей), τότε που γέννησε τα παιδιά (тогда, когда родила детей) και της τα πετάξανε (и от нее их прогнали), ο βασιλιάς, που του το γράψανε ότι αυτό κι αυτό (царь, которому это написали, что так и так), «διώχτε τη από το σπίτι (изгоните ее из дома)», είπε, «και βάλτε τη κάτω στους κήπους (сказал, и бросьте = отправьте ее вниз, в сады), να φυλάει τους αραπόκοτους, τους γάλους (чтобы стерегла индюков; *ο αραπόκοτος /αράπης — черный + η κότα — курица / = ο γάλ(λ)ος — индюк*)».

Εν τω μεταξύ, όμως, τη μάνα των παιδιώνε, τότε που γέννησε τα παιδιά και της τα πετάξανε, ο βασιλιάς, που του το γράψανε ότι αυτό κι αυτό, «διώχτε τη από το σπίτι», είπε, «και βάλτε τη κάτω στους κήπους, να φυλάει τους αραπόκοτους, τους γάλους».

Ε, αφού επίμενε ο βασιλιάς (и, поскольку настаивал царь) να τους κάνει το τραπέζι (чтобы /он/ их угостил), η γριά δεν μπορούσε να τ' αποφύγει (старуха не могла этого избежать).

— Θα 'ρθουμε (/мы/ придем), τους λέει ο βοσκός (им говорит пастух), αφέντη βασιλέα (хозяин царь), αλλά όσους είναι σπίτι σου (но сколько есть в доме твоем /людей/) να τους έχεις όλους στο τραπέζι (пусть /ты/ их имеешь всех за столом = пусть все они будут за столом). Ακούς, λέει, όλους (слышишь, говорит, всех)!

Ε, αφού επίμενε ο βασιλιάς να τους κάνει το τραπέζι, η γριά δεν μπορούσε να τ' αποφύγει.

— Θα 'ρθουμε, τους λέει ο βοσκός, αφέντη βασιλέα, αλλά όσους είναι σπίτι σου να τους έχεις όλους στο τραπέζι. Ακούς, λέει, όλους!

Ετοιμάζονται, λοιπόν (готовятся, итак), ο τσοπάνης με τα παιδάκια να πάνε (пастух с детишками, чтобы идти). Τοιμάστηκαν τα φαγητά (приготовили еду), τη μάνα τους όμως δεν τη φέρανε στο τραπέζι (мать их, однако, не привели за стол).

— Φάτε, παιδιά (ешьте, дети)!

Λέει ο βοσκός (говорит пастух):

— Δεν τους έχεις όλους στο τραπέζι (не имеешь их всех за столом = не все за столом).

Ετοιμάζονται, λοιπόν, ο τσοπάνης με τα παιδάκια να πάνε. Τοιμάστηκαν τα φαγητά, τη μάνα τους όμως δεν τη φέρανε στο τραπέζι.

— Φάτε, παιδιά!

Λέει ο βοσκός:

— Δεν τους έχεις όλους στο τραπέζι.

— Όλους τους έχουμε (всех имеем = все здесь), εδώ είναι και οι υπερέτες (здесь и слуги).

— Δεν τους έχεις όλους (здесь не все).

— Έχουμε, λέει (имеем, говорит = у нас есть, говорит), μια γυναίκα που φυλάει τους αραπόκοτους κάτω (женщина, которая стережет индюков внизу) κι είναι στα χάλια της (и /она/ себя плохо чувствует; *το χάλι — тяжелое состояние*).

— Κι αυτή, λέει, πρέπει να 'ρθει (и она, — говорит, — должна прийти).

— Όλους τους έχουμε, εδώ είναι και οι υπερέτες.

— Δεν τους έχεις όλους.

— Έχουμε, λέει, μια γυναίκα που φυλάει τους αραπόκοτους κάτω κι είναι στα χάλια της.

— Κι αυτή, λέει, πρέπει να 'ρθει.

Στέλνει λοιπόν ο βασιλιάς τους δούλους (посылает, итак, царь слуг), τη λούσανε, την άλλαξαν (ее моют, ее одевают), την πήγαν, την κουρούνα (ее приводят, злополучную; *η κουρούνα — ворона*). Έκατσε στο τραπέζι (села за стол). Κάναν το σταυρό τους τα παιδιά, άρχισαν (сделали крест свой дети = перекрестились, начали).

Μόλις κάρφωσαν την πρώτη μπουκιά (едва сделали = отрезали первый кусок), την παίρνει το 'να, της τη δίνει (ей берет /кусок/ один = первый ребенок, ей его дает). Κείνη, όπως ήταν απ' τους αραπόκοτους κάτω (та, как была от индюков снизу), *κλουπ*, έφαε τη μερίδα (раз, и съела порцию). Καρφώνει τη ο δεύτερος (отрезает ей и второй /ребенок/), της τη δίνει (ей ее /т. е. порцию/ дает). Την τρώει κι εκείνη (ест и ту /порцию/ она). Και το κοριτσάκι της έδωσε κι εκείνο (и девушка /служанка/ ей дала и та = дала ей порцию и девушка; *το κοριτσάκι — девчонка, девушка*). Της βάζουν και κρασί (ей наливают и вина), το πρώτο το ποτήρι της στάλα (в первый кубок ее чуть-чуть; *η στάλα — капля*), το δεύτερο στάλα, το τρίτο στάλα (/во/ второй чуть-чуть, /в/ третий чуть-чуть).

Στέλνει λοιπόν ο βασιλιάς τους δούλους, τη λούσανε, την άλλαξαν, την πήγαν, την κουρούνα. Έκατσε στο τραπέζι. Κάμαν το σταυρό τους τα παιδιά, άρχισαν.

Μόλις κάρφωσαν την πρώτη μπουκιά, την παίρνει το 'να, της τη δίνει. Κείνη, όπως ήταν απ' τους αραπόκοτους κάτω,

κλουπ, έφαε τη μερίδα. Καρφώνει τη ο δεύτερος, της τη δίνει. Την τρώει κι εκείνη. Και το κοριτσάκι της έδωσε κι εκείνο. Της βάζουν και κρασί, το πρώτο το ποτήρι της στάλα, το δεύτερο στάλα, το τρίτο στάλα.

Η γριά πλια από την κακία της (старуха уже от злобы своей) δεν μπόρεσε να κρατήσει και λέει (не могла сдержаться и говорит):

— Κόρακας, ντε (вороны, эх; *κόρακας — ругательство, наподобие "чтоб вас", подразумевается: "идите к воронам"*)! Πώς τα χώρεσε η κοιλιά σου όλα (как вместило чрево твое всё), και τις μερίδες και το κρασί; (и порции /еды/ и вино?)

Λένε (говорят /дети/):

— Άκου να σου πούμε, γιαγιά (слушай, /что мы/ тебе скажем, бабушка), τις μερίδες και τα ποτήρια πώς τα χώρεσε η κοιλιά της; (порции /еды/ и кубки, как их вместило чрево ее?) Εμάς πώς μας χώρεσε η κοιλιά της μάνας μας; (нас, как нас вместило чрево матери нашей?)

Η γριά πλια από την κακία της δεν μπόρεσε να κρατήσει και λέει:

— Κόρακας, ντε! Πώς τα χώρεσε η κοιλιά σου όλα, και τις μερίδες και το κρασί;

Λένε:

— Άκου να σου πούμε, γιαγιά, τις μερίδες και τα ποτήρια πώς τα χώρεσε η κοιλιά της; Εμάς πώς μας χώρεσε η κοιλιά της μάνας μας;

Τότε εμίλησαν πλια και λένε (тогда заговорили уже и сказали):

— Αυτή είναι η μάνα μας (это мама наша), που μας εγέννησε (которая нас родила), και η γιαγιά μας μας επήγε στο σπήλαιο (и бабушка наша нас отнесла в пещеру).

Την έπιασε ο βασιλιάς (ее схватил царь) και την έκανε κομματάκια (и из нее сделал кусочки)!

Κι έζησαν κείνοι καλά κι εμείς καλύτερα... (и жили они хорошо, и мы /еще/ лучше)

Τότε εμίλησαν πλια και λένε:

— Αυτή είναι η μάνα μας, που μας εγέννησε, και η γιαγιά μας μας επήγε στο σπήλαιο.

Την έπιασε ο βασιλιάς και την έκανε κομματάκια! Κι έζησαν κείνοι καλά κι εμείς καλύτερα...

Ο Τσερίσης που έπεσε στην παδέλα

(Церисис, который упал в кастрюлю;
η παδέλα — большая глиняная кастрюля)

Μια φορά κι έναν καιρό ζούσανε (однажды жили) σ' ένα χωριό ένας γέρος και μια γριά (в одной деревне старик и старуха). Ζούσανε καλά κι ήτανε πολύ αγαπημένοι (жили /они/ хорошо и были очень любящие /друг друга/; *αγαπημένος — любимый; дружный, согласный*), αλλά είχανε μεγάλο καημό (но имели большое горе) που δεν είχανε παιδιά (что не имели детей). Παρακαλούσανε λοιπόν μέρα νύχτα το Θεό (молили, итак, днем /и/ ночью Бога) να τους χαρίσει ένα παιδάκι (чтобы подарил им ребеночка), κι ας ήτανε και μικρουλάκι, μια στάλα (и пусть = пусть даже /он/ был бы малюсенький, крошечка; *μικρός — маленький; η στάλα — капля; капелька, чуточка*).

Μια φορά κι έναν καιρό ζούσανε σ' ένα χωριό ένας γέρος και μια γριά. Ζούσανε καλά κι ήτανε πολύ αγαπημένοι, αλλά είχανε μεγάλο καημό που δεν είχανε παιδιά. Παρακαλούσανε λοιπόν μέρα νύχτα το Θεό να τους χαρίσει ένα παιδάκι, κι ας ήτανε και μικρουλάκι, μια στάλα.

Ο Θεός άκουσε τα παρακάλια τους (Бог услышал мольбы их) και η γριά γέννησε ένα παιδάκι πολύ μικρό (и старуха родила ребенка очень маленького), που το βγάλανε Τσερίση (которого назвали Церисис). Ο Τσερίσης, ας ήτανε μικρός (Церисис, пусть /и/ был маленький), ήτανε πολύ καλό παιδάκι (был очень хорошим ребеночком). Άκουγε τον πατέρα και τη μάνα του (слушал отца своего и

маму свою), κι όσο μεγάλωνε (и сколько вырастал = и когда подрос), έκανε δουλειές και θελήματα (выполнял: “делал” работы и поручения). Έσπαγε βέργες (ломал ветки), έπλενε τα φλιτζάνια και τα ποτήρια (мыл чашки и стаканы) κι εσύμπαγε τη φωτιά (и раздувал огонь) για να βράζει το φαί (чтобы варить еду). Όλοι τον αγαπάγανε (все его любили), οι γειτόνοι κι όσοι τον γνωρίζανε (соседи и /те/, кто его знали).

Ο Θεός άκουσε τα παρακάλια τους και η γριά γέννησε ένα παιδάκι πολύ μικρό, που το βγάλανε Τσερίση. Ο Τσερίσης, ας ήτανε μικρός, ήτανε πολύ καλό παιδάκι. Άκουγε τον πατέρα και τη μάνα του, κι όσο μεγάλωνε, έκανε δουλειές και θελήματα. Έσπαγε βέργες, έπλενε τα φλιτζάνια και τα ποτήρια κι εσύμπαγε τη φωτιά για να βράζει το φαί. Όλοι τον αγαπάγανε, οι γειτόνοι κι όσοι τον γνωρίζανε.

Μια Κυριακή ο γέρος και η γριά (в одно воскресенье старик и старуха) θέλανε να πάνε στην εκκλησία (хотели пойти в церковь; *η εκκλησία — церковь; /церковная/ служба*). Τόνε φωνάζει η μάνα του από την αυλή (тогда позвала мама его из двора), που έπαιζε, και του λέει (где /он/ играл, и ему говорит):

— Τσερίση, Τσερισάκο μου, εμείς θα πάμε στην εκκλησία (мы пойдем в церковь). Εσύ να προσέχεις το φαΐ (ты последи за едой; *προσέχω — следить, наблюдать; быть внимательным*) που έχω απάνω στη φωτιά (которая у меня: “которую имею” на огне). Να βάνεις ξύλο μη σβήσει (положи дрова, /чтобы/ не потухло) και να ρίχνεις και λίγο νερό (и брось = прысни и немного воды). Πρόσεχε όμως (смотри однако), μη σκύβεις πολύ στην παδέλα (не наклоняйся сильно в кастрюлю) και

πέσεις μέσα και τσουρουφλιστείς (и /не/ упади внутрь = в нее и /не/ обожгись; *τσουρουφλίζω — опалить /на огне/*)!

— Έγνοια σου, μάνα, της λέει (будь спокойна, мама, — ей говорит; *έγνοια — забота; беспокойство; έγνοια σου — будь спокоен, успокойся*).

Μια Κυριακή ο γέρος και η γριά θέλανε να πάνε στην εκκλησία. Τόνε φωνάζει η μάνα του από την αυλή, που έπαιζε, και του λέει:

— Τσερίση, Τσερισάκο μου, εμείς θα πάμε στην εκκλησία. Εσύ να προσέχεις το φαΐ που έχω απάνω στη φωτιά. Να βάνεις ξύλο μη σβήσει και να ρίχνεις και λίγο νερό. Πρόσεχε όμως, μη σκύβεις πολύ στην παδέλα και πέσεις μέσα και τσουρουφλιστείς!

— Έγνοια σου, μάνα, της λέει.

Η γριά κι ο γέρος ήσυχοι κινήσανε για την εκκλησία (старуха и старик, спокойные, отправились в церковь).

Ο Τσερίσης μπαινόβγαινε από την αυλή στο σπίτι (Церисис сновал туда-сюда из двора в дом; *μπαινοβγαίνω — сновать взад и вперед; ср. μπαίνω — входить; βγαίνω — выходить*) και πρόσεχε το φαΐ (и следил за едой). Εσύμπαγε τη φωτιά (раздул огонь) κι έριχνε κι από λίγο νερό (и бросил = прыснул немного воды). Μια στιγμή όμως (в один момент однако), που άργησε λίγο στο παιχνίδι (когда замешкался чуть-чуть в игре), του φάνηκε πως μύριζε το φαγητό (ему показалось, что запахла еда), κι έσκυψε να δεί καλά (и наклонился, чтобы увидеть хорошо = как следует), πέφτει μέσα στην παδέλα και ζεματίστηκε (падает внутрь кастрюли и ослеп)!

Κανείς δεν τον είδε ούτε τον άκουσε (никто его не видел и его не слышал)…

Η γριά κι ο γέρος ήσυχοι κινήσανε για την εκκλησία.

Ο Τσερίσης μπαινόβγαινε από την αυλή στο σπίτι και πρόσεχε το φαΐ. Εσύμπαγε τη φωτιά κι έριχνε κι από λίγο νερό. Μια στιγμή όμως, που άργησε λίγο στο παιχνίδι, του φάνηκε πως μύριζε το φαγητό, κι έσκυψε να δεί καλά, πέφτει μέσα στην παδέλα και ζεματίστηκε!

Κανείς δεν τον είδε ούτε τον άκουσε...

Όταν σκόλασε η εκκλησία (когда закончилась служба), η γριά κι ο γέρος κινήσανε για το σπίτι τους (старуха и старик отправились домой). Ο γέρος βρήκε κι ένα φίλο του (старик нашел = встретил и друга его) και τον πήρανε κι αυτόν μαζί τους για μουσαφίρη (и взяли и его с собой в гости), να του κάνουνε το τραπέζι (чтобы ему сделали стол = чтобы его угостить).

Φτάνοντας η γριά στο σπίτι (пришедшая старуха в дом = когда старуха пришла домой) ξαφνιάστηκε που δεν είδε τον Τσερίση (удивилась, что не увидела Церисиса; *ξαφνιάζομαι — поражаться, удивляться; пугаться*). Φωνάζει (зовет):

— Τσερίση, Τσερισάκο μου...

Τίποτα (ничего)!

Όταν σκόλασε η εκκλησία, η γριά κι ο γέρος κινήσανε για το σπίτι τους. Ο γέρος βρήκε κι ένα φίλο του και τον πήρανε κι αυτόν μαζί τους για μουσαφίρη, να του κάνουνε το τραπέζι.

Φτάνοντας η γριά στο σπίτι ξαφνιάστηκε που δεν είδε τον Τσερίση. Φωνάζει:

— Τσερίση, Τσερισάκο μου...

Τίποτα!

Βγαίνει στην αυλή, φωνάζει, τίποτα (выходит во двор, зовет, ничего). Ρωτάει τα γειτονοπούλα μην τον είδανε

(спрашивает соседушек, не видели ли его; *ο γείτονας — сосед*).

— Τώρα, πριν λίγη ώρα (сейчас, назад маленькое время = совсем недавно) μπήκε μες στο σπίτι, της λένε (вошел в дом, — ей говорят).

Ψάχνει σ' όλο το σπίτι, φωνάζει, τίποτα (ищет во всем доме, зовет — ничего). Πλησιάζει να δεί το φαγητό (приближается посмотреть еду), βλέπει την παδέλα ξέσκεπη (видит кастрюлю без крышки; *ξέσκεπος = ξεσκέπαστος — не покрытый, не имеющий крыши*), κοιτάει μέσα και τον βλέπει ζεματισμένον (смотрит внутрь и его видит ослепленного). Αρχίζει να τραβάει τα μαλλιά της (начинает тянуть волосы свои = рвать на себе волосы):

— Αχ, Τσερίση μου, τι κακό που έπαθα (ах, Церисис мой, какое зло /я/ перенесла = какая беда со мной случилась)!

Βγαίνει στην αυλή, φωνάζει, τίποτα. Ρωτάει τα γειτονοπούλα μην τον είδανε.

— Τώρα, πριν λίγη ώρα μπήκε μες στο σπίτι, της λένε.

Ψάχνει σ' όλο το σπίτι, φωνάζει, τίποτα. Πλησιάζει να δεί το φαγητό, βλέπει την παδέλα ξέσκεπη, κοιτάει μέσα και τον βλέπει ζεματισμένον. Αρχίζει να τραβάει τα μαλλιά της:

— Αχ, Τσερίση μου, τι κακό που έπαθα!

Ο γέρος, μόλις τ' άκουσε (старик, едва ее услышал), άρχισε από τη λύπη του να τραβάει τα γένια του (стал от горя рвать бороду свою).

Ο μουσαφίρης, που τα είδε όλα αυτά (гость, когда увидел всё это), άρχισε να πετάει τη σκούφια του (стал бросать шапку свою).

Τα παραθυρόφυλλα, που είδανε τι γινότανε μέσα (ставни, когда увидели, что происходило внутри; *τα παραθυρόφυλλα: το παράθυρο — окно + το φύλλο — лист*), άρχισαν να χτυποβροντάνε (начали барабанить; *χτυποβροντώ: χτυπώ — бить, стучать + βροντώ — греметь, грохотать*).

Ο γέρος, μόλις τ' άκουσε, άρχισε από τη λύπη του να τραβάει τα γένια του.

Ο μουσαφίρης, που τα είδε όλα αυτά, άρχισε να πετάει τη σκούφια του.

Τα παραθυρόφυλλα, που είδανε τι γινότανε μέσα, άρχισαν να χτυποβροντάνε.

Κείνη την ώρα περνάει ένας αϊτός (в то время идет орел = летит мимо орел). Ρωτάει (спрашивает):

— Παραθυρόφυλλα, γιατί χτυποβροντάτε; (ставни, почему барабаните?)

— Αχ, δεν το 'μαθες; του λένε (ах, /ты/ этого не знаешь? — ему говорят; *μαθαίνω — учить, выучить; слышать, узнавать*). Ο Τσερίσης έπεσε στην παδέλα (Церисис упал в кастрюлю). Η γριά τραβάει τα μαλλιά της, ο γέρος τραβάει τα γένια του (старуха рвет на себе волосы, старик — бороду), ο μουσαφίρης πετάει τη σκούφια του κι εμείς χτυποβροντάμε (гость бросает шапку свою, и мы барабаним).

Κείνη την ώρα περνάει ένας αϊτός. Ρωτάει:

— Παραθυρόφυλλα, γιατί χτυποβροντάτε;

— Αχ, δεν το 'μαθες; του λένε. Ο Τσερίσης έπεσε στην παδέλα. Η γριά τραβάει τα μαλλιά της, ο γέρος τραβάει τα γένια του, ο μουσαφίρης πετάει τη σκούφια του κι εμείς χτυποβροντάμε.

— Αχ! λέει ο αϊτός (ах! — говорит орел). Κι εγώ θα πετάξω το χρυσοφτέρουγό μου (и я сброшу золотое крыло мое)! Και, λέγοντας αυτά (и, говоря это), ανεβαίνει στη σκεπή του σπιτιού (поднимается на крышу дома) και με τη μύτη του δίνει μια τραβηξιά (и клювом своим дает дерганье = щиплет себя; *η μύτη — нос; η τραβηξιά — таскание, дергание*) και ξεκολλάει το χρυσοφτέρουγό του και το πετάει (и отдирает золотое крыло свое и его сбрасывает; *ξεκολλώ — отклеивать; отрывать*).

Σε λίγο φτερακάει (через немногое /время/ устает) κι ανεβαίνει στην κορφή μιας μηλιάς για να ξεκουραστεί (и поднимается на вершину яблони, чтобы отдохнуть). Τόνε ρωτάει η μηλιά (тогда спрашивает яблоня):

— Αϊτέ μου, πού 'ναι το χρυσοφτέρουγό σου; (орел мой, где золотое крыло твое?)

— Αχ! λέει ο αϊτός. Κι εγώ θα πετάξω το χρυσοφτέρουγό μου! Και, λέγοντας αυτά, ανεβαίνει στη σκεπή του σπιτιού και με τη μύτη του δίνει μια τραβηξιά και ξεκολλάει το χρυσοφτέρουγό του και το πετάει.

Σε λίγο φτερακάει κι ανεβαίνει στην κορφή μιας μηλιάς για να ξεκουραστεί. Τόνε ρωτάει η μηλιά:

— Αϊτέ μου, πού 'ναι το χρυσοφτέρουγό σου;

— Αχ, της λέει, δεν το ξέρεις; (ах, — ей говорит, — этого не знаешь?) Ο Τσερίσης έπεσε στην παδέλα, η γριά τραβάει τα μαλλιά της, ο γέρος τραβάει τα γένια του, ο μουσαφίρης πετάει τη σκούφια του (Церисис упал в кастрюлю, старуха рвет на себе волосы, старик — бороду, гость бросает шапку его), τα παραθυρόφυλλα χτυποβροντάνε κι εγώ πέταξα το χρυσοφτέρουγό μου (ставни барабанят и я сбросил золотое крыло мое).

— Κι εγώ, λέει τότε η μηλιά (и я, — говорит тогда яблоня), θα πετάξω όλα μου τα μήλα (сброшу все мои яблоки)!

Και δίνει μια τιναξιά (и дает встряхивание = и встряхивается) και τα τινάζει όλα κάτω (и стряхивает всё вниз), και τα γερά και τα σάπια (и здоровые и гнилые).

— Αχ, της λέει, δεν το ξέρεις; Ο Τσερίσης έπεσε στην παδέλα, η γριά τραβάει τα μαλλιά της, ο γέρος τραβάει τα γένια του, ο μουσαφίρης πετάει τη σκούφια του, τα παραθυρόφυλλα χτυποβροντάνε κι εγώ πέταξα το χρυσοφτέρουγό μου.

— Κι εγώ, λέει τότε η μηλιά, θα πετάξω όλα μου τα μήλα!

Και δίνει μια τιναξιά και τα τινάζει όλα κάτω, και τα γερά και τα σάπια.

Πάει ένα γουρούνι κάτω απ' τη μηλιά (идет свинья под яблоню) να φάει σάπια μήλα (чтобы поесть гнилых яблок) και τα βλέπει όλα χάμου στρώμα (и их видит все на земле слоем).

— Μηλιά, της λέει, γιατί πέταξες όλα σου τα μήλα; (яблоня, — ей говорит, — почему /ты/ сбросила все свои яблоки?)

— Δεν το 'μαθες; του λέει (этого не знаешь? — ему говорит). Ο Τσερίσης έπεσε στην παδέλα, η γριά τραβάει τα μαλλιά της, ο γέρος τραβάει τα γένια του, ο μουσαφίρης πετάει τη σκούφια του, τα παραθυρόφυλλα χτυποβροντάνε, ο αϊτός πετάει το χρυσοφτέρουγό του (Церисис упал в кастрюлю, старуха рвет на себе волосы, старик — бороду, гость бросает шапку его, ставни барабанят, орел сбрасывает золотое крыло свое), κι εγώ πέταξα όλα μου τα μήλα (и я сбросила все мои яблоки).

— Κι εγώ, λέει το γουρούνι, θα πετάξω όλα μου τα δόντια (и я, — говорит свинья, — выброшу все мои зубы)! Και τα πέταξε (и их выбросила).

Πάει ένα γουρούνι κάτω απ' τη μηλιά να φάει σάπια μήλα και τα βλέπει όλα χάμου στρώμα.

— Μηλιά, της λέει, γιατί πέταξες όλα σου τα μήλα;

— Δεν το 'μαθες; του λέει. Ο Τσερίσης έπεσε στην παδέλα, η γριά τραβάει τα μαλλιά της, ο γέρος τραβάει τα γένια του, ο μουσαφίρης πετάει τη σκούφια του, τα παραθυρόφυλλα χτυποβροντάνε, ο αϊτός πετάει το χρυσοφτέρουγό του, κι εγώ πέταξα όλα μου τα μήλα.

— Κι εγώ, λέει το γουρούνι, θα πετάξω όλα μου τα δόντια! Και τα πέταξε.

Πηγαίνει σε λίγο (идет через немного /времени/) στη βρύση να πίνει νερό (к источнику попить воды). Η βρύση του λέει παραξενεμένη (источник ей говорит, недоумевающий; *παραξενεύω — вызывать удивление; παράξενος — странный, удивительный*):

— Γουρούνι μου (свинья моя), πού 'ναι τα δόντια σου, τι γίνανε; (где зубы твои, что случилось?)

— Αχ, της λέει, βρύση μου (ах, — ему говорит /свинья/, — источник мой), δεν το έμαθες πως ο Τσερίσης έπεσε στην παδέλα (этого не знаешь, что Церисис упал в кастрюлю), η γριά τραβάει τα μαλλιά της, ο γέρος τραβάει τα γένια του, ο μουσαφίρης πετάει τη σκούφια του, τα παραθυρόφυλλα χτυποβροντάνε, ο αϊτός πετάει το χρυσοφτέρουγό του (старуха рвет на себе волосы, старик — бороду, гость бросает шапку его, ставни барабанят, орел сбрасывает золотое крыло свое), η μηλιά πέταξε τα μήλα της κι εγώ πέταξα τα δόντια μου; (яблоня сбросила яблоки свои и я выбросила зубы мои?)

— Δεν το 'ξερα, λέει η βρύση (я этого не знал, — сказал источник). Τότε κι εγώ θα βρομέψω το νερό μου (тогда и я испорчу воду мою; *βρομάω = βρωμάω — скверно пахнуть, тухнуть*)!

Και το βρόμεψε (и ее испортил).

Πηγαίνει σε λίγο στη βρύση να πίνει νερό. Η βρύση του λέει παραξενεμένη:

— Γουρούνι μου, πού 'ναι τα δόντια σου, τι γίνανε;

— Αχ, της λέει, βρύση μου, δεν το έμαθες πως ο Τσερίσης έπεσε στην παδέλα, η γριά τραβάει τα μαλλιά της, ο γέρος τραβάει τα γένια του, ο μουσαφίρης πετάει τη σκούφια του, τα παραθυρόφυλλα χτυποβροντάνε, ο αϊτός πετάει το χρυσοφτέρουγό του, η μηλιά πέταξε τα μήλα της κι εγώ πέταξα τα δόντια μου;

— Δεν το 'ξερα, λέει η βρύση. Τότε κι εγώ θα βρομέψω το νερό μου!

Και το βρόμεψε.

Κείνη την ώρα πάνε κάτι κοπέλες (в то время шли какие-то девушки) με κόφες γεμάτες ρούχα (с корзинами, полными одежды), να τα νεροπεράσουν στο καθαρό νερό της βρύσης (чтобы их прополоскать в чистой воде источника). Το βλέπουν βρόμικο (ее видят грязную = видят, что вода грязная) και τη ρωτάνε γιατί το 'κανε αυτό (и его /источник/ спрашивают, почему /он/ сделал это).

— Δεν το ξέρετε, τους λέει, ότι ο Τσερίσης έπεσε στην παδέλα (этого не знаете, — им говорит, — что Церисис упал в кастрюлю), η γριά τραβάει τα μαλλιά της, ο γέρος τραβάει τα γένια του, ο μουσαφίρης πετάει τη σκούφια του, τα παραθυρόφυλλα χτυποβροντάνε, ο αϊτός πετάει το χρυσοφτέρουγό του, η μηλιά πετάει τα μήλα της, το γουρούνι πετάει τα δόντια του (старуха рвет на себе волосы, ста-

рик — бороду, гость бросает шапку его, ставни барабанят, орел сбрасывает золотое крыло свое, яблоня сбрасывает яблоки свои, свинья выбрасывает зубы свои) κι εγώ βρόμεψα το νερό μου; (и я испачкал воду мою?)

Κείνη την ώρα πάνε κάτι κοπέλες με κόφες γεμάτες ρούχα, να τα νεροπεράσουν στο καθαρό νερό της βρύσης. Το βλέπουν βρόμικο και τη ρωτάνε γιατί το 'κανε αυτό.

— Δεν το ξέρετε, τους λέει, ότι ο Τσερίσης έπεσε στην παδέλα, η γριά τραβάει τα μαλλιά της, ο γέρος τραβάει τα γένια του, ο μουσαφίρης πετάει τη σκούφια του, τα παραθυρόφυλλα χτυποβροντάνε, ο αϊτός πετάει το χρυσοφτέρουγό του, η μηλιά πετάει τα μήλα της, το γουρούνι πετάει τα δόντια του κι εγώ βρόμεψα το νερό μου;

Τότε λένε κι αυτές (тогда говорят и они):

— Κι εμείς θα πετάξουμε τα ρούχα μας στον γκρεμό (и мы бросим одежды наши в обрыв)!

Και τα πετάνε (и их бросили).

Γυρίσανε τότε στο σπίτι τους αδειανές (вернулись тогда в дом их порожние), χωρίς ρούχα (без одежд).

Τότε λένε κι αυτές:

— Κι εμείς θα πετάξουμε τα ρούχα μας στον γκρεμό!

Και τα πετάνε.

Γυρίσανε τότε στο σπίτι τους αδειανές, χωρίς ρούχα.

Ο Καπινούλης

(Дымок; *ο καπνός — дым*)

Μία φορά κι έναν καιρό (однажды) ήταν ένας βασιλιάς κι είχε τρία κορίτσια (/жил-/был один царь и было у него три дочери). Απέξω απ' το παλάτι τους ήτανε μια πλατέα (снаружи дворца их была площадь) και πηγαίνανε κάθε ημέρα (и приходили каждый день) σαράντα παλικάρια άγνωστα (сорок молодцев неизвестных), από άλλο μέρος (из другой местности), κρεμάγανε τις κάπες τους σ' ένα δέντρο (вешали шубы свои на дерево; *η κάπα — бурка; тулуп*) και μετά αρχίναγαν το παιχνίδι (и потом начинали игру), ρίχναν το λιθάρι και πηδάγανε (бросали камень и прыгали), ποιος να πρωτοβγεί (кто будет первым). Ολωνών οι κάπες ήτανε ίδιες (всех шубы были одинаковые), αλλά του αρχηγού, του μεγαλύτερου, ήτανε χρυσή (но /шуба/ предводителя, главного, была золотая)!

Μία φορά κι έναν καιρό ήταν ένας βασιλιάς κι είχε τρία κορίτσια. Απέξω απ' το παλάτι τους ήτανε μια πλατέα και πηγαίνανε κάθε ημέρα σαράντα παλικάρια άγνωστα, από άλλο μέρος, κρεμάγανε τις κάπες τους σ' ένα δέντρο και μετά αρχίναγαν το παιχνίδι, ρίχναν το λιθάρι και πηδάγανε, ποιος να πρωτοβγεί. Ολωνών οι κάπες ήτανε ίδιες, αλλά του αρχηγού, του μεγαλύτερου, ήτανε χρυσή!

Τα κορίτσια 'πό μέσα απ' τα παράθυρα (девушки изнутри, из окон) τα 'βλεπαν όλα (смотрели на всё) και καμάρωναν τα παλικάρια (и любовались парнями). Απ' όλους όμως πιο πολύ και οι τρεις ζηλέψανε τον αρχηγό (из всех, однако, больше всего все три восхищались предво-

дителем; *ζηλεύω — ревновать; завидовать; восхищаться, удивляться*).

Όταν έφευγαν τα παλικάρια (когда уходили мóлодцы) κι έπαιρναν τις κάπες τους (и брали шубы свои), αυτές εδιαφωνούσαν συναμεταξύ τους για τον αρχηγό (они /девушки/ спорили между собой о предводителе).

Τα κορίτσια 'πό μέσα απ' τα παράθυρα τα 'βλεπαν όλα και καμάρωναν τα παλικάρια. Απ' όλους όμως πιο πολύ και οι τρεις ζηλέψανε τον αρχηγό.

Όταν έφευγαν τα παλικάρια κι έπαιρναν τις κάπες τους, αυτές εδιαφωνούσαν συναμεταξύ τους για τον αρχηγό.

— Εγώ τον αγαπάω, έλεγε η μία (я его люблю, — говорила одна /из сестер/).

— Όχι, εγώ, έλεγε η άλλη (нет, я, — говорила другая).

Αρχινάγανε πάλι (начинали снова):

— Εμένα θα πάρει, η μία (меня возьмет /в жены, — говорила/ одна).

— Όχι, εμένα θα πάρει, έλεγε η άλλη (нет, меня возьмет, — говорила другая).

— Εγώ τον αγαπάω, έλεγε η μία.

— Όχι, εγώ, έλεγε η άλλη.

Αρχινάγανε πάλι:

— Εμένα θα πάρει, η μία.

— Όχι, εμένα θα πάρει, έλεγε η άλλη.

Ο αρχηγός κατάλαβε (предводитель понял) ότι μαλώνανε για χάρη του (что ссорятся из-за него; *για χάρη του — ради него, для него*) και, αφού πέρασε καιρός (и, когда прошло время), μια μέρα φωνάζει τη μικρότερη (одна-

жды зовет младшую) να κατέβει κάτω να της ειπεί (чтобы /она/ спустилась вниз, чтобы /он/ ей сказал /кое-что/). Πήγε κάτω η κοπέλα και της λέει (пришла вниз девушка, и /он/ ей говорит):

Ο αρχηγός κατάλαβε ότι μαλώνανε για χάρη του και, αφού πέρασε καιρός, μια μέρα φωνάζει τη μικρότερη να κατέβει κάτω να της ειπεί. Πήγε κάτω η κοπέλα και της λέει:

— Το καταλαβαίνω ότι μαλώνετε με τις αδερφάδες σου (понимаю, что ссоритесь с сестрами твоими), αλλά εγώ εσένα αγαπάω και εσένα θα πάρω (но я тебя люблю и тебя возьму /в жены/)! Μόνο μην το μαρτυρήσεις κανενού (только не рассказывай этого никому), γιατί άμα το μαρτυρήσεις (потому что когда это расскажешь), θα δεις τον καπινούλη μου (увидишь дымок мой), κι άμα το μάθεις (и когда это узнаешь), θα το μάθεις από όνειρο κι από τσοπανόπουλο (это узнаешь из сна и от пастушка)!

Κι έτσι κι έγινε (и так и вышло).

— Το καταλαβαίνω ότι μαλώνετε με τις αδερφάδες σου, αλλά εγώ εσένα αγαπάω και εσένα θα πάρω! Μόνο μην το μαρτυρήσεις κανενού, γιατί άμα το μαρτυρήσεις, θα δεις τον καπινούλη μου, κι άμα το μάθεις, θα το μάθεις από όνειρο κι από τσοπανόπουλο!

Κι έτσι κι έγινε.

Οι βασιλοπούλες συνεχίζανε να μαλώνουνε (царевны продолжали ссориться), «εμένα θα πάρει» κι «εμένα θα πάρει» (“меня возьмет /в жены/” и “меня возьмет”).

Στενοχωρήθηκε η μικρή (огорчалась маленькая = младшая) κι απ' το πολύ καπρίτσιο τους λέει (и из большого каприза им говорит):

— Εμένα αγαπάει κι εμένα θα πάρει (меня любит и меня возьмет /в жены/)!

Την ώρα που τα 'λεγε πλια αυτά η κοπέλα (в /то/ время, когда уже это говорила девушка), ότι «μ' αγαπάει» (что "меня любит"), είδε μακριά έναν καπνό (увидела вдалеке дым). Τότε μπήκε στο νόημα (тогда пришло на ум) ότι έπαθε ζημιά μεγάλη (что перенесла потерю большую), θυμήθηκε τα λόγια του κι έβαλε τα κλάματα (вспомнила слова его и зарыдала; *βάλλω — бросать; пускать; το κλάμα — плач*).

Οι βασιλοπούλες συνεχίζανε να μαλώνουνε, «εμένα θα πάρει» κι «εμένα θα πάρει». Στενοχωρήθηκε η μικρή κι απ' το πολύ καπρίτσιο τους λέει:

— Εμένα αγαπάει κι εμένα θα πάρει!

Την ώρα που τα 'λεγε πλια αυτά η κοπέλα, ότι «μ' αγαπάει», είδε μακριά έναν καπνό. Τότε μπήκε στο νόημα ότι έπαθε ζημιά μεγάλη, θυμήθηκε τα λόγια του κι έβαλε τα κλάματα.

Πολεμάγανε να την παρηγορήσουνε (старался чтобы ее утешить; *πολεμώ — сражаться, воевать; стараться*), ο πατέρας της, που την αγαπούσε (отец ее, который ее любил) που 'τανε η μικρότερη (которая была младшая), τίποτα (ничего)! Αυτή στενοχωρήθηκε πολύ (она огорчалась очень), ούτε έτρωγε, ούτε έπινε (и не ела, и не пила), ούτε μίλαγε (и не говорила).

Έβαλε τότε ο βασιλιάς ντελάλη (послал тогда царь глашатая) καὶ είπε (и сказал): «Όποιος δει όνειρο (кто видел сон) να πάει στο βασιλιά (пусть придет к царю) να του

το εξηγήσει (чтобы ему его /сон/ рассказал) και θα τον πληρώσει (и /царь/ ему заплатит)».

Όποιος, το λοιπόν, έβλεπε ένα όνειρο (кто, итак, видел сон), ό, τι όνειρο να 'τανε (какой бы сон ни был), έτρεχε αμέσως στο βασιλιά για να πάρει το παραδάκι (бежал тотчас к царю, чтобы получить деньги).

Πολεμάγανε να την παρηγορήσουνε, ο πατέρας της, που την αγαπούσε που 'τανε η μικρότερη, τίποτα! Αυτή στενοχωρήθηκε πολύ, ούτε έτρωγε, ούτε έπινε, ούτε μίλαγε.

Έβαλε τότε ο βασιλιάς ντελάλη και είπε: «Όποιος δει όνειρο να πάει στο βασιλιά να του το εξηγήσει και θα τον πληρώσει».

Όποιος, το λοιπόν, έβλεπε ένα όνειρο, ό, τι όνειρο να 'τανε, έτρεχε αμέσως στο βασιλιά για να πάρει το παραδάκι.

Κάποιο τσοπανάκι που φύλαγε τα πρόβατα (какой-то пастушок, который сторожил овец) πήγε και ξάπλωσε πάνω σε μια πλάκα (пошел и улегся сверху на /каменной/ плите; *ξαπλώνομαι — ложиться; растягиваться, разваливаться*), κοντά στον ποτισώνα (рядом с водопоем) που πότιζε τα ζώα του (где поил животных своих). Εκεί, μέσα στον ύπνο του (там, внутри сна своего = во сне) άκουσε να βαράει δυνατά τρεις φορές (услышал, /как/ бьет сильно три раза) ένα σίδερο, σαν να 'ταν σήμαντρο (железо, как если бы /это/ было било; *το σήμαντρο — било /для подачи сигналов/; ср. το σήμα — знак, сигнал*), νταν, νταν, νταν (*звукоподражательное*), και μια φωνή να λέει (и /услышал, как/ голос говорит):

Κάποιο τσοπανάκι που φύλαγε τα πρόβατα πήγε και ξάπλωσε πάνω σε μια πλάκα, κοντά στον ποτισώνα που

πότιζε τα ζώα του. Εκεί, μέσα στον ύπνο του άκουσε να βαράει δυνατά τρεις φορές ένα σίδερο, σαν να 'ταν σήμαντρο, νταν, νταν, νταν, και μια φωνή να λέει:

«Κλαίτε, πόρτες, παραθύρια (оплакивайте, двери, окна), τον καημό της Μαριετούλας (горе Мариетулы = Машеньки)» — έτσι λέγαν τη μικρή βασιλοπούλα (так звали маленькую царевну).

Την άλλη μέρα το ίδιο όνειρο (на следующий день тот же самый сон)!

Έρχεται η μάνα του (приходит мама его) να του φέρει φαγητό (чтобы ему принести еду).

«Κλαίτε, πόρτες, παραθύρια, τον καημό της Μαριετούλας» — έτσι λέγαν τη μικρή βασιλοπούλα.

Την άλλη μέρα το ίδιο όνειρο!

Έρχεται η μάνα του να του φέρει φαγητό.

— Μάνα, της λέει (мама, — ей говорит), εδώ που πέφτω να κοιμηθώ (здесь, где ложусь спать), ακούω αυτά κι αυτά τα λόγια (слышу эти и эти слова = слышу такие-то и такие-то слова)...

— Τι λες, παιδάκι μου! του λέει (что /ты/ говоришь, деточка моя! — ему говорит /мать/). Τρέχα στο βασιλιά (беги к царю) να του πεις τ' όνειρο σου (чтобы ему сказал сон свой), να σου δώσει λεφτά (чтобы /царь/ тебе дал денег) να πάρεις τσαρούχια (чтобы /ты/ купил лапти)! Τράβα και κάθομαι εγώ με τα πρόβατα (отправляйся, и посижу я с овцами).

— Μάνα, της λέει, εδώ που πέφτω να κοιμηθώ, ακούω αυτά κι αυτά τα λόγια...

— Τι λες, παιδάκι μου! του λέει. Τρέχα στο βασιλιά να του πεις τ' όνειρο σου, να σου δώσει λεφτά να πάρεις τσαρούχια! Τράβα και κάθομαι εγώ με τα πρόβατα.

Πάει το παιδί (идет юноша). Μόλις επλησίασε στο παλάτι του βασιλιά (едва приблизился ко дворцу царя) και του είπε να του εξηγήσει ένα όνειρο (и ему сказал, что ему рассказал бы сон), του πέφτουν κοντά οι άλλες οι κόρες (с ним очутились рядом другие сестры; *πέφτω — падать; очутиться, попасть*):

— Άντε από δω (иди отсюда), που 'ρθες κι εσύ, τσοπάνε (что /зачем/ пришел и ты, пастух), να μας πεις τ' όνειρο σου (нам /рас/сказать сон твой).

Πάει το παιδί. Μόλις επλησίασε στο παλάτι του βασιλιά και του είπε να του εξηγήσει ένα όνειρο, του πέφτουν κοντά οι άλλες οι κόρες:

— Άντε από δω, που 'ρθες κι εσύ, τσοπάνε, να μας πεις τ' όνειρο σου.

Το παιδί φοβήθηκε (юноша испугался) μην το χτυπήσουνε (/как бы/ его не побили) κι έκανε να φύγει (и попытался удрать; *φεύγω — бежать, убегать; уходить*). Οι παλατιανοί όμως το γυρίζουνε πίσω (придворные, однако, его вернули назад; *το παλάτι — дворец*):

— Έλα δω να μας πεις τι είδες (давай сюда = иди сюда, скажи нам, что /ты/ видел).

— Αφέντη βασιλιά (господин царь), κει που κοιμόμουνα κοντά στον ποτισώνα (там, где я спал рядом с водопоем; *ср. ποτίζω — поить*), άκουσα να βαρεί ένα σίδερο (услышал, /как/ бьет железо) — νταν, νταν, νταν — και μια φωνή να λέει (и голос говорит): «Κλαίτε, πόρτες,

παραθύρια, τον καημό της Μαριετούλας (оплакивайте, двери, окна, горе Мариетулы)».

Το παιδί φοβήθηκε μην το χτυπήσουνε κι έκανε να φύγει. Οι παλατιανοί όμως το γυρίζουνε πίσω:

—Έλα δω να μας πεις τι είδες.

— Αφέντη βασιλιά, κει που κοιμόμουνα κοντά στον ποτισώνα, άκουσα να βαρεί ένα σίδερο — νταν, νταν, νταν — και μια φωνή να λέει: «Κλαίτε, πόρτες, παραθύρια, τον καημό της Μαριετούλας».

— Ζύγωσε κοντά, παιδί μου, του λέει ο βασιλιάς (подойди поближе, дитя мое, — ему говорит царь), γιατί άκουσε τη λέξη «Μαριετούλα» (потому что услышал слово "Мариетула").

— Άφησε με, κυρ βασιλιά, να φύγω (пусти меня, господин царь, чтобы /я/ ушел), είπε το τσοπανάκι φοβισμένο (сказал пастушок напуганный), γιατί νόμισε πως θα του κάνει κακό (потому что считал, что /царь/ ему сделает плохое).

— Θέλω το καλό σου (хочу добра тебе), του είπε ο βασιλιάς (ему сказал царь) και του γέμισε λεφτά το σακουλάκι (и ему наполнил деньгами мешочек) που 'βανε το ψωμί (в который /пастушок/ клал хлеб).

— Ζύγωσε κοντά, παιδί μου, του λέει ο βασιλιάς, γιατί άκουσε τη λέξη «Μαριετούλα».

— Άφησε με, κυρ βασιλιά, να φύγω, είπε το τσοπανάκι φοβισμένο, γιατί νόμισε πως θα του κάνει κακό.

— Θέλω το καλό σου, του είπε ο βασιλιάς και του γέμισε λεφτά το σακουλάκι που 'βανε το ψωμί.

Η βασιλοπούλα πήγε τότε κοντά στο τσοπανάκι (царевна подошла тогда близко к пастушку).

— Θα μου ειπείς, του λέει (скажи мне, — ему говорит), πού το 'δες τ' όνειρο και πού (где видел сон и где = скажи мне, где ты видел сон).

Κινήσανε λοιπόν μαζί (отправились, итак, вместе), κι όταν έφτασαν (и когда прибыли), έψαξαν δώθε-κείθε ολοτρόγυρα (искали там и сям вокруг), ώσπου πάνω σε μια πλάκα βρήκαν μια χαλκάδα (пока сверху на плите /не/ нашли кольцо) που κράταε στη γης χάμω (которое было на земле на полу; *κρατώ — держать*). Μόλις την πιάσανε τη χαλκάδα (только /они/ взялись за кольцо), τραβάνε την πλάκα (потянули плиту) κι από κάτου κατέβαινε μια σκάλα (и снизу спустилась лестница) στα βάθη της γης (в глубину земли)!

Η βασιλοπούλα πήγε τότε κοντά στο τσοπανάκι.

— Θα μου ειπείς, του λέει, πού το 'δες τ' όνειρο και πού.

Κινήσανε λοιπόν μαζί, κι όταν έφτασαν, έψαξαν δώθε-κείθε ολοτρόγυρα, ώσπου πάνω σε μια πλάκα βρήκαν μια χαλκάδα που κράταε στη γης χάμω. Μόλις την πιάσανε τη χαλκάδα, τραβάνε την πλάκα κι από κάτου κατέβαινε μια σκάλα στα βάθη της γης!

Η κοπέλα δεν εδείλιασε (девушка не струсила; *δειλός — трусливый; нерешительный, робкий*), γιατί αγαπούσε, και κατεβαίνει πρώτη κάτω (потому что любила, и спускается первая вниз). Φτάνει κάτω και τι να δει (достигает низа = спускается донизу и что /же/ видит)! Βρίσκει και τις σαράντα κάπες των παλικαριών (находит и сорок шуб молодцев) κρεμασμένες μαζί με τη χρυσή του αρχηγού (повешенных вместе с золотой /шубой/ предводителя). Τότε κατάλαβε ότι ήταν εκείνοι (тогда поняла, что были они) και ευχαριστήθηκε (и обрадовалась). Πιάνει σκουπίζει (берет убирает = начинает убираться), ετοιμάζει

το σπίτι (готовит дом = прибирает дом), βρήκε λαγούς, βρήκε πέρδικες (нашла зайцев, нашла куропаток), έβαλε μαγέρεψε (приготовила = взяла и приготовила: “бросила приготовила”). Τα παλικάρια κάπου λείπαν μακριά (мóлодцы где-то отсутствовали далеко = были где-то далеко). Όταν τέλειωσε (когда закончила), πήγε και χώθηκε στη σιδερένια σεντούκα (пошла и спряталась в железный сундук) που 'χαν κάτω στη σπηλιά (который имели = который у них был внизу в пещере).

Η κοπέλα δεν εδείλιασε, γιατί αγαπούσε, και κατεβαίνει πρώτη κάτω. Φτάνει κάτω και τι να δεί! Βρίσκει και τις σαράντα κάπες των παλικαριών κρεμασμένες μαζί με τη χρυσή του αρχηγού. Τότε κατάλαβε ότι ήταν εκείνοι και ευχαριστήθηκε. Πιάνει σκουπίζει, ετοιμάζει το σπίτι, βρήκε λαγούς, βρήκε πέρδικες, έβαλε μαγέρεψε. Τα παλικάρια κάπου λείπαν μακριά. Όταν τέλειωσε, πήγε και χώθηκε στη σιδερένια σεντούκα που 'χαν κάτω στη σπηλιά.

Πέρασε η μισή μέρα (прошла половина дня), το τσοπανόπουλο έκλεισε κι έφυγε (пастушок закрыл /вход в пещеру/ и ушел). Καμιά βολά γυρίσανε τα παλικάρια (в какой-то момент вернулись мóлодцы; *καμιά βολά / μιά βολά — однажды*). Ανοίξανε, κατεβήκανε κάτω (открыли, спустились вниз), τηράνε, συγυρισμένα, μαγερεμένα (посмотрели — /всё/ убрано, приготовлено), άνθρωπο δε βλέπαν, τίποτα (человека не видели, ничего = но не увидели никого)! Πήρε ο αρχηγός το σίδερο (взял предводитель железку; *το σίδερο — железо*) και βάραγε — νταν, νταν, νταν — πάνω στη σεντούκα (и /стал/ стучать — бум, бум, бум — по сундуку) κι έλεγε με παράπονο (и говорил с болью; *το παράπονο — жалоба, сетование; огорчение, досада*):

Πέρασε η μισή μέρα, το τσοπανόπουλο έκλεισε κι έφυγε. Καμιά βολά γυρίσανε τα παλικάρια. Ανοίξανε, κατεβήκανε κάτω, τηράνε, συγυρισμένα, μαγερεμένα, άνθρωπο δε βλέπαν, τίποτα! Πήρε ο αρχηγός το σίδερο και βάραγε — νταν, νταν, νταν — πάνω στη σεντούκα κι έλεγε με παράπονο:

— Κλαίτε, πόρτες, παραθύρια, τον καημό της Μαριετούλας (оплакивайте, двери, окна, горе Мариетулы). Γιατί το 'χε καημό κι αυτός (потому что имеет горе и тот = потому что горе и у того) που την έχασε (кто ее потерял).

Ίσαμε τότε (до тогда = до сих пор), κάθε φορά που έλεγε φωναχτά τον καημό του το παλικάρι (каждый раз, как говорил громко горе свое мóлодец = когда кричал о своем горе мóлодец), κλαίγαν οι πόρτες και τα παραθύρια (плакали двери и окна), ακόμα και τα σίδερα (вдобавок и засовы).

Κείνη την ώρα (в тот момент), που η κοπέλα ήταν κρυμμένη στη σιδερένια σεντούκα (когда девушка была спрятана в железном сундуке; *κρύβω*), γίνηκε κάτι παράξενο (случилось нечто странное). «Κα, κα, κα!» τα γέλια (“ха-ха-ха” хохот), γέλαγαν οι πόρτες και τα παραθύρια (смеялись двери и окна), ακόμη και τα σίδερα (вдобавок и засовы), κι εκείνη μέσα (и она внутри).

— Κλαίτε, πόρτες, παραθύρια, τον καημό της Μαριετούλας. Γιατί το 'χε καημό κι αυτός που την έχασε.

Ίσαμε τότε, κάθε φορά που έλεγε φωναχτά τον καημό του το παλικάρι, κλαίγαν οι πόρτες και τα παραθύρια, ακόμα και τα σίδερα.

Κείνη την ώρα, που η κοπέλα ήταν κρυμμένη στη σιδερένια σεντούκα, γίνηκε κάτι παράξενο. «Κα, κα, κα!» τα

γέλια, γέλαγαν οι πόρτες και τα παραθύρια, ακόμη και τα σίδερα, κι εκείνη μέσα.

Εκείνος παραξενεύτηκε (он удивился).

— Φέρτε μου δω, λέει (принесите мне сюда, — говорит), το τσεκούρι να τη σπάσω τη σεντούκα (топор, чтобы /я/ разломал сундук; *σπάζω*) με τούτα που μου κάνει σήμερα (за всё, что /он/ мне делает сегодня)!.

Βουτάει το τσεκούρι να βαρέσει τη σεντούκα (хватает топор, чтобы ударить сундук; *βουτώ — погружать; хватать*), πετάχτηκε από μέσα η κοπέλα (выскакивает изнутри девушка) και μείναν όλοι άφωνοι (и остались все онемевшие = и все онемели)!

Και ζήσαν αυτοί καλά κι εμείς καλύτερα (и жили они хорошо и мы /еще/ лучше)...

Εκείνος παραξενεύτηκε.

— Φέρτε μου δω, λέει, το τσεκούρι να τη σπάσω τη σεντούκα με τούτα που μου κάνει σήμερα!

Βουτάει το τσεκούρι να βαρέσει τη σεντούκα, πετάχτηκε από μέσα η κοπέλα και μείναν όλοι άφωνοι!

Και ζήσαν αυτοί καλά κι εμείς καλύτερα...

Ο Θοδωρής κι ο Κυριαζής

(Тодорис и Кирьязис)

Μία φορά κι έναν καιρό ήτανε ένας βασιλιάς (однажды был один царь) που είχε τρία κορίτσια (который имел трех дочерей = у которого было три дочери), αλλά ήταν γέρος (но был /он/ старый). Μια μέρα του 'ρθε γράμμα (однажды: "в один день" ему пришло письмо) να πάει στον πόλεμο (чтобы /он/ отправился на войну). Μόλις έλαβε το γράμμα (как только получил письмо), την είδηση για να πάει στο σεφέρι (известие, чтобы отправился в войско; *το σεφέρι — войска*), έβαλε τα κλάματα (залился слезами).

Μία φορά κι έναν καιρό ήτανε ένας βασιλιάς που είχε τρία κορίτσια, αλλά ήταν γέρος. Μια μέρα του 'ρθε γράμμα να πάει στον πόλεμο. Μόλις έλαβε το γράμμα, την είδηση για να πάει στο σεφέρι, έβαλε τα κλάματα.

Πάει η μεγάλη κόρη, λέει (приходит старшая дочь, говорит):

— Πατέρα, τι έχεις που κλαις; (отец, что имеешь, что плачешь? = что случилось, из-за чего ты плачешь?)

— Τι να 'χω, παιδάκι μου; (что случилось, деточка моя?) Μο 'ρθε γράμμα να πάω στο σεφέρι, λέει (мне пришло письмо, чтобы /я/ отправился к войску, — говорит), κι εγώ είμαι γέρος και δεν μπορώ (и я старый и не могу)!

— Άντε να κοιμηθείς (ну-ка поспи), γερο-στρίγκλε, λέει (старый ворчун, — говорит; *ο γέρος — старик, отец; ο στρίγγλος — сварливый, ворчливый человек*), κι εγώ έλεγα ότι κλαις γιατί θες να με παντρέψεις (и я говорила, что плачешь, потому что хочешь меня выдать замуж)!

Πάει η μεγάλη κόρη, λέει:

— Πατέρα, τι έχεις που κλαις;

— Τι να 'χω, παιδάκι μου; Μο 'ρθε γράμμα να πάω στό σεφέρι, λέει, κι εγώ είμαι γέρος και δεν μπορώ!

— Άντε να κοιμηθείς, γερο-στρίγκλε, λέει, κι εγώ έλεγα ότι κλαις γιατί θες να με παντρέψεις!

Εν τω μεταξύ (между тем) είχε φτιάξει ο γέρος (построил старик) από 'ναν πύργο κατάλευκο της καθεμιανής (по башне белоснежной каждой /из дочерей/).

— Να! της λέει ο γέρος (вот! — ей говорит старик). Να 'χεις την κατάρα μου (пусть имеешь проклятие мое = проклинаю тебя)!

Αμέσως το σπίτι της μεγάλης εμαύρισε (тотчас дом старшей почернел; *μαύρος — черный*) από την κατάρα που έδωσε ο γέρος (от проклятия, которое дал старик).

Πάει και η άλλη, η δεύτερη (идет и другая /дочь/, вторая). Λέει:

Εν τω μεταξύ είχε φτιάξει ο γέρος από 'ναν πύργο κατάλευκο της καθεμιανής.

— Να! της λέει ο γέρος. Να 'χεις την κατάρα μου!

Αμέσως το σπίτι της μεγάλης εμαύρισε από την κατάρα που έδωσε ο γέρος.

Πάει και η άλλη, η δεύτερη. Λέει:

— Τι έχεις, πατέρα μου, που κλαις; (что случилось, отец мой, что плачешь?)

— Φεύγα, της λέει, κι άσε με ήσυχο (уходи, — ей говорит, — и оставь меня спокойного = оставь меня в покое), μη σε καταραστώ και σένα (/чтобы/ не проклял и тебя).

— Πες μου, πατεράκη, πες μου (скажи мне, папочка, скажи мне).

Της το λέει κι εκείνης, πάλι το ίδιο (это говорит и ей, опять то же = и ей он повторяет то же самое).

— Τι έχεις, πατέρα μου, που κλαις;

— Φεύγα, της λέει, κι άσε με ήσυχο, μη σε καταραστώ και σένα.

— Πες μου, πατεράκη, πες μου.

Της το λέει κι εκείνης, πάλι το ίδιο.

— Άντε, ρε γερο-στρίγκλε, λέει (ну-ка, эй, старый ворчун, — говорит; *ρε = βρε — эй! эй ты! /возглас неодобрения/*), κι εγώ είπα ότι θες να με παντρέψεις (и = а я сказала, что хочешь меня выдать замуж)!

Πάλι της δίνει την κατάρα του (снова ей дает проклятие свое), πάλι εμαύρισε το σπίτι της (снова почернел дом ее).

Τη μικρότερη αδερφή τη λέγαν Θεοδώρα (младшую сестру звали Теодора). Πάει κι εκείνη (идет и она).

— Πατέρα, τι έχεις και κλαις; (отец, что имеешь и плачешь? = что случилось и /почему/ плачешь?)

Πάλι κλάματα (снова слезы), δάκρυσε ο γέρος (заплакал старик).

— Φύγε, της λέει, να μην την καταραστεί κι εκείνη (уходи, — ей говорит, чтобы не проклясть и ее), όπως και τις άλλες (как и остальных).

— Άντε, ρε γερο-στρίγκλε, λέει, κι εγώ είπα ότι θες να με παντρέψεις!

Πάλι της δίνει την κατάρα του, πάλι εμαύρισε το σπίτι της.

Τη μικρότερη αδερφή τη λέγαν Θεοδώρα. Πάει κι εκείνη.

— Πατέρα, τι έχεις και κλαις; Πάλι κλάματα, δάκρυσε ο γέρος.

— Φύγε, της λέει, να μην την καταραστεί κι εκείνη, όπως και τις άλλες.

— Πες μου, πατεράκη μου, πες μου, τον κατάφερε το γέρο (скажи мне, папочка мой, скажи мне, — уговорила /она/ старика). Της το λέει (ей это говорит): «Αυτό κι αυτό μου συμβαίνει (то-то и то-то: "это и это" со мной случилось)».

— Γι' αυτό κλαις, πατέρα; (поэтому плачешь, отец?) Εγώ θα πάω, του λέει (я пойду /на войну/ — ему говорит), μη στενοχωριέσαι καθόλου (не тревожься нисколько; *στενοχωριέμαι — расстраиваться; тревожиться; грустить*)! Εγώ (я)!

— Τι λες, παιδάκι μου, εσύ 'σαι κορίτσι πράμα (что /ты/ говоришь, деточка моя, ты ведь девушка)!

— Εγώ, του λέει, θα πάω να πολεμήσω με τους εχθρούς (я — ему говорит — пойду сражаться с врагами).

— Πες μου, πατεράκη μου, πες μου, τον κατάφερε το γέρο. Της το λέει: «Αυτό κι αυτό μου συμβαίνει».

— Γι' αυτό κλαις, πατέρα; Εγώ θα πάω, του λέει, μη στενοχωριέσαι καθόλου! Εγώ!

— Τι λες, παιδάκι μου, εσύ 'σαι κορίτσι πράμα!

— Εγώ, του λέει, θα πάω να πολεμήσω με τους εχθρούς.

Τρέχει λοιπόν (бежит, итак), βάνει συνθήματα (надевает знаки /отличия/), κόβει τα μαλλιά της (обрезает волосы), φοράει αντρικά (надевает мужские /одежды/), φτιάχτηκε παλικάρι (становится парнем). Βάνει λόγο (произносит речь; *βάζω λόγο — выступать, произносить речь*) εκεί πέρα να μάσει στρατό (там чтобы собрать войско).

Συνεταιρίστηκε μ' έναν άλλο βασιλιά (вступила в союз с другим царем; *εταίρος — партнер, компаньон*) που τον λέγαν Κυριαζή (которого звали Кирьязис). Μαζώνουν στρατό και οι δύο, πάνε (объединяют войско оба, отправляются; *μαζώνω = μαζεύω — собирать*), πολέμησαν, τόνε νίκησαν τον εχθρό (сражались, победили врага).

Τρέχει λοιπόν, βάνει συνθήματα, κόβει τα μαλλιά της, φοράει αντρικά, φτιάχτηκε παλικάρι. Βάνει λόγο εκεί πέρα να μάσει στρατό.

Συνεταιρίστηκε μ' έναν άλλο βασιλιά που τον λέγαν Κυριαζή. Μαζώνουν στρατό και οι δύο, πάνε, πολέμησαν, τόνε νίκησαν τον εχθρό.

Αλλά αυτοί πια γινήκανε φίλοι (но они уже стали друзьями). Ο Κυριαζής κι ο Θοδωρής. Πηδάγανε, παίζανε, όταν ευκαιρούσαν (прыгали, играли; когда были незаняты; *ευκαιρώ — быть свободным, незанятым; иметь свободное время, досуг*), σαν άντρας με άντρα (как мужчина с мужчиной).

Ο Κυριαζής τώρα κάτι μυρίστηκε (Кирьязис тогда что-то заподозрил; *μυρίζω — нюхать; пахнуть; μυρίζομαι — обонять, чуять; предчувствовать*). Κι είχε μια μάνα (и имел маму = и у него была мама). Την πάει την κοπέλα στο σπίτι του (приводит девушку в дом свой). Λέει:

— Μάνα, ξέρεις τίποτα; (мама, знаешь что-нибудь? = знаешь, что я тебе сейчас скажу?)

— Όχι, παιδάκι μου (нет, деточка моя).

Αλλά αυτοί πια γινήκανε φίλοι. Ο Κυριαζής κι ο Θοδωρής. Πηδάγανε, παίζανε, όταν ευκαιρούσαν, σαν άντρας με άντρα.

Ο Κυριαζής τώρα κάτι μυρίστηκε. Κι είχε μια μάνα. Την πάει την κοπέλα στο σπίτι του. Λέει:

— Μάνα, ξέρεις τίποτα;

— Όχι, παιδάκι μου.

— Θόδωρος, Θοδώρα (Тодорос, Тодора */первое имя мужское, а второе — женское, вариант Θεοδώρα/*), γυναικεία νούμερα έχει (женские размеры имеет; *το νούμερο — номер; размер /одежды/*)...

— Τι λες, παιδάκι μου (что /ты/ говоришь, деточка моя), δε βλέπεις θερίο παλικάρι (не видишь /разве, что/ богатырь парень; *το θερίο = το θηρίο — зверь; богатырь, великан*)!

Εκείνος πάλι το βράδυ, το πρωί (тот опять, вечером, утром):

— Θόδωρος, Θοδώρα, γυναικεία νούμερα έχει (Тодорос, Тодора, женские размеры имеет)...

— Θόδωρος, Θοδώρα, γυναικεία νούμερα έχει...

— Τι λες, παιδάκι μου, δε βλέπεις θερίο παλικάρι!

Εκείνος πάλι το βράδυ, το πρωί:

— Θόδωρος, Θοδώρα, γυναικεία νούμερα έχει...

Αφού δεν του 'βγαινε η ιδέα του παιδιού (поскольку не приходит идея сыну = поскольку сын ничего придумать не может), του λέει η μάνα του (ему говорит мама его):

— Θα τον πάρεις τον Θοδωρή να πάτε να πηδηχτέ (возьмешь Тодороса пойти попрыгать; *πηδώ*) κι εκεί θα καταλάβεις αν είναι γυναίκα (и там поймешь, если /это/ женщина).

Πάνε, λοιπόν, να πηδήξουνε (идут, итак, попрыгать).

«Έλα (сюда / ко мне), ευχή του πατέρα μου (благословение отца моего), έλα, ευχή του πατέρα μου», η κοπέλα πήγε δύο μέτρα μπροστά από κείνον (девушка ушла на два метра вперед от него = девушка прыгнула на два метра дальше него). Εκαλούσε πάντοτε την ευχή του πατέρα της (призывала всё время благословение отца ее).

Αφού δεν του 'βγαινε η ιδέα του παιδιού, του λέει η μάνα του:

— Θα τον πάρεις τον Θοδωρή να πάτε να πηδηχτέ κι εκεί θα καταλάβεις αν είναι γυναίκα.

Πάνε, λοιπόν, να πηδήξουνε.

«Έλα, ευχή του πατέρα μου, έλα, ευχή του πατέρα μου», η κοπέλα πήγε δύο μέτρα μπροστά από κείνον. Εκαλούσε πάντοτε την ευκή του πατέρα της.

Γυρίσανε πίσω (вернулись назад).

— Τι είδες, παιδάκι μου; (что /ты/ увидел, деточка моя?)

— Τι να δω, λέει, επήγε μπροστά από μένα (что мне увидеть — ей говорит — ушел вперед меня = прыгнул дальше меня).

— Δε σου λέω 'γώ, παιδάκι μου (/разве я/ тебе не говорю, деточка моя), ότι αυτό είναι παλικάρι που δεν υπάρχει όμοιο του; (что это парень, которому нет равных? *υπάρχω — быть, существовать*)

— Θόδωρος, Θοδώρα, μάνα, γυναικεία νούμερα έχει...

Γυρίσανε πίσω.

— Τι είδες, παιδάκι μου;

— Τι να δω, λέει, επήγε μπροστά από μένα.

— Δε σου λέω 'γώ, παιδάκι μου, ότι αυτό είναι παλικάρι που δεν υπάρχει όμοιο του;

— Θόδωρος, Θοδώρα, μάνα, γυναικεία νούμερα έχει...

— Μετά, του λέει (потому, — ему говорит /мать/), να πάτε να πεταχτέ το λιθάρι (пойдите побросать камни), κι άμα είναι γυναίκα (и если /это/ женщина), δε θα μπορεί να σε φτάσει (не сможет тебя догнать = не сможет бросить так же далеко, как ты).

Πάνε, πετάνε το λιθάρι (идут, бросают камни), «έλα, ευχή του πατέρα μου (приди, благословение отца моего)», μπροστά εκείνης (впереди ее /камень/)!

Γυρνάνε πίσω στη μάνα του (возвращаются назад к маме его). Του λέει τότε (ему говорит тогда):

— Ν' ανεβείτε σε μια σκάλα (поднимитесь на лестницу), κι άμα είναι γυναίκα, θα κουραστεί ν' ανέβει (и если /это/ женщина, устанет подниматься).

— Μετά, του λέει, να πάτε να πεταχτέ το λιθάρι, κι άμα είναι γυναίκα, δε θα μπορεί να σε φτάσει.

Πάνε, πετάνε το λιθάρι, «έλα, ευχή του πατέρα μου», μπροστά εκείνης!

Γυρνάνε πίσω στη μάνα του. Του λέει τότε:

— Ν' ανεβείτε σε μια σκάλα, κι άμα είναι γυναίκα, θα κουραστεί ν' ανέβει.

Πήγαν κι εκεί, πρώτη, ενίκησε (пошли и там, первая, победила). «Έλα, ευχή του πατέρα μου (приди, благословение отца моего)», πάλι η ευχή του πατέρα της κοντά της (опять благословение отца ее рядом с ней).

— Θόδωρος, Θοδώρα, γυναικεία νούμερα έχει, ξανά εκείνος (Тодорос, Тодора, женские размеры имеет, — снова /говорит/ он).

Για να του βγάλει την ιδέα (чтобы ему подать идею), «πάρ' τόνε», λέει ("возьми его", — говорит), «να πά' να κολυμπήσετε και θα τον δεις τι είναι (пойдите искупайтесь

и его увидишь, кто есть = и увидишь, кто он есть)», του λέει η μάνα του (ему говорит мама его).

Πήγαν κι εκεί, πρώτη, ενίκησε. «Έλα, ευχή του πατέρα μου», πάλι η ευχή του πατέρα της κοντά της.

— Θόδωρος, Θοδώρα, γυναικεία νούμερα έχει, ξανά εκείνος.

Για να του βγάλει την ιδέα, «πάρ' τόνε», λέει, «να πά' να κολυμπήσετε και θα τον δεις τι είναι», του λέει η μάνα του.

— Θοδωρή, του λέει, την Κυριακή θα πάμε να κολυμπήσουμε (Тодорос, — ему говорит /Кирьязис/ — в воскресенье пойдем купаться).

— Μετά χαράς, Κυριαζή, όπου θες (с удовольствием, Кирьязис, когда хочешь).

Εκείνη ετοιμάζει το στρατό (она готовит войско), ειδοποιεί τα παλικάρια της (предупреждает молодцев ее; *ειδοποιώ — уведомлять; сообщать*):

— Την τάδε μέρα, λέει (в такой-то день, — говорит), θα 'σαστε όλοι έτοιμοι (будьте все готовые), θα φύγουμε, θα δραπετεύσουμε (убежим, удерем).

— Θοδωρή, του λέει, την Κυριακή θα πάμε να κολυμπήσουμε.

— Μετά χαράς, Κυριαζή, όπου θες.

Εκείνη ετοιμάζει το στρατό, ειδοποιεί τα παλικάρια της:

— Την τάδε μέρα, λέει, θα 'σαστε όλοι έτοιμοι, θα φύγουμε, θα δραπετεύσουμε.

Την παίρνει λοιπόν ο Κυριαζής (ее берет, итак, Кирьязис), πάνε στη θάλασσα, λέει (идут к морю, говорит):

— Γδύσου (раздевайся), Θοδωρή, γδύσου, Κυριαζή, γδύσου, Κυριαζή, γδύσου, Θοδωρή.

Γδιέται ο Κυριαζής, πέφτει στη θάλασσα (раздевается Кирьязис, падает в море = бросается в море). Καβαλάει τ' άλογο αυτή και του λέει (садится на лошадь она и ему говорит):

— Γεια σου (здравствуй)! Θόδωρος μπήκα και Θοδώρα βγήκα (Тодоросом /я/ пришел и Тодорой ушел)!

Την παίρνει λοιπόν ο Κυριαζής, πάνε στη θάλασσα, λέει:

— Γδύσου, Θοδωρή, γδύσου, Κυριαζή, γδύσου, Κυριαζή, γδύσου, Θοδωρή.

Γδιέται ο Κυριαζής, πέφτει στη θάλασσα. Καβαλάει τ' άλογο αυτή και του λέει:

— Γεια σου! Θόδωρος μπήκα και Θοδώρα βγήκα!

Από πίσω κι ο στρατός της (сзади = за ней и войско ее). Ώσπου να βγει κείνος από τη θάλασσα (пока выходил он из моря), να φορέσει τα παντελόνια του (пока надевал штаны свои), έγινε άρατη αυτή (стала невидимая она = ее уж и след простыл; *άρατος — исчезнувший, невидимый*). Ποιος την είδε (кто ее видел)! Γύρισε σπίτι αυτός, κλάμα, κακό (вернулся домой он, плач, беда)...

— Δε σου είπα 'γώ (/разве/ не говорил тебе я), της λέει της μάνας του (говорит /он/ маме своей), ότι είναι γυναίκα; (что /это/ девушка?) απαρηγόρητος ο Κυριαζής (безутешный Кирьязис).

Την είχε ερωτευτεί (/он/ в нее влюбился; *ο έρωτας — любовь*).

Από πίσω κι ο στρατός της. Ώσπου να βγει κείνος από τη θάλασσα, να φορέσει τα παντελόνια του, έγινε άρατη αυτή. Ποιος την είδε! Γύρισε σπίτι αυτός, κλάμα, κακό...

— Δε σου είπα 'γώ, της λέει της μάνας του, ότι είναι γυναίκα; απαρηγόρητος ο Κυριαζής.

Την είχε ερωτευτεί.

— Σώπα, του λέει η μάνα του (замолчи, — ему говорит мама его; *σωπαίνω*), εγώ θα σε κάνω (я тебе сделаю = я тебе так всё устрою) να πά' να την πάρεις (чтобы /ты/ смог ее взять /в жены/).

— Μα πώς να πάω; (но как это у меня выйдет: "но как пойду?")

Κείνη πλια πήγε στον τόπο της (та /Тодора/ уже пошла на место свое = восвояси), την αγκάλιασε ο πατέρας της (ее обнял отец ее), χαρές, που κέρδισε τον πόλεμο (радости /мн. ч.; = все радовались/, что выиграла войну). Του λέει, το λοιπόν, η μάνα του (ему говорит, итак, мама его):

— Σώπα, του λέει η μάνα του, εγώ θα σε κάνω να πά' να την πάρεις.

— Μα πώς να πάω;

Κείνη πλια πήγε στον τόπο της, την αγκάλιασε ο πατέρας της, χαρές, που κέρδισε τον πόλεμο. Του λέει, το λοιπόν, η μάνα του:

— Θα πάρεις αδράχτια, σφοντύλια (возьмешь веретена, диски; *το σφοντύλι — вращательный диск веретена*), ό, τι εργάζονται οι γυναίκες (то, чем работают женщины) και θα πά' να πουλάς απόξω στο παλάτι (и пойдешь продавать у: "снаружи" дворца). Να πάρεις δαχτυλίδια και στολίδια (возьмешь кольца и украшения) από κείνα που αρέσουν στα κορίτσια (из тех, которые нравятся девушкам).

Την ώρα που έφευγε εκείνη με το στρατό της (в /тот/ момент, когда уходила она с войском ее), αυτός μέσα στη

θάλασσα βγάνει το δαχτυλίδι του (он в море снимает кольцо свое), της το πετάει (ей его кидает) και, καθώς γελούσε (и, поскольку /она/ улыбалась), την πήρε στο δόντι (ей взял в зуб = ей попал в зуб) και το δόντι της έγινε χρυσό (и зуб ее стал золотым).

— Θα πάρεις αδράχτια, σφοντύλια, ό, τι εργάζονται οι γυναίκες και θα πά' να πουλάς απόξω στο παλάτι. Να πάρεις δαχτυλίδια και στολίδια από κείνα που αρέσουν στα κορίτσια.

Την ώρα που έφευγε εκείνη με το στρατό της, αυτός μέσα στη θάλασσα βγάνει το δαχτυλίδι του, της το πετάει και, καθώς γελούσε, την πήρε στο δόντι και το δόντι της έγινε χρυσό.

Εφόρεσε, το λοιπόν, εκείνος διακονιαρίστικα (оделся, итак, он нищенски; *η διακονιά — нищенство, попрошайничество*) και πήγε από κάτω απ' το παλάτι (и пришел вниз ко дворцу = под окна дворца). Πούλαγε δαχτυλίδια κι ό, τι γυναικείο είχε (продавал кольца и что женское имел = и что у него было для женщин). Βγήκε τότε εκείνη στο παράθυρο (подошла тогда она к окну). Λέει (говорит):

— Πόσο τα δίνετε, καλέ; (сколько это стоит, мил /человек/?: “сколько за это даете”)

Εφόρεσε, το λοιπόν, εκείνος διακονιαρίστικα και πήγε από κάτω απ' το παλάτι. Πούλαγε δαχτυλίδια κι ό, τι γυναικείο είχε. Βγήκε τότε εκείνη στο παράθυρο. Λέει:

— Πόσο τα δίνετε, καλέ;

Μόλις την είδε κείνος από κάτω (едва ее увидел он снизу), στάθηκε η καρδιά του (остановилось = замерло сердце его). Της λέει (ей говорит):

— Δεν τα δίνουμε με λεφτά (это не /про/даем за деньги).

— Με τι τα δίνετε; (за что это /про/даете?)

— Για γέλια, για χαρχάτουρα (за смех, за хохот), για ένα χρυσό δοντάκι (за золотой зубик).

Μόλις την είδε κείνος από κάτω, στάθηκε η καρδιά του. Της λέει:

— Δεν τα δίνουμε με λεφτά.

— Με τι τα δίνετε;

— Για γέλια, για χαρχάτουρα, για ένα χρυσό δοντάκι.

— Άιντε να κοιμηθείς (иди поспи), του λέει (ему говорит), που ξέρεις κι εσύ (который знаешь и ты = ты, который знаешь) το χρυσό δοντάκι (/о/ золотом зубике)! Έλα από κει (иди оттуда /оттуда сюда, к нам/) να πάρουμε, του λέει, κουρελή (возьмем /купим/ — ему говорит, бродяга; *ο κουρελής — оборванец, бродяга*)!

Πάει από κει ο Κυριαζής (уходит оттуда Кирьязис). Λέει (говорит):

— Τα δίνω με στάρι (это продаю за пшеницу) και με τίποτ' άλλο για λεφτά (и не за что/-либо/ другое: “с ничем другим” в качестве денег).

— Άιντε να κοιμηθείς, του λέει, που ξέρεις κι εσύ το χρυσό δοντάκι! Έλα από κει να πάρουμε, του λέει, κουρελή!

Πάει από κει ο Κυριαζής. Λέει:

— Τα δίνω με στάρι και με τίποτ' άλλο για λεφτά.

Βγάζουν οι υπερέτριες (выходят служанки) να πά' να του δώκουνε στάρι (чтобы пойти ему дать пшеницу). Εκεί που κράταε τη σακούλα (когда держал мешочек) να του

ρίξουνε το στάρι (чтобы ему насыпали пшеницы), την κούναγε και χυνότανε το στάρι χάμω (им /мешочком/ взмахнул, и высыпался хлеб на землю; *κουνώ — качать; размахивать*). Κι αρχίναε κείνος και μάζωνε ένα σπυράκι (и начал он /собирать/ и подобрал зернышко), το έριχνε μες στη σακούλα (его бросил в мешочек). Έπαιρνε και τ' άλλο (взял = поднял и другое /зернышко/)... Ώσπου να πάρει το 'να (пока возьмет одно), του πέφταν δέκα (у него падают десять). Το 'κανε επίτηδες (это делал нарочно), μέχρι που σουρούπωσε (пока не стало смеркаться; *το σούρουπο — сумерки*)...

Βγάζουν οι υπερέτριες να πά' να του δώκουνε στάρι. Εκεί που κράταε τη σακούλα να του ρίξουνε το στάρι, την κούναγε και χυνότανε το στάρι χάμω. Κι αρχίναε κείνος και μάζωνε ένα σπυράκι, το το έριχνε μες στη σακούλα. Έπαιρνε και τ' άλλο... Ώσπου να πάρει το 'να, του πέφταν δέκα. Το 'κανε επίτηδες, μέχρι που σουρούπωσε...

— Βρε χριστιανέ μου (эй, мил человек: “эй, христианин мой”), του λεν (ему говорят), άσ' το να το φαν οι κότες (оставь его /зерно/ чтобы его съели куры), να σου ρίξουμ' άλλο (тебе насыплем другое)!

— Όχι, λέει (нет, — говорит), θέλω την πρώτη μου δικονίτσα (хочу первую мою нищенскую).

Ε, αφού τον είδαν κι έτσι (и, поскольку его увидели и так = поскольку увидели, что он в таком состоянии), τον άφησαν, ώσπου σουρούπωσε (его оставили, когда стемнело).

— Βρε χριστιανέ μου, του λεν, άσ' το να το φαν οι κότες, να σου ρίξουμ' άλλο!

— Όχι, λέει, θέλω την πρώτη μου δικονίτσα.

Ε, αφού τον είδαν κι έτσι, τον άφησαν, ώσπου σουρούπωσε.

— Σας παρακαλώ, λέει, να μείνω κι εγώ εδώ χάμου (вас прошу, — говорит, — пусть останусь и я тут на земле).

— Βάλτε τον, λέει, να κοιμηθεί (оставьте его, говорит, спать).

Εκείνου το μάτι του δούλευε (его глаз работал = следил) πού θα κοιμηθούν οι υπηρέτριες (когда заснут служанки), πού και πού (когда и когда)...

— Σας παρακαλώ, λέει, να μείνω κι εγώ εδώ χάμου.

— Βάλτε τον, λέει, να κοιμηθεί.

Εκείνου το μάτι του δούλευε πού θα κοιμηθούν οι υπηρέτριες, πού και πού...

Το 'χε η μάνα του δώσει όμως φάρμακα (его мама ему дала, однако, снадобья */лекарства/*), ένα βουλοκέρι (сургуч), που να τους αποκοιμίσει (которым чтобы их усыпить) και να μην ξυπνάνε (и чтобы не проснулись). Κι εκεί που αποκοιμήθηκαν (и там, где заснули), όλοι κόκαλο, κι εκείνη μαζί (все замершие/онемевшие, и она с /ними/), σηκώθηκε αυτός (поднялся он). Απόξω τον περίμεναν άνθρωποι με άλογα (снаружи его ждали люди с лошадьми), καβάληκε, την πήρε στην ποδιά του (сел верхом, ее положил: "взял" перед собой; *η ποδιά — склон /горы/*).

Το 'χε η μάνα του δώσει όμως φάρμακα, ένα βουλοκέρι, που να τους αποκοιμίσει και να μην ξυπνάνε. Κι εκεί που αποκοιμήθηκαν, όλοι κόκαλο, κι εκείνη μαζί, σηκώθηκε αυτός. Απόξω τον περίμεναν άνθρωποι με άλογα, καβάληκε, την πήρε στην ποδιά του.

Τόπο τον τόπο (место за местом /проезжая/), πήγε στη μάνα του (приехал к маме своей), χαρά πλια (радость уже), την έβαλε στο κρεβάτι (ее /царевну/ положил на кровать). Τρεις μέρες δεν είχε ανασηκωθεί η κοπέλα (три дня не поднималась девушка). Απέ την τρίτη μέρα άρχισε να ζωντανεύει (с третьего дня начала оживать).

Στον τόπο της Θοδώρας δεν είχανε κοκόρια (в месте Тодоры не имели петухов = там, где жила Тодора, не было петухов), στου Κυριαζή είχανε και λαλάγανε (в /месте/ Кирьязиса имели, и /петухи/ пели). Άκουσε κείνη έναν κόκορα που λάλησε και λέει (услышала она петуха, который пел, и говорит):

Τόπο τον τόπο, πήγε στη μάνα του, χαρά πλια, την έβαλε στο κρεβάτι. Τρεις μέρες δεν είχε ανασηκωθεί η κοπέλα. Απέ την τρίτη μέρα άρχισε να ζωντανεύει.

Στον τόπο της Θοδώρας δεν είχανε κοκόρια, στου Κυριαζή είχανε και λαλάγανε. Άκουσε κείνη έναν κόκορα που λάλησε και λέει:

— Σαν του κερατά του Κυριαζή (как негодяя Кирьязиса; *ο κερατάς — мошенник; подлец*) τα κοκορόπουλα λαλάνε (петушки поют).

Αυτός πλια δε βάσταξε απ' τη χαρά του (он уже не выдерживал от радости его) και της λέει (и ей говорит):

— Να το 'ξερες, κυρά μου (знай, госпожа моя), πως σ' έχω στην αγκαλιά μου (что тебя имею в объятиях моих)!

Κάνει έτσι (делает так), ανοίγει τα μάτια της (открывает глаза ее), μόλις είδε τον Κυριαζή (едва увидела Кирьязиса), μουγκάθηκε απ' την ντροπή (онемела от стыда; *ο μουγγός — немой; глухой*) κι απ' τη σκασίλα της γιατί την έκλεψε (и от огорчения своего, потому что ее украл = и от

огорчения из-за того, что он ее украл; *η σκάση / σκασίλα — большое горе, сильная неприятн*ость).

— Σαν του κερατά του Κυριαζή τα κοκορόπουλα λαλάνε.

Αυτός πλια δε βάσταξε απ' τη χαρά του και της λέει:

— Να το 'ξερες, κυρά μου, πως σ' έχω στην αγκαλιά μου!

Κάνει έτσι, ανοίγει τα μάτια της, μόλις είδε τον Κυριαζή, μουγκάθηκε απ' την ντροπή κι απ' τη σκασίλα της γιατί την έκλεψε.

Αρχινάει εκείνος (начинает тот):

— Χρυσή μου! Καλή μου! (золотая моя! милая моя!)

Την έκανε γυναίκα του (ее сделал женой его = своей), ένας χρόνος πέρασε (год прошел), εκείνη μουγκή (та = она немая).

— Βρε, αμάν, βρε (эй, сжалься: “пощада”, эй), 'γώ θα σε λατρεύω (я буду тебя обожать)! η πεθερά της, τίποτα (/говорит/ теща ее, /она же/ ничего)…

— Λοιπόν, του λέει η μάνα του (итак, — ему говорит мать его), παιδάκι μου (деточка моя), τι να την κάνουμε τώρα τη μουγκή; (что с ней будем делать теперь, с немой?) Να παντρευτείς, να πάρεις άλλη (женись, возьми /в жены/ другую). Σα βασιλόπουλο που είσαι (как царевичу, который /ты/ есть = тебе, как царевичу), δε σου πρέπει η μουγκή (тебе не подобает немая).

Αρχινάει εκείνος:

— Χρυσή μου! Καλή μου!

Την έκανε γυναίκα του, ένας χρόνος πέρασε, εκείνη μουγκή.

— Βρε, αμάν, βρε, 'γώ θα σε λατρεύω! η πεθερά της, τίποτα…

— Λοιπόν, του λέει η μάνα του, παιδάκι μου, τι να την κάνουμε τώρα τη μουγκή; Να παντρευτείς, να πάρεις άλλη. Σα βασιλόπουλο που είσαι, δε σου πρέπει η μουγκή.

Αποφασίζει πλια να παντρευτεί (решает уже жениться). Της το είπε της Θοδώρας πως θα παντρευτεί (сказал Тодоре, что женится), μα εκείνη δε μίλαγε καθόλου (но она не говорила вовсе). Φτιάνει φόρεμα νυφικό της δεύτερης (шьет: "изготовляет" платье свадебное второй /другой невесте/), φτιάνει κι εκείνης το ίδιο (шьет и той /царевне/ такое же), λαμπάδες, λούσα (свечи, наряды), ό, τι έφτιασε στην άλλη βασίλισσα κι εκείνης (то, что сделал для другой царицы, /сделал/ и ей).

Αποφασίζει πλια να παντρευτεί. Της το είπε της Θοδώρας πως θα παντρευτεί, μα εκείνη δε μίλαγε καθόλου. Φτιάνει φόρεμα νυφικό της δεύτερης, φτιάνει κι εκείνης το ίδιο, λαμπάδες, λούσα, ό, τι έφτιασε στην άλλη βασίλισσα κι εκείνης.

Πήγαν στην εκκλησία (пошли в церковь). Την πήρανε κι εκείνη (взяли /с собой/ и ее). Στεκόντουσαν η μια πλάι απ' την άλλη (стояли одна рядом с другой), οι δαντέλες κρεμόντουσαν ίσαμε δω κάτω (кружева висели до сих пор /досюда/ внизу = кружева свисали донизу), της δώκαν και τη λαμπάδα (ей дали и свечу), κείνη αμίλητη, όπως πάντα (она безмолвная, как всегда). Όπως ήταν αναμμένη η λαμπάδα (поскольку была зажженная свеча), έκαιγε τις δαντέλες απ' τα μανίκια της (подожгла кружева с рукавов ее).

Η άλλη, η καινούρια νύφη (другая, новая невеста), την κούναε (ей машет):

— Εκάη, βουβή, το χέρι σου! της λέει (обожгла, немая, руку твою = свою! — ей говорит).

Πήγαν στην εκκλησία. Την πήρανε κι εκείνη. Στεκόντουσαν η μια πλάι απ' την άλλη, οι δαντέλες κρεμόντουσαν ίσαμε δω κάτω, της δώκαν και τη λαμπάδα, κείνη αμίλητη, όπως πάντα. Όπως ήταν αναμμένη η λαμπάδα, έκαιγε τις δαντέλες απ' τα μανίκια της.

Η άλλη, η καινούρια νύφη, την κούναε:

— Εκάη, βουβή, το χέρι σου! της λέει.

Τη λέγαν πλια (ей говорят уже) βουβή κείνη που δε μίλαγε (немая она, которая не говорила). Δεν απαντούσε (не отвечала). Πίσω, τ' άλλο μανίκι (снова, другой рукав). Πάλι την κούναε η άλλη νύφη και της λέει (опять ей кивает другая невеста и ей говорит):

— Εκάη, βουβή, το χέρι σου (обожгла, немая, руку твою)!

Δε βάσταξε πλια η βουβή (не выдержала уже немая), τη βουτάει και την πετάει 'σα πέρα (ее хватает и ее бросает далеко).

Τη λέγαν πλια βουβή κείνη που δε μίλαγε. Δεν απαντούσε. Πίσω, τ' άλλο μανίκι. Πάλι την κούναε η άλλη νύφη και της λέει:

— Εκάη, βουβή, το χέρι σου!

Δε βάσταξε πλια η βουβή, τη βουτάει και την πετάει 'σα πέρα.

— Πού το βρήκες (где это нашла = с чего ты взяла), μωρ' συ, της λέει (эй ты, — ей говорит), να μου πάρεις τον άντρα (чтобы у меня взять мужа = что можешь отобрать у

меня мужа)! Εγώ τον έχω τόσα χρόνια (я его имею столько лет) κι έκανα υπομονή (и терпела; *η υπομονή — терпение; κάνω υπομονή — терпеть*). Εσύ δεν έχεις υπομονή (ты не имеешь терпения).

Ύστερα έγινε ο γάμος της με τον Κυριαζή (потом состоялась свадьба ее с Кирьязисом), κι από τότε ζήσανε καλά (и с тех пор жили хорошо) και ξαναβρήκε τη μιλιά της (и снова нашла речь ее = и снова обрела речь), κι εμείς καλύτερα (и мы /еще/ лучше)...

— Πού το βρήκες, μωρ' συ, της λέει, να μου πάρεις τον άντρα! Εγώ τον έχω τόσα χρόνια κι έκανα υπομονή. Εσύ δεν έχεις υπομονή.

Ύστερα έγινε ο γάμος της με τον Κυριαζή, κι από τότε ζήσανε καλά και ξαναβρήκε τη μιλιά της, κι εμείς καλύτερα...

Η βασίλισσα μυλωνού

(Царица-/жена/ мельника)

Ζούσε, μια φορά και έναν καίρο (жил, один раз и в одно время = жил да был однажды), σ' ένα μακρινό βασίλειο (в далеком царстве) ένας βασιλιάς με τη βασίλισσα (царь с царицей). Περνούσαν ζωή χαρισάμενη (вели /они/ жизнь прекрасную), όπως όλοι οι βασιλιάδες (как все цари). Μια μέρα (в один день = однажды) είχαν επισκέψεις (имели визиты = у них были гости). Ήρθε ο βασιλιάς απ' το γειτονικό βασίλειο (пришел царь из соседнего царства) με την ακολουθία του (с свитой своей), που είχαν βγει για κυνήγι (которые отправились на охоту). Η βασίλισσα καλοδέχτηκε (царица принимала; *καλοδέχομαι — гостеприимно принимать, встречать с радостью*) και περιποιήθηκε τους ξένους (и заботилась о гостях; *περιποιούμαι — ухаживать, окружать вниманием; гостеприимно принимать*).

Ζούσε, μια φορά και έναν καίρο σ' ένα μακρινό βασίλειο ένας βασιλιάς με τη βασίλισσα. Περνούσαν ζωή χαρισάμενη, όπως όλοι οι βασιλιάδες. Μια μέρα είχαν επισκέψεις. Ήρθε ο βασιλιάς απ' το γειτονικό βασίλειο με την ακολουθία του, που είχαν βγει για κυνήγι. Η βασίλισσα καλοδέχτηκε και περιποιήθηκε τους ξένους.

Έκανε όμως πολλή ζέστη και (было, однако, очень жарко, и), καθώς τους περιποιόταν (когда за ними ухаживала), έσταξε μια σταγόνα ιδρώτας απ' το μέτωπο της (капнула капля пота со лба ее; *στάζω*) στο κρασί του γείτονα βασιλιά (в вино соседа царя). Ο άντρας της

ντροπιάστηκε πολύ (муж ее стыдил очень; *η ντροπή — стыд*) κι έτσι, όπως ήταν και λίγο πιωμένος (и вот, так как был и немного пьян; *πίνω*), την έδιωξε τη δόλια κακώς απ' το παλάτι (ее прогнал бедняжку плохо из дворца), μπροστά στους ξένους (перед гостями). Άδικα οι ξένοι τον παρακαλούσαν (напрасно гости его просили) να τη συγχωρέσει (ее простить). Τίποτα ο βασιλιάς, αγύριστο κεφάλι (ничего царь = царь ни в какую, упрямая голова).

Έκανε όμως πολλή ζέστη και, καθώς τους περιποιόταν, έσταξε μια σταγόνα ιδρώτας απ' το μέτωπο της στο κρασί του γείτονα βασιλιά. Ο άντρας της ντροπιάστηκε πολύ κι έτσι, όπως ήταν και λίγο πιωμένος, την έδιωξε τη δόλια κακώς απ' το παλάτι, μπροστά στους ξένους. Άδικα οι ξένοι τον παρακαλούσαν να τη συγχωρέσει. Τίποτα ο βασιλιάς, αγύριστο κεφάλι.

Έφυγε η καημένη η βασίλισσα καταντροπιασμένη (ушла несчастная царица посрамленная; *η ντροπή*), με το κεφάλι σκυμμένο (с головой склоненной) και τα δάκρυα να τρέχουν ποτάμι (и слезы текут рекой). Περπάτησε, περπάτησε, μερόνυχτα ατελείωτα (шла, шла, дни и ночи бесконечные; *το μερόνυχτο: η μέρα — день + η νύχτα — ночь*). Τα ρούχα της πάλιωσαν και κουρελιάστηκαν (одежды ее износились и превратились в лохмотья; *παλιώνω — изнашиваться, ср. παλιός — старый; κουρελιάζω — рвать в клочки, превращать в лохмотья*), τα μαλλιά της μπλέχτηκαν (волосы ее спутались; *μπλέκω*) και τα γοβάκια της έλιωσαν (и туфельки ее износились). Με ζητιάνα έμοιαζε παρά με βασίλισσα (на нищенку похожа была /больше/, чем на царицу). Ένα σούρουπο, τα μονοπάτια την έβγαλαν σ' ένα νερόμυλο (в сумерках тропинки ее привели к водяной мельнице; *ο*

νερόμυλος: το νερό — вода + ο μύλος — мельница). Έσκυψε στο ρυάκι να πλυθεί (нагнулась /она/ к ручью, чтобы помыться; *σκύβω; πλύνω*) και τότε την είδε ο μυλωνάς (и тогда ее увидел мельник).

Έφυγε η καημένη η βασίλισσα καταντροπιασμένη, με το κεφάλι σκυμμένο και τα δάκρυα να τρέχουν ποτάμι. Περπάτησε, περπάτησε, μερόνυχτα ατελείωτα. Τα ρούχα της πάλιωσαν και κουρελιάστηκαν, τα μαλλιά της μπλέχτηκαν και τα γοβάκια της έλιωσαν. Με ζητιάνα έμοιαζε παρά με βασίλισσα. Ένα σούρουπο, τα μονοπάτια την έβγαλαν σ' ένα νερόμυλο. Έσκυψε στο ρυάκι να πλυθεί και τότε την είδε ο μυλωνάς.

— Τι γυρεύεις, κυρά μου (что ищешь, госпожа моя = зачем ты пришла), τέτοια ώρα στα μέρη μας; (в такое время в нашу местность?) τη ρώτησε αφού κατάλαβε πως ήταν ξένη (ее спросил, когда понял, что /она/ была чужестранка).

— Έχασα το δρόμο μου (потеряла дорогу мою), του αποκρίθηκε εκείνη (ему ответила та).

— Κάτσε (садись) να περάσεις εδώ τη νύχτα (проведи здесь ночь), είπε ο μυλωνάς (сказал мельник), που πρόσεξε την ομορφάδα της (который заметил красоту ее) και την αρχοντιά της (и благородный вид ее; *η αρχοντιά — благородство, знатность; ср. ο άρχοντας*).

Κι η βασίλισσα έμεινε (и царица осталась) για να περάσει τη νύχτα στο μύλο (провести ночь на мельнице).

— Τι γυρεύεις, κυρά μου, τέτοια ώρα στα μέρη μας; τη ρώτησε αφού κατάλαβε πως ήταν ξένη.

— Έχασα το δρόμο μου, του αποκρίθηκε εκείνη.

— Κάτσε να περάσεις εδώ τη νύχτα, είπε ο μυλωνάς, που πρόσεξε την ομορφάδα της και την αρχοντιά της.

Κι η βασίλισσα έμεινε για να περάσει τη νύχτα στο μύλο.

— Και για πού με το καλό; (и куда /ты идешь/ в добрый час? *με το καλό — счастливого пути; всего вам хорошего*) τη ρώτησε ξανά ο μυλωνάς (ее спросил снова мельник), που τον έτρωγε η περιέργεια (которого съедало любопытство).

Η άμοιρη η βασίλισσα άρχισε να κλαίει (несчастная */ср. η μοίρα — судьба/* царица начала плакать).

— Δεν έχω πού να πάω (не имею, куда пойти = мне некуда пойти). Μ' έδιωξε ο άντρας μου απ' το σπίτι (меня выгнал муж мой из дома) κι έχω κι ένα παιδί στην κοιλιά μου (и имею и ребенка в животе моем). Καλύτερα να πέσω στο ποτάμι να πνιγώ (лучше броситься в реку и утонуть; *πέφτω — падать, упасть; πνίγω — душить, отсюда — тонуть*).

— Άκου να πνιγείς (еще чего — топиться)! Κι αν σ' έδιωξε ο άντρας σου ο άμυαλος (и раз тебя прогнал муж твой глупый; *άμυαλος — досл.: безмозглый; το μυαλό — мозг; разум*), εγώ σε θέλω για γυναίκα μου (я хочу, чтоб ты была моей женой: “я тебя хочу для жены”) και κυρά μου στο μύλο (и госпожой моей на мельнице). Άρχοντας δεν είμαι (я не правитель), μα δε θα δυστυχήσεις μαζί μου (но /ты/ не будешь несчастной со мной), της είπε ο μυλωνάς (ей сказал мельник).

— Και για πού με το καλό; τη ρώτησε ξανά ο μυλωνάς, που τον έτρωγε η περιέργεια.

Η άμοιρη η βασίλισσα άρχισε να κλαίει.

— Δεν έχω πού 'να πάω. Μ' έδιωξε ο άντρας μου απ' το σπίτι κι έχω κι ένα παιδί στην κοιλιά μου. Καλύτερα να πέσω στο ποτάμι να πνιγώ.

— Άκου να πνιγείς! Κι αν σ' έδιωξε ο άντρας σου ο άμυαλος, εγώ σε θέλω για γυναίκα μου και κυρά μου στο μύλο. Άρχοντας δεν είμαι, μα δε θα δυστυχήσεις μαζί μου, της είπε ο μυλωνάς.

Η άμοιρη δέχτηκε να γίνει γυναίκα του (несчастная согласилась стать женой его; *δέχομαι*) κι έτσι από βασίλισσα έγινε μυλωνού (и так из царицы стала мельничихой: "/женой/ мельника"). Τα χρόνια πέρασαν (годы шли) κι η βασίλισσα, εκτός απ' το βασιλόπουλο που γέννησε (и царица, кроме царевича, который родился), έκανε κι άλλα δυο παιδιά με το μυλωνά (родила: "сделала" и других двух детей с мельником). Ήταν όμως άτυχη (была, однако, несчастна; *ср. η τύχη — судьба*) γιατί ο μυλωνάς πέθανε (потому что мельник умер) και την άφησε να τα μεγαλώσει μοναχή της (и ее оставил их растить одной). Τα 'βαλε τα παιδιά στη δουλειά (бросила детей в работу = дети тоже стали работать). Κουβαλούσαν τα σακιά με το αλεύρι (таскали мешки с мукой), φόρτωναν, ξεφόρτωναν τ' αλέσματα (погружали, разгружали помолотое) και το βράδυ έπαιζαν (и вечером = по вечерам играли), όπως κάνουν όλα τα παιδιά (как делают все дети).

Η άμοιρη δέχτηκε να γίνει γυναίκα του κι έτσι από βασίλισσα έγινε μυλωνού. Τα χρόνια πέρασαν κι η βασίλισσα, εκτός απ' το βασιλόπουλο που γέννησε, έκανε κι άλλα δυο παιδιά με το μυλωνά. Ήταν όμως άτυχη γιατί ο μυλωνάς πέθανε και την άφησε να τα μεγαλώσει μοναχή της. Τα 'βαλε τα παιδιά στη δουλειά. Κουβαλούσαν τα σακιά με το αλεύρι, φόρτωναν, ξεφόρτωναν τ' αλέσματα και το βράδυ έπαιζαν, όπως κάνουν όλα τα παιδιά.

Τα δύο, τα μικρότερα (два, младшие), τα 'βρισκαν μια χαρά (это находили прекрасно = прекрасно проводили время) στο παιχνίδι (в игре). Τσαλαβουτούσαν στα λασπόνερα (шлепали по грязной воде; *τσαλαβουτώ — шлепать, ходить по грязи; το λασπονέρι — мутная, грязная вода; η λάσπη — грязь, месиво*), έπαιζαν στο χώμα (играли на земле), αλευρώνονταν με το αλεύρι (пачкались мукой). Το μεγάλο όμως ήταν αλλιώτικο (старший, однако, был другой). Ήταν αρχηγός (/он/ был главный */лидер/; ο αρχηγός — вождь, лидер, глава*). Του άρεσε να κάνει το βασιλιά (ему нравилось изображать царя: "делать царя"), να πηγαίνει με τ' άλογο του να πολεμάει (ехать на коне своем воевать), να φοράει στο κεφάλι του τη σκούφια του μυλωνά (носить на голове своей шапку мельника) και να λέει τάχα πως είναι κορώνα (и говорить якобы, что /это/ корона = и говорить, что это якобы корона). Η αλήθεια είναι πως ήταν πολύ όμορφο (правда, что он был очень красивый = он, на самом деле, был очень красивый). Σωστό πριγκιπόπουλο (настоящий молодой принц; *ο πρίγκιπας — принц*).

Τα δύο, τα μικρότερα, τα 'βρισκαν μια χαρά στο παιχνίδι. Τσαλαβουτούσαν στα λασπόνερα, έπαιζαν στο χώμα, αλευρώνονταν με το αλεύρι. Το μεγάλο όμως ήταν αλλιώτικο. Ήταν αρχηγός. Του άρεσε να κάνει το βασιλιά, να πηγαίνει με τ' άλογο του να πολεμάει, να φοράει στο κεφάλι του τη σκούφια του μυλωνά και να λέει τάχα πως είναι κορώνα. Η αλήθεια είναι πως ήταν πολύ όμορφο. Σωστό πριγκιπόπουλο.

Η δόλια η μάνα το 'βλεπε (бедная мать это видела) και σπάραζε η ψυχή της (и разрывалась душа ее). Όμως ποτέ δεν του είπε κουβέντα για τον πατέρα του (однако никогда

ему не сказала ни слова об отце его; *η κουβέντα — разговор, бесвда*). Δεν ήθελε να το βάλει να μαλώσει (не хотела его бросать ссориться = не хотела его подталкивать к ссорам) με τ' αδέρφια του (с братьями его).

Έτσι περνούσε ο καιρός (так проходило время), ώσπου μια μέρα (до тех пор, пока однажды) πέρασε απ' το μύλο ο βασιλιάς του γειτονικού βασιλείου (проходил мимо мельницы царь соседнего царства), εκείνος που 'χε πάει επίσκεψη (тот, который приходил в гости) κι έπεσε μια σταγόνα απ' τον ιδρώτα της βασίλισσας στο κρασί του (и упала капля пота царицы в вино его). Είχε βγει για κυνήγι (/он/ пошел на охоту) και τον έπιασε η νύχτα (и его застигла ночь; *πιάνω — брать, поймать*).

Η δόλια η μάνα το 'βλεπε και σπάραζε η ψυχή της. Όμως ποτέ δεν του 'πε κουβέντα για τον πατέρα του. Δεν ήθελε να το βάλει να μαλώσει με τ' αδέρφια του.

Έτσι περνούσε ο καιρός, ώσπου μια μέρα πέρασε απ' το μύλο ο βασιλιάς του γειτονικού βασιλείου, εκείνος που 'χε πάει επίσκεψη κι έπεσε μια σταγόνα απ' τον ιδρώτα της βασίλισσας στο κρασί του. Είχε βγει για κυνήγι και τον έπιασε η νύχτα.

Άκουσε τις φωνές των παιδιών και πλησίασε (/он/ услышал голоса детей и приблизился). Είδε τότε τα τρία παιδιά (увидел тогда трех детей) και το μάτι του καρφώθηκε στο μεγάλο (и глаз его = взгляд его впился в большого = старшего; *καρφώνω — вонзать; пристально смотреть, впиваться взглядом*). Τι ήταν αυτό που έβλεπε (что же он увидел: “что было то, что увидел”)! Ίδιος ο βασιλιάς, ο πατέρας του (вылитый царь, отец его)! Ίδιος κι απαράλλαχτος (вылитый и точно такой же). Και πάνω στη σαστιμάρα του (и во время его смятения; *πάνω — сверху;*

во время чего-либо), να σου κι η μυλωνού (вот тебе и мельничиха). Πού να τη γνωρίσει (если бы /он/ ее узнал)!

— Κυρά μου, της λέει (госпожа моя, — ей говорит), είναι δικά σου τούτα τα παλικάρια; (твои эти ребята?)

— Δικά μου είναι, άρχοντα μου (мои, господин мой), αποκρίθηκε η μυλωνού, δίχως να τον γνωρίσει κι αυτή (ответила мельничиха, без /того/, чтобы его узнать и она = тоже не узнав его).

Άκουσε τις φωνές των παιδιών και πλησίασε. Είδε τότε τα τρία παιδιά και το μάτι του καρφώθηκε στο μεγάλο. Τι ήταν αυτό που έβλεπε! Ίδιος ο βασιλιάς, ο πατέρας του! Ίδιος κι απαράλλαχτος. Και πάνω στη σαστιμάρα του, να σου κι η μυλωνού. Πού να τη γνωρίσει!

— Κυρά μου, της λέει, είναι δικά σου τούτα τα παλικάρια;

— Δικά μου είναι, άρχοντα μου, αποκρίθηκε η μυλωνού, δίχως να τον γνωρίσει κι αυτή.

— Και ποιος είν' ο πατέρας τους, ο άντρας σου; (А кто отец их, муж твой?)

Η μυλωνού κοκκίνισε (мельничиха покраснела).

— Ο άντρας μου πέθανε, άρχοντα μου, μόνη μου (муж мой умер, господин мой, одна /я/).

— Τούτο όμως, το μεγάλο (этот, однако, старший), κυρά μου, μοιάζει από άλλη γενιά (госпожа моя, похож /на ребенка/ из другого рода). Μοιάζει από γενιά βασιλική (похож /на ребенка/ из рода царского).

Τότε η μυλωνού δάκρυσε (тогда мельничиха заплакала).

— Θα σου πω, άρχοντα μου (я тебе расскажу, господин мой), τη μοίρα μου την κακιά (судьбу свою злую), μα θα μου δώσεις όρκο (но /ты/ мне дашь клятву) πως δε θα πεις

ποτέ και πουθενά (что не расскажешь никогда и нигде) όσα θ' ακούσεις (что бы ты ни услышал: "сколько услышишь").

— Και ποιος είν' ο πατέρας τους, ο άντρας σου;

Η μυλωνού κοκκίνισε.

— Ο άντρας μου πέθανε, άρχοντα μου, μόνη μου.

— Τούτο όμως, το μεγάλο, κυρά μου, μοιάζει από άλλη γενιά. Μοιάζει από γενιά βασιλική.

Τότε η μυλωνού δάκρυσε.

— Θα σου πω, άρχοντα μου, τη μοίρα μου την κακιά, μα θα μου δώσεις όρκο πως δε θα πεις ποτέ και πουθενά όσα θ' ακούσεις.

Κι ο βασιλιάς της έδωσε όρκο (и царь ей дал клятву) κι η βασίλισσα του είπε για την κακή της μοίρα (и царица ему рассказала о злой своей судьбе). Κι έτσι (и вот) όπως μιλούσε (пока говорила) δεν κατάλαβε πως το παιδί της το μεγάλο (не поняла, что сын ее старший; *το παιδί — ребенок; мальчик; подросток; юноша; сын, дочь*) είχε κρυφτεί και, αφού τ' άκουσε όλα (спрятался и, когда услышал все), έμαθε ποιος είναι ο πατέρας του (узнал, кто отец его). Μόλις τέλειωσε την ιστορία της (как только /она/ закончила историю ее), ο βασιλιάς της είπε ποιος ήταν (царь ей сказал, кто /он/ был) και βάλθηκε να τη βοηθήσει (и бросился/устремился ей помочь).

Κι ο βασιλιάς της έδωσε όρκο κι η βασίλισσα του είπε για την κακή της μοίρα. Κι έτσι όπως μιλούσε δεν κατάλαβε πως το παιδί της το μεγάλο είχε κρυφτεί και, αφού τ' άκουσε όλα, έμαθε ποιος είναι ο πατέρας του. Μόλις τέλειωσε την ιστορία της, ο βασιλιάς της είπε ποιος ήταν και βάλθηκε να τη βοηθήσει.

— Θέλω μόνο να μου δώσεις δέκα φλουριά (хочу только, чтобы /ты/ мне дал десять золотых монет), πετάχτηκε το παιδί (выбежал мальчик; *πετιέμαι — бросаться; выскакивать; вмешиваться*), που τα 'χε μάθει όλα (который узнал все).

— Τι τα θες τα φλουριά, παιδί μου; (зачем /ты/ хочешь монеты, дитя мое?) Άσ' το να πάει στην ευχή (пусть все идет своим чередом; *η ευχή — желание; благословение*) και κάτσε να ζήσεις εδώ (и сядь жить здесь = и оставайся жить здесь) με τ' αδέρφια σου (с братьями твоими), παρακάλεσε η μάνα του (попросила мама его).

— Θα σε βοηθήσω (/я/ тебе помогу), θα σου δώσω ό, τι μου ζητήσεις (/я/ тебе дам то, что у меня попросишь), πετάχτηκε ο βασιλιάς και του 'δωσε τα δέκα φλουριά (вмешался царь и ему дал десять монет).

— Θέλω μόνο να μου δώσεις δέκα φλουριά, πετάχτηκε το παιδί, που τα 'χε μάθει όλα.

— Τι τα θες τα φλουριά, παιδί μου; Άσ' το να πάει στην ευχή και κάτσε να ζήσεις εδώ με τ' αδέρφια σου, παρακάλεσε η μάνα του.

— Θα σε βοηθήσω, θα σου δώσω ό, τι μου ζητήσεις, πετάχτηκε ο βασιλιάς και του 'δωσε τα δέκα φλουριά.

Το παιδί τα πήρε και τους αποχαιρέτησε (мальчик их /монеты/ взял и с ними /царем и матерью/ простился):

— Υπόσχομαι στο λόγο μου και στην τιμή μου (обещаю словом своим и честью своей), πως θα φέρω εδώ το βασιλιά πατέρα μου (что притащу сюда царя, отца моего; *φέρω — нести*) να πέσει γονατιστός στα πόδια σου (чтобы упал, коленопреклоненный, к ногам тво-

им), είπε στη μάνα του κι έφυγε (сказал матери своей и ушел).

Το παιδί τα πήρε και τους αποχαιρέτησε:

— Υπόσχομαι στο λόγο μου και στην τιμή μου, πως θα φέρω εδώ το βασιλιά πατέρα μου να πέσει γονατιστός στα πόδια σου, είπε στη μάνα του κι έφυγε.

Την άλλη μέρα (на следующий день) έφτασε στην πολιτεία (прибыл в город) και πήγε κατευθείαν στο χαλκουργείο (и пошел прямо в мастерскую медника; *ср. ο χαλκός — медь*). Παράγγειλε σ' ένα μπακιρτζή (заказал у медника) να του φτιάσει ένα τσουβάλι κριθάρι χάλκινο (чтобы /он/ ему сделал мешок ячменя медный), τριπλό στο μέγεθος απ' το κανονικό (тройной по величине от /по сравнению с/ обычного; *ο κανόνας — правило, закон*). Ο μπακιρτζής του το 'φτιαξε (медник ему его сделал), τον πλήρωσε με τα φλουριά (ему /меднику/ заплатил золотыми монетами) και τράβηξε για το χάνι (и притащил на постоялый двор; *τραβώ*) με το κριθάρι στο δισάκι του (с ячменем в котомке своей). Ξεπέζεψε απ' το γαϊδούρι του (спешился с осла своего; *πεζός — пеший*) κι άφησε χάμω το δισάκι (и поставил на землю котомку) για να φαίνεται από μέσα το κριθάρι (чтобы был виден изнутри ячмень).

Την άλλη μέρα έφτασε στην πολιτεία και πήγε κατευθείαν στο χαλκουργείο. Παράγγειλε σ' ένα μπακιρτζή να του φτιάσει ένα τσουβάλι κριθάρι χάλκινο, τριπλό στο μέγεθος απ' το κανονικό. Ο μπακιρτζής του το 'φτιαξε, τον πλήρωσε με τα φλουριά και τράβηξε για το χάνι με το κριθάρι στο δισάκι του. Ξεπέζεψε απ' το γαϊδούρι του κι άφησε χάμω το δισάκι για να φαίνεται από μέσα το κριθάρι.

— Θέλω δυο οκάδες κριθάρι (хочу две оки[1] зерна) για το γάιδαρο μου (для осла моего), παράγγειλε στο χαντζή (заказал у хозяина; *ο χαν(ι)τζής — содержатель постоялого двора*).

— Μα εσύ έχεις ένα σωρό κριθάρι στο δισάκι (но ты имеешь кучу ячменя в котомке; *ο σωρός — куча, груда; масса, множество*), αποκρίθηκε εκείνος (ответил тот).

— Α! Αυτό δεν είναι για το γαϊδούρι (это не для осла). Δεν το βλέπεις (/разве/ не видишь) πόσο χοντρό είναι (какой толстый)! Το 'χω για σπορά (его /мешок с ячменем/ имею для посева). Σαν το σπείρεις (когда его посеешь), παίρνεις τριπλή σοδειά απ' το κανονικό (получишь тройной урожай от /по сравнению с/ обычного)!

— Θέλω δυο οκάδες κριθάρι για το γάιδαρο μου, παράγγειλε στο χαντζή.

— Μα εσύ έχεις ένα σωρό κριθάρι στο δισάκι, αποκρίθηκε εκείνος.

— Α! Αυτό δεν είναι για το γαϊδούρι. Δεν το βλέπεις πόσο χοντρό είναι! Το 'χω για σπορά. Σαν το σπείρεις, παίρνεις τριπλή σοδειά απ' το κανονικό!

Πες, πες (мало-помалу), η φήμη γιά το κριθάρι έφτασε και στο παλάτι (молва о ячмене дошла и до дворца), στ' αυτί του βασιλιά (до ушей царя). Στέλνει αμέσως τη φρουρά του (посылает тотчас стражу свою) και του φέρνουν το παιδί μπροστά του (и ему приводят мальчика перед ним = непосредственно ему, ему на глаза). Ο βασιλιάς έμεινε με το στόμα ανοιχτό (царь остался с ртом открытым = царь открыл рот /от удивления/) μόλις αντίκρισε το παιδί (едва увидел его; *αντικρίζω — находиться напротив; видеть,*

[1] Η οκά — ока, мера веса (1280 г.)

замечать; сталкиваться лицом к лицу). Σαν να 'βλεπε τον εαυτό του (как будто увидел самого себя) στα νιάτα του (в юности своей)! Αλλά ο νους του δεν πήγε τόσο μακριά (но ум его не пошел так далеко).

— Πόσα θες για το κριθάρι σου; (сколько /ты/ хочешь за ячмень свой?) τον ρώτησε (его спросил /царь/).

— Βασιλιά μου (царь мой), είπε το παιδί κοιτάζοντας τον κατάματα (сказал юноша, смотрящий ему прямо в глаза; *ср. το μάτι — глаз*), το κριθάρι αυτό δεν είναι σαν τ' άλλα (ячмень этот не /такой/, как остальные). Δεν μπορεί να το σπείρει όποιος κι όποιος (не может его сеять кто попало; *όποιος — всякий, каждый*).

Πες, πες, η φήμη για το κριθάρι έφτασε και στο παλάτι, στ' αυτί του βασιλιά. Στέλνει αμέσως τη φρουρά του και του φέρνουν το παιδί μπροστά του. Ο βασιλιάς έμεινε με το στόμα ανοιχτό μόλις αντίκρισε το παιδί. Σαν να 'βλεπε τον εαυτό του στα νιάτα του! Αλλά ο νους του δεν πήγε τόσο μακριά.

— Πόσα θες για το κριθάρι σου; τον ρώτησε.

— Βασιλιά μου, είπε το παιδί κοιτάζοντας τον κατάματα, το κριθάρι αυτό δεν είναι σαν τ' άλλα. Δεν μπορεί να το σπείρει όποιος κι όποιος.

— Πώς δεν μπορεί; (Как не может) Δηλαδή τι τρόπο χρειάζεται; (И в каком же способе он нуждается? *Δηλαδή — то есть, а именно; значит; τι δηλαδή — что же?*)

— Πρέπει να το σπείρουν άνθρωποι (нужно, чтобы его сеяли люди) που δε χύνουν στάλα ιδρώτα (которые не льют капли пота = которые не проливает ни капли пота). Αλλιώς κλουβιάζει και δε φυτρώνει (иначе портится и не прорастает; *φυτρώνω — прорастать, давать ростки*).

— Αυτό δε γίνεται (этого не бывает)! Δεν υπάρχουν τέτοιοι άνθρωποι (не существуют такие люди)! Ακόμα και εγώ (даже и я; *άκομα — еще; άκομα και — даже*), που είμαι βασιλιάς (который царь = а я ведь царь), δεν μπορώ να το καταφέρω (не могу этого добиться; *καταφέρνω — добиваться, справляться*)!

— Βλέπεις, βασιλιά μου (видишь, царь мой), πως κι εσύ ακόμα που 'σαι βασιλιάς (что даже ты, который царь) δεν μπορείς να τα καταφέρεις; (не можешь с этим справиться?) Τη δόλια τη μάνα μου όμως, τη βασίλισσα (бедную маму мою, однако, царицу), για μια στάλα ιδρώτα την έδιωξες απ' το παλάτι (за одну каплю пота ее прогнал из дворца)!

— Πώς δεν μπορεί; Δηλαδή τι τρόπο χρειάζεται;

— Πρέπει να το σπείρουν άνθρωποι που δε χύνουν στάλα ιδρώτα. Αλλιώς κλουβιάζει και δε φυτρώνει.

— Αυτό δε γίνεται! Δεν υπάρχουν τέτοιοι άνθρωποι! Ακόμα κι εγώ, που είμαι βασιλιάς, δεν μπορώ να το καταφέρω!

— Βλέπεις, βασιλιά μου, πως κι εσύ ακόμα που 'σαι βασιλιάς δεν μπορείς να τα καταφέρεις; Τη δόλια τη μάνα μου όμως, τη βασίλισσα, για μια στάλα ιδρώτα την έδιωξες απ' το παλάτι!

Αυτά είπε το παιδί (это сказал юноша) κι ο βασιλιάς δάκρυσε κι έσκυψε (и царь заплакал и склонил /голову/; *σκύβω — гнуть, сгибать; σκύβω το κεφάλι — склонять голову; потупиться, понуриться*) και τ' αγκάλιασε (и его обнял). Και πήραν κι οι δυο το δρόμο (и отправились оба в дорогу) για το μύλο (к мельнице). Σαν αντάμωσε τη μυλωνού (когда /царь/ увидел мельничиху; *η αντάμωση — встреча, свидание*), έπεσε γονατιστός στα πόδια της (упал коленопреклоненный к ногам ее) και της ζήτησε να τον

συγχωρέσει (и ее попросил, чтобы его простила). Κι η μυλωνού τον συγχώρεσε (и мельничиха его простила). Κι όλοι μαζί (и все вместе), με τα παιδιά του μυλωνά (с детьми мельника), γύρισαν στο παλάτι (вернулись во дворец).

Κι έτσι η μυλωνού ξανάγινε βασίλισσα (и так мельничиха снова стала царицей) κι έζησαν αυτοί καλά και εμείς καλύτερα (и жили они хорошо и мы /еще/ лучше).

Αυτά είπε το παιδί κι ο βασιλιάς δάκρυσε κι έσκυψε και τ' αγκάλιασε. Και πήραν κι οι δυο το δρόμο για το μύλο. Σαν αντάμωσε τη μυλωνού, έπεσε γονατιστός στα πόδια της και της ζήτησε να τον συγχωρέσει. Κι η μυλωνού τον συγχώρεσε. Κι όλοι μαζί, με τα παιδιά του μυλωνά, γύρισαν στο παλάτι.

Κι έτσι η μυλωνού ξανάγινε βασίλισσα κι έζησαν αυτοί καλά και εμείς καλύτερα.

Ο ναύτης και ο διάβολος

(Моряк и бес)

Πριν πολλά χρόνια (назад много лет = много лет назад) ένας άνθρωπος είχε δυνατό πόνο στο στομάχι (один человек имел = у одного человека была сильная боль в желудке). Πήρε βοτάνια (взял растения = лечился травами), ήπιε μαντζούνια (пил /разные/ средства; *το μα(ν)τζούνι — знахарское/народное средство*), τίποτα (ничего = никакого результата). Ο πόνος, πόνος (боль, боль). Χαμένα τα γιατροσόφια (потерянные снадобья = тщетно принимал он снадобья). Το πήρε απόφαση πως θα πεθάνει (принял решение = решил, что умрет). Έστειλε να φωνάξουν τον παπα-Μανόλη (послал, чтобы позвали отца Манолиса; *речь идет о священнике*) να τον μεταλάβει (чтобы его причастил), να πάει διαβασμένος και τακτοποιημένος (чтобы умер: “ушел” отпетый и умиротворенный; *τακτοποιώ — приводить в порядок, упорядочивать; улаживать*).

Πριν πολλά χρόνια ένας άνθρωπος είχε δυνατό πόνο στο στομάχι. Πήρε βοτάνια, ήπιε μαντζούνια, τίποτα. Ο πόνος, πόνος. Χαμένα τα γιατροσόφια. Το πήρε απόφαση πως θα πεθάνει. Έστειλε να φωνάξουν τον παπα-Μανόλη να τον μεταλάβει, να πάει διαβασμένος και τακτοποιημένος.

Καβαλάει το γαϊδούρι ο παπα-Μανόλης (сел верхом на осла отец Манолис) με το πετραχήλι και τη μεταλαβιά (с епитрахилью и причастием) και πάει να διαβάσει τον άνθρωπο (и едет, чтобы отпеть: “отчитать” человека). Εκεί που τον διάβαζε και τον θυμιάτιζε (когда его отпе-

вал и над ним кадил), του ξέφυγε και έριξε πολύ θυμίαμα (на него выпало и упало много фимиама). Απ' το στόμα του αρρώστου μέσα (изо рта больного изнутри) ξεπρόβαλε ο διάβολος (появился бес). Αρπάζει τότε ένα μπουκάλι άδειο ο παπα-Μανόλης (хватает тогда бутылку пустую отец Манолис), τον κλείνει μέσα (его заключает внутрь) και τον ταπώνει καλά (и его затыкает как следует: “хорошо” /пробкой/). Ο άρρωστος ζωντάνεψε (больной ожил), πάει κι ο πόνος, πάνε κι όλα (ушла и боль, ушло и всё).

Καβαλάει το γαϊδούρι ο παπα-Μανόλης με το πετραχήλι και τη μεταλαβιά και πάει να διαβάσει τον άνθρωπο. Εκεί που τον διάβαζε και τον θυμιάτιζε, του ξέφυγε και έριξε πολύ θυμίαμα. Απ' το στόμα του αρρώστου μέσα ξεπρόβαλε ο διάβολος. Αρπάζει τότε ένα μπουκάλι άδειο ο παπα-Μανόλης, τον κλείνει μέσα και τον ταπώνει καλά. Ο άρρωστος ζωντάνεψε, πάει κι ο πόνος, πάνε κι όλα.

Παίρνει ο παπάς το μπουκάλι με το διάβολο (берет священник бутылку с бесом) και το πετάει στη θάλασσα (и ее бросает в море). Το μπουκάλι πήγαινε πέρα δώθε μέσα στη θάλασσα (бутылка идет = плывет далеко оттуда в море) κι ο διάβολος πήγαινε να σκάσει απ' το κακό του (и бес готов лопнуть от злости; *πηγαίνω — идти; приближаться; σκάζω — лопаться, взрываться; σκάζω απ' το κακό μου — лопаться от злости*) και μονολογούσε (и рассуждал сам с собой):

— Πού θα πάει; (куда пойдет? = куда поплывет бутылка?) Δε θα βγει στη στεριά; (не выплывет: “выйдет” на сушу?) Κάποιος θα το βρει και θα το ανοίξει (кто-нибудь ее найдет и ее откроет). Θα βγω έξω και τότε, τρέμε, κόσμε (выйду наружу и тогда, дрожи, мир)!

Παίρνει ο παπάς το μπουκάλι με το διάβολο και το πετάει στη θάλασσα. Το μπουκάλι πήγαινε πέρα δώθε μέσα στη θάλασσα κι ο διάβολος πήγαινε να σκάσει απ' το κακό του και μονολογούσε:

— Πού θα πάει; Δε θα βγει στη στεριά; Κάποιος θα το βρει και θα το ανοίξει. Θα βγω έξω και τότε, τρέμε, κόσμε!

Πέρασε πολύς καιρός (прошло много времени). Μια μέρα φύσηξε άνεμος δυνατός (в один день = однажды подул ветер сильный) κι ένα κύμα έβγαλε το μπουκάλι στη στεριά (и волна вынесла бутылку на сушу). Χάρηκε ο διάβολος (обрадовался бес).

«Κάποιος θα με βρει, κάποιος θα στραβωθεί», σκέφτηκε ("кто-нибудь меня найдет, кто-нибудь ослепнет = согрешит", думал /он/; *στραβώνω — кривить, искривлять; извращать; ослеплять*).

Κι έτσι έγινε (и так вышло). Ένας ναύτης σκόνταψε στο μπουκάλι (один моряк споткнулся о бутылку), έσκυψε, το πήρε και τ' άνοιξε (наклонился, ее взял и ее открыл).

Πέρασε πολύς καιρός. Μια μέρα φύσηξε άνεμος δυνατός κι ένα κύμα έβγαλε το μπουκάλι στη στεριά. Χάρηκε ο διάβολος.

«Κάποιος θα με βρει, κάποιος θα στραβωθεί», σκέφτηκε.

Κι έτσι έγινε. Ένας ναύτης σκόνταψε στο μπουκάλι, έσκυψε, το πήρε και τ' άνοιξε.

— Επιτέλους (наконец)! Ζει ο διάβολος στο μπουκάλι κλεισμένος; (живет бес, в бутылке запертый?) Ανάθεμα τον παπα-Μανόλη που μ' έκλεισε (проклятие отцу Манолису, который меня запер)! φώναζε και χοροπηδούσε γύρω

απ' το ναύτη ο διάβολος (кричал и прыгал вокруг моряка бес).

Ο ναύτης σάστισε (моряк растерялся). Τι ήταν τούτο; (что было это? = что это было?)

— Είμαι ο διάβολος κι είμαι στις προσταγές σου (/я/ бес и /я/ к твоим услугам; *η προσταγή — предписание, приказ; веление*). Ζήτα μου ό, τι θες (проси у меня то, что хочешь) κι εγώ θα σ' το χαρίσω (и я тебе это подарю).

— Τι να σου ζητήσω; (что /мне/ у тебя попросить?) τραύλισε ο ναύτης (пробормотал моряк; *τραυλίζω — заикаться, запинаться; невнятно бормотать, лепетать*). Συμμαχία με το διάβολο γίνεται; (союз с бесом происходит?)

— Γίνεται και παραγίνεται (происходит и перепроисходит = происходит и происходит). Πες μου τι θες και θα δεις (скажи мне, что хочешь, и увидишь).

— Επιτέλους! Ζει ο διάβολος στο μπουκάλι κλεισμένος; Ανάθεμα τον παπα-Μανόλη που μ' έκλεισε! φώναζε και χοροπηδούσε γύρω απ' το ναύτη ο διάβολος.

Ο ναύτης σάστισε. Τι ήταν τούτο;

— Είμαι ο διάβολος κι είμαι στις προσταγές σου. Ζήτα μου ό, τι θες κι εγώ θα σ' το χαρίσω.

— Τι να σου ζητήσω; τραύλισε ο ναύτης. Συμμαχία με το διάβολο γίνεται;

— Γίνεται και παραγίνεται. Πες μου τι θες και θα δεις.

— Τι να θέλω; (что /мне/ хотеть?) Ξέμπαρκος είμαι (/я/ на суше = оказавшийся на берегу; *ξεμπαρκάρω — высаживаться на берег*). Έχασα το βαπόρι που σαλπάρισε το πρωί (/я/ лишился корабля, который отплывал утром: *το βαπόρι — пароход, теплоход; σαλπάρω — поднимать якорь, отчаливать*) και τώρα είμαι ξέμπαρκος και

άφραγκος (и теперь я на берегу и без денег; *το φράγκο — франк; /вообще/ деньги*).

— Και γι' αυτό σκας; (и поэтому мучаешься? *σκά(ζ)ω*) Εσύ μ' έβγαλες απ' το μπουκάλι το μαγκούφικο (ты меня вытащил из бутылки несчастной = из этой несчастной бутылки; *μαγκούφης — одинокий; бедный, несчастный; неудачливый*) κι εγώ έτσι θα σ' αφήσω; (и я так тебя оставлю?) Άκου και δε θα χάσεις (слушай и не пропадешь; *χάνω — терять; лишаться; упускать /случай/*): Ο άρχοντας της χώρας θ' αρρωστήσει (правитель страны заболеет). Εγώ θα μπω στ' αυτί του (я влезу в ухо его; *μπαίνω*) και θα του τριβελίζω το τύμπανο (и ему буду сверлить барабанную перепонку; *το τύμπανο — барабан; барабанная перепонка*). Κανένας γιατρός δε θα μπορεί (никакой врач не сможет) να τον γιατρέψει (его излечить), κανένα γιατροσόφι (никакое снадобье; *το γιατροσόφι — снадобье; знахарское лечение*). Τότε θα 'ρθεις εσύ (тогда придешь ты) κι εγώ θα βγω από τ' αυτί (и я выйду из уха; *βγαίνω*). Ο άρχοντας θα γιατρευτεί (правитель излечится) και θα σου δώσει πολλά φλουριά (и тебе даст много денег; *το φλουρί — дукат; золотая монета*). Ύστερα θα μοιράσουμε τα φλουριά (потом поделим деньги) κι ο καθένας θα τραβήξει το δρόμο του (и каждый последует своей дорогой). Τι λες; (что скажешь?)

— Τι να θέλω; Ξέμπαρκος είμαι. Έχασα το βαπόρι που σαλπάρισε το πρωί και τώρα είμαι ξέμπαρκος και άφραγκος.

— Και γι' αυτό σκας; Εσύ μ' έβγαλες απ' το μπουκάλι το μαγκούφικο κι εγώ έτσι θα σ' αφήσω; Άκου και δε θα χάσεις: Ο άρχοντας της χώρας θ' αρρωστήσει. Εγώ θα μπω στ' αυτί του και θα του τριβελίζω το τύμπανο. Κανένας γιατρός δε θα μπορεί να τον γιατρέψει, κανένα γιατροσόφι. Τότε θα 'ρθεις εσύ κι εγώ θα βγω από τ' αυτί. Ο άρχοντας

θα γιατρευτεί και θα σου δώσει πολλά φλουριά. Ύστερα θα μοιράσουμε τα φλουριά κι ο καθένας θα τραβήξει το δρόμο του. Τι λες;

— Σαν καλή (как хорошая = хорошей) μου φαίνεται η ιδέα σου (мне кажется идея твоя), θαύμασε ο ναύτης (восхитился моряк; *θαυμάζω — удивляться; восхищаться*). Και πού θα σε βρω (и где тебя найду) να μοιράσουμε τα φλουριά; (чтобы /мы/ разделили деньги?)

— Στο κόκκινο το κονοστάσι τα μεσάνυχτα (у красного иконостаса в полночь), αποκρίθηκε ο διάβολος και χάθηκε απ' τα μάτια του ναύτη (ответил бес и исчез с глаз моряка).

Την άλλη μέρα συναγερμός σήμανε στην πολιτεία (на следующий день тревога была объявлена в городе):

— Ο άρχοντας προστάζει όλους τους γιατρούς της χώρας (правитель приказывает всем врачам страны) να τρέξουν στο παλάτι (бежать во дворец = спешить во дворец) να του γιατρέψουν το αυτί (чтобы ему вылечили ухо), φώναζε ο ντελάλης (кричал глашатай).

— Σαν καλή μου φαίνεται η ιδέα σου, θαύμασε ο ναύτης. Και πού θα σε βρω να μοιράσουμε τα φλουριά;

— Στο κόκκινο το κονοστάσι τα μεσάνυχτα, αποκρίθηκε ο διάβολος και χάθηκε απ' τα μάτια του ναύτη.

Την άλλη μέρα συναγερμός σήμανε στην πολιτεία:

— Ο άρχοντας προστάζει όλους τους γιατρούς της χώρας να τρέξουν στο παλάτι να του γιατρέψουν το αυτί, φώναζε ο ντελάλης.

Γιατροί μπαίναν, γιατροί βγαίναν απ' το παλάτι, τίποτα (врачи входили, врачи выходили из дворца — ничего). Ο πόνος, πόνος (боль, боль). Την άλλη μέρα παρουσιάστηκε ο

ναύτης στο βασιλιά (на следующий день предстал моряк перед царем).

— Βασιλιά μου, γιατρός δεν είμαι (царь мой, /я/ не врач), μα ξέρω ένα γιατροσόφι απ' τη μάνα μου (но знаю снадобье от мамы моей), που διώχνει τον πόνο ώσπου να πεις κύμινο (которое изгоняет боль молниеносно: "пока скажешь "тмин"), είπε ο ναύτης και ζήτησε να του φέρουν ένα τσουκάλι (сказал моряк и попросил, чтобы ему принесли горшок).

Γιατροί μπαίναν, γιατροί βγαίναν απ' το παλάτι, τίποτα. Ο πόνος, πόνος. Την άλλη μέρα παρουσιάστηκε ο ναύτης στο βασιλιά.

— Βασιλιά μου, γιατρός δεν είμαι, μα ξέρω ένα γιατροσόφι απ' τη μάνα μου, που διώχνει τον πόνο ώσπου να πεις κύμινο, είπε ο ναύτης και ζήτησε να του φέρουν ένα τσουκάλι.

Έριξε μέσα ασβέστη και θειάφι (бросил /моряк/ внутрь известь и серу), τ' ανακάτωσε και τα 'κανε αλοιφή (их смешал и из них сделал мазь; *άνω — вверх; κάτω — вниз; ανακατώνω — смешивать*). Άλειψε τ' αυτί του άρχοντα μια, δυο, τρεις φορές (помазал ухо правителя один, два, три раза; *αλείφω*). Την τρίτη φορά έγνεψε στο διάβολο (на третий раз подал знак бесу; *γνέφω — давать знак*) κι εκείνος *φραπ!* βγήκε από τ' αυτί του βασιλιά (и тот — раз! — вышел из уха царя). Ο βασιλιάς έγινε περδίκι μεμιάς (царь выздоровел моментально; *το περδίκι — маленькая куропатка; είμαι περδίκι — быть здоровым; γίνομαι περδίκι — выздоравливать, набираться сил*)!

— Χαλάλι σου ένα πουγκί φλουριά (для тебя не жалко кошелька монет; *χαλάλι σου — для тебя не жалко*). Με

γιάτρεψες (/ты/ меня вылечил) κι ανάθεμα τους γιατρούς και τις σοφίες τους (и проклятье врачам и премудростям их; *η σοφία — мудрость*), είπε ο βασιλιάς και του 'δωσε τα φλουριά (сказал царь и ему дал деньги).

Έριξε μέσα ασβέστη και θειάφι, τ' ανακάτωσε και τα 'κανε αλοιφή. Άλειψε τ' αυτί του άρχοντα μια, δυο, τρεις φορές. Την τρίτη φορά έγνεψε στο διάβολο κι εκείνος *φραπ!* βγήκε από τ' αυτί του βασιλιά. Ο βασιλιάς έγινε περδίκι μεμιάς!

— Χαλάλι σου ένα πουγκί φλουριά. Με γιάτρεψες κι ανάθεμα τους γιατρούς και τις σοφίες τους, είπε ο βασιλιάς και του 'δωσε τα φλουριά.

Τα παίρνει ο ναύτης (их берет моряк) και τρέχει αμέσως για το κόκκινο κονοστάσι (и бежит тотчас к красному иконостасу). Να σου κι ο διάβολος ακριβώς τα μεσάνυχτα (вот тебе и бес, точно в полночь).

— Δεν πιστεύω να περιμένεις μερτικό; (не верю, /неужели ты/ ждешь доли /своей/?) Διάβολος είσαι, δε σου λείπουν τα φλουριά (/ты/ бес, тебе не недостает денег = тебе хватает денег). Κι ύστερα μου το χρώσταγες (и потом /ты/ мне задолжал; *χρωστώ — быть должником, задолжать*). Εγώ σε γλίτωσα απ' το μπουκάλι του παπα-Μανόλη (я тебя освободил из бутылки отца Манолиса; *γλιτώνω/ γλύτωνω — спасать, освобождать; спасаться, избавляться*).

Αυτά είπε ο ναύτης κοροϊδευτικά στο διάβολο (это сказал моряк насмешливо бесу) και τράβηξε για το χωριό του (и отправился в деревню свою).

Τα παίρνει ο ναύτης και τρέχει αμέσως για το κόκκινο κονοστάσι. Να σου κι ο διάβολος ακριβώς τα μεσάνυχτα.

— Δεν πιστεύω να περιμένεις μερτικό; Διάβολος είσαι, δε σου λείπουν τα φλουριά. Κι ύστερα μου το χρώσταγες. Εγώ σε γλίτωσα απ' το μπουκάλι του παπα-Μανόλη.

Αυτά είπε ο ναύτης κοροϊδευτικά στο διάβολο και τράβηξε για το χωριό του.

— Θα μου το πληρώσεις (/ты/ мне за это заплатишь)! Εμένα με λένε διάβολο και δε θα μου γλιτώσεις (меня зовут бес = я — бес, и не избавишься от меня)!

Ο ναύτης πήγε στο χωριό του (моряк отправился в деревню свою) κι ο διάβολος σε μια άλλη πολιτεία, στο παλάτι (и бес в другой город, во дворец), κατευθείαν στο αυτί του βασιλιά (прямиком в ухо царя). Τι έγινε το ξέρετε (что случилось — это /вы/ знаете)! Τα ίδια και χειρότερα (то же и хуже)! Πονούσε κι αυτός ο βασιλιάς (заболел и этот царь), φώναζε ο ντελάλης στους δρόμους (кричал глашатай на дорогах), το 'μαθε ο άλλος βασιλιάς που είχε γιατρευτεί (это узнал другой царь, который вылечился) και τους έστειλε τα μαντάτα (и им послал известия; *το μαντάτο — весть, известие, новость*):

— Θα μου το πληρώσεις! Εμένα με λένε διάβολο και δε θα μου γλιτώσεις!

Ο ναύτης πήγε στο χωριό του κι ο διάβολος σε μια άλλη πολιτεία, στο παλάτι, κατευθείαν στο αυτί του βασιλιά. Τι έγινε το ξέρετε! Τα ίδια και χειρότερα! Πονούσε κι αυτός ο βασιλιάς, φώναζε ο ντελάλης στους δρόμους, το 'μαθε ο άλλος βασιλιάς που είχε γιατρευτεί και τους έστειλε τα μαντάτα:

— Θα πάτε να βρείτε το ναύτη που με γιάτρεψε (пойдите найдите моряка, который меня излечил), να βρει κι ο

βασιλιάς σας την υγειά του (чтобы обрел: “нашел” и царь ваш здоровье его).

Ρωτάνε, ξαναρωτάνε οι αυλικοί (спрашивали, снова спрашивали придворные), τον βρίσκουν το ναύτη στο χωριό του (нашли моряка в деревне его) να τρώει με χρυσά κουτάλια (/когда он/ ел золотыми ложками).

— Έλα να γιατρέψεις και το δικό μας βασιλιά (давай излечи и нашего царя) κι ύστερα θα τρως με κουτάλια μαλαματένια, του είπαν (и потом будешь есть ложками золотыми, — ему сказали).

Κι ο ναύτης δέχτηκε και πήγε μαζί τους (и моряк согласился, и пошел с ними; *δέχομαι — принимать; соглашаться*). Βρήκαν το βασιλιά να βογκάει απ' τον πόνο (нашли царя, стонущего от боли; *βογγάω — стонать, охать; реветь, шуметь*).

— Θα πάτε να βρείτε το ναύτη που με γιάτρεψε, να βρει κι ο βασιλιάς σας την υγειά του.

Ρωτάνε, ξαναρωτάνε οι αυλικοί, τον βρίσκουν το ναύτη στο χωριό του να τρώει με χρυσά κουτάλια.

— Έλα να γιατρέψεις και το δικό μας βασιλιά κι ύστερα θα τρως με κουτάλια μαλαματένια, του είπαν.

Κι ο ναύτης δέχτηκε και πήγε μαζί τους. Βρήκαν το βασιλιά να βογκάει απ' τον πόνο.

— Μη στενοχωριέσαι, μεγαλειότατε, εγώ θα σε γιατρέψω (не расстраивайся, /ваше/ величество, я тебя вылечу), είπε ο ναύτης κι έφτιαξε την αλοιφή με τον ασβέστη και το θειάφι (сказал моряк и сделал смесь из извести и серы).

Αλείφει μια, δυο, τρεις φορές το αυτί του βασιλιά (мажет один, два, три раза ухо царя), κάνει νόημα στο διάβολο να βγει (делает знак бесу, чтобы /он/ вышел), τίποτα ο

διάβολος (ничего /не делает/ бес). Του 'γνεφε μέσα από τ' αυτί (/бес/ ему делал знак из уха) πως ο βασιλιάς θα τον κρεμάσει (что царь его повесит), αν δεν του γιατρέψει το αυτί (если ему не вылечит ухо).

— Μη στενοχωριέσαι, μεγαλειότατε, εγώ θα σε γιατρέψω, είπε ο ναύτης κι έφτιαξε την αλοιφή με τον ασβέστη και το θειάφι.

Αλείφει μια, δυο, τρεις φορές το αυτί του βασιλιά, κάνει νόημα στο διάβολο να βγει, τίποτα ο διάβολος. Του 'γνεφε μέσα από τ' αυτί πως ο βασιλιάς θα τον κρεμάσει, αν δεν του γιατρέψει το αυτί.

— Μεγαλειότατε (ваше величество), λέει τότε ο ναύτης (говорит тогда моряк), το δικό σου το αυτί είναι άλλη περίπτωση (твое ухо — /это/ другой случай). Για να γίνει καλά (чтобы выздоровело: "стало хорошо") δε φτάνει η αλοιφή (не достаточна мазь). Να διατάξεις αύριο το πρωί (прикажи, /чтобы/ завтра утром) να γίνει μεγάλο πανηγύρι (произошел большой праздник; *το πανηγύρι — праздник; гулянье; веселье*). Να βαρούν τα τύμπανα (пусть бьют барабаны), να παίζουν οι σάλπιγγες (пусть играют трубы), να πέφτουν κανονιές (пусть гремят: "падают" залпы; *η κανονία — пушечный выстрел*).

Έτσι κι έγινε (так и вышло). Την άλλη μέρα έγινε πανζουρλισμός στο παλάτι (на следующий день настало всеобщее безумие во дворце; *η ζούρλα — сумасшествие, помешательство*). Τύμπανα, τρομπέτες, κανονιές (барабаны, трубы, залпы)!

— Μεγαλειότατε, λέει τότε ο ναύτης, το δικό σου το αυτί είναι άλλη περίπτωση. Για να γίνει καλά δε φτάνει η αλοιφή. Να διατάξεις αύριο το πρωί να γίνει μεγάλο πανηγύρι. Να

βαρούν τα τύμπανα, να παίζουν οι σάλπιγγες, να πέφτουν κανονιές.

Έτσι κι έγινε. Την άλλη μέρα έγινε πανζουρλισμός στο παλάτι. Τύμπανα, τρομπέτες, κανονιές!

Τ' ακούει ο διάβολος κι απορεί (их слышит бес и недоумевает; *απορώ — недоумевать; удивляться*):

— Μα τι γίνεται σήμερα, ναύτη, τι σαματάς είν' αυτός; (но что происходит сегодня, моряк, что /за/ шум это?)

— Α, δεν τα 'μαθες διάβολε; (а, не знаешь, бес?) Έρχεται ο παπα-Μανόλης να διαβάσει το βασιλιά (идет отец Манолис отпевать царя) και τον υποδέχονται (и его встречают; *υποδέχομαι — встречать, прини*мать), αποκρίθηκε ο ναύτης (ответил моряк).

Τ' ακούει ο διάβολος κι απορεί:

— Μα τι γίνεται σήμερα, ναύτη, τι σαματάς είν' αυτός;

— Α, δεν τα 'μαθες διάβολε; Έρχεται ο παπα-Μανόλης να διαβάσει το βασιλιά και τον υποδέχονται, αποκρίθηκε ο ναύτης.

Σαν άκουσε ο διάβολος τ' όνομα του παπά, βουρλίστηκε (когда услышал бес имя отца, вышел из себя; *βουρλίζομαι — выходить из себя; неистовствовать, бушевать*). Ούτε κατάλαβε (и даже /сам/ не понял) πώς βγήκε από τ' αυτί του βασιλιά (как вышел из уха царя) κι έγινε καπνός (и стал дымом). Από τότε κανείς δεν τον ξαναείδε σ' εκείνα τα μέρη (с тех пор: "от тогда" никто больше: "снова" его не видел в той местности)...

Όσο για το ναύτη (что касается моряка), τώρα έτρωγε με μαλαματένια κουτάλια (теперь ел золотыми ложками) κι είχε να το λέει (и имел это говорить = и у него было,

что порассказать), μα κανείς δεν τον πίστευε (но никто ему не верил) κι όλοι έλεγαν πως αυτά μόνο στα παραμύθια γίνονται (и все говорили, что это только в сказках случается)...

Σαν άκουσε ο διάβολος τ' όνομα του παπά, βουρλίστηκε. Ούτε κατάλαβε πώς βγήκε από τ' αυτί του βασιλιά κι έγινε καπνός. Από τότε κανείς δεν τον ξαναείδε σ' εκείνα τα μέρη...

Όσο για το ναύτη, τώρα έτρωγε με μαλαματένια κουτάλια κι είχε να το λέει, μα κανείς δεν τον πίστευε κι όλοι έλεγαν πως αυτά μόνο στα παραμύθια γίνονται...

Ο βασιλιάς Τριαντάφυλλος

(Царь Роза)

Μια φορά κι έναν καιρό (однажды), σε μια χώρα μακρινή (в стране далекой), ζούσε ένας βασιλιάς με τη γυναίκα του (жил один царь с женой своей). Είχανε και τρεις όμορφες θυγατέρες (имели и трех красивых дочерей) που τις αγαπούσανε πολύ (которых очень любили), και περισσότερο την τρίτη (и особенно третью), που ήτανε η πιο όμορφη και η πιο χαϊδεμένη (которая была самая красивая и самая ласковая).

Μια μέρα (в один день = однажды) ο βασιλιάς χρειάστηκε να ταξιδέψει μακριά (царь нуждался = царю было нужно поехать далеко; *ταξιδεύω — путешествовать*), σ' άλλον τόπο (в другое место), για υποθέσεις του βασιλείου (по делам царства).

Μια φορά κι έναν καιρό, σε μια χώρα μακρινή, ζούσε ένας βασιλιάς με τη γυναίκα του. Είχανε και τρεις όμορφες θυγατέρες που τις αγαπούσανε πολύ, και περισσότερο την τρίτη, που ήτανε η πιο όμορφη και η πιο χαϊδεμένη.

Μια μέρα ο βασιλιάς χρειάστηκε να ταξιδέψει μακριά, σ' άλλον τόπο, για υποθέσεις του βασιλείου.

Προτού ξεκινήσει για το ταξίδι του (прежде чем отправиться в путешествие свое), ρώτησε τη γυναίκα και τις κόρες του (спросил жену и дочерей своих) τι θέλανε να φέρει στην καθεμιά (что бы /они/ хотели, чтобы /он/ привез каждой). Η βασίλισσα ζήτησε να της φέρει (царица попросила, чтобы /он/ ей привез) ένα περιδέραιο για το λαιμό

(ожерелье на шею). Η πρωτοκόρη του ζήτησε ένα βραχιόλι (первая = старшая дочь у него попросила браслет), η μεσαία μια καρφίτσα (средняя — брошку) και η μικρότερη, αφού συλλογίστηκε πολύ (и младшая, когда подумала долго: "много"), ζήτησε να της φέρει ένα τριαντάφυλλο (попросила ей привезти розу).

Εκείνο τον καιρό (в то время) τα τριαντάφυλλα ήτανε σπάνια λουλούδια (розы были редкие цветы), που φυτρώνανε σ' άλλες χώρες, μακρινές (которые росли в других странах, далеких).

Πρότού ξεκινήσει για το ταξίδι του, ρώτησε τη γυναίκα και τις κόρες του τι θέλανε να φέρει στην καθεμιά. Η βασίλισσα ζήτησε να της φέρει ένα περιδέραιο για το λαιμό. Η πρωτοκόρη του ζήτησε ένα βραχιόλι, η μεσαία μια καρφίτσα και η μικρότερη, αφού συλλογίστηκε πολύ, ζήτησε να της φέρει ένα τριαντάφυλλο.

Εκείνο τον καιρό τα τριαντάφυλλα ήτανε σπάνια λουλούδια, που φυτρώνανε σ' άλλες χώρες, μακρινές.

Μπήκε ο βασιλιάς στο καράβι κι έφυγε (поднялся царь на корабль и уехал). Έλειψε καιρό (прошло время), τελείωσε τις υποθέσεις του (закончил дела свои), πήρε τα δώρα που του 'χανε ζητήσει (взял = купил подарки, которые у него просили), μα λησμόνησε το τριαντάφυλλο της μικρής του θυγατέρας (но забыл розу младшей дочери).

Σαν μπήκανε στο καράβι του γυρισμού (когда поднялись на корабль возвращения) με την ακολουθία του (со свитой его) και βρεθήκανε στη μέση του πελάγου (и оказались посреди моря), το καράβι σταμάτησε απότομα (корабль остановился внезапно) και δεν πήγαινε ούτε μπροστά ούτε πίσω (и не шел ни вперед, ни назад).

Μπήκε ο βασιλιάς στο καράβι κι έφυγε. Έλειψε καιρό, τελείωσε τις υποθέσεις του, πήρε τα δώρα που του 'χανε ζητήσει, μα λησμόνησε το τριαντάφυλλο της μικρής του θυγατέρας.

Σαν μπήκανε στο καράβι του γυρισμού με την ακολουθία του και βρεθήκανε στη μέση του πελάγου, το καράβι σταμάτησε απότομα και δεν πήγαινε ούτε μπροστά ούτε πίσω.

Ο καπετάνιος ρώτησε τους ταξιδιώτες (капитан спросил путешественников):

— Μην είχατε κανένα τάμα και το λησμονήσατε (нет ли у вас: “не имеете ли” какого-нибудь обета, и его забыли), να γυρίσουμε πίσω (чтобы /мы/ вернулись назад), για να προχωρήσει το καράβι στο ταξίδι του; (чтобы продвигался корабль в путешествии его?)

Κανένας δε θυμότανε (никто не вспомнил). Έξαφνα ο βασιλιάς θυμήθηκε (вдруг царь вспомнил) πως είχε λησμονήσει το τριαντάφυλλο της μικρής του θυγατέρας (что забыл розу младшей своей дочери). Γυρίσανε πίσω, λοιπόν… (вернулись назад, итак…)

Ξαναβγαίνει ο βασιλιάς (снова идет царь) με την ακολουθία του στην ξένη χώρα (со свитой своей в чужую страну). Έψαξε ολούθε για τριαντάφυλλα (искал повсюду розы), μα δε βρήκε πουθενά (но не нашел нигде), γιατί σ' εκείνη τη χώρα δε φυτρώνανε (потому что в той стране /розы/ не росли).

Ο καπετάνιος ρώτησε τους ταξιδιώτες:

— Μην είχατε κανένα τάμα και το λησμονήσατε, να γυρίσουμε πίσω, για να προχωρήσει το καράβι στο ταξίδι του;

Κανένας δε θυμότανε. Έξαφνα ο βασιλιάς θυμήθηκε πως είχε λησμονήσει το τριαντάφυλλο της μικρής του θυγατέρας. Γυρίσανε πίσω, λοιπόν…

Ξαναβγαίνει ο βασιλιάς με την ακολουθία του στην ξένη χώρα. Έψαξε ολούθε για τριαντάφυλλα, μα δε βρήκε πουθενά, γιατί σ' εκείνη τη χώρα δε φυτρώνανε.

Εκεί που έψαχνε (там, где искал), συνάντησε ένα γέροντα (встретил старика):

— Άκουσε, άρχοντα μου (послушай, правитель мой). Αν ψάχνεις για τριαντάφυλλα (если ищешь розы), θα πας σε μια χώρα πολύ μακριά από δω (пойдешь в одну страну очень далеко отсюда), σ' ένα άλλο βασίλειο (в другое царство). Εκεί βασιλεύει ένας βασιλιάς (там царствует царь) που καλλιεργεί στους κήπους του (который разводит в садах своих) μόνο τριαντάφυλλα (только розы) και γι' αυτό τον έχουνε ονομάσει (и поэтому его прозвали) «ο βασιλιάς ο Τριαντάφυλλος» (царь Роза).

Ξεκίνησε ο βασιλιάς με την ακολουθία του και τ' άλογα τους (снова отправился царь со свитой его и лошадьми их) κι ύστερα από μέρες (и потом через дни = по прошествии нескольких дней) φτάσανε στο μακρινό βασίλειο του βασιλιά Τριαντάφυλλου (прибыли в далекое царство царя Розы).

Εκεί που έψαχνε, συνάντησε ένα γέροντα:

— Άκουσε, άρχοντα μου. Αν ψάχνεις για τριαντάφυλλα, θα πας σε μια χώρα πολύ μακριά από δω, σ' ένα άλλο βασίλειο. Εκεί βασιλεύει ένας βασιλιάς που καλλιεργεί στους κήπους του μόνο τριαντάφυλλα και γι' αυτό τον έχουνε ονομάσει «ο βασιλιάς ο Τριαντάφυλλος».

Ξεκίνησε ο βασιλιάς με την ακολουθία του και τ' άλογα τους κι ύστερα από μέρες φτάσανε στο μακρινό βασίλειο του βασιλιά Τριαντάφυλλου.

Χτύπησε, του ανοίγουν (постучал, ему открывают), παρουσιάζεται, λέει (представляется, говорит):

— Είμαι ο βασιλιάς του τάδε μέρους (я царь таких-то мест).

Τον δεχτήκανε με τιμές (его приняли с почестями), τον φιλοξένησαν (ему оказали гостеприимство). Την άλλη μέρα ο βασιλιάς λέει (на следующий день царь говорит):

— Το και το (так и так), δεν μπορώ να γυρίσω (не могу вернуться) πίσω στο σπίτι μου (назад в дом мой), αν δεν πάω ένα τριαντάφυλλο (если не привезу розу) στη μικρή μου θυγατέρα (младшей моей дочери).

— Από τους κήπους μου (из садов моих) δεν κόβω ποτέ τριαντάφυλλα (не срезаю никогда розы), μα αφού το θέλει τόσο πολύ η κόρη σου (но раз этого хочет так сильно: "настолько много" дочь твоя), χαλάλι της (для нее не жалко), θα σου χαρίσω ένα (/я/ тебе подарю одну) να της το πας (чтобы /ты/ ей ее отвез), του αποκρίθηκε ο βασιλιάς ο Τριαντάφυλλος (ему ответил царь Роза).

Και του 'κοψε το πιο όμορφο τριαντάφυλλο (и ему срезал самую красивую розу).

Χτύπησε, του ανοίγουν, παρουσιάζεται, λέει:

— Είμαι ο βασιλιάς του τάδε μέρους. Τον δεχτήκανε με τιμές, τον φιλοξένησαν. Την άλλη μέρα ο βασιλιάς λέει:

— Το και το, δεν μπορώ να γυρίσω πίσω στο σπίτι μου, αν δεν πάω ένα τριαντάφυλλο στη μικρή μου θυγατέρα.

— Από τους κήπους μου δεν κόβω ποτέ τριαντάφυλλα, μα αφού το θέλει τόσο πολύ η κόρη σου, χαλάλι της, θα σου χαρίσω ένα να της το πας, του αποκρίθηκε ο βασιλιάς ο Τριαντάφυλλος.

Και του 'κοψε το πιο όμορφο τριαντάφυλλο.

Τον αποχαιρέτισε ο βασιλιάς (с ним попрощался царь) και τον προσκάλεσε στο παλάτι του (и его пригласил во

дворец свой) να τον φιλοξενήσει κι αυτός (чтобы ему оказал гостеприимство и он). Έφυγε, λοιπόν, και γύρισε στη χώρα του (уехал, итак, и вернулся в страну свою).

Πέρασε καιρός (прошло время). Ήρθε η μέρα που ο βασιλιάς ο Τριαντάφυλλος (пришел день, когда царь Роза) πήγε να τους επισκεφτεί (приехал их посетить).

Έμεινε αρκετές ημέρες (оставался достаточно дней). Προτού φύγει, λέει στο βασιλιά (прежде чем уехать, сказал царю):

— Θέλω να μου δώσεις (хочу, чтобы /ты/ мне дал) για γυναίκα μου τη μικρή σου κόρη (в жены мне младшую твою дочь). Μα, να ξέρεις (но, чтобы /ты/ знал), θα την πάω πολύ μακριά, στον τόπο μου (/я/ ее увезу очень далеко, в место мое = туда, где я живу).

Τον αποχαιρέτισε ο βασιλιάς και τον προσκάλεσε στο παλάτι του να τον φιλοξενήσει κι αυτός. Έφυγε, λοιπόν, και γύρισε στη χώρα του.

Πέρασε καιρός. Ήρθε η μέρα που ο βασιλιάς ο Τριαντάφυλλος πήγε να τους επισκεφτεί.

Έμεινε αρκετές ημέρες. Προτού φύγει, λέει στο βασιλιά:

— Θέλω να μου δώσεις για γυναίκα μου τη μικρή σου κόρη. Μα, να ξέρεις, θα την πάω πολύ μακριά, στον τόπο μου.

Ο βασιλιάς το κουβέντιασε με τη βασίλισσα (царь это обсудил с царицей) και στο τέλος αποφάσισαν να δώσουν τη μικρή (и наконец решили отдать младшую /дочь/).

— Τόν θέλεις; της είπαν (его хочешь? — ей сказали).

— Τόν θέλω (его хочу).

Γίνηκαν οι γάμοι (были свадьбы), έγιναν πανηγύρια μεγάλα σ' όλη τη χώρα (были гулянья большие по всей стране), σημαιοστολίστηκε η πολιτεία (украсился флагами

город; *η σημαία — флаг*)... Την παίρνει μ' ένα ωραίο καράβι (ее взял на красивый корабль) και φύγανε για το βασίλειο του (и уплыли в царство его), όπου είχε τα τριαντάφυλλα (где /он/ имел розы).

Ο βασιλιάς το κουβέντιασε με τη βασίλισσα και στο τέλος αποφάσισαν να δώσουν τη μικρή.

— Τόν θέλεις; της είπαν.

— Τόν θέλω.

Γίνηκαν οι γάμοι, έγιναν πανηγύρια μεγάλα σ' όλη τη χώρα, σημαιοστολίστηκε η πολιτεία... Την παίρνει μ' ένα ωραίο καράβι και φύγανε για το βασίλειο του, όπου είχε τα τριαντάφυλλα.

Όταν φτάσανε εκεί (когда прибыли туда), ζούσαν πάρα πολύ αγαπημένοι (жили очень любящие = в согласии), μα πάρα πολύ αγαπημένοι (действительно в большом согласии; *μα — но; /употребляется в клятвах, уверениях/ честное слово и т. п*).

Ένα, δύο, τρία χρόνια (один, два, три года), στο τέλος άρχισε η βασιλοπούλα να μελαγχολεί (под конец начала царевна тосковать; *μελαγχολία — меланхолия, уныние, грусть*). Και μια φορά (и однажды) που 'χαν πάει έναν ωραίο περίπατο (когда пошли на красивую прогулку) κι ο βασιλιάς είχε σκύψει το κεφάλι του (и царь склонил голову свою) στα γόνατα της (на колени ее) και του χάιδευε τα μαλλιά (и /она/ ему ласкала волосы = и она гладила его по голове), τα δάκρυα της πέσανε στο πρόσωπο του καυτά (слезы ее падали на лицо его горячие). Σηκώνεται πάνω και της λέει (поднимается вверх и говорит /царь/):

— Γιατί κλαις, κυρά μου; (почему плачешь, госпожа моя?)

Όταν φτάσανε εκεί, ζούσαν πάρα πολύ αγαπημένοι, μα πάρα πολύ αγαπημένοι.

Ένα, δύο, τρία χρόνια, στο τέλος άρχισε η βασιλοπούλα να μελαγχολεί. Και μια φορά που 'χαν πάει έναν ωραίο περίπατο κι ο βασιλιάς είχε σκύψει το κεφάλι του στα γόνατα της και του χάιδευε τα μαλλιά, τα δάκρυα της πέσανε στο πρόσωπο του καυτά. Σηκώνεται πάνω και της λέει:

— Γιατί κλαις, κυρά μου;

— Αχ! Νοστάλγησα πολύ τον πατέρα μου (тосковала очень по отцу моему; *ср. η νοσταλγία*), τη μητέρα μου και τις δυο μου αδερφάδες (по матери моей и двум моим сестрам). Πώς θα 'θελα (как бы /я/ хотела) να πήγαινα για λίγες ημέρες να τους ξαναδώ... (поехать на несколько дней, чтобы снова их увидеть)

Όταν την είδε έτσι βαλαντωμένη (когда ее увидел так расстроенную), τόσο πολύ την αγαπούσε, που της λέει (так сильно ее любил, что ей говорит):

— Θα σε στείλω στους δικούς σου (/я/ тебя пошлю к твоим /родным/), αλλά δε θα μείνεις περισσότερο από τρεις ημέρες (но не останешься больше, чем на три дня).

Την άλλη μέρα την ετοίμασε (на следующий день ее подготовил = собрал) και την έστειλε στους γονιούς της (и ее послал к родителям ее).

— Αχ! Νοστάλγησα πολύ τον πατέρα μου, τη μητέρα μου και τις δυο μου αδερφάδες. Πώς θα 'θελα να πήγαινα για λίγες ημέρες να τους ξαναδώ...

Όταν την είδε έτσι βαλαντωμένη, τόσο πολύ την αγαπούσε, που της λέει:

— Θα σε στείλω στους δικούς σου, αλλά δε θα μείνεις περισσότερο από τρεις ημέρες.

Την άλλη μέρα την ετοίμασε και την έστειλε στους γονιούς της.

Όταν την είδαν οι αδερφάδες της (когда ее увидели сестры ее), ο πατέρας της, η μάνα της (отец ее, мать ее), χαρές, φιλιά, αγκαλιές (радости, поцелуи, объятия)... Παίζανε οι αδερφάδες χαρούμενες (играли сестры обрадованные) σαν και πρώτα στους κήπους του παλατιού (как и раньше в садах дворца).

Σαν έφτασε η τρίτη μέρα (когда наступил третий день), για να φύγει (чтобы уезжать), η βασιλοπούλα άρχισε να κλαίει και να στενοχωριέται (царевна начала плакать и грустить).

— Πήγαινε στον άντρα σου (иди к мужу своему), της λένε οι γονιοί της (ей говорят родители ее), εδώ δεν έχεις καμιά θέση (здесь не имеешь никакого места). Μας είδες, σε είδαμε, φύγε (нас увидела, тебя увидели, уходи).

Όταν την είδαν οι αδερφάδες της, ο πατέρας της, η μάνα της, χαρές, φιλιά, αγκαλιές... Παίζανε οι αδερφάδες χαρούμενες σαν και πρώτα στους κήπους του παλατιού.

Σαν έφτασε η τρίτη μέρα, για να φύγει, η βασιλοπούλα άρχισε να κλαίει και να στενοχωριέται.

— Πήγαινε στον άντρα σου, της λένε οι γονιοί της, εδώ δεν έχεις καμιά θέση. Μας είδες, σε είδαμε, φύγε.

Οι αδερφάδες της όμως δεν την αφήνανε (сестры ее, однако, ее не отпускали):

— Μείνε μ' εμάς, μείνε ίσαμε αύριο (оставайся с нами, оставайся до завтра)!

Αυτή δεν έμεινε μια μέρα μονάχα (она не осталась на один день только), έμεινε τρεις ακόμη (осталась на три

/дня/ еще). Στέλνει τότε ένα πουλί ο βασιλιάς (посылает тогда птицу царь), ένα περιστέρι, που στο στόμα του κράταγε ένα γράμμα (голубя, который в клюве своем: "во рту" держал письмо). Της χτύπησε το παράθυρο τρεις φορές (ей постучал в окно три раза), του ανοίξανε (ему открыли). Όπου της εμήναγε (когда ее позвали; *μηνώ — извещать; вызывать*): «Πρέπει να γυρίσεις αμέσως (следует, чтобы ты вернулась тотчас), ειδεμή δε θέλω πια να σ' έχω γυναίκα μου (иначе не хочу больше тебя иметь женой моей)».

Οι αδερφάδες της όμως δεν την αφήνανε:

— Μείνε μ' εμάς, μείνε ίσαμε αύριο!

Αυτή δεν έμεινε μια μέρα μονάχα, έμεινε τρεις ακόμη. Στέλνει τότε ένα πουλί ο βασιλιάς, ένα περιστέρι, που στο στόμα του κράταγε ένα γράμμα. Της χτύπησε το παράθυρο τρεις φορές, του ανοίξανε. Όπου της εμήναγε: «Πρέπει να γυρίσεις αμέσως, ειδεμή δε θέλω πια να σ' έχω γυναίκα μου».

Τότε με δάκρυα στα μάτια (тогда со слезами на глазах) αποφάσισε και πήγε στον άντρα της (решила и поехала к мужу своему). Έμεινε κοντά του (осталась рядом с ним). Έγινε η ζωή τους όμορφη, αρμονική (стала жизнь их прекрасной, гармоничной), κάνανε γιορτές, γλέντια, περιπάτους (устраивали праздники, пиры, прогулки; *το γλέντι — веселье; пирушка*), πηγαίνανε στο κυνήγι (ездили на охоту), ώσπου πέρασαν δυο τρία χρόνια (пока /не/ прошли вторые три года). Πάλι εκείνη άρχισε να νοσταλγεί τους δικούς της (опять она начала тосковать по своим /родным/) και να υποφέρει (и страдать).

Με τα πολλά παρακάλια, ο βασιλιάς της λέει (с многими мольбами, царь ей говорит):

— Πήγαινε και τούτη τη φορά (поезжай и в этот раз), μα δε θα μείνεις περισσότερο από μια βδομάδα (но не останешься больше одной недели).

— Να πάω (поеду), και στη βδομάδα θα 'μαι εδώ (и через неделю буду здесь).

Τότε με δάκρυα στα μάτια αποφάσισε και πήγε στον άντρα της. Έμεινε κοντά του. Έγινε η ζωή τους όμορφη, αρμονική, κάνανε γιορτές, γλέντια, περιπάτους, πηγαίνανε στο κυνήγι, ώσπου πέρασαν δυο τρία χρόνια. Πάλι εκείνη άρχισε να νοσταλγεί τους δικούς της και να υποφέρει.

Με τα πολλά παρακάλια, ο βασιλιάς της λέει:

— Πήγαινε και τούτη τη φορά, μα δε θα μείνεις περισσότερο από μια βδομάδα.

— Να πάω, και στη βδομάδα θα 'μαι εδώ.

Πήγε κι έμεινε τρεις και τέσσερις ημέρες (поехала и оставалась /там/ три и четыре дня), και πέντε και έξι μέρες (и пять и шесть дней), δε γύριζε πίσω (не возвращалась обратно). Οι αδερφές της δεν την άφηναν (сестры ее не отпускали ее).

Ο βασιλιάς ξαναστέλνει τότε (царь снова посылает тогда) πάλι το περιστέρι με το γράμμα στο στόμα (опять голубя с письмом в клюве). Χτυπάει το παράθυρο μια, δυο, τρεις (стучит в окно один, два, три /раза/), του ανοίγουν, παίρνουν το γράμμα (ему открывают, берут письмо), βλέπουν ότι πρέπει να γυρίσει αμέσως (видят, что нужно возвращаться тотчас). Αλλά τι κάνανε; (но что сделали?) Το διώξανε το περιστέρι (выгнали голубя) δίχως να γυρίσει πίσω η βασιλοπούλα (без /того/, чтобы вернулась назад царевна).

Σαν είδε ο βασιλιάς το περιστέρι δίχως τη γυναίκα του (когда увидел царь голубя без жены его), άρχισε να

στεναχωριέται (начал страдать) κι αποφάσισε να μην την ξαναστείλει (и решил не посылать снова за ней).

Πήγε κι έμεινε τρεις και τέσσερις ημέρες, και πέντε και έξι μέρες, δε γύριζε πίσω. Οι αδερφές της δεν την άφηναν.

Ο βασιλιάς ξαναστέλνει τότε πάλι το περιστέρι με το γράμμα στο στόμα. Χτυπάει το παράθυρο μια, δυο, τρεις, του ανοίγουν, παίρνουν το γράμμα, βλέπουν ότι πρέπει να γυρίσει αμέσως. Αλλά τι κάνανε; Το διώξανε το περιστέρι δίχως να γυρίσει πίσω η βασιλοπούλα.

Σαν είδε ο βασιλιάς το περιστέρι δίχως τη γυναίκα του, άρχισε να στεναχωριέται κι αποφάσισε να μην την ξαναστείλει.

Μετά από μέρες (через дни = по прошествии некоторого времени) αφήνει τα γονικά της και γυρίζει κοντά του (/царевна/ оставляет родителей ее и возвращается к нему). Άρχισε να κλαίει (начала плакать) και να του ζητάει συχώρεση (и у него просит прощения).

Εκείνος τη συγχώρησε (тот ее прощает) και τη δέχτηκε πάλι στο παλάτι κυρά και βασίλισσα (и ее принимает снова во дворце госпожой и царицей).

Πέρασαν πάλι κάμποσα χρόνια (прошло опять немало лет), άρχισε πάλι να πονά (/царица/ начала снова страдать) και να ζητά τους δικούς της (и стремиться к своим; *ζητώ — просить; требовать; стремиться*). Έκλαψε, έκλαψε (плакала, плакала), ώσπου εκείνος τη λυπήθηκε και της είπε (пока тот ее /не/ пожалел и ей сказал):

— Και τούτη τη φορά θα υποχωρήσω (и в этот раз /я/ тебе уступлю), θα σε στείλω (тебя отправлю), αλλά, αν αργήσεις (но, если опоздаешь), πίσω μη γυρίσεις (назад не вернешься)!

Μετά από μέρες αφήνει τα γονικά της και γυρίζει κοντά του. Άρχισε να κλαίει και να του ζητάει συχώρεση.

Εκείνος τη συγχώρησε και τη δέχτηκε πάλι στο παλάτι κυρά και βασίλισσα.

Πέρασαν πάλι κάμποσα χρόνια, άρχισε πάλι να πονά και να ζητά τους δικούς της. Έκλαψε, έκλαψε, ώσπου εκείνος τη λυπήθηκε και της είπε:

— Και τούτη τη φορά θα υποχωρήσω, θα σε στείλω, αλλά, αν αργήσεις, πίσω μη γυρίσεις!

Έφυγε αυτή (уехала она), τη συνοδέψανε άνθρωποι του βασιλιά (ее сопровождали люди царя), υπασπιστές και δούλοι (приближенные и слуги; *ο υπασπιστής — адъютант*), και την πήγανε στα γονικά της (и ее отвезли к родителям ее).

Έφτασε, χαρές ο πατέρας, η μάνα, οι αδερφάδες (приехала, рады отец, мать, сестры), η πόλη σημαιοστολίστηκε (город украсился флагами), γιατί γύρισε η βασιλοπούλα πάλι (потому что вернулась царевна снова). Αφού κάθισε ημέρες πολλές (когда просидела дни многие = провела там много дней), πέρασαν και οι δέκα που 'χε διορία (прошли и десять /дней/, которые имела сроком) και δε γύρναγε (и не вернулась). Πάλι ο βασιλιάς της στέλνει το πουλί (снова царь ей шлет птицу), το περιστέρι, με το γράμμα, και της γράφει (голубя, с письмом, и ей пишет): «Αν δε γυρίσεις αμέσως, να μην ξανάρθεις πια (если не вернешься тотчас, не вернешься больше)!»

Έφυγε αυτή, τη συνοδέψανε άνθρωποι του βασιλιά, υπασπιστές και δούλοι, και την πήγανε στα γονικά της.

Έφτασε, χαρές ο πατέρας, η μάνα, οι αδερφάδες, η πόλη σημαιοστολίστηκε, γιατί γύρισε η βασιλοπούλα πάλι. Αφού κάθισε ημέρες πολλές, πέρασαν και οι δέκα που 'χε διορία

και δε γύρναγε. Πάλι ο βασιλιάς της στέλνει το πουλί, το περιστέρι, με το γράμμα, και της γράφει: «Αν δε γυρίσεις αμέσως, να μην ξανάρθεις πια!»

Περνάει και μήνας και δε γυρίζει (проходит и месяц, и не возвращается). Μια μέρα σηκώθηκε (однажды поднялась /она/), αποχαιρέτισε τους δικούς της (попрощалась со своими /родными/) και ξεκίνησε να ξαναπάει στον άντρα της (и пустилась в путь, и снова пошла к мужу ее).

Σαν έφτασε έξω από το παλάτι (когда прибыла снаружи дворца = когда оказалась снаружи дворца), βρίσκει τις πόρτες όλες αμπαρωμένες (нашла двери все запертыми на засов; *η αμπάρα — засов*). Το φυλάγανε φρουροί με όπλα (его охраняли стражи с оружием) και δεν την άφηναν να μπει (и не позволяли ей войти). Άρχισε να κλαίει έξω από τη θύρα (начала плакать снаружи двери) και να παρακαλεί να δει τον άντρα της (и просить увидеть мужа ее).

Περνάει και μήνας και δε γυρίζει. Μια μέρα σηκώθηκε, αποχαιρέτισε τους δικούς της και ξεκίνησε να ξαναπάει στον άντρα της.

Σαν έφτασε έξω από το παλάτι, βρίσκει τις πόρτες όλες αμπαρωμένες. Το φυλάγανε φρουροί με όπλα και δεν την άφηναν να μπει. Άρχισε να κλαίει έξω από τη θύρα και να παρακαλεί να δει τον άντρα της.

Του το λένε του βασιλιά (об этом сказали царю). Δεν πήγε την πρώτη φορά (не пошел в первый раз). Με τα πολλά παρακάλια (с многими мольбами), βγαίνει ο βασιλιάς στην πόρτα (идет царь к двери) όπου 'τανε αυτή και της λέει (где была она, и ей говорит):

— Δεν μπορώ να σε δεχτώ (не могу тебя принять), γιατί τρεις φορές με περιγελούσες (потому что три раза меня обманула; *περιγελώ — обманывать; насмехаться; γελώ — смеяться; обманывать*) και έστελνες το πουλί αδειανό (и посылала птицу пустую), ούτε μ' ένα γράμμα (не с письмом).

Την έδιωξε (ее прогнал).

— Μόνο, να, την ορμήνεψε (только, вот, — ей посоветовал), πάρε αυτές τις τρίχες από την κεφαλή μου (возьми эти волосы из головы моей), φύλαχ' τες πολύ καλά (береги их очень хорошо), κι αν πάθεις κανένα μεγάλο κακό (и если будешь терпеть какое-то большое зло; *παθαίνω — терпеть, претерпевать; вынести, выстрадать*), να τις κάψεις (их сожги) και θα 'ρθω να σε βοηθήσω (и /я/ приду тебе помочь).

Του το λένε του βασιλιά. Δεν πήγε την πρώτη φορά. Με τα πολλά παρακάλια, βγαίνει ο βασιλιάς στην πόρτα όπου 'τανε αυτή και της λέει:

— Δεν μπορώ να σε δεχτώ, γιατί τρεις φορές με περιγελούσες και έστελνες το πουλί αδειανό, ούτε μ' ένα γράμμα.

Την έδιωξε.

— Μόνο, να, την ορμήνεψε, πάρε αυτές τις τρίχες από την κεφαλή μου, φύλαχ' τες πολύ καλά, κι αν πάθεις κανένα μεγάλο κακό, να τις κάψεις και θα 'ρθω να σε βοηθήσω.

Έφυγε αυτή (ушла она), γύρισε από δω, γύρισε από κει (скиталась отсюда, скиталась оттуда = скиталась то тут, то там), γύρισε χώρες, γύρισε χωριά (скиталась по странам, скиталась по деревням), γύρισε μέρη πολλά (скиталась в местностях многих), λιώσανε τα ρούχα της

(износились одежды ее). Μια νύχτα (одной ночью = однажды ночью), εκεί που περπάταγε στην ερημιά (там, где шла в глуши), βλέπει ένα φως από μακριά (видит свет издалека).

Πάει κοντά (идет ближе = подходит ближе) και βροντάει σε μιας γριάς το καλύβι (и стучится в одной старухи хижину = в хижину одной старухи), που ζούσε με το γιο της (которая жила с сыном ее).

— Άνοιξε μου, σε παρακαλώ (открой мне, тебя прошу), καλή μου κυρούλα (добрая моя госпожа), κι άσε με να ξαποστάσω (и позволь мне отдохнуть), γιατί απόκανα να περπατώ… (потому что /я/ устала идти)

— Από πού έρχεσαι; της λέει η γριά (откуда идешь? — ей говорит старуха).

— Δούλευα σ' ένα χτήμα (/я/ работала в усадьбе) και μ' έδιωξε το αφεντικό (и меня прогнал хозяин).

Έφυγε αυτή, γύρισε από δω, γύρισε από κει, γύρισε χώρες, γύρισε χωριά, γύρισε μέρη πολλά, λιώσανε τα ρούχα της. Μια νύχτα, εκεί που περπάταγε στην ερημιά, βλέπει ένα φως από μακριά.

Πάει κοντά και βροντάει σε μιας γριάς το καλύβι, που ζούσε με το γιο της.

— Άνοιξε μου, σε παρακαλώ, καλή μου κυρούλα, κι άσε με να ξαποστάσω, γιατί απόκαμα να περπατώ…

— Από πού έρχεσαι; της λέει η γριά.

— Δούλευα σ' ένα χτήμα και μ' έδιωξε το αφεντικό.

Την παίρνει η γριά (ее берет старуха = старуха ее пускает), της δίνει να φάει (ей дает поесть) και της στρώνει να κοιμηθεί (и ей стелит, чтобы /она/ поспала). Όταν ξεκουράστηκε, λέει της γριάς (когда отдохнула, говорит старухе):

— Δε μου δίνεις τα ρούχα του παιδιού σου (не дашь мне одежды ребенка твоего) και το καπέλο του (и шапку его), να ντυθώ άντρας να φύγω (чтобы /я/ переоделась мужчиной чтобы уйти), γιατί έτσι θα βρω πιο εύκολα δουλειά; (потому что так найду более легко работу?)

Η γριά την λυπήθηκε (старуха ее пожалела) και της έδωσε ό, τι ζήτησε (и ей дала то, что просила). Εκείνη ντύθηκε αντρίκεια (та оделась по-мужски), έχωσε στο καπέλο τα μαλλιά της κι έφυγε (засунула под шапку волосы свои и ушла).

Την παίρνει η γριά, της δίνει να φάει και της στρώνει να κοιμηθεί. Όταν ξεκουράστηκε, λέει της γριάς:

— Δε μου δίνεις τα ρούχα του παιδιού σου και το καπέλο του, να ντυθώ άντρας να φύγω, γιατί έτσι θα βρω πιο εύκολα δουλειά;

Η γριά την λυπήθηκε και της έδωσε ό, τι ζήτησε. Εκείνη ντύθηκε αντρίκεια, έχωσε στο καπέλο τα μαλλιά της κι έφυγε.

Γύρισε από δω, γύρισε από κει (скиталась то тут, то там), γύρισε τον κόσμο όλον (скиталась по миру всему), ώσπου φτάνει σ' ένα βασίλειο (пока не пришла в царство) που βασίλευε ένας βασιλιάς (где царствовал один царь). Βροντάει την πόρτα (стучит в дверь), παρακαλεί τους υπηρέτες (просит слуг) να την πάρει ο βασιλιάς στη δούλεψη του (чтобы ее взял царь на службу свою).

Ρώτησαν το βασιλιά και αποκρίθηκε (спросили царя, и /он/ ответил):

— Φέρτε τον να τον δω (приведите его, чтобы /я/ на него посмотрел).

Παρουσιάζεται μπροστά του (предстает перед ним) ένα όμορφο παλικάρι (красивый парень).

— Με λένε Γιάννη (меня зовут Яннис).

Γύρισε από δω, γύρισε από κει, γύρισε τον κόσμο όλον, ώσπου φτάνει σ' ένα βασίλειο που βασίλευε ένας βασιλιάς. Βροντάει την πόρτα, παρακαλεί τους υπηρέτες να την πάρει ο βασιλιάς στη δούλεψη του.

Ρώτησαν το βασιλιά και αποκρίθηκε:

— Φέρτε τον να τον ιδώ.

Παρουσιάζεται μπροστά του ένα όμορφο παλικάρι.

— Με λένε Γιάννη.

— Καλά, του λέει, Γιάννη (хорошо, — ему говорит /царь/ — Яннис), θα σε πάρω στη δούλεψη μου (я тебя возьму на службу мою). Θα πηγαίνω για κυνήγι (буду ездить на охоту) και για περίπατο με τ' άλογο μου (и на прогулку на коне моем) και, άμα δε θέλει να 'ρχεται η βασίλισσα (и, если не хочет пойти царица), θα με ακολουθείς εσύ (меня сопровождать будешь ты; *ακολουθώ — следовать; сопровождать*). Θα 'σαι ακόλουθος μου (/ты/ будешь сопровождающий мой).

Δέχτηκε ο Γιάννης (был принят Яннис) κι από τότε άρχισε να βγαίνει με το βασιλιά στο κυνήγι (и с тех пор: "от тогда" начал выезжать с царем на охоту) και να υπηρετάει τη βασίλισσα (и прислуживать царице). Ήτανε κι όμορφος (был /он ведь/ и красивый)!

— Καλά, του λέει, Γιάννη, θα σε πάρω στη δούλεψη μου. Θα πηγαίνω για κυνήγι και για περίπατο με τ' άλογο μου και, άμα δε θέλει να 'ρχεται η βασίλισσα, θα με ακολουθείς εσύ. Θα 'σαι ακόλουθος μου.

Δέχτηκε ο Γιάννης κι από τότε άρχισε να βγαίνει με το βασιλιά στο κυνήγι και να υπηρετάει τη βασίλισσα. Ήτανε κι όμορφος!

Μετά από λίγες ημέρες, η βασίλισσα (через несколько дней царица), που 'βλεπε το μεγάλο ενδιαφέρον του βασιλιά για το Γιάννη (которая видела большой интерес царя к Яннису), άρχισε να ζηλεύει και να του λέει (начала ревновать и ему говорить):

— Δίωξε το Γιάννη, διώξ' τον (прогони Янниса, прогони его)!

Ο βασιλιάς δεν έβρισκε αιτία (царь не находил причины) να τον διώξει και της έλεγε (его изгнать и ей говорил):

— Είναι καλός και στο κυνήγι και στη συντροφιά (/он/ хорош и в охоте и в компании; *η συντροφιά — компания, общество*).

Τέλος πάντων, δεν την υπάκουσε (в общем, ее не послушался; *τέλος πάντων — наконец, в конце концов; ладно*) και μία ημέρα πήρε το Γιάννη (и однажды: “в один день” взял Янниса) και βγήκανε αντάμα στο κυνήγι (и пошли вместе на охоту). Η βασίλισσα έμεινε στην κάμαρα της (царица осталась в комнате своей). Σα φτάσανε στο μέρος του κυνηγιού (когда прибыли на место охоты), τηράει ο βασιλιάς κι είχε λησμονήσει τ' ωρολόγι του (смотрит царь и забыл часы свои).

Μετά από λίγες ημέρες, η βασίλισσα, που 'βλεπε το μεγάλο ενδιαφέρον του βασιλιά για το Γιάννη, άρχισε να ζηλεύει και να του λέει:

— Δίωξε το Γιάννη, διώξ' τον!

Ο βασιλιάς δεν έβρισκε αιτία να τον διώξει και της έλεγε:

— Είναι καλός και στο κυνήγι και στη συντροφιά.

Τέλος πάντων, δεν την υπάκουσε και μία ημέρα πήρε το Γιάννη και βγήκανε αντάμα στο κυνήγι. Η βασίλισσα έμεινε στην κάμαρα της. Σα φτάσανε στο μέρος του κυνηγιού, τηράει ο βασιλιάς κι είχε λησμονήσει τ' ωρολόγι του.

— Πήγαινε, Γιάννη, στο παλάτι (иди, Яннис, во дворец) να μου το φέρεις (чтобы мне их принести).

— Μετά χαράς, άρχοντα μου (с удовольствием, правитель мой), λέει ο Γιάννης και τρέχει στο παλάτι (говорит Яннис и бежит во дворец). Τότε η βασίλισσα, η πονηρή και η κακιά (тогда царица, хитрая и злобная), βρήκε την ευκαιρία να τον γδικηθεί (нашла удобный случай ему отомстить; *η ευκαιρία — возможность; удобный момент; γδικιέμαι, ср. η δίκη — суд; отмщение*). Τον κλειδώνει στην κάμαρη της (его запирает в комнате ее; *ср. το κλειδί — ключ*) κι αρχίζει μονάχη της να μαλλιοτραβιέται (и начинает сама рвать на себе волосы; *ср. τα μαλλιά — волосы; τραβώ — рвать*), να γρατζουνιέται στα μούτρα (царапать на лице), να τσιμπιέται και να λέει του Γιάννη (щипать себя и говорить Яннису):

— Γιατί μου τα κάνεις αυτά εσύ (почему мне делаешь это ты), γιατί μου τα κάνεις; (почему мне это делаешь?)

Ο Γιάννης διαμαρτυρόταν (Яннис стал возражать; *διαμαρτυρώ — протестовать*):

— Εγώ, κυρά μου; (я, госпожа моя?) Έλα στα συγκαλά σου (приди в себя; *τα συγκαλά — нормальное состояние; δεν είμαι στα συγκαλά μου — я не в своем уме*).

— Πήγαινε, Γιάννη, στο παλάτι να μου το φέρεις.

— Μετά χαράς, άρχοντα μου, λέει ο Γιάννης και τρέχει στο παλάτι. Τότε η βασίλισσα, η πονηρή και η κακιά, βρήκε

την ευκαιρία να τον γδικηθεί. Τον κλειδώνει στην κάμαρη της κι αρχινάει μονάχη της να μαλλιοτραβιέται, να γρατζουνιέται στα μούτρα, να τσιμπιέται και να λέει του Γιάννη:

— Γιατί μου τα 'κανες αυτά εσύ, γιατί μου τα 'κανες;

Ο Γιάννης διαμαρτυρόταν:

— Εγώ, κυρά μου; Έλα στα συγκαλά σου.

— Πήγαινε, του λέει, φεύγα (уходи, — ему говорит, — беги)! Και τώρα, να 'ρθει ο βασιλιάς (и теперь, пусть придет царь)!...

Εγύρισε το γιόμα ο βασιλιάς και τι να δει (вернулся в полдень царь, и что /же он/ видит)! Τη γυναίκα του αναμαλλιασμένη (жену свою взлохмаченную; *τα μαλλιά — волосы*), αναστατωμένη, ταραγμένη (взбудораженную, расстроенную).

Φωνάζει το Γιάννη (зовет Янниса):

— Σήκωσες χέρι στη βασίλισσα; (/ты/ поднял руку на царицу?)

— Δεν ξέρω τίποτα, άρχοντα μου (не знаю ничего, правитель мой), το και το, μονάχη της τα 'κανε (так и так, сама это сделала), πήρα το ρολόι κι έφυγα τρεχάτος (/я/ взял часы и ушел бегущий = и бегом убежал). Δεν ξέρω τίποτα, σ' ορκίζομαι (не знаю ничего, тебе клянусь)!

Δεν τον πίστεψε ο βασιλιάς (ему не поверил царь).

— Πήγαινε, του λέει, φεύγα! Και τώρα, να 'ρθει ο βασιλιάς!...

Εγύρισε το γιόμα ο βασιλιάς και τι να ιδεί! Τη γυναίκα του αναμαλλιασμένη, αναστατωμένη, ταραγμένη.

Φωνάζει το Γιάννη:

— Σήκωσες χέρι στη βασίλισσα;

— Δεν ξέρω τίποτα, άρχοντα μου, το και το, μονάχη της τα 'κανε, πήρα το ρολόι κι έφυγα τρεχάτος. Δεν ξέρω τίποτα, σ' ορκίζομαι!

Δεν τον πίστεψε ο βασιλιάς.

— Φύγε από μπροστά μου (уходи от передо мной = уходи с глаз моих) και να μη σε ξαναδώ (и чтобы /я/ тебя больше не видел: "снова не видел")! Αλλά δε θα σ' αφήσω έτσι (но тебя не отпущу так)! Για τη μεγάλη προσβολή που 'κανες στη γυναίκα μου (за большую обиду, которую /ты/ сделал = причинил жене моей), για την ντροπή που 'δωκες στο σπίτι μου (за позор, который дал = причинил дому моему), θα δώσω διαταγή να σε ντουφεκίσουν (дам приказ, чтобы тебя расстреляли)! Πάρτε τον (возьмите его), διατάζει αμέσως (приказал /царь/ тут же), και κλείστε τον στη φυλακή (и заприте его в тюрьме; *το κλειδί — ключ*) ίσαμε να 'ρθει η μέρα να τον εκτελέσουν (пока не придет день, чтобы его расстреляли; *ср. το τέλος — конец; εκτελώ ποίνη — привести в исполнение приговор*).

Τον πήραν το μαύρο Γιάννη (взяли печального: "черного" Янниса) κλαίγοντας και σούρνοντας (плачущего и плетущегося; *σούρνω = σέρνω — тянуть; тащиться, плестись*) και τον κλείσανε σε μία μεγάλη φυλακή (и его заперли в большой тюрьме). Η φυλακή ήτανε κοντά σ' ένα ρέμα (тюрьма была рядом с руслом), όπου βγαίνανε ποντικοί κι όλα τα φίδια του ποταμού (где выползали мыши и все змеи реки).

— Φύγε από μπροστά μου και να μη σε ξαναδώ! Αλλά δε θα σ' αφήσω έτσι! Για τη μεγάλη προσβολή που 'κανες στη γυναίκα μου, για την ντροπή που 'δωκες στο σπίτι μου, θα δώσω διαταγή να σε ντουφεκίσουν! Πάρτε τον, διατάζει

αμέσως, και κλείστε τον στη φυλακή ίσαμε να 'ρθει η μέρα να τον εκτελέσουν.

Τον πήραν το μαύρο Γιάννη κλαίγοντας και σούρνοντας και τον κλείσανε σε μία μεγάλη φυλακή. Η φυλακή ήτανε κοντά σ' ένα ρέμα, όπου βγαίνανε ποντικοί κι όλα τα φίδια του ποταμού.

Έκλαιγε ο Γιάννης (заплакал Яннис):

— Δεν ξέρω τίποτα, δεν ξέρω τίποτα (не знаю ничего, не знаю ничего), αυτή 'ναι η τιμωρία μου (это наказание мое), γιατί δε γύρισα πίσω (потому что не вернулась назад), δεν κράτησα το λόγο μου (не сдержала слова моего)! Πού 'σαι, άντρα μου (где /ты/, муж мой), να με λυπηθείς με το κακό που έπαθα (пожалел бы меня со злом, которое /я/ перенесла = зная, что я перенесла)!

Πέρασε κανένας μήνας (прошел примерно месяц) κι ήρθε η ώρα (и пришел час) που θα ντουφεκίζανε το Γιάννη (когда расстреляют Янниса). Άρχισε να μαζεύεται κόσμος και στρατός (начал собираться народ и войско), με τύμπανα, με σημαίες (с барабанами, с флагами), στον τόπο που θα τον εκτελούσανε (на месте, где его расстреляют).

Τον στήσανε λοιπόν μες στη μέση (его поставили, итак, в середине) και διατάχτηκαν ένας, δύο, τρεις στρατιώτες (и приказали одному, двум, трем солдатам) να του ρίξουνε ντουφεκιές να τον σκοτώσουνε (чтобы в него стреляли: “бросили выстрелы” чтобы его убить).

Έκλαιγε ο Γιάννης:

— Δεν ξέρω τίποτα, δεν ξέρω τίποτα, αυτή 'ναι η τιμωρία μου, γιατί δε γύρισα πίσω, δεν κράτησα το λόγο μου! Πού 'σαι, άντρα μου, να με λυπηθείς με το κακό που έπαθα!

Πέρασε κανένας μήνας κι ήρθε η ώρα που θα ντουφεκίζανε το Γιάννη. Άρχισε να μαζεύεται κόσμος και

στρατός, με τύμπανα, με σημαίες, στον τόπο που θα τον εκτελούσανε.

Τον στήσανε λοιπόν μες στη μέση και διατάχτηκαν ένας, δύο, τρεις στρατιώτες να του ρίξουνε ντουφεκιές να τον σκοτώσουνε.

Όταν έφτασε η ώρα, τον ρώτησαν (когда пришел час, его спросили):

— Μην έχεις καμία πεθυμιά στερνή; (не имеешь /ли/ какого-нибудь желания последнего?)

— Να μου φέρτε λίγα κάρβουνα αναμμένα (принесите мне немного углей горящих).

Του φέρνουνε ένα λιβανιστήρι με κάρβουνα (ему несут кадило с углями).

Βγάζει τότε τις τρίχες (достает тогда волосы) που του 'χε δώσει ο βασιλιάς Τριαντάφυλλος από την κεφαλή του (которые ему дал царь Роза из головы своей) και τις ρίχνει απάνω στα κάρβουνα (и их бросает сверху на угли).

Όταν έφτασε η ώρα, τον ρώτησαν:

— Μην έχεις καμία πεθυμιά στερνή;

— Να μου φέρτε λίγα κάρβουνα αναμμένα.

Του φέρνουνε ένα λιβανιστήρι με κάρβουνα.

Βγάζει τότε τις τρίχες που του 'χε δώσει ο βασιλιάς Τριαντάφυλλος από την κεφαλή του και τις ρίχνει απάνω στα κάρβουνα.

Δεν προλάβανε να καούνε καλά καλά (не успели /волосы/ сгореть как следует) και φάνηκε να 'ρχεται από μακριά, πολύ μακριά (оказалось, что движется издалека, очень /из/далека), άλλος στρατός, με άλογα, με τύμπανα (другое войско, с конями, с барабанами), με σημαίες, με

μουσικές (с флагами, с музыкантами), κι ακούστηκε μια δυνατή φωνή (и послышался сильный голос = громкий голос):

— Μην τον εκτελείτε (не расстреливайте его)! Μην τον εκτελείτε! Μη, μη, και μη (нет, нет и нет)!

Μείνανε όλοι μαρμαρωμένοι (остались все оцепеневшие = все оцепенели; *μαρμαρώνω — превращать в мрамор; приводить в оцепенение*) και καρτεράγανε ίσαμε να φτάσει ο άλλος στρατός (и ждали, пока не подойдет другое войско). Όταν έφτασε (когда подошло), κατεβαίνει πρώτος ο βασιλιάς (спускается /с коня/ = спешивается первым царь) και μετά ο στρατός όλος (и потом войско все). Ζυγώνει το Γιάννη και του λέει (приближается к Яннису и ему говорит):

— Βγάλε το καπέλο σου (сними шапку свою)!

Δεν προλάβανε να καούνε καλά καλά και φάνηκε να 'ρχεται από μακριά, πολύ μακριά, άλλος στρατός, με άλογα, με τύμπανα, με σημαίες, με μουσικές, κι ακούστηκε μια δυνατή φωνή:

— Μην τον εκτελείτε! Μην τον εκτελείτε! Μη, μη, και μη! Μείνανε όλοι μαρμαρωμένοι και καρτεράγανε ίσαμε να φτάσει ο άλλος στρατός. Όταν έφτασε, κατεβαίνει πρώτος ο βασιλιάς και μετά ο στρατός όλος. Ζυγώνει το Γιάννη και του λέει:

— Βγάλε το καπέλο σου!

Βγάζοντας το καπέλο του ο Γιάννης (снявший = снял шапку свою Яннис), χύνονται από το κεφάλι του (рассыпались с головы его; *χύνω — лить, разливать; рассыпать*) εκείνα τα ωραία τα ξανθά μαλλιά (эти прекрасные белокурые волосы) και οι χρυσές οι μπούκλες (и золотые локоны)...

— Αχ, γυναίκα μου, βασίλισσα μου και κυρά μου (жена моя, царица моя и госпожа моя), σε τιμώρησα, γιατί πολύ σ' αγαπούσα (тебя наказал, потому что очень тебя любил)!

Τώρα όμως που ανταμωθήκαμε ξανά (теперь однако, когда встретились снова), δε θα σ' αφήσω πια (не оставлю тебя, больше)!

Και εξήγησε στον άλλο βασιλιά (и объяснил другому царю) ότι ο Γιάννης ήτανε η βασίλισσα, η συντρόφισσα του (что Яннис был царицей, спутницей его = женой его; *ο σύντροφος / η συντρόφισσα — товарищ; компаньон; спутник*).

Βγάζοντας το καπέλο του ο Γιάννης, χύνονται από το κεφάλι του εκείνα τα ωραία τα ξανθά μαλλιά και οι χρυσές οι μπούκλες...

— Αχ, γυναίκα μου, βασίλισσα μου και κυρά μου, σε τιμώρησα, γιατί πολύ σ' αγαπούσα! Τώρα όμως που ανταμωθήκαμε ξανά, δε θα σ' αφήσω πια!

Και εξήγησε στον άλλο βασιλιά ότι ο Γιάννης ήτανε η βασίλισσα, η συντρόφισσα του.

Την πήρε λοιπόν πάλι (ее взял = увез, итак, обратно), με μουσικές, με χαρές (с музыкантами, с радостями), με σημαίες, με τύμπανα (с флагами, с барабанами), και ξαναγύρισαν στο παλάτι τους (и снова вернулись во дворец их).

Κι από τότε την είχε και την αγαπούσε (и с тех пор: “от тогда” ее имел /женой/ и ее любил), και τον αγάπαγε κι αυτή (и его любила и она), και δεν ξαναθέλησε ποτέ (и снова не захотела никогда) να τον αποχωριστεί (с ним расставаться). Και ζήσανε κείνοι καλά (и жили они хорошо) κι εμείς καλύτερα (и мы /еще/ лучше)!

Την πήρε λοιπόν πάλι, με μουσικές, με χαρές, με σημαίες, με τύμπανα, και ξαναγύρισαν στο παλάτι τους.

Κι από τότε την είχε και την αγαπούσε, και τον αγάπαγε κι αυτή, και δεν ξαναθέλησε ποτέ να τον αποχωριστεί. Και ζήσανε κείνοι καλά κι εμείς καλύτερα!

Τα μαγικά δώρα του πατέρα

(Волшебные подарки отца)

Ζούσε μια φορά και έναν καίρο (жил один раз и в одно время = жил да был однажды) ένας πατέρας που είχε δύο κόρες (отец, который имел = у которого было две дочери) κι ένα γιο, τον Κωσταντή (и один сын, Константин).

Μια μέρα κατάλαβε ότι ήρθαν τα τελευταία του (однажды понял /отец/, что пришел конец его) και φώναξε τα παιδιά του (и позвал детей его) να τ' αποχαιρετίσει (чтобы с ними попрощаться).

— Παιδιά μου, τους είπε (дети мои, — им сказал), σας δίνω την ευχή μου (вам даю благословение мое) να ζήσετε τίμια κι αγαπημένα (чтобы /вы/ жили порядочные и дружные; *αγαπημένος — любимый; дружный, согласный; ср. η αγάπη — любовь*). Λεφτά δεν έχω να σας αφήσω (денег не имею, чтобы вам оставить). Σαν κλείσω τα μάτια μου (когда закрою глаза мои), ψάξτε στο σεντούκι (поищите в сундуке) κι ό, τι βρείτε να το μοιράσετε ίσα (и то, что найдете, то поделите поровну).

Ζούσε, μια φορά και έναν καίρο, ένας πατέρας που είχε δύο κόρες κι ένα γιο, τον Κωσταντή.

Μια μέρα κατάλαβε ότι ήρθαν τα τελευταία του και φώναξε τα παιδιά του να τ' αποχαιρετίσει.

— Παιδιά μου, τους είπε, σας δίνω την ευχή μου να ζήσετε τίμια κι αγαπημένα. Λεφτά δεν έχω να σας αφήσω. Σαν κλείσω τα μάτια μου, ψάξτε στο σεντούκι κι ό, τι βρείτε να το μοιράσετε ίσα.

Λίγο πριν κλείσει τα μάτια του (незадолго до /того, как он/ закрыл глаза свои), φώναξε τον Κωσταντή (позвал

Константина) και του ψιθύρισε στ' αυτί (и ему прошептал на ухо):

— Κωσταντή μου, να 'χεις την ευχή μου (Константин мой, да будет с тобой мое благословение: "пусть имеешь благословение мое"), να γίνεις μια μέρα βασιλιάς κι οι αδερφές σου πριγκίπισσες (пусть станешь однажды: "в один день" царем и сестры твои принцессами).

Αυτά είπε ο γέρος (это сказал старик) κι έκλεισε τα μάτια του για πάντα (и закрыл глаза свои навсегда). Τον έκλαψαν πολύ τα παιδιά του (его оплакали очень дети его), γιατί τον αγαπούσαν κι ήταν καλός πατέρας (потому что его любили и /он/ был хорошим отцом). Την άλλη μέρα τον διάβασε ο παπάς (на следующий день его отпел: "отчитал" священник) και τον έθαψαν (и его похоронили). Σαν έσωσαν κι απόσωσαν απ' την κηδεία (когда закончили и завершили похороны), γύρισαν στο πατρικό τους (вернулись в отчий /дом/ их).

Λίγο πριν κλείσει τα μάτια του, φώναξε τον Κωσταντή και του ψιθύρισε στ' αυτί:

— Κωσταντή μου, να 'χεις την ευχή μου, να γίνεις μια μέρα βασιλιάς κι οι αδερφές σου πριγκίπισσες.

Αυτά είπε ο γέρος κι έκλεισε τα μάτια του για πάντα. Τον έκλαψαν πολύ τα παιδιά του, γιατί τον αγαπούσαν κι ήταν καλός πατέρας. Την άλλη μέρα τον διάβασε ο παπάς και τον έθαψαν. Σαν έσωσαν κι απόσωσαν απ' την κηδεία, γύρισαν στο πατρικό τους.

— Κωσταντή, σύρε να φέρεις το σεντούκι (иди принеси сундук) να τ' ανοίξουμε, είπε η πρώτη αδερφή (чтобы /мы/ его открыли, — сказала первая сестра).

— Ποιος ξέρει (кто знает) τι μας άφησε ο πατέρας μας (что нам оставил отец наш), είπε η δεύτερη (сказала вторая).

Το 'φερε ο Κωσταντής (его принес Константин), το άνοιξαν και τι να δουν (его открыли и что /же они/ увидели)! Μια τρύπια σκούφια (дырявая шапка; *τρυπώ — прокалывать, продырявливать; рвать*), ένα παλιό ξεχαρβαλωμένο βιολί (старая расстроенная скрипка; *ξεχαρβαλωμένος — поломанный; расстроенный; разлаженный*) κι ένα άδειο πουγκί (и пустой кошелек), απ' αυτά που βάζουν μέσα τις λίρες (из тех, в которые кладут внутрь лиры).

— Αχ, πατέρα μας (ах, отец наш)! Φτωχός γεννήθηκες, φτωχός πέθανες (бедный родился, бедный умер), είπαν μ' ένα στόμα τα τρία παιδιά (сказали в один голос: "одним ртом" трое детей).

— Κωσταντή, σύρε να φέρεις το σεντούκι να τ' ανοίξουμε, είπε η πρώτη αδερφή.

— Ποιος ξέρει τι μας άφησε ο πατέρας μας, είπε η δεύτερη.

Το 'φερε ο Κωσταντής, το άνοιξαν και τι να δουν! Μια τρύπια σκούφια, ένα παλιό ξεχαρβαλωμένο βιολί κι ένα άδειο πουγκί, απ' αυτά που βάζουν μέσα τις λίρες.

— Αχ, πατέρα μας! Φτωχός γεννήθηκες, φτωχός πέθανες, είπαν μ' ένα στόμα τα τρία παιδιά.

Τα μοίρασαν (это /то, что было в сундуке/ поделили), όπως τους παρήγγειλε ο πατέρας (как им приказал отец), και πήρε ο Κωσταντής το πουγκί (и взял Константин кошелек), η αδερφή η πρώτη τη σκούφια (сестра первая — шапку) κι η αδερφή η δεύτερη το βιολί (и сестра вторая — скрипку).

— Εγώ, αδερφές μου (я, сестры мои), θα πάω να βρω την τύχη μου στα ξένα (пойду искать судьбу мою на чужбину), είπε ο Κωσταντής.

Πήρε το πουγκί (взял кошелек), τις χαιρέτισε και πήρε το δρόμο (с ними /сестрами/ попрощался и пустился в путь: “взял дорогу”) με το κεφάλι γεμάτο φουρτούνες και στεναχώρια (с головой, полной горя и печали; *η φουρτούνα — буря, шторм; горе, беда*). Σα νύχτωσε (когда его застигла ночь; *νυχτώνω/νυχτώνομαι — быть застигнутым наступлением ночи*), κόντευε να φτάσει σε μια πολιτεία (почти прибыл в один город; *κοντεύω — приближаться, подходить; κόντεψε να... — чуть не..., едва не...*) κι έκατσε χάμω να ξαποστάσει (и сел на землю, чтобы отдохнуть).

— Ανάθεμα την τύχη μου (проклятие судьбе моей), μουρμούρισε και πέταξε με δύναμη (проворчал и бросил с силой) το πουγκί καταγής (кошелек оземь).

Τα μοίρασαν, όπως τους παρήγγειλε ο πατέρας, και πήρε ο Κωσταντής το πουγκί, η αδερφή η πρώτη τη σκούφια κι η αδερφή η δεύτερη το βιολί.

— Εγώ, αδερφές μου, θα πάω να βρω την τύχη μου στα ξένα, είπε ο Κωσταντής.

Πήρε το πουγκί, τις χαιρέτισε και πήρε το δρόμο με το κεφάλι γεμάτο φουρτούνες και στεναχώρια. Σα νύχτωσε, κόντευε να φτάσει σε μια πολιτεία κι έκατσε χάμω να ξαποστάσει.

— Ανάθεμα την τύχη μου, μουρμούρισε και πέταξε με δύναμη το πουγκί καταγής.

Και τότε τι να δει (и тогда что /же он/ видит)! Το πουγκί το άδειο (кошелек пустой), γεμάτο λίρα ως επάνω, ξέχειλο (полный лир доверху, до краев; *ξέχειλος — наполненный до краев, переполненный*)! Το παίρνει (/Константин/ его берет), το αδειάζει στον κόρφο του (его опустошает /себе/ за пазуху) και το ξαναπετάει (и его

снова бросает). Και ξανά το πουγκί γεμάτο λίρα ως επάνω (и снова кошелек полон лир доверху). Και ξανά και ξανά (и снова и снова) κι όσες φορές το πετούσε το πουγκί (и сколько раз бросал кошелек), ξαναγέμιζε (снова наполнялся)!

— Αχ, πατέρα μου (ах, отец мой)! Ήξερες τι θησαυρό έκρυβε το σεντούκι σου; (знал, какое сокровище прятал сундук твой?) Να 'σαι συγχωρεμένος (да будешь прощен) κι εγώ δε θα ξεχάσω τις αδερφές μου (и я не забуду сестер моих).

Και τότε τι να δει! Το πουγκί το άδειο, γεμάτο λίρα ως επάνω, ξέχειλο! Το παίρνει, το αδειάζει στον κόρφο του και το ξαναπετάει. Και ξανά το πουγκί γιομάτο λίρα ως επάνω. Και ξανά και ξανά κι όσες φορές το πετούσε το πουγκί, ξαναγέμιζε!

— Αχ, πατέρα μου! Ήξερες τι θησαυρό έκρυβε το σεντούκι σου; Να 'σαι συγχωρεμένος κι εγώ δε θα ξεχάσω τις αδερφές μου.

Σαν ξημέρωσε η άλλη μέρα (когда начался следующий день), πήρε το δρόμο για την πολιτεία (отправился в город). Αγόρασε ρούχα ακριβά (купил одежды дорогие), στολίδια πλουμιστά (украшения узорчатые; *το πλουμί — узор, рисунок; вышивка*) κι ένα άσπρο άλογο (и белого коня), σωστός πρίγκιπας ο Κωσταντής (вылитый принц /стал/ Константин). Κι όπως σουλατσάριζε στα σοκάκια (и когда прогуливался по улочкам), άκουσε το ντελάλη να διαλαλεί (услышал, /как/ глашатай объявлял):

— Ακούσατε, ακούσατε (слушайте, слушайте)! Ο πολυχρονεμένος (которому желают долгой жизни = да живет он долго; *πολυ — много; τα χρόνια — годы*) μας βασιλιάς (наш царь) έβγαλε φιρμάνι (издал указ; *το*

φιρμάνι — фирмáн /указ султана, шаха и т. п./). Όποιος του πάει λίρες (который = кто ему принесет лир) ίσα με το μπόι της βασιλοπούλας (одинаково с ростом царевны = кто насыпет ему гору денег вышиной с царевну), θα την πάρει γυναίκα του (ее возьмет женой своей = в жены)!

Σαν ξημέρωσε η άλλη μέρα, πήρε το δρόμο για την πολιτεία. Αγόρασε ρούχα ακριβά, στολίδια πλουμιστά κι ένα άσπρο άλογο, σωστός πρίγκιπας ο Κωσταντής. Κι όπως σουλατσάριζε στα σοκάκια, άκουσε το ντελάλη να διαλαλεί:

— Ακούσατε, ακούσατε! Ο πολυχρονεμένος μας βασιλιάς έβγαλε φιρμάνι. Όποιος του πάει λίρες ίσα με το μπόι της βασιλοπούλας, θα την πάρει γυναίκα του!

Μια και δυο ο Κωσταντής τραβάει για το παλάτι (тотчас Константин направляется во дворец). Σαν ήρθε η σειρά του (когда пришла очередь его), παρουσιάστηκε στο βασιλιά (предстал перед царем).

— Ποιος είσαι, ξένε (кто ты, чужестранец?); Δεν είσαι από τα μέρη μας (не из мест наших = ты не из наших мест).

— Ξένος είμαι κι από χώρα μακρινή (чужестранец /я/ и из страны далекой), αποκρίθηκε ο Κωσταντής (ответил Константин).

— Κι έχεις, ξένε (и имеешь, чужестранец = и у тебя есть), λίρες ίσα με το μπόι της βασιλοπούλας; (лиры одинаково с ростом царевны? = столько лир, какого роста царевна?) ματαρώτησε κοροϊδευτικά ο βασιλιάς (снова спросил насмешливо царь).

Μια και δυο ο Κωσταντής τραβάει για το παλάτι. Σαν ήρθε η σειρά του, παρουσιάστηκε στο βασιλιά.

— Ποιος είσαι, ξένε; Δεν είσαι από τα μέρη μας.

— Ξένος είμαι κι από χώρα μακρινή, αποκρίθηκε ο Κωσταντής.

— Κι έχεις, ξένε, λίρες ίσα με το μπόι της βασιλοπούλας; ματαρώτησε κοροϊδευτικά ο βασιλιάς.

— Και μια και δυο κι όσες φορές θες το μπόι της (и один и два и сколько раз хочешь рост ее), βασιλιά μου, του λέει ο Κωσταντης (царь мой, — ему говорит Константин).

— Εμπρός, λοιπόν, φανέρωσε τες (ну: "вперед", итак, покажи их)!

— Θέλω δέκα μουλάρια (хочу десять мулов) να τις φορτώσω, βασιλιά μου (чтобы их погрузить, царь мой).

— Πάρ' τα, μα πρόσεχε (возьми их, но поостерегись; *προσέχω — быть внимательным; быть осторожным*), γιατί αν μου λες ψέματα (потому что если мне говоришь неправду), θα σου πάρω το κεφάλι (я отрублю тебе голову: "тебе возьму голову")!

Παίρνει τα δέκα μουλάρια ο Κωσταντης (берет десять мулов Константин), τα πάει σ' ένα ξέφωτο (их ведет на поляну) κι αρχίζει να πετάει το πουγκί στο χώμα (и начинает бросать кошелек на землю). Άδειο το πετούσε (пустым его бросал), γεμάτο το σήκωνε (полным его поднимал). Ως το βράδυ (до вечера) φόρτωσε τη λίρα στα μουλάρια (грузил лиры на мулов) και να σου πάλι μπροστά στο βασιλιά (и вот тебе /он/ снова перед царем).

— Και μια και δυο κι όσες φορές θες το μπόι της, βασιλιά μου, του λέει ο Κωσταντης.

— Εμπρός, λοιπόν, φανέρωσε τες!

— Θέλω δέκα μουλάρια να τις φορτώσω, βασιλιά μου.

— Πάρ' τα, μα πρόσεχε, γιατί αν μου λες ψέματα, θα σου πάρω το κεφάλι!

Παίρνει τα δέκα μουλάρια ο Κωσταντης, τα πάει σ' ένα ξέφωτο κι αρχίζει να πετάει το πουγκί στο χώμα. Άδειο το πετούσε, γιομάτο το σήκωνε. Ως το βράδυ φόρτωσε τη λίρα στα μουλάρια και να σου πάλι μπροστά στο βασιλιά.

— Φώναξε, βασιλιά μου (позови, царь мой), τη βασιλοπούλα να τη χρυσώσω (царевну, чтобы /я/ ее озолотил = покрыл золотом) ως το μπόι της κι ακόμα παραπάνω (до макушки: "до роста ее" и еще сверх).

Ήρθε η βασιλοπούλα (пришла царевна) κι αρχίζει να στοιβάζει τη λίρα ο Κωσταντης (и начал выкладывать лиры Константин; *στοιβάζω — сваливать в кучу, складывать кипой*). Κι η λίρα έφτασε ως το μπόι της (и лиры достигли до роста ее = и куча денег достигла высоты ее роста) κι ακόμα παραπάνω (и еще сверх).

— Τον θες, κόρη μου, τον ξένο γι' άντρα σου; (его хочешь, дочь моя, чужестранца /чтобы он был/ мужем тебе?)

— Τον θέλω και τον παραθέλω, πατέρα μου (его хочу /в мужья/ и его очень хочу, отец мой).

Κι έτσι ο Κωσταντης πήρε γυναίκα του τη βασιλοπούλα (и так Константин взял в жены себе царевну).

— Φώναξε, βασιλιά μου, τη βασιλοπούλα να τη χρυσώσω ως το μπόι της κι ακόμα παραπάνω.

Ήρθε η βασιλοπούλα κι αρχίζει να στοιβάζει τη λίρα ο Κωσταντης. Κι η λίρα έφτασε ως το μπόι της κι ακόμα παραπάνω.

— Τον θες, κόρη μου, τον ξένο γι' άντρα σου;

— Τον θέλω και τον παραθέλω, πατέρα μου.

Κι έτσι ο Κωσταντης πήρε γυναίκα του τη βασιλοπούλα.

Ο καιρός περνούσε (время шло) και μια μέρα ρωτάει ο βασιλιάς τη βασιλοπούλα (и однажды спрашивает царь царевну):

— Είναι καλός, κόρη μου, ο άντρας σου; (хороший, дочь моя, муж твой?) Είναι άξιος να γίνει μια μέρα βασιλιάς; (достоин стать однажды царем?)

— Πλούσιος είναι, πατέρα μου (/он/ богатый, отец мой). Καλός είναι, μα βασιλιάς δεν είναι (хороший, но не царь). Αύριο, μεθαύριο, θα γίνει βασιλιάς (завтра, послезавтра станет царем). Πώς θα κυβερνήσει; (как будет править? *η κυβέρνηση — правительство*) Θα βρει εχθρούς βασιλιάδες και βασίλισσες (найдет врагов царей и цариц = у него появятся враги, цари и царицы). Πώς θα τους πολεμήσει; (как будет с ними воевать? *ο πόλεμος — война*)

— Για ρώτα τον, κόρη μου (давай спроси его, дочь моя), πώς απόχτησε τα πλούτη τα βασιλικά (как приобрел /он/ богатства царские) άμα δεν είναι βασιλιάς (когда /он/ не царь).

Έτσι κι έκανε η βασιλοπούλα (так и сделала царевна).

Ο καιρός περνούσε και μια μέρα ρωτάει ο βασιλιάς τη βασιλοπούλα:

— Είναι καλός, κόρη μου, ο άντρας σου; Είναι άξιος να γίνει μια μέρα βασιλιάς;

— Πλούσιος είναι, πατέρα μου. Καλός είναι, μα βασιλιάς δεν είναι. Αύριο, μεθαύριο, θα γίνει βασιλιάς. Πώς θα κυβερνήσει; Θα βρει εχθρούς βασιλιάδες και βασίλισσες. Πώς θα τους πολεμήσει;

— Για ρώτα τον, κόρη μου, πώς απόχτησε τα πλούτη τα βασιλικά άμα δεν είναι βασιλιάς.

Έτσι κι έκανε η βασιλοπούλα.

— Άντρα μου κι αφέντη μου (муж мой и хозяин мой), βασιλιάς δεν είσαι (/ты/ не царь). Πού τα βρήκες τα πλούτη τα βασιλικά; (где /ты/ нашел богатства царские?)

— Μη με ρωτάς (не спрашивай меня) και δεν μπορώ να σου φανερώσω το μυστικό μου (и не могу тебе открыть тайну мою).

— Άντρα μου κι αφέντη μου (муж мой и хозяин мой), πες το μου (скажи это мне) και το σκοτάδι θα το πάρει (и темнота ее возьмет = и тайна эта будет покрыта мраком).

Πες, πες (мало-помалу), τον κατάφερε τον Κωσταντή (уговорила Константина) και της το 'πε το μυστικό (и ей сказал тайну). Μια και δυο η βασιλοπούλα πάει (тотчас царевна идет) και τα μαρτυράει χαρτί και καλαμάρι (и это рассказывает целиком: "бумагой и чернильницей"; *λεώ χαρτί και καλαμάρι — доносить обо всем, ябедничать*) στον πατέρα της το βασιλιά (отцу своему, царю).

— Πάρ' το το πουγκί, κόρη μου (возьми кошелек, дочь моя), κρύψ' το στο κελάρι και διώξ' τον απ' το παλάτι (спрячь его в чулане и выгони его /Константина/ из дворца).

— Άντρα μου κι αφέντη μου, βασιλιάς δεν είσαι. Πού τα βρήκες τα πλούτη τα βασιλικά;

— Μη με ρωτάς και δεν μπορώ να σου φανερώσω το μυστικό μου.

— Άντρα μου κι αφέντη μου, πες το μου και το σκοτάδι θα το πάρει.

Πες, πες, τον κατάφερε τον Κωσταντή και της το 'πε το μυστικό. Μια και δυο η βασιλοπούλα πάει και τα μαρτυράει χαρτί και καλαμάρι στον πατέρα της το βασιλιά.

— Πάρ' το το πουγκί, κόρη μου, κρύψ' το στο κελάρι και διώξ' τον απ' το παλάτι.

Παίρνει το πουγκί η βασιλοπούλα (берет кошелек царевна), το κρύβει στο κελάρι (его прячет в чулане) και διώχνει τον Κωσταντή απ' το παλάτι (и прогоняет Константина из дворца). Ο καημένος ο Κωσταντής (несчастный Константин), έσκυψε το κεφάλι (наклонил голову = повесил голову) και πήρε το δρόμο για το πατρικό του (и отправился: “взял дорогу” в отчий /дом/ свой). Στο δρόμο μονολογούσε (по дороге рассуждал сам с собой; *ср. ο μονόλογος — монолог*):

— Καλά να πάθω (хорошо пусть пострадаю = поделом мне). Τι μ' έτρωγε η γλώσσα μου; (что мне ел язык мой? = кто меня за язык тянул?) Παλιά μου τέχνη κόσκινο (я на этом собаку съел */иронически/*, досл. “старое мне умение решето”). Φτώχεια και πάλι φτώχεια (бедность и снова бедность).

Σαν έφτασε στο πατρικό του (когда прибыл в отчий /дом/ свой), βρήκε την αδερφή του την πρώτη (нашел = встретил сестру свою первую).

Παίρνει το πουγκί η βασιλοπούλα, το κρύβει στο κελάρι και διώχνει τον Κωσταντή απ' το παλάτι. Ο καημένος ο Κωσταντής, έσκυψε το κεφάλι και πήρε το δρόμο για το πατρικό του. Στο δρόμο μονολογούσε:

— Καλά να πάθω. Τι μ' έτρωγε η γλώσσα μου; Παλιά μου τέχνη κόσκινο. Φτώχεια και πάλι φτώχεια.

Σαν έφτασε στο πατρικό του, βρήκε την αδερφή του την πρώτη.

— Αδερφέ μου (брат мой), έλα να σ' αγκαλιάσω φτωχό ή πλούσιο (давай тебя обниму, бедного или богатого), άρχοντα ή υπηρέτη (правителя или слугу).

Έφαγαν κι απόφαγαν (ели и поели; *αποτρώω — съедать, доедать*) κι ο Κωσταντής δεν έβγαλε κουβέντα (и

Константин не завел беседу) για το πάθημα του (о несчастье своем).

— Αδερφή μου, την τύχη μου δεν την ήβρα (сестра моя, удачи моей /я/ не нашел; *η τύχη — судьба, участь; случай; удача*) με το πουγκί του πατέρα μας (с кошельком отца нашего). Άσε με να ματαδοκιμάσω (позволь мне снова попробовать) με τη σκούφια την τρύπια (с шапкой дырявой), μπας κι αλλάξει η τύχη (может, и изменится судьба) και κάνω προκοπή (и буду благоденствовать; *η προκοπή — преуспеяние, процветание; κάνω προκοπή — преуспевать, благоденствовать*).

— Τι ν' αλλάξεις με μια τρύπια σκούφια (что изменишь /ты/ дырявой шапкой)... Πάρ' την και σύρε στην ευχή (возьми ее и ступай с Богом: “иди на благословение”).

Την παίρνει ο Κωσταντής (ее берет Константин), τη βάζει στο κεφάλι του (ее надевает на голову свою) κι ευθύς χάθηκε απ' τα μάτια της (и тотчас исчезает с глаз ее).

— Αδερφέ μου, έλα να σ' αγκαλιάσω φτωχό ή πλούσιο, άρχοντα ή υπηρέτη.

Έφαγαν κι απόφαγαν κι ο Κωσταντής δεν έβγαλε κουβέντα για το πάθημα του.

— Αδερφή μου, την τύχη μου δεν την ήβρα με το πουγκί του πατέρα μας. Άσε με να ματαδοκιμάσω με τη σκούφια την τρύπια, μπας κι αλλάξει η τύχη και κάνω προκοπή.

— Τι ν' αλλάξεις με μια τρύπια σκούφια... Πάρ' την και σύρε στην ευχή.

Την παίρνει ο Κωσταντής, τη βάζει στο κεφάλι του κι ευθύς χάθηκε απ' τα μάτια της.

— Κωσταντή, Κωσταντή, πού είσαι; (Константин, Константин, где ты?) Πού χάθηκες; (Куда спрятался?) Έλα και μη φεύγεις (иди и не уходи). Ακόμα δε σε χόρτασα (/я тебя/

еще не накормила вдоволь; *χορταίνω — насыщать, кормить досыта*), φώναξε η πρώτη αδερφή (закричала первая сестра).

Ο Κωσταντής κατάλαβε πως η σκούφια είναι μαγική (Константин понял, что шапка волшебная) και πήρε ευθύς το δρόμο για την πολιτεία (и тотчас отправился в город). Απ' όπου κι αν περνούσε (где бы /он/ ни проходил), όποιον κι αν συναντούσε (кого бы ни встречал), κανένας δεν τον έβλεπε (никто его не видел). Σαν έβγαζε τη σκούφια (когда снимал шапку), γινόταν όπως πριν (становился как прежде). Μόλις ζύγωσε στο παλάτι (едва приблизился ко дворцу), έβαλε τη σκούφια και πέρασε τους φρουρούς (надел шапку и прошел /мимо/ стражей) δίχως να τον δουν (без того, чтобы /они/ его видели). Τράβηξε ίσα (направился прямо), για την κάμαρη της βασιλοπούλας (в комнату царевны). Την ήβρε να στέκεται μπρος στον καθρέφτη της (ее нашел стоящей перед зеркалом ее). Τότε έβγαλε τη σκούφια (тогда снял шапку).

— Κωσταντή, Κωσταντή, πού είσαι; Πού χάθηκες; Έλα και μη φεύγεις. Ακόμα δε σε χόρτασα, φώναξε η πρώτη αδερφή.

Ο Κωσταντής κατάλαβε πως η σκούφια είναι μαγική και πήρε ευθύς το δρόμο για την πολιτεία. Απ' όπου κι αν περνούσε, όποιον κι αν συναντούσε, κανένας δεν τον έβλεπε. Σαν έβγαζε τη σκούφια, γινόταν όπως πριν. Μόλις ζύγωσε στο παλάτι, έβαλε τη σκούφια και πέρασε τους φρουρούς δίχως να τον δουν. Τράβηξε ίσα, για την κάμαρη της βασιλοπούλας. Την ήβρε να στέκεται μπρος στον καθρέφτη της. Τότε έβγαλε τη σκούφια.

— Παναγιά μου (Пресвятая Богородица!)! τρόμαξε εκείνη σαν τον είδε στον καθρέφτη (испугалась она, когда его увидела в зеркале).

Γυρνάει, άφαντος ο Κωσταντής (возвращается, исчезнувший Константин = Константин исчезает). Ξαναγυρνάει, πάλι μπροστά της (снова возвращается, опять перед ней). Στο τέλος ο Κωσταντής έβγαλε τη σκούφια (наконец Константин снял шапку), την έκρυψε στον κόρφο του και της φανερώθηκε (ее спрятал за пазуху и ей /царевне/ показался).

— Πώς χάνεσαι και φανερώνεσαι (как исчезаешь и появляешься), άντρα μου κι αφέντη μου; (муж мой и хозяин мой?) ρωτούσε και ξαναρωτούσε η βασιλοπούλα (спрашивала и снова спрашивала царевна).

— Μη ρωτάς και δεν μπορώ να φανερώσω το μυστικό μου (не спрашивай и не могу открыть тайну мою).

— Πες μου το μυστικό και το σκοτάδι θα το πάρει (скажи мне тайну, и темнота ее возьмет).

— Παναγιά μου! τρόμαξε εκείνη σαν τον είδε στον καθρέφτη.

Γυρνάει, άφαντος ο Κωσταντής. Ξαναγυρνάει, πάλι μπροστά της. Στο τέλος ο Κωσταντής έβγαλε τη σκούφια, την έκρυψε στον κόρφο του και της φανερώθηκε.

— Πώς χάνεσαι και φανερώνεσαι, άντρα μου κι αφέντη μου; ρωτούσε και ξαναρωτούσε η βασιλοπούλα.

— Μη ρωτάς και δεν μπορώ να φανερώσω το μυστικό μου.

— Πες μου το μυστικό και το σκοτάδι θα το πάρει.

Πες, πες (мало-помалу), το φανέρωσε το μυστικό ο Κωσταντής (открыл тайну Константин). Μια και δυο πάει και το μαρτυράει η βασιλοπούλα στο βάσιλιά (тотчас идет и ее рассказывает царевна царю).

— Πάρ' την, κόρη μου, τη σκούφια τη μαγική (возьми ее, дочь моя, шапку волшебную) και κρύψ' τη στο κελάρι (и

спрячь ее в чулане). Ύστερα διώξ' τον άντρα σου (потом прогони мужа твоего) κι ας μην ξαναγυρίσει (и пусть не вернется).

Έτσι κι έγινε (так и случилось). Το βράδυ που κοιμόταν ο Κωσταντής (вечером, когда спал Константин), πήρε η βασιλοπούλα τη σκούφια και την έκρυψε στο κελάρι (взяла царевна шапку и ее спрятала в чулане). Δεν πρόλαβε να χαράξει η μέρα (не успел наступить день; *χαράζει — светает*) κι ο Κωσταντής με σκυμμένο το κεφάλι (и Константин со склоненной головой) τραβούσε δεύτερη βολά για το πατρικό του (отправился во второй раз в отчий /дом/ свой).

Πες, πες, το φανέρωσε το μυστικό ο Κωσταντής. Μια και δυο πάει και το μαρτυράει η βασιλοπούλα στο βασιλιά.

— Πάρ' την, κόρη μου, τη σκούφια τη μαγική και κρύψ' τη στο κελάρι. Ύστερα διώξ' τον άντρα σου κι ας μην ξαναγυρίσει.

Έτσι κι έγινε. Το βράδυ που κοιμόταν ο Κωσταντής, πήρε η βασιλοπούλα τη σκούφια και την έκρυψε στο κελάρι. Δεν πρόλαβε να χαράξει η μέρα κι ο Κωσταντής με σκυμμένο το κεφάλι τραβούσε δεύτερη βολά για το πατρικό του.

— Καλά να πάθω (хорошо пусть пострадаю = поделом мне). Τι μ' έτρωγε η γλώσσα μου; (что мне ел язык мой? = кто меня за язык тянул?) Παλιά μου τέχνη κόσκινο (я на этом собаку съел */иронически/*). Φτώχεια και πάλι φτώχεια, μονολογούσε στο δρόμο (бедность и снова бедность, — рассуждал по дороге).

Σαν έφτασε στο πατρικό του (когда прибыл домой), βρήκε την αδερφή του τη δεύτερη (нашел = встретил сестру свою вторую).

— Αδερφέ μου (брат мой), έλα να σ' αγκαλιάσω φτωχό ή πλούσιο (давай тебя обниму, бедного или богатого), άρχοντα ή υπηρέτη (правителя или слугу).

Έφαγαν, απόφαγαν (ели, поели) κι ο Κωσταντής δεν έβγαλε κουβέντα (и Константин не заводил беседы) για τα παθήματα του (о страданиях его).

— Αδερφή μου, την τύχη μου δεν την ήβρα (сестра моя, судьбу мою не нашел) μήτε με το πουγκί μήτε με τη σκούφια την τρύπια (ни с кошельком, ни с шапкой дырявой). Άσε με να δοκιμάσω με το βιολί το ξεχαρβαλωμένο (позволь мне попробовать со скрипкой расстроенной), μπας κι αλλάξει η τύχη και κάνω προκοπή (может, и изменится судьба, и буду благоденствовать).

— Τι ν' αλλάξει μ' ένα βιολί ξεχαρβαλωμένο; (что изменится со скрипкой расстроенной?) Πάρ' το και σύρε στην ευχή (возьми ее и ступай с Богом).

— Καλά να πάθω. Τι μ' έτρωγε η γλώσσα μου; Παλιά μου τέχνη κόσκινο. Φτώχεια και πάλι φτώχεια, μονολογούσε στο δρόμο.

Σαν έφτασε στο πατρικό του, βρήκε την αδερφή του τη δεύτερη.

— Αδερφέ μου, έλα να σ' αγκαλιάσω, φτωχό ή πλούσιο, άρχοντα ή υπηρέτη.

Έφαγαν, απόφαγαν κι ο Κωσταντής δεν έβγαλε κουβέντα για τα παθήματα του.

— Αδερφή μου, την τύχη μου δεν την ήβρα μήτε με το πουγκί μήτε με τη σκούφια την τρύπια. Άσε με να δοκιμάσω με το βιολί το ξεχαρβαλωμένο, μπας κι αλλάξει η τύχη και κάνω προκοπή.

— Τι ν' αλλάξει μ' ένα βιολί ξεχαρβαλωμένο; Πάρ' το και σύρε στην ευχή.

Το πήρε ο Κωσταντής και, σαν ξημέρωσε (ее взял Константин и, когда рассвело), πήρε το δρόμο του γυρισμού (пошел обратно: “взял дорогу возвращения”). Τη φορά αυτή τράβηξε γραμμή για το παλάτι (на этот раз направился прямо во дворец).

— Θα πάω κάτω απ' το παραθύρι της (пойду вниз под окно ее). Θα παίξω ένα σκοπό λυπητερό (сыграю мелодию жалобную) να βγει να τη δω (чтобы /царевна/ вышла, чтобы /я/ ее увидел), να μ' αγαπήσει, να μαλακώσει η καρδιά της (чтобы меня полюбила, чтобы смягчилось сердце ее) κι ας μου πάρει ο βασιλιάς το κεφάλι (и пусть отрубит мне царь голову).

Πήγε κάτω απ' το παραθύρι της (пошел под окно ее) κι άρχισε να παίζει ένα σκοπό λυπητερό (и начал играть мелодию жалобную). Μα, σαν έπαιξε την πρώτη δοξαριά (но, когда сыграл первую ноту; *досл.: когда сыграл первый удар смычком; το δοξάρι — смычок*), ένας στρατός ολάκερος φανερώθηκε (войско огромное появилось) κι υποκλίθηκε μπροστά του σαν να 'ταν βασιλιάς (и склонилось перед ним, как если бы он был царь). Τότε βγήκε η βασιλοπούλα στο παραθύρι της (тогда подошла царевна к окну ее) και μόλις είδε το στρατό (и едва увидела /как/ войско) να προσκυνάει τον Κωσταντή σαν να 'ταν βασιλιάς (поклоняется Константину, как если бы он был царем), μαλάκωσε η καρδιά της κι έτρεξε και τον αγκάλιασε (смягчилось сердце ее и побежала и его обняла; *τρέχω*).

Το πήρε ο Κωσταντής και, σαν ξημέρωσε, πήρε το δρόμο του γυρισμού. Τη φορά αυτή τράβηξε γραμμή για το παλάτι.

— Θα πάω κάτω απ' το παραθύρι της. Θα παίξω ένα σκοπό λυπητερό να βγει να τη δω, να μ' αγαπήσει, να μαλακώσει η καρδιά της κι ας μου πάρει ο βασιλιάς το κεφάλι.

Πήγε κάτω απ' το παραθύρι της κι άρχισε να παίζει ένα σκοπό λυπητερό. Μα, σαν έπαιξε την πρώτη δοξαριά, ένας στρατός ολάκερος φανερώθηκε κι υποκλίθηκε μπροστά του σαν να 'ταν βασιλιάς. Τότε βγήκε η βασιλοπούλα στο παραθύρι της και μόλις είδε το στρατό να προσκυνάει τον Κωσταντή σαν να 'ταν βασιλιάς, μαλάκωσε η καρδιά της κι έτρεξε και τον αγκάλιασε.

— Συγχώρα με, άντρα μου, αφέντη μου και βασιλιά μου (прости меня, муж мой, хозяин мой и царь мой), του είπε και τον πήγε στο βασιλιά (ему сказала и его повела к царю).

— Βασιλιά μου και πατέρα μου (царь мой и отец мой), από δω και πέρα ο άντρας μου ο Κωσταντής (отныне и навсегда муж мой Константин) είναι άξιος να σταθεί στο πλάι μου και στο παλάτι σου (достоин быть рядом со мной и во дворце твоем; *στέκομαι — стоять; оставаться, быть, находиться*).

Κι έγινε ο Κωσταντής βασιλιάς (и стал Константин царем) κι οι αδερφές του πριγκίπισσες (и сестры его царицы), όπως ήταν τα τελευταία λόγια του πατέρα τους (как были последние слова отца его). Κι έζησαν αυτοί καλά κι εμείς καλύτερα (и жили они хорошо и мы еще лучше).

— Συγχώρα με, άντρα μου, αφέντη μου και βασιλιά μου, του είπε και τον πήγε στο βασιλιά.

— Βασιλιά μου και πατέρα μου, από δω και πέρα ο άντρας μου ο Κωσταντής είναι άξιος να σταθεί στο πλάι μου και στο παλάτι σου.

Κι έγινε ο Κωσταντής βασιλιάς κι οι αδερφές του πριγκίπισσες, όπως ήταν τα τελευταία λόγια του πατέρα τους. Κι έζησαν αυτοί καλά κι εμείς καλύτερα.

Η εξυπνάδα του Διαμαντή

(Сообразительность Диамантиса;
ср. το διαμάντι — алмаз, бриллиант)

Ζούσε, μια φορά και έναν καιρό, ο Διαμαντής (жил однажды Диамантис), φτωχός αλλά πολύ έξυπνος, τετραπέρατος (бедный, но очень сообразительный, умный / семи пядей во лбу). Δουλειά δεν είχε (работы не имел), χωράφια δεν είχε (полей не имел), ζώα δεν είχε (животных не имел) κι όλοι τον περνούσαν για τεμπέλη κι άμυαλο (и все его считали за бездельника и глупого).

— Έχω απ' αυτό (имею от этого = тут), έλεγε δείχνοντας το κεφάλι του ο Διαμαντής (говорил, показывая на голову свою, Диамантис), μα δεν έχω από τούτο (но не имею тут), έλεγε δείχνοντας την τσέπη του (говорил, показывая на карман свой).

Κανένας δεν τον πίστευε κι όλοι γελούσαν (никто ему не верил, и все смеялись).

— Ας είχα παράδες (если бы /я/ имел деньги), να βλέπατε τι θα 'κανα (/вы/ бы увидели, что /я/ бы сделал). Έχω απ' αυτό (μυαλό) (имею тут /мозг/), μα δεν έχω από τούτο (χρήματα) (но не имею этого /денег/).

Ζούσε, μια φορά και έναν καιρό, ο Διαμαντής, φτωχός αλλά πολύ έξυπνος, τετραπέρατος. Δουλειά δεν είχε, χωράφια δεν είχε, ζώα δεν είχε κι όλοι τον περνούσαν για τεμπέλη κι άμυαλο.

— Έχω απ' αυτό, έλεγε δείχνοντας το κεφάλι του ο Διαμαντής, μα δεν έχω από τούτο, έλεγε δείχνοντας την τσέπη του.

Κανένας δεν τον πίστευε κι όλοι γελούσαν.

— Ας είχα παράδες, να βλέπατε τι θα 'κανα. Έχω απ' αυτό (μυαλό), μα δεν έχω από τούτο (χρήματα).

Τ' άκουσε αυτά μια μέρα ένας άρχοντας (услышал это однажды богач) κι ήθελε να κάνει το κέφι του (и захотел поразвлечься; *το κέφι — настроение; хорошее настроение; κάνω το κέφι μου — делаю, что хочу; поднимаю себе настроение*).

— Θα σου δώσω εκατό λίρες δανεικές (/я/ тебе дам сто лир взаймы), χωρίς τόκο (без процентов), για τρία χρόνια (на три года). Θέλω να δω τι θα κάνεις μ' αυτές (хочу посмотреть, что /ты/ сделаешь с ними).

— Σε προσκυνώ, άρχοντα μου (тебе кланяюсь, богач мой; *προσκυνώ — преклонять колена, падать ниц; кланяться*), είπε ο Διαμαντής. Έκανες το πιο σωστό (/ты/ сделал самое верное). Θα δεις που σε τρία χρόνια (увидишь, что через три года) οι λίρες σου θα γεννήσουν (лиры твои появятся) και θα γίνουμε κι οι δυο πάμπλουτοι (и станем и оба очень богатые).

Ο άρχοντας κούνησε το κεφάλι του (богач кивнул головой), σαν να τις είχε ήδη ξεγραμμένες τις λίρες (как будто их уже вычеркнул, лиры) κι ο Διαμαντής τις πήρε γεμάτος χαρά (и Диамантис их взял, полный радости).

Τ' άκουσε αυτά μια μέρα ένας άρχοντας κι ήθελε να κάνει το κέφι του.

— Θα σου δώσω εκατό λίρες δανεικές, χωρίς τόκο, για τρία χρόνια. Θέλω να δω τι θα κάνεις μ' αυτές.

— Σε προσκυνώ, άρχοντα μου, είπε ο Διαμαντής. Έκανες το πιο σωστό. Θα δεις που σε τρία χρόνια οι λίρες σου θα γεννήσουν και θα γίνουμε κι οι δυο πάμπλουτοι.

Ο άρχοντας κούνησε το κεφάλι του, σαν να τις είχε ήδη ξεγραμμένες τις λίρες κι ο Διαμαντής τις πήρε γεμάτος χαρά.

Την άλλη μέρα γύριζε τα χωριά (на следующий день обходил деревни) κι αγόραζε ψάθες (и покупал рогожи). Το έμαθε ο άρχοντας (это узнал богач) και τραβούσε τα μαλλιά του (и стал рвать на себе волосы: “дергал волосы его”; *τραβώ — тянуть; дергать, теребить, трепать*).

— Αλλάζει ο λύκος το τομάρι; (сменил волк шкуру?) μονολογούσε ο άρχοντας (сказал сам себе богач; *ο μονόλογος — монолог*). Καλά να πάθω (хорошо пусть пострадаю = поделом мне). Ήθελα να κάνω το κέφι μου με το Διαμαντή (хотел /я/ поразвлечься с Диамантисом). Πάνε οι λίρες μου (ушли лиры мои = потерял я мои деньги)!

Αφού αγόρασε ψάθες και παλιόψαθες (когда купил рогожи и старые рогожи) και ξόδεψε όλες τις λίρες ο Διαμαντής (и потратил все лиры Диамантис), τις φόρτωσε σ' ένα καράβι (их погрузил на корабль) και τις ξεφόρτωσε σ' ένα μέρος έρημο (и их выгрузил в местности пустынной) που δεν πατούσε ψυχή (куда не ступала душа = куда не ступала нога человека). Σαν έφυγε το καράβι από κει (когда отбыл корабль оттуда), τις άπλωσε στην ακρογιαλιά (их расстелил на побережье) κι ύστερα έβαλε φωτιά (и потом поджег: “бросил пламя”) κι έγιναν στάχτη (и стали золой).

Την άλλη μέρα γύριζε τα χωριά κι αγόραζε ψάθες. Το έμαθε ο άρχοντας και τραβούσε τα μαλλιά του.

— Αλλάζει ο λύκος το τομάρι; μονολογούσε ο άρχοντας. Καλά να πάθω. Ήθελα να κάνω το κέφι μου με το Διαμαντή. Πάνε οι λίρες μου!

Αφού αγόρασε ψάθες και παλιόψαθες και ξόδεψε όλες τις λίρες ο Διαμαντής, τις φόρτωσε σ' ένα καράβι και τις ξεφόρτωσε σ' ένα μέρος έρημο που δεν πατούσε ψυχή. Σαν έφυγε το καράβι από κει, τις άπλωσε στην ακρογιαλιά κι ύστερα έβαλε φωτιά κι έγιναν στάχτη.

Σε κάνα δυο μέρες (через пару дней; *κάνα-δύο — один-два; σε κάνα-δύο μέρες — через день-другой*), αφού έσβησε καλά καλά η φωτιά (когда потух как следует огонь; *καλά καλά — очень хорошо, как следует*), άρχισαν να βγαίνουν απ' τη θάλασσα (начали выходить из моря) κάτι πελώρια ψάρια (некие огромные рыбы) και να κυλιούνται στις στάχτες (и вываливались в золе; *κυλώ — кататься; валяться, вываливаться*). Καθώς σπαρταρούσαν (когда бились; *σπαρτάρω — трепетать, трепыхаться, биться*), ξερνούσαν στις στάχτες θησαυρούς (изрыгали на золу сокровища; *ξερνώ — изрыгать; тошнить*): πετράδια, βραχιόλια, λίρες (драгоценные камни, браслеты, лиры), ό, τι βάνει ο νους του ανθρώπου (то, что может прийти в голову человеку: “то, что ставит ум человека”), που βρέθηκαν στις θάλασσες απ' τα ναυάγια (что находится в морях от кораблекрушений). Ύστερα, αφού ξαλάφρωναν (потом, когда освобождались; *ξαλαφρωνώ — облегчать, освобождать*), επέστρεφαν στη θάλασσα (возвращались в море).

Σε κάνα δυο μέρες, αφού έσβησε καλά καλά η φωτιά, άρχισαν να βγαίνουν απ' τη θάλασσα κάτι πελώρια ψάρια και να κυλιούνται στις στάχτες. Καθώς σπαρταρούσαν, ξερνούσαν στις στάχτες θησαυρούς: πετράδια, βραχιόλια, λίρες, ό, τι βάνει ο νους του ανθρώπου, που βρέθηκαν στις θάλασσες απ' τα ναυάγια. Ύστερα, αφού ξαλάφρωναν, επέστρεφαν στη θάλασσα.

Ο Διαμαντής περίμενε να πιάσουν οι βροχές (Диамантис ждал, чтобы пошли дожди) για να φύγουν οι στάχτες (чтобы ушли золы = чтобы смылась зола). Και, σαν έφυγαν οι στάχτες (и, когда смылась зола), έκατσε κι έμαξε όλους τους θησαυρούς (сел и вытер все сокровища; *μάσσω —*

вытирать, обтирать, чистить) που ξέρασαν τα ψάρια (которые извергли рыбы). Ύστερα πήγε στην πολιτεία (потом поехал в город) κι έγινε άρχοντας με τους θησαυρούς που είχε (и стал богачом с сокровищами, которые имел). Όλοι τον σέβονταν (все его уважали) γιατί ήταν μυαλωμένος (потому что /он/ был умный; *το μυαλό — мозг; ум*).

Ο Διαμαντής περίμενε να πιάσουν οι βροχές για να φύγουν οι στάχτες. Και, σαν έφυγαν οι στάχτες, έκατσε κι έμαξε όλους τους θησαυρούς που ξέρασαν τα ψάρια. Ύστερα πήγε στην πολιτεία κι έγινε άρχοντας με τους θησαυρούς που είχε. Όλοι τον σέβονταν γιατί ήταν μυαλωμένος.

Σαν πέρασαν τα τρία χρόνια (когда прошли три года), ο Διαμαντής θυμήθηκε το χρέος του (Диамантис вспомнил о долге своем). Παρήγγειλε ένα μπαστούνι σκαλιστό (заказал трость резную), κούφιο από μέσα, με χρυσή λαβή (полую внутри, с золотой рукояткой). Έβαλε μέσα τις εκατό λίρες (положил внутрь ее сто лир), βίδωσε καλά τη λαβή (завинтил как следует рукоятку) και το 'στειλε μ' ένα καράβι (и послал ее с кораблем) στα χέρια του άρχοντα (в руки богача), πίσω στην πατρίδα του (назад, на родину его).

Πολλοί ναύτες του καραβιού το ζήλεψαν (многие моряки корабля ей позавидовали = позавидовали ее владельцу, захотели ею обладать) κι είπαν, να το κλέψουν (и решили ее украсть), μα στάθηκε αδύνατο (но /это/ оказалось невозможным; *στέκω — стоять; στέκομαι — останавливаться; оказываться*). Το μπαστούνι γλιστρούσε απ' τα χέρια τους και χανόταν (трость выскальзывала из рук их и терялась).

Σαν πέρασαν τα τρία χρόνια, ο Διαμαντής θυμήθηκε το χρέος του. Παρήγγειλε ένα μπαστούνι σκαλιστό, κούφιο από μέσα, με χρυσή λαβή. Έβαλε μέσα τις εκατό λίρες, βίδωσε καλά τη λαβή και το 'στειλε μ' ένα καράβι στα χέρια του άρχοντα, πίσω στην πατρίδα του.

Πολλοί ναύτες του καραβιού το ζήλεψαν κι είπαν, να το κλέψουν, μα στάθηκε αδύνατο. Το μπαστούνι γλιστρούσε απ' τα χέρια τους και χανόταν.

Μόνο σαν το πήρε ο άρχοντας στα χέρια του (только когда ее взял богач в руки свои), στάθηκε το μπαστούνι (остановилась трость) κι ακούμπησε πάνω του (и встала над ним). Το πήρε, λοιπόν (ее взял, итак), το 'βαλε σε μια γωνιά (ее положил = поставил в угол) και το καμάρωνε δίχως να ξέρει (и ею любовался, не зная) από ποιον είναι και τι θησαυρό έχει μέσα (от кого /она/ и какое сокровище имеет внутри).

Πέρασαν είκοσι χρόνια από τη μέρα εκείνη (прошли двадцать лет с дня того). Γέρασε ο άρχοντας (постарел богач), γέρασε κι ο Διαμαντής (постарел и Диамантис) και πήρε την απόφαση (и принял решение) να πάει πίσω στην πατρίδα του (и поехал обратно на родину свою). Κανένας δεν τον γνώριζε (никто его не узнал). Όταν έφυγε ήταν νέος και κουρελής (когда уехал, был молодой и оборванец; *το κουρέλι — тряпка; лохмотья*) και τώρα γύρισε γέρος και πλούσιος (и теперь вернулся старый и богатый). Τράβηξε προς το σπιτικό του άρχοντα (направился к дому богача).

Μόνο σαν το πήρε ο άρχοντας στα χέρια του, στάθηκε το μπαστούνι κι ακούμπησε πάνω του. Το πήρε, λοιπόν, το 'βαλε σε μια γωνιά και το καμάρωνε δίχως να ξέρει από ποιον είναι και τι θησαυρό έχει μέσα.

Πέρασαν είκοσι χρόνια από τη μέρα εκείνη. Γέρασε ο άρχοντας, γέρασε κι ο Διαμαντής και πήρε την απόφαση να πάει πίσω στην πατρίδα του. Κανένας δεν τον γνώριζε. Όταν έφυγε ήταν νέος και κουρελής και τώρα γύρισε γέρος και πλούσιος. Τράβηξε προς το σπιτικό του άρχοντα.

— Ώρα καλή (час добрый */пожелание благополучия, дай тебе Бог здоровья/*), άρχοντα μου, του είπε (богач мой, — ему сказал).

— Ώρα καλή και σ' εσένα (дай Бог здоровья и тебе /σ' εσένα = σε εσένα/), ξένε, αποκρίθηκε ο άρχοντας (чужестранец, — ответил богач).

— Άργησα πολύ να γυρίσω (/я/ замешкался очень вернуться) γιατί ήθελα να έχω κι αυτό (потому что хотел бы иметь и это) — έδειξε το κεφάλι του (показал на голову свою) — και τούτο — έδειξε την τσέπη του (и это — показал на карман свой).

— Δε σε καταλαβαίνω, ξένε (/я/ тебя не понимаю, чужестранец). Όμως αυτά που είπες (однако то, что говоришь) κάτι μου θύμισαν απ' τα παλιά (что-то мне напомнило из давних /времен/), απόρησε ο άρχοντας (удивился богач; *απορώ — удивляться, недоумевать*).

— Πήρες κάποτε ένα μπαστούνι σκαλιστό (получил /ты/ некогда трость резную), με χρυσή λαβή (с золотой рукояткой), που μόνο στα δικά σου χέρια στάθηκε ακίνητο (которая только в твоих руках остановилась неподвижно) και το κράτησες; (и ее взял?) τον ρώτησε ο Διαμαντής (его спросил Диамантис).

— Ώρα καλή, άρχοντα μου, του είπε.

— Ώρα καλή και σ' εσένα, ξένε, αποκρίθηκε ο άρχοντας.

— Άργησα πολύ να γυρίσω γιατί ήθελα να έχω κι αυτό — έδειξε το κεφάλι του — και τούτο — έδειξε την τσέπη του.

— Δε σε καταλαβαίνω, ξένε. Όμως αυτά που είπες κάτι μου θύμισαν απ' τα παλιά, απόρησε ο άρχοντας.

— Πήρες κάποτε ένα μπαστούνι σκαλιστό, με χρυσή λαβή, που μόνο στα δικά σου χέρια στάθηκε ακίνητο και το κράτησες; τον ρώτησε ο Διαμαντής.

— Πήρα, μα εσύ πώς το ξέρεις; (получил, но ты как это знаешь?) Ποιος είσαι και μιλάς έτσι παράξενα; (кто /ты/ и говоришь так странно?) Τότε ο Διαμαντής πλησίασε (тогда Диамантис приблизился), πήρε το μπαστούνι και το άνοιξε (взял трость и ее открыл). Έβγαλε από μέσα τις εκατό λίρες (извлек из середины ее сто лир) και τις έδωσε στον άρχοντα (и их дал богачу).

— Με γνώρισες τώρα, άρχοντα μου; (меня узнал теперь, богач мой?) Εγώ το χρέος μου σε το γύρισα στην ώρα μου (я долг мой тебе вернул в час мой = в срок) κι ας έλεγες εσύ πως έχασες τις λίρες σου (и пусть говорил ты, что потерял лиры твои). Με τις εκατό λίρες που μου δάνεισες (со ста лирами, которые /ты/ мне одолжил) έβγαλα θησαυρό ολάκερο (добыл /я/ сокровище огромное). Και με το θησαυρό έβγαλα κι άλλα κι άλλα (и с сокровищем сделал и другие и другие /деньги/) κι έγινα πιο πλούσιος κι από σένα (и стал более богатым и по сравнению с тобой). Γιατί είχα κι απ' αυτό — μυαλό (потому что имел и здесь — разум) — κι από τούτο — χρήμα (и здесь — деньги).

— Πήρα, μα εσύ πώς το ξέρεις; Ποιος είσαι και μιλάς έτσι παράξενα; Τότε ο Διαμαντής πλησίασε, πήρε το μπαστούνι και το άνοιξε. Έβγαλε από μέσα τις εκατό λίρες και τις έδωσε στον άρχοντα.

— Με γνώρισες τώρα, άρχοντα μου; Εγώ το χρέος μου σε το γύρισα στην ώρα μου κι ας έλεγες εσύ πως έχασες τις λίρες σου. Με τις εκατό λίρες που μου δάνεισες έβγαλα θησαυρό ολάκερο. Και με το θησαυρό έβγαλα κι άλλα κι άλλα κι έγινα πιο πλούσιος κι από σένα. Γιατί είχα κι απ' αυτό — μυαλό — κι από τούτο — χρήμα.

Αυτά είπε ο Διαμαντής στον άρχοντα (это сказал Диамантис богачу) κι από τότε έγιναν συνέταιροι (и с тех пор стали /они/ сотоварищами = партнерами) κι έζησαν αυτοί καλά και πλούσια (и жили они хорошо и богато) τα χρόνια που τους έμειναν (годы, которые им оставались) κι εμείς καλύτερα και πλουσιότερα (и мы лучше и богаче).

Αυτά είπε ο Διαμαντής στον άρχοντα κι από τότε έγιναν συνέταιροι κι έζησαν αυτοί καλά και πλούσια τα χρόνια που τους έμειναν κι εμείς καλύτερα και πλουσιότερα.

Учебное издание

Метод чтения Ильи Франка

Новогреческий язык

ГРЕЧЕСКИЕ СКАЗКИ И ЛЕГЕНДЫ

Пособие подготовила
Наталия Самохвалова

Корректор *Н. В. Копысова*
Верстка и оформление *И. Л. Зиятдинова*

«Восток – Запад»

Тел./факс: (495) 921-36-29
101-36-29
Для корреспонденции: 127106, Москва, а/я 12
E-mail: info@muravei.ru
Интернет: www.muravei.ru

Подписано в печать 26.02.08. Формат 84x108 1/32.
Усл. печ. л. 13,44. Тираж 3000 экз. Заказ № 3149.

Общероссийский классификатор продукции
ОК-005-93, том 2; 953005 — учебная литература

Санитарно-эпидемиологическое заключение
№ 77.99.60.953.Д.007027.06.07 от 20.06.2007 г.

ООО «Издательство АСТ»
141100, РФ, Московская обл., г. Щелково, ул. Заречная, д. 96
Наши электронные адреса: WWW.AST.RU / E-mail: astpub@aha.ru

ООО Издательство «АСТ МОСКВА»
129085, г. Москва, Звездный бульвар, д. 21, стр. 1

ООО «Издательство «Восток – Запад»
129085, г. Москва, Звездный бульвар, д. 21, стр. 3

Отпечатано с готовых диапозитивов в типографии ООО «Полиграфиздат»
144003, г. Электросталь, Московская область, ул. Тевосяна, д. 25

Школа иностранных языков Ильи Франка

- английский
- немецкий
- итальянский
- французский
- испанский
- китайский
- японский
- арабский
- персидский
- турецкий

Маленькие группы (от 4 до 8 человек), коммуникативный метод, опытные преподаватели.

Набор групп разных уровней по всем языкам продолжается в течение всего учебного года.

Мы располагаемся в центре Москвы, в 5 минутах ходьбы от метро «Октябрьская», в здании Московского института стали и сплавов (МИСиС). Наш адрес: Москва, Ленинский проспект, дом 6/1.

Подробную информацию о методе обучения, программе занятий, преподавателях и стоимости смотрите на сайте нашей Школы: www.school.franklang.ru

Пишите нам: kurse@franklang.ru
Звоните по телефону, указанному на сайте.

РЕГИОНЫ:

- Архангельск, 103-й квартал, ул. Садовая, 18, т. (8182) 65-44-26
- Белгород, пр. Хмельницкого, 132а, т. (0722) 31-48-39
- Волгоград, ул. Мира, 11, т. (8442) 33-13-19
- Екатеринбург, ул. Малышева, 42, т. (3433) 76-68-39
- Калининград, пл. Калинина, 17/21, т. (0112) 65-60-95
- Киев, ул. Льва Толстого, 11/61, т. (8-10-38-044) 230-25-74
- Красноярск, «ТК», ул. Телевизорная, 1, стр. 4, т. (3912) 45-87-22
- Курган, ул. Гоголя, 55, т. (3522) 43-39-29
- Курск, ул. Ленина, 11, т. (07122) 2-42-34
- Курск, ул. Радищева, 86, т. (07122) 56-70-74
- Липецк, ул. Первомайская, 57, т. (0742) 22-27-16
- Н. Новгород, ТЦ «Шоколад», ул. Белинского, 124, т. (8312) 78-77-93
- Ростов-на-Дону, пр. Космонавтов, 15, т. (8632) 35-95-99
- Рязань, ул. Почтовая, 62, т. (0912) 20-55-81
- Самара, пр. Ленина, 2, т. (8462) 37-06-79
- Санкт-Петербург, Невский пр., 140
- Санкт-Петербург, ул. Савушкина, 141, ТЦ «Меркурий», т. (812) 333-32-64
- Тверь, ул. Советская, 7, т. (0822) 34-53-11
- Тула, пр. Ленина, 18, т. (0872) 36-29-22
- Тула, ул. Первомайская, 12, т. (0872) 31-09-55
- Челябинск, пр. Ленина, 52, т. (3512) 63-46-43, 63-00-82
- Челябинск, ул. Кирова, 7, т. (3512) 91-84-86
- Череповец, Советский пр., 88а, т. (8202) 53-61-22
- Новороссийск, сквер им. Чайковского, т. (8617) 67-61-52
- Краснодар, ул. Красная, 29, т. (8612) 62-75-38
- Пенза, ул. Б. Московская, 64
- Ярославль, ул. Свободы, 12, т. (0862) 72-86-61

Заказывайте книги почтой в любом уголке России
107140, Москва, а/я 140, тел. (495) 744-29-17

ВЫСЫЛАЕТСЯ БЕСПЛАТНЫЙ КАТАЛОГ

Звонок для всех регионов бесплатный
тел. 8-800-200-30-20

Приобретайте в Интернете на сайте www.ozon.ru
Издательская группа АСТ
129085, Москва, Звездный бульвар, д. 21, 7-й этаж

Справки по телефону:
(495) 615-01-01, факс 615-51-10
E-mail: astpub@aha.ru http://www.ast.ru

Эта книга поможет вам быстро и без насилия над собой привыкнуть к чужому языку и без зубрежки приобрести немалый лексический запас.

Текст на языке оригинала повторяется дважды: сначала с подсказками (вкрапленным дословным переводом и лексико-грамматическим комментарием), а затем уже без подсказок.

Начинающие изучать иностранный язык могут при этом читать сперва адаптированный вариант текста, а освоив его, переходить к оригинальному. Тем, кто уже способен улавливать смысл текста на языке оригинала, лучше поступать наоборот: читать текст без подсказок (второй вариант), а по мере необходимости заглядывать в подсказки (первый вариант).

Запоминание слов и выражений, а также привыкание к грамматическим конструкциям происходит при таком чтении естественно, за счет их повторяемости.

Но вы будете избавлены от стресса первого этапа освоения языка: от механического поиска каждого слова в словаре и от бесплодного гадания, что же все-таки значит фраза, все слова из которой вы уже нашли.

Книги серии «Метод чтения Ильи Франка®» дают вам, даже если вы только начинаете осваивать язык, уникальную возможность через несколько месяцев перейти к свободному чтению на языке оригинала.

